

פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר עזרא

זה הספר דרושים ורמזים אשר חדשתי בעוניי בחמלת ה' עלי לפי דעתי הקלושה קלה כ"ש ודרשתי אותם כמ"ד בקה"ר פה העיר הזאת נעמי דמשק יע"א ועם שידעתי ערכי עלי שאינם ראויים לעלות על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן עב"ז דחקתי את עצמי והזלתי זה"כ מכיס וממוני והעליתים על מזבח הדפוס וקראתי שם הספר **ספר עזרא** למען יהיה לי לזכר עולם.

ואחת שאלתי מאת ה' שכרוכ החמי וחסדיו יעזרני ע"ג כבוד שמו להדפיס עוד חידושים אחרים ג"כ שיש לי על פסוקי תנ"ך ושיעלו לרצון לפניו יתברך שמו לעד ויקויים בי מקרא שכתוב לא ימוש מפ"ך ומפ"ז ומפי זר"ז וקרא דכתיב כי בני ירבו ימ"ך ויוסיפו לד שנות חיים אכ"כ.

הכ"ד קטון הערך המקוה לחסדי האל מושיע ורב הצעיר **עזרא הכהן מראב ס"ט**
 בן לא"א ה"ה כמוהר"ר אליהו הכהן **מראב ס"ט**

נדפס

פעתיק ירושלם תובב"א

שנת תער"ג לפ"ק

כי בני ירבו ימ"ך
 ויוסיפו לד שנות חיים
 כי מוצאי מצא חיים

הדר חיים תוכחת לומר
 ותורה אור
 כי בני ירבו ימ"ך

דפיס לעוני ושותפיו היו

ספר עזרא

דרוש א' לתשובה

מה שדרשתי בק"ק בביה"ב שמאע יעא במשמרת אלול ש' התר"ט ליצירה:

ישמעו המבנים ויאלונו המשכילים אשר חכמים ז"ל הגידו בגדול מע' החדש הזה הבא לקראתנו לשלום כי עלום הוא ורב. כי בו נחר ה' אבינו אב הרחמן גדול אדוניו ורב. אשר ישוב האדם הפתוח בתשובה כאן מאהבה היוצאת דרב. על אשר פעל ועשה פנים נכנס פנים יולא בנגלה ובמכוסה כולו שני דרב. אשר הלך בעלת רשעים ובדרך חטאים ל' עמד כמעשיהו ממנו מעשה רב. הרונ בקר ושחוט לאן וטוף ישופף משקה שמים וחלב מריחים חימר' דבי רב. וילך שובב בדרך לבו וילך הלך וגדל מן הכיעור ומן הדומה לו וגם ערב רב. ילך סמוך מביח ומחוק י'פניו מראשו ועד רגליו מסאלא דרב. לכל אשר יתפוק יענו מרבה שמוהמרבה חימה ויין מלכות רב. ועזב אביו שבשמים ופנס בקדשי שמים ה'ן חולקין כבוד להלמיד במקום הרב. ובכל זאת אבא רחמנא פתח טוב פתח לעובדים ושבים פתח רב. וה' נתן קולו לפני מליו שובה ישר' שובו וחיו להחיה טס רב. ועוד בה אשיר' גם אשור' דה"ל סייפתא דשמיא מסייע ליה לרב. כדי שיהיה השב' מעליה ישוב אל ה' וירחמיהו מושיע ורב. ההוא אחר ול' יעשה מוחלפת השיטה זדוניה נעשות לו כזיוה זיל קרי בי רב. יש קונה עולמו כעשה אחת לא זו משם עד שמוחלין לו ונפל ממנו רב. גם במעל' ליו יתנכר כולם יתהפכו לעובה כמואל שלל רב. והנהיג לרדותם לאלפים ולרבבות קים לים בדרב' כי היה רכושם רב. א"כ איפוא מי פתי אשר לא יחיס מעשיהו ושכ רפח לו המטע הוא אם רב. ישוב היום שחא ימות למחר כי לא ידע האדם את עתו לא סיימוה קמיה דרב. ובפרט בימים האדירים האלה אשר נ' ספרים נפתחין הני ספרי דבי רב. ירב אמריו להל' ושלחה לעוני כי רב. אל תזכור לי טוהת ראשונים וקיתי מפשע רב. ומודה ועוזב ירוחם אל מלא רחמים מרבה מחילה וסליחה ויש אליו חסד ומשל ממשל רב. דהגם דחיובא רמיא פ"כ איס הישראלי בכל ימות השנה לחור ולחפש ולפשפש במעשיו שלא ימלא כתם בבגדיו כדכתיב ימים חסיה גאולה וימים פירושו שנה וכמ"ס שהע"ה בכל עת יהו בגדיך לבנים. מ"מ אם לא עשה כן כל השנה טכ"פ ישחדל מר"ח אלול ואילך לעשות חס' שכן פי' הראשונים אלול מלשון מאללי ארעא שיהיה כמרנל את מעשיו לידע את אשר חפא ולשוב מעבירות שבינו.

לכן נאמר וישובו מהור הארץ מקן ארבעים יום דא חיטון מ' יום שמר"ח אלול עד יוה"כ שלרביים לשוב בהס. דבזה החדש לריך להחזיר פניו לאחוריו להשגיח במה שפנס בכל חדשי השנה לתקן המקולקל. וז"ל לול"א האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ונקוד על לול"א דלול"א בהפוך הוא אלול לאחור ולא לפני. דלריך האדם בזה החדש להביע מאחוריו מה שחטא בכ"ו שעבר ולתקנו. ולא ימתין עד בוא יום סדן הגדול שהוא ר"ה ואז יחזור בתש' אלל יקדים מר"ח אלול. וזהו משה"כ אדוני יודע כי הילדים רבים והלאן והבקר עלות עלי וגו'. והוא דהילת"ר שולט באדם ואומ"ל הלא יש לך עוד שהות שחפשה חסו' בנתיב בין ר"ה ליוס"כ ועוד היום גדול לא עת האפקה ישיב לו האדם הלא אדוני יודע כי הילדים רבים שאני לריך לחוס על ילדי הרבים אשר חייהם הלוי בי שהאל ית' פוקד עון אבות על בנים ולאן ובקר עלות עלי ר"ל גם שאר בני אדם שורש ישר' המשוליס ללאן כולם עלות עלי אם אכריע זכיות אשרי שהכרעתי את עלמי ואת כל העולם לכ"ו ודפקוס יום אחד ואם לא אעשה חסו' ומחו כל הלאן ר"ל את אדתיקס יום אחד לעשות הרע ח"ו אז אוי לי שהכרעתי עלמי ואת כל העולם לכ"ה. לכן יעבור גא אדוני לפני עבדו ר"ל אבקש את אדוני הוא הילת"ר שיעבור ממני וילך לדרכו שעירה ואני אחנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ר"ל ואני אראה לעשות חסו' ולהקן ולהתנהל לאט לאט בזאת"ו דבלתי אפשר לעשות בב"א וכל שאינו בזאת"ו אפי' בב"א חיטו כי המלאכה מרובה לז"א המלאכה אשר לפני ר"ל המלאכה הגדולה אשר לפני לתקן. ומרומו ו'אני א'תנהלה ל'אטי ל'רגל ר"ה אלול ר"ל אם אחמיל לעשות חסו' מחדש אלול אז אעשה לאט ויש לי זמן לסגל ע"ס הרגל לתקן את עלמי. גם מרומו בחיבת לאטי ל' של אלול א' ר"ה ט' ימים שבין ריה ליוה"כ יוד' ימים מן יוה"כ עד הוש"ר עד אשר אבוא אל אדוני שעירה שיש לי בטחון אם אעשה חסו' יבואו המסייעים כמ"ס ועלו מושיעים בזה ליון לשפוט את הר עשו וכו'. אלו דביק של הסער המלך ק"ק ע"ס :

ובין"ן כה"כ הלך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבא ברינה. ר"ל אם יתעורר האדם מר"ח אלול ואילך לשוב מעבירות שבידו והלך ילך ובכה בחינה ובקשה שימחלו עוונותיו. וגם נוקן דעתו דהטיפות זרע לבעלה שהם עשוקים בחוך עמקי הקלי' שעי' החסו' כראוי שעשה שימחון אוהם ולתקנם ולהוליאם מחסו' הקלי' בסוד חיל בלע ויקיאנו. גם רמו במ"ס נושא משך הזרע דעם הבכיה והחסו' שעושה גם לריך שיהיה זרע מלוח ומע"ט ולדקא

ולדקה ע"ד משה"כ ורעו לכם ללדקה וסוד מרע
 וצפה טוב. אוי ב"א היינו ב' שני ימים של ר"ה א'
 רמו ליום כבוד בודאי יבוא כרינה שלא זכאי בדיו
 מלפני ה' וישמח ויבון. שאם לא יתעורר האדם לשוב
 כ"א עד בא ר"ה ויה"כ אינה תאו' מעולה והוא תחת
 הספק אם תקובל כראוי תשובתו. וכגוף החוד"א ז"ל
 ב"א כס"ד בשם הגוף כה"כ אך אם יום או ימים
 יעמוד לא יוקם כי כספו הוא וחס"ד שאם האדם אינו
 מתעורר לשוב אלא ביה"כ או ב' ימים ר"ה זהו
 בודאי שב חלומת הדין שלא יגורו עליו לרוח ועניות
 והתבטל האוזן ומלא שהוא שב למלאות תאוות. וזהו
 אך אם יום שהוא יה"כ או ימים אינו תרין יומין
 ר"ה יעמוד לשוב לא יוקם לא יהיה לו התקוממות
 בקפו' זו כי כספו הוא שבודאי לא שב בחלו הימים
 אלא למלאות תאוות ע"כ. ועו"כ שם בדג"ד ז"ל זה
 עיקר החסו' מלבד המעלות הפרטיות לבניה ולהתחבל
 על חורבן הבית ובעול עבודה ומילול ה' ח"ו וביטול
 תורה ומצוות ו"כ המפ' בפסוק הישאג אריה ביער
 וברק אין לו דחיבה אריה ר"ה חלול ר"ה יה"כ
 הוסי'. וביהמ"ק נקרא יער כמשה"כ הנה שמענה
 באצתהה מלאכה בשרה יער ו"ש הישאג אריה אם
 יש לעוק בימים אלו אריה חלול ר"ה יה"כ הוסי'
 הוא ביער בעבור ביהמ"ק הנקרא יער ובעול הקרבנות
 וברק אין לו כב"י שלא יש קרבנות. ודע"ו כחז בואם
 יבחו אם החסו' היא לשמה בעבור השכינה והביהמ"ק
 או כדי שיחיה הוא וב"ב ויזכה למנוח ופרנסה שאם
 היא לכבוד ה' יהמיד בחסו' עוד כל ימי הארץ עד כי
 יבא שילה שאם ל"ס לו בדרך חסו' על חו"ב וכבוד
 השכי' כל עוד שחבר בשו"ר אבט"ל להחזיק בחסו'
 וכשרון מעשיו ואם הוא לזכותו והיה בעבור הימים
 האלה ימי דין פורק עול ושב לקדמותו סג"ר בעיני
 שכבר עברו ימי הדין ומאי דהיה הוה. וז"ל הפ' אך
 אם יום או ימים יעמוד לא יוקם כי כספו הוא.
 דאך הוא מיעוט בל"י שאם יום או ימים כבוד ור"ה
 יעמוד בחסו' ומו לא לא יוקם לא התקיים החסו' כי
 בא האוזן כי כספו הוא אשר עוררו בחסו' ולא מלבו
 לכבוד שמים ע"ד ז"ל:

אשר

בו"ו לע"ד כה"כ בקהלת שמת בחור בילדותך
 ויטיבך ונך בנינו בחורותיך והלך בדרכ"י לבך
 ובמראה עיניך דעו וע"כ נאמר לאדם כן. והכונה דלה"ר
 דברי הו"ר"ר שאו אומר לאדם כן. והכונה דלה"ר
 מהצד לאדם וב"ב לתי שהוא בחור ואונ"ל שמת בחור
 בילדותך ואם תרצה ללכת בדרכ"י ה' ולעשות חסו'
 ומע"ט די לך והומר בל"י יום של חסו' חלול וב' ימים
 של ר"ה ויום כפור. ולמה לך ללער ולענות עלמך
 בסינופוס ולער כל ימות השנה. מהראוי הוא לך שבכל
 השנה תאכל מתקנים ותסתה משמנים והעשה מה
 שצריך תפן ובקרב אלו הימים דוקא חשוב בהם וזהו
 ויטיבך לב"ך שם רמו ל' שלשים יום של חסו' חלול
 ב' שני ימים של ר"ה כי כסוד אלו דוקא רי והומר
 לך בימי בחורותיך. עו"א ודע כע"כ אלה יבואך
 אלד"ים במשפט שאם תשמע לעלות זאת הנבטרה
 או יבואך אלד"ים במשפט ע"ד מ"ש האומר אחטא
 ואשוב וכו' :

והרב

שני חלילו ז"ל בדס"ז פי' בזה כה"כ בישיבה
 כמו הרה הקריב ללדת תחיל חושק בחבליה
 כן היינו משני' ה'. נהק' מ"ש בסוף המפלת מפני מה
 אמרה תורה יולדת מביאה קרבן שבטטה שבורעת
 לילד קופלת ובשבעה שלא חוקק לבעלה עוד. לפיכך
 אמרה תורה תביא קרבן יסופר מתחרעת לשבעה

ובנהבה מתחרעת ל"ד. וז"ל כמו הרה הקריב ללדת
 תחיל חושק בחבליה שהיא קופלת ובשבעה שלא חוקק
 לבעלה. כן בימים האלו או בעת לדה אלו חסידים
 ומתענים איזה חגיגות ועושים לדקה ומחזירים ביה"כ
 וידוי פה לבד. ואחר עבור יה"כ אלו חוזרים לסורינו
 הרע כאשר בתחילה לילך אחר עלת ילדנו הרע.
 וזהו כן היינו מפני' ה' כמו הרה שהיא מתחרעת
 אח"כ כן אהנו חוזרים לסורינו הרע. וזה פי' ז"ל
 בחום' נוסף משלי כו' אונ"ל פני הדור כפני הכלב.
 דהכונה הוא דהנה דרך הכלב אפי' שייסרוהו ביסורין
 קשים ומכוח ועונשים עד שיגרשוהו מן הבית. תקף
 מהר כשימלא הפחם פתוח ישכח כל התלקות ויהיסורין
 שאלו ייחזיר ליכנס לבית. כן הדור כשילקו ביסורין
 או בימים האלו שהם ימי הדין או יראים לפשט
 ויהרהרו בחסו' ויאמרו חטאנו. אכן בעבור אלו הימים
 או כשיסרו היסורין מעליהם או חו"מ הם חוזרים
 לסודם הרע. וזהו פני הדור כפני הכלב ככלב שב על
 קיחו כן הם שבים בחסו' מאימה הדין ואח"כ חוזרים
 למעשיהם הרעים. ואחר מרבני אשכנז פי' כו' אונ"ל
 פני הדור וכו'. דהנה הדרך הוא תמנונים ידבר רש
 ועשיר יענה עוות. והכלב הוא עני כמשול' ליה עני
 מכלבא וכתיב והכלבים עוי נפש. וז"ל פני הדור כפני
 הכלב שהם עניים ועוי פנים ע"כ :

עוד

פי' המפ' ז"ל בהק' מ"ש המקו' ז"ל דבעל לה"ר
 נאמר ביד שר של כלבים הנקרא חזיר
 להפרע ממנו. ומתגלגל בכלב נובח ואסמכוהו אקרא
 ויקרא ליה נובח בשמו ל"ה ר"ה לשון הרע. ויש שני
 טעמים להתגלגל בעל לה"ר בכלב א' שהוא עוי פנים ככלב
 דכתיב מי ארון לנו וכתיב והכלבים עוי נפש וא'
 המזונותיו הם מתמעטים ככלב כמסר"ל. וזה ירמוז
 דבחיבת ל"ה איכא חרי שמי' כי ב' טעמים בדבר
 להיות בעל לה"ר מתגלגל בכלב. נמצא דהמדבר לה"ר
 עונשו ביד שר הכלבים ומתגלגל בכלב וא"כ בעל
 לה"ר שורה עליו רוח עומאה משר הכלבים וכשימות
 יתגלגל בכלב. וז"ל פני הדור וכו' שיהיו בעלי לה"ר
 בדור ותערה עליהם רוח עומאה משר הכלבים והכרה
 פניהם ענתה בם כפני הכלב ה' ילולו. וזהו שומר
 פיו ולשונו מלדבר לה"ר או שומר מלרות נפשו לרות
 שמים שאינו נאמר ביד שר הכלבים שאין שורה עליו
 רוח עומאה מלדו וגם כשימות אינו מתגלגל בכלב.
 ועין בס' אהבה דוד ד"ע מ"ש בחומר שון לה"ר
 ועונש המגיע לבעל לה"ר דבחי'ו תהיה נפשו מזורעת
 לא מעוהרה וגם בחומר דחה קראו לה לגוים ואינו
 זוכה לקבל פני שכינה ע"ש. דבזה פי' המפ' משרז"ל
 בש"ס נדרים דמ"א דבורא קשי' לצינא ומשלי לאישתא
 דהכו' ע"י הדבור רע קשה לצינא שעיני בל יראו
 כבוד השכי' ונושלי לאישתא לירש אם גהינס. אי לואת
 מאחר שעונש המדבר לה"ר חמור עד מאוד האיש
 אשר נגע אלד"ים בלבו ימהר ימישה מפלטו לתקן
 זה אשר עוית צמה שסיפר לה"ר לזכך ולערה נפשו
 האומללה להטעות לה מרפא ארוכה ומעלה ע"י עסק
 החורה וכמ"ש הס' מרפא לשון עין חיים היא החו'
 דכתיב בה עין חיים היא למחויקים בה. וכן אמרו
 בילקוט ע"ש מוח ומי' ביד לשון סיפר לה"ר מוח.
 עסק בחו' חיים. וכן אמרו במס' ערבי' מאי תקנתיה
 דלה"ר ח"א אין לו תקנה שכבר כרתו דהמ"ה כמד"א
 יכרת ה' כל שפתי חלקות וכו' רחמי' אמר אם ת"ח
 הוא יעסוק בחורה ואם ע"ה הוא יספיל עלמו :

והחיד"א

ז"ל בש"ס כ"א"ד בפ' הוריע חקר מקרה
 חכם דהנה ידוע משאול' דא"ק נ"ס. והפס'
 דובר

דובר לה' והלשון כלי מנואל איך כמו רגע יעשה
 עלמו כלי שדה לשרת בקודש, וחרין יהיב עמי משול
 בפסו קח לך עגל להודיע שמכפר לו על מעשה העגל.
 ומקדים פ"ז דאי"ק נ"ס. וה' גור אריות זיל תי' לזה
 דהיבא דבטי לכפורי הכטא עלמו לא אמר' אי"ק נ"ס.
 ולא חקטי מפרה אדומה כי הנה באה היא לכפר על
 מעשה העגל ואינה נעשית באהרן משום דאי"ק נ"ס.
 דשאי תתס דבאה לכפר על ישר' אבל הכא הוא
 לכפר על עלמו ונגון דא' שגא לכפר ע"ע מהחטא
 ההוא לא אמר' אי"ק נ"ס ע"כ. והי' כיון דהלשון
 בא לכפר על הכטא עלמו שחטא ארס זה בעלמו לא
 שיך בזה אי"ק נ"ס ויעסוק בתורה וגמלא לו. וכן בדין
 משול דבאבר עלמו שחטא יעשה השו' ובהא שאמרו
 אוהבו בע"מ באוהבו פדק באוהבו מקום באוהב אשה.
 ואורבא מאחר שפגם בלשון דין הוא לתקן הלשון עלמו
 ויהיו ד"ס יולאים מפיו לתקן מעוותו. ועוד סי' חז"ל
 כמ"ש במש' קידושין ויקיים יליאה להיה מה יהיה
 כנסף אף יליאה כנסף. אמר אב"י יאמרו כסף מכניס
 כסף מוליא סניגור יעשה קסיגור. אי הכי שטר נמי
 מילי דהאי שטרא לחוד ומדע"ס לחוד ע"כ. וה"ל שפיר
 אמרו סיפר לה' יש לו הקנה בדי' ולית ביה משום
 אי"ק נ"ס דמילי דלה"ר לחוד ומילי דדי' לחוד דהבס
 דהרזויהו מילי ניגבו אין להס יחס ולא שו' בשעוריהו
 ולכן הם ראויים לכפר סליחה הוא דעבוד. ובהו פי'
 שס פסיק יכרת ה' כל שפתי חלקות וכו' וכו' היינו
 דפתחו' קאמר אליבא דמ"ד דאס סיפר לה"ר אין לו
 הקנה שכבר כרתו דהמע"ה ו"ש יכרת ה' כל שפתי
 חלקות וכו' וכו' קאמר לדעת מ"ד דיש לו הקנה
 בדי' והו' אשית ביטע מלאחי הקנה להושיע מספור
 לה"ר והיינו בדי' דר"ס אי"ק נ"ס לז"א יפית לו סס
 רמו לפי' אי' דכיון שגא לכפר ע"ע לא אמר' אי"ק
 נ"ס והו' יפית לו עלמו ושפיר דמי. ועוד אמרו ה'
 אמרות עהרות רמו תי' ב' דמילי דלה"ר לחוד ומילי
 דדי' לחוד ואין להס יחס ודמיון דדי' הם אמרות
 עהרות ולכן ישום דוכרו' והס באום מאירו' ע"כ:
וְרַפְיִד למ"ד דוי' בפסוק מי יתן עבוד מלמא
 לא אחר. והיינו דלפי' תי' הא' דכיון שגא
 לכפר ע"ע לא נאמר איקנ"ס. ז"ש מי יתן עבוד
 מעמא דמאחר דהלשון בדברו לה"ר נעשה כלי מנואל
 ועמא איך יהיה כלי שדה לשרת בקודש כאן בדי' ד
 והלא איקנ"ס ובתקירה חמיר' ז"ל. ע"ז תי' לא אחר
 בתמיהא דמאחר שהלשון שדבר לה"ר הוא שידבר בו
 דיה לכפר ע"ע מאשר חטא בו לית ביה משום דאיקנ"ס
 דאינו על אחרים. ועוד יתפרש בנחומא והוא רמו
 לה' הב' דמאחר דמילי דלה"ר לחוד ומילי דדי' ד
 לחוד לכן שפיר סיפר לה"ר יש לו הקנה בדי' ו"ש
 לא אחר דהבי טיהא אינס בדבור אחד נאמרו ואין
 להס יחס ודמיון להדדי ולא נאמר בזה איקנ"ס ושפיר
 עבוד סליחה. וע"ש שהז"ל פי' כבו' פס"ז באופנים
 שונים מהוקים מו"ן. וה' מיס קדושים ז"ל בדי' א'
 עפ"ד חמיר' ז"ל הגיל פי' כו' תרו קרתי דמכיבו
 אהדדי במשלי י"ח מות ומי"ס ביד לשון ואזהביה יאכל
 פריס מלא אשה מלא טוב ויסק רלון מה' ע"ש:

וְבָרְיָן כה"כ טובה ישר' עד ה"א כי כשלה בעונו
 קחו עמכם דברים וטובו אל ה' אמרו אליו
 כל תשא עון וקח טוב. דכבר נודע דברי המס' שפי'
 תיבת דברים הם רמו לד"ת. והו' הכונה דהנביא קא'
 מזהר לישר' שיטובו בתשו' אל ה' מעבירות שבידם
 ובפרט משון לה"ר החמור דע"י שמדבר לה"ר הוא
 כשלא בעון אחר כמ"ש המק"י ז"ל דמי שפגם בבדי' ה'

הלשון והל' יבא לפגום בבדי' המעורר ופיין בס'
 אהב"ד ד"ע שפי' בזה כה"כ אמרתי אשמרה דרכי
 מחטואי בלשוני וכו' ע"ש. והו' טובה ישר' עד ה"א כי
 כשלא בעונו דכשלה בתשא אחר בעון לה"ר החמור
 ולתקן את זה כמ"ד דסיפר לה"ר י"ל הקנה בדי' ד
 קאמר קחו עמכם דברים הם ד"ת וטובו אל ה' דע"י
 ד"ת יתקן גם עון לה"ר ומאי דקאמר תיבת עמכם
 שס רמו לה' הא' דכיון שאהס באים לכפר על
 עלמיכס לא נאמר בזה אהס דמי ופי' דמי וכו' אמרו
 אליו כל תשא עון ואז"ל כל עון השא היינו אפי' עון לה"ר
 החמור מאוד תשא. עוד רמו בתיבת כל דנקט לעון
 לה"ר שהוא שגור בפה הכל של בנ"א כמ"ש רובן בגזל
 ומיעוט בעריות והכל בלה"ר וכו' והו' כל עון תשא.
 ומה שא"י אומר לך שגם עון לה"ר נמחל מלבד תי'
 הא' עוד יש תי' אחר וקח טוב דדי' שנקראת טוב
 כמס"כ כי לקח טוב וכו' הם דברים טובים מאירים
 ומזהירים אינס כדברי לה"ר ושפיר אפי' למוד דיה
 ומכפר על מילי דלה"ר. ועוד ע"י עסק התו' נחשב
 כאלו הקריב כל הקדבות כולם ו"ש ונשמה פריס
 שפתינו:

וְיָלֵךְ כה"כ טובה ישר' וכו' ע"ש מאי דק"ל
 בעושי' חוי"מ סיפ"ו בדין המוכר שפי'ח
 לחבירו דפסק שס מוכן ז"ל בסל"ב דהמוכר שפתי'
 וחזר ומחלו מחול ומשלים לו כל מה שכתוב בשפי'ח
 מהיפה שבנכסיו שהרי גרס לו לאבד השטר והרי
 הוא כמו שטרפו. ובסל"ז כתב ימ"ש שהוא דרין כמי
 שנתן שפתי' וחזר ומחלו חייב לשלם לו כדון המוכר
 שפתי' וחזר ומחלו. וכו' הסמ"ע ונר' דאפי' להתולקין
 כמחול שפי'ח דכתב מור"ם ז"ל בשמס דס"ל דה"ל
 לשלם אלא הדמים שנתן להמוכר. מ"מ בנותן אפי'
 דנתנו לו בחינם מודים דלריך לשלם דמי כל השטר
 דיוכל הנוקבל לומר עשייתו להנתן הנאום כנגדו כדי
 דמי כל השטר ע"כ עיין בהש"ך ז"ל אוק"י סקן הגיה
 בדבריו וכתב דהוי ע"ד מ"ש בפ"ק דמלשא או לאו
 דערה והר"י קמיה לא הוה יהיב ליה מתנה. ובמ"ש
 ומ"מ אין דבריו נראין לפקט"ד אלא נר' דלהחלקים
 פטור כאן וכן משמע מדברי הר"עב"א שהבאחי לקמן
 וכן מלאחי בהש"ג פ' הכותב וכו' וכ"כ במוהר"ל פ'
 מרובה וכו' ומ"מ נר' דמוהר"ל ס"ל כפי' החוס' ופי'
 ופטור לכ"ע דקאמר ר"ל אף לגאון דדאין דינא דגרמא.
 וא"כ למש"ל סק"ע דלריך לשלם לו כל השטר. אי'כ
 פ"ה בנותן שפי'ח לריך לשלם לו כל השטר כן נלע"ד
 וכו' ועיקר ע"ש. והכנה"ג ז"ל הביא דברי הסמ"ע
 ולא הביא דברי הש"ך דלא נחגלו אליו דבריו שבח"מ
 שא"י מביא דבריו שס בחו"מ כלל. והמע"ש הנבי'
 אוניה הביא בשם ראי' דכתב דהבעה"ס הוא מהסוכרים
 דמשלם לו כל דמי השטר והמה עליו דבש"א כתב
 בהדיא דאינו משלם אלא הדמים שנתן וליין ע"ד הסמ"ע
 והש"ך וסיים דבס' נ"מ דע"ד כתב דזה אינו מדברי
 הבעה"ס אליבא דידיה וכו' ושס הוא ע"ד הסמ"ע
 ע"כ. ובמשפטי הבהנים אופ"א כתב דעת הסמ"ע
 דכניחא לריך לשלם כל הדמים לכ"ע והש"ך השיגו
 דלמאן דס"ל דאי"ל לשלם רק דמים שנתן פטור לגמרי
 במתנה ע"כ. גם האו"מ אוח קד"ו ונ"ג כ"כ דהש"ך
 פליג על הסמ"ע ע"ש וכו' מימר קו"יין אופ"ט כתב
 דהש"ך כתב וכן עיקר דאין חילוק בין מוכר ונתן
 כיון דחייב מלך דרין מה שגרס היקן במחילתו שחל
 אח"כ ע"כ. ובודאי דכוונתו היא דהש"ך אינו ס"ל
 לדינא דכין במוכר בין בנותן לריך לשלם לו כל דמי
 השטר. כסם מאי דפליג ע"ד הסמ"ע הוא במ"ש הסמ"ע
 דאפי'

ראשי' להחולקים במוכר שט"ח דאי"ל לשלם אלא הדמים שנתן להמוכר מ"ח בנהגו במחנה מודים לרריך לשלם כל דמי השטר. כהא הוא דפליג הש"ך עליו וקאמר דלהחולקין שם דאי"ל דאי"ל לשלם כל דמי השטר אלא הדמים שנתן במחנה ס"ל שהוא פטור למזרי. אבל לעולם דאיהו ס"ל לטיקר דינא דבין במכר בין במחנה לריך לשלם הכל כן נר' למשיין שם בדבריו היטב ע"ס:

ומודע

לבינה דב"ז דכנתן שטח'ל וחזר ומחלו דאיכא מחלוקת הפיס' בדבר אי חייב לשלם או לא הי"ד נאמר זה לגבי אדם הנותן לחבירו דשי"ך הי"ט לומר דיכול המקבל לומר עשימי הנאות להנותן כנגד דמי כל השטר ולכן כמה מהפוס' דס"ל דחייב לשלם כולו ואיכא דס"ל דאפי"ה פטור מהכל. אבל לגבי הקב"ה שנתן שטח' שיש לו וחזר ומחלו ולא שי"ך עי"ז לאומרו כלל י"ל דלכ"ע ליכא חיוב כלל וזכור :

והנה

ה' זר"ב ז"ל הבי"ד ה' משנת ר"א ז"ל ק"ק ב"ס ז"ו כתב דהא דחשו' מועילה לאדם הוא משום דקי"ל המוכר שטח'ל וחזר ומחלו מחול. וידוע דהעבירה שאדם עושה נכרא ממנה מלאך רע והקב"ה מוסר את החוטא ביד אופו מלאך להפטר ממנו ע"מ שחטא (כבוד והנוגגו ביד עוניט) וכשיעשה חשו' או הקב"ה מחול לו מדין המוכר שטח'ל וחזר ומחלו מחול. ומעט"ז לא השלימו אבותינו במל' ט"ס שאעפ"י שמהר אותנו כבי' לשר ש"מ להשתעבר חתה ירו ה"ש מ"ח חזר הקב"ה ומחל לנו את הנשאר. אמנם ידוע משרז"ל דמלה"ש השלימו המנין שהם ירדו למל' וא"כ לפי"ז לא מיל"ל מהא דהמוכר שטח'ל וחזר ומחלו דמחול דזה אינו דהא דילאו ישר' ממל' קוה"ז הוא משום דהמלאכים השלימו המנין. אכן לפי מה שמלאנו ראינו דגלת מרע"ה למלה"ש בשעת מת"ח שאמ"ל למל' ירדהו לפרעה נשתעבדחם חורה למה לכס מזה מוכח דלא ירדו למל'. ומאי דילאו ישר' ממל' קוה"ז מזה ראינו דהלכה כמ"ד המוכר שטח'ל וחזר ומחלו מחול. וזכור פי' המעשר ח"ג בדר"ו בדקס"ד כו' מאמר פרי"א סוף מ"ג ז"ל שלח הקב"ה ביד עבדיו הגבויים להנבא על ישר' ואמר טובה ישר' עד היא עד ההוא דאמ"ל כסויי אנכי ה"א ע"כ. והוא תמוה. אמנם הכו' הוא טובה ישר' וכו' מעטס דהמוכר שטח'ל וחזר ומחלו מחול וראיה לזה שאמ"ל אנכי היא אשר הולאהך מאכ"מ קוה"ז דמחל להם השאר. וזהו כו' המד"ר בלגדת בראשית סופ"ג חנו ממתיקים בשעת חת"ח וזכו ממחמדים כשהוא מקבל את השבים ע"כ. וזהו ממתיקים בשעת מת"ח שזכינו בה מכת שלח מרע"ה למלה"ש בטענת למל' ירדהו וכו' ולפי"ז הא דילאו קוה"ז הוא מכת דחזר ומחל להם. ומכא זה וזכו ממחמדים כשהוא מקבל את השבים מכת דחזר ומחל להם. וזה ג"כ דקדוק נכון במ"ש הקב"ה למשה בעת קבלת החו' החזר להם חשו' דהול"ל החזר להם דבר וחשו' מאי בעי הכא אלא דרמו לו דמכת דהחשו' מועלת מזה יורכ דהמוכר שטח' וחזר ומחלו מחול ומהו ילאו ישר' ממל' קוה"ז ישן שמחלתי להם ולא מכת דהמלאכים השלימו המנין וא"י תוכל לטעון להם למל' ירדהו וכו' וכיון שלא ירדו לא יוכלו לקבל את החו' שכתוב בה אשר הולאהך מאכ"מ ע"כ :

וידון

כ"ה"פ טובה ישר' עד ה"א כי כאלה בעוניך ר"ל מאחר שכאלה בעוניך לריך אחה שתשוב ומועילה לך החשו' מעטס דהמוכר שטח' וחזר ומחלו מחול. ויש ראיה גדולה לזה מהח' שזכו בה עם בני

ולא המלאכים. והטעם הוא דמלה"ש לא ירדו לגמ' וכמו שטען להם מרע"ה כן ומאי דילאו קוה"ז הוא מעטס דהמוכר שטח' וכו'. וזהו קחו עמכם דברים ושובו אל ה' דהיינו שתקחו ראיה מהח' דנהיגה לכם ולא למלאכים וזהו דיוק עמכם דברים שד"ח הם עמכם ולא עם המלאכים דמהו מוכח שלא ירדו לגמ' ומה שילאהם משם הוא מה"ט דהמוכר שטח' ומחלו מחול. מה"ט גופיה מוכח דהחשו' מועילה וזהו שסיים ג"כ וכיאר עוד יוסר אמרו אליו כל חשאי עון וקח עוב דהיינו הנקראת עוב שהיא החו' דכתיב כי לקח עוב וכו' תקחו ממנה ראיה דהחשו' היא מועילה מטעמא דהמוכר-שטח' וכו' ולכן אמרו אליו כל השא עון. ונשלמה פרים שפיתו הכונה היא עמ"ש המשריא ז"ל שם דגם הקרבנות עצמם הוא מכת החשו' דע"י הקרבנות הקרבן הוא חזור כחשו' וזוהו הוא שיעיל לו הקרבן ע"ש וזהו דכומן שהיה ביחמ"ק היו הקרבנות מועילים לנו לכפר מכת החשו' אכן עכשוו שכש"כ חרב מקדש ואין לנו קרבנות לכפר על עונותינו לכן החשו' לכד היא המכפרת שהיא העיקר של כפרת הקרבן מעטס המוכר שטח' וכו' ולכן שיה שפחותינו במקום קרבנותינו וזהו ונשלמה פרים שפיתו :

ובי"ז

כו' ויחל משה את פני ה' ויאמר למה ה' ימרה אפך בעמך אשר הולאת מאכ"מ בכ"ג ובי"ח. דיל"ד למה מרע"ה בעת ובעונה הזאת שמבקש על עון העגל להזכיר ענין י"ח. והו יוסר קשה דכזכירו י"ח ובאומרו שהולאת בכ"ג ובי"ח אדרבה היא הנותנת להגדיל חסון אפ"ו ביוסר. אכן עפי"ה א"ש ובהק' עוד מ"ש המפ' דממה שהולך הקב"ה לחזוק יד והרבות אותות ומופתים בי"ח מזה מוכח דילאו ישר' קוה"ז. וזהו דכשעתאו ישר' בעגל ורלה הקב"ה להשמיד אותם ח"ו וחזרו ישר' בחשו' כנרמו כפסוק ועשה אם השא מעאסם דאין. ועשה אלא חשו' כאח"ל עמד מרע"ה כחפלה וקבש דהמים עליהם שיקבל חסובתם ולמחול להם עונם מכת דהמוכר שטח' וכו' וז"ל ויחל משה וכו' ר"ל דהך שחטאו ע"י שחזרו בחשו' היא מועילה להם להליכס מכת דהמוכר שטח' וכו' ויש ראיה גדולה לזה דהלכתא היא כמ"ד דהמוכר שטח' ומחלו מחול אשר הולאת מאכ"מ בכ"ג ובי"ח דהיינו שהולאהם בקוה"ז ובודאי דה"ט משום דהמוכר שטח' ומחלו מחול וא"כ גם החשו' היא מועילה מה"ט ולכן טוב מחר"א והנחם על הרעה לעמך ולכן וינחם ה' וכו' :

ובזה

מה מהיק ומדוקק כו' משרז"ל בספרי כו"פ שופטים כפר לעמך ישר' אשר פדים ה' ע"מ כן פדיתו שאם נחשאת אחס מכפר עלינו פ"כ. וה"כ כמבואר דטעם אחד הוא לשניהם וכנ"ל. גם בי"ו כה"כ בה אמר ה' מה מלאו אבותיכם בי עול כי רתקו מעלי וילכו אחרי ההכל ויהבלו ואחר שחטאו מהראוי הוא שיחזרו בחשו' והיא מועילה להם מכת המוכר שטח' ומחלו מחול וראיה לזה מענין י"ח שהיא מה"ט והם לא נתעוררו בזה. וז"ל ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מל'. וזהו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם דזאת רמו להשו' נמט' ז'ים ק"ל מחיין וכתיב תכתוב זאת לדור אחרון ר"ל דכשיעשו חשו' והם בארץ אויביהם מועילה להם החשו' ומקבל חו' חשו' מטעמא דהמוכר שטח' וכו' לא מאשמים ולא נעלמים לכלואסם להפך כריתו אותם. וראיה לזה דריגא הוי כמ"ד דהמוכר שטח' ומחלו מחול מענין י"ח והו וזכרתם להם ברים ראשונים אשר הולאתי אותם מארץ מל'. דמינה מוכח דהחשו' מועילה מכת המוכר שטח' וכו' :

ובז"ו כה"כ כפ' שופטים כי הגז למלחמה על אויבך ואלים טוב ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה"א עמך המעלך מארץ מל'. הכונה שאומר לאדם שחטא ועשה כמה מיני עבירות והרבה לפשוע וכן עשה גהעורר לשבז בנפשו וללחם למלחמה לשבז מלגשות עול יג'ר וכוונת דליה ורואה בעלמו שיש בידו חבילות חבילות של עבירות וחושש לעלמו דלא תועיל לו הפסו' מאחר דכבר נמסר ביד מלאכים רעים שנכראו מהעבירות שעשה ושחט הלכחא כמ"ד המוכר שט"ח וחזר ומחלו אינו מחול. ע"ז הוא מבטוחו ואומ"ל דלא יירא מזה אלא דהפסו' מועילה דהלכחא היא דהמוכר שט"ח ומחלו מחול. וז"א כי תלא למלחמה על אויבך שהם יג'ר וכוונת דליה המלאכים רעים שנכראו מהעבירות שעשה לשבז מחלשותיהם וראיה סוס ורכב עם רב ממך דהרבים לפשוע והרכב מלאכים רעים ומשחיתים נכראו בעוונותיהם ונמסרה בידם וחושש לעלמך שלא תועיל לך הפסו' דשחט הלכחא כמ"ד המוכר שט"ח ומחלו אינו מחול. ע"ז לא תירא מהם דע"י הפסו' תיגל מהם דהלכחא היא כמ"ד המוכר שט"ח ומחלו מחול וראיה לזה מענין יג'ר. וז"א כי ה"א עמך המעלך מארצו. וכפ"ט דזה היי נותן שט"ח ויריבא פלוגתא בזה היי מחול ופטור או לא. ולגבי הקב"ה הנוחן ליבא פלוגתא כלל דלכ"ע היי דינא דמחיל וליבא חיוב כלל וכו"ל. וכמה פסוקים יתשרשו על דרך הג"ל. ובז"ו כה"כ כי כה אחר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו ואז"ל אלא כחש' :

ועפ"י"ה לעיל דמנתינה הפו' לישר' ולא למלאכים מטענת מרעיה דעטן למל' ידחה דמוכה דלא ירדו למל' ומאי דילאו ישר' ממל' קוה"ז הוא מטעם המוכר שט"ח ומחלו מחול. מזה ראה להשו' דמועילה מה"ט דהמוכר שט"ח וכו' יובן כה"כ כי כאשר משפטיך לחרץ דק למדו יושבי חבל. ובהק' עוד דלוק דינו להשו' כמ"ס המפ' ע"פ איני בלדק אחזה פניך וז"א כי כאשר משפטיך שהיא הפו'. ניהנה לחרץ לישר' ולא למלאכים דמזה נמשך ומוכח דהמוכר שט"ח וחזר ומחלו מחול. מזה ראה וכוונת דלוק שהיא כינוי להשו' למדו יושבי חבל שהיא מועילה לחטאים מה"ט בעלמו דהמוכר שט"ח ומחלו מחול :

והנה דרכי הים ז"ל בדרוש א' להשו' דקדק בפסוק שובה ישראל וכו' דפסח בלשון יחיד ופ"ס בל' רבים קחו שמכם וכו' ושובו אל ה'. גם אומרו אמרו אליו כל השא עון אדם הכונה לומר וידו דברים הוליל חטאנו שיינו פשענו וחטאנו טוונתינו. גם אומרו כל השא עון כל עון השא מבט"ל. ופ"י כמ"ס הכניח ז"ל כמ"ס כפ' החליל אר"י אלמלא ג' מקראות הללו נחמוטטו רגליהם של שוגאי ישר' א' דכתיב ואשר דרשויו וא' כי כחומר ביד היוצר כן אחס בידו בית ישר' וא' והסירתי את לב האבן מבשרכם ונחתי לכם לב בשר. דכונת הנ' כחובים הללו לרמוז ג' תירולים שהי' החוס' ז"ל כפ"ק דשכח בענין אדם אומרים לאדם חטוא בשביל שזכר חבירך גבי הדביק פה לחנור סמוך לחשיכה דלא החירו חכמים לאחרים לרדוה' כדי לבטל את זה מאיסור שנת דאחל"ת כש"ח. והק' שם בתום מפ' בכל מטרבין דל"ב דאמרו נית"ל להכר דלעבד איסורו ולא לעבד ע"ה איסורו וכו' ותי' דגבי הדביק פה לחנור דאיבא פשיעה כמה שהדביק סמוך לחשיכה וכו' וכל כה"ג דליבא פשיעה וז"ל אלא"ה כש"ח. אבד כשהיה דלא ולקוט האנים מחלמתי דליבא פשיעה אמר' דנית"ל להכר דליעבד איסורו וכו'. ועוד גבי הדביק פה לחנור דכחא לרדוה' לא היה הוא

(ב)

הסיבה למדביק שדביק פה לחנור אלא"ה כש"ח. אבל כשהיה דלא ולקוט האנים מחלמתי שז"ל היה הסיבה לחבירו שיחטא במש"ל לא ולקוט וכו' אמרו' אומרים לא"ה כש"ח. ושיב הוק"ל מההיא דזלזו עבד וחב"ח דכופין א"ר לשחררו אש"י דעובר בעשה דלעולם ב"ח ותי' שאני פריה ורביה דמלוה רבה היא כדאמרו ברי"ה שנגנס לב"ה להפגל ולא מלא שם יו"ד ושחרר עבדו להכלים ליו"ד מלוה דרביס שאני. ועוד הקשו מההיא שפחה דחליה שפחה וחב"ח ונהגו בה מהגה הפקר וכפו א"ר לשחררה אש"י דהם יושעים ותי' כיון שהיפה מחזרת אחריהם וממלאה עלמה ומשדלקן לננות משיבו כחטאים והיו נמו כנולוה דרביס ד"ל שיזכו רבים שלא יבטלו בה. ועיין בפ' השולח דמ"ה בתוס' שם דעשו זה שני תירולים יעו"ש. דמדכרי התוס' גבי הפו' הג"ל מילה לענין קבלת החשו' שהקב"ה מקבל חשו' השבים דלכאורה איבא לך איסור ככ"י לגבי המקום דעובר על ללו דלא וכל בעלה הא' אשר שלחה לשבז לקהקה אחתי אשר הוטמאה והו"ל כההיא דאחל"ה כש"ח. וע"ז אנו לרביס למי' של התוס' הג"ל. ולזה הביאו ג' מקראות הללו לרמוז כל אחד למי' אחד. דקרא קמא שהביאו דכתי' ואשר הרעוטי שם רמוז למי' הא' דסיכא דהוא היי הסיבה והגורם שיחטא חבירו אומרים לא"ה כש"ח וה"ג המצ"ה הוא הגורם בחטאם כל ישר' שברא יג'ר וז"א ואשר הרעוטי שבראתי יג'ר לפתוחם ונרמתי להם שיחטאו וכל כי הא בשוכס כחשו' אומ"ל חטוא כש"ח. ואידך קרא דמייתי כי כחומר ביד היוצר כן אחס בידו בית ישר' שם רמוז הי' מלוה דרביס שאני והוא אומרו בית ישר' ואידך דייקא. ואידך קרא והסירתי את לב האבן מבשרכם ונחתי לכם לב בשר שם רמוז שהם כחטאים שלכם חנסם מלך לב האבן וכל כי הא לא מיקרי פושע אלא הו"ל כההיא דחליה שפחה וחב"ח דנהגו בה מנהג הפקר. עיין בס' קול יעקב דכ"ח. והג' הי' הג"ל רמוז הנביא בפסוק שובה ישר' עד ה"א ואל יקשה בעיניך אם יש בזה איסור דאחל"ה כש"ח עז"א כי כשלא בעוונך ואין כאן פשיעה כ"א מכשול עין מלך לב האבן שנכשרכס. ועוד אחרת שאמס דרביס ומשום מלוה דרביס אומרים לח"ה כש"ח וז"א קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. ועוד בה אמרו אליו כל השא עון רמוז למי' הג' של החוס' דכל שהוא הגורם לעבד אומרים לא"ה כש"ח והוא הוא ית"ש אמר ואשר הרעוטי שבראתי יג'ר. ורוע דהיה"ר נהכנה בשם כל כמ"ס כפ"ק דב"ב ג' לא שלט בהם יג'ר ואלו הן אברהם יצחק יעקב דכתיב בכו בכל מכל כל. וז"א אמרו אליו כל כלו' מסיבה כל שהוא היה"ר שבראח אותו השא עון כיון שחמה גרמה שנחמו בקרבי עכ"ד :

והנה הרשב"א ז"ל תירן לקושיית ההיא דחזיו עבד ומב"ח שכופין א"ר לשחררו הוא משום דליבא עשה דלעבית אלא כשכולו עבד אבל כשהיו עבד ומב"ח ליבא דלעב"ה ומשו"ס כופין א"ר לשחררו כיון דא"כ איסור בשחררו. דליבא עשה דלעב"ה. ושם בס' דרכי הים וכו' שורשי הים ח"ה דמ"ב הק' עליו מש"ס גיטין פ' השולח דל"ה דמבואר שם דאף למי שחזיו עבד ומב"ח איבא עשה דלעב"ה מכח טוניית הש"ס שם. ותי' דאפשר דס"ל להלק בין עבד לשפחה דגבי עבד דאיה ביה עשה דפ"ו כשהיו עבד ומב"ח דאח"ל ליבא שפחה ולא כ"ח ומחטבל מפ"ו קאמר ז"ל דלגבי דידיה מה"ט איב"ל דלא ליוסח חו' גבי דידיה לעב"ה. אבל גבי שפחה דאיסחח לימ אפ"ו בחליה

שפחה

בפחה ומכ"ח נמי איכא עשה דלעב"ת. ואנכי הדל
 כסה"ק טע"ו חמ"ח סיט"ו הכ"ד והארכתי כיד ה'
 תשובה עלי ע"ש. ברם זאת היא שקשה לי כשה
 בדברי הרשב"א ז"ל רבתי על מס' שבה ד"ד הניח
 מה' שהק' ר"ת ז"ל מההיא דמי שחלו עבד וחב"ת
 דכופין איך לשמרו ומה שתי' דמטות פ"ו שהיא מטות
 רבה שאני וכדאמרו גבי ר"א דשחרר עבדו דמטות דרביס
 שאני שהיא גדולה. ואיכא ז"ל הי' מדידה רבין דחלו
 כ"ח לית ביה משום דלעב"ת. ואילו כתי' עמ"ס גיטין
 דל"ח תי' כתי' ר"ת ז"ל דוקא דכפ"ד כתי' זה יולא
 דגם כתי' ב"ח איכא עשה דלעב"ת. וכתי' מס' שבה
 לא ס"ל כתי' זה ומיכך תי' אחר ולי הדל ל"י. ות"ס
 חזי שה' דר"ה וסורסי הים לא העיר מזה ובמאי
 דתיקן לקיימו לא יתירך לקיימתי הג"ל כיעו"ש :

ועיפ"ה שני תי' יתירך בדבר קבלת התשו' הא'
 דמאחר שהוא הסביבה ועוד ככ"י שימעה
 האדם בצריחה הנה"ר לכן אומ"ל שהוא כש"ת. והב'
 שהם רבים ומשום מטות דרביס שפיר דמי. יובן כו'
 הפ' לכו וכשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאלו יך
 ויתבטו יתינו מיומים וביום הג' יקמנו. היינו דבמ"ס
 לכו וכשובה אל ה' שם רמו לה' הא' שהם באים
 בעטנה שהם רבים ומשום מטות דרביס אומל"ח כש"ת.
 ועוד רמו לה' הב' כי הוא טרף דכל שהוא הגורם
 אומל"ח כש"ת ה"ג הוא ית"ס הגורם בצריחה הנה"ר
 ולכן וירפאלו יך ויתבטו דלדרך לקבל אותנו בתשו'
 דאומל"ח כש"ת. ומאחר שכן יתינו מיומים רמו לפני
 יומי ר"ה שילנו ויחיינו עוד המשטיים והמקטרגים
 הקמים עלינו להמיתנו. וביום הג' רמו ליה"ב שהוקבע
 למחילה ולסליחה. ולכפרה יקמנו שיעשה לנו קימה
 והתחומותנו. ויש להם עש"ה עפ"ה למה שהוקבע
 יום זה שהוא יוה"כ למחילה ולסליחה לשב"ס. והנה
 עוד דכשטעאו ישר' בעגל ואח"כ נתחמו וחזרו בהם
 ועשו תשו' עטן מרע"ה לפני ה' דלדרך שקבלם בתשו'
 דכל עיקר מה שטעאו הוא כדי להוסיף תשו' לרביס
 וכנ"ס בנ"י לא היו ראויים ישר' לאותו מעשה אלא
 כדי להודות תשו' לרביס. ובין שכן אינו נחשב להם
 לטון כ"כ עין אשר טעא דאומל"ח כש"ת. והו' כה"כ
 יעשה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך
 אשר כתבת. דמחדש אמרו דמרע"ה שבה הלוחות
 לצופת ישר' כדי שיהיו עושים כפנייה ואל יתו
 עושים כאלו דכל' דאומל"ח כש"ת שהם רביס.
 ולפי"ו גם ישר' שטעאו להודות תשו' לרביס שפ"ד
 הם ראויים למחילה. וז"ל ועתה אין ועשה אלא תשו'
 כמשה"כ ועשה ישר' מה ה"א שאל מעמד כ"א ליראה
 וכו'. היינו ישר' שטעאו הוא כדי להודות תשו' לרביס
 ובדביס אומל"ח. ואם תשא חטאתם בעטנה זאת מוטב
 ואם אין דגם כדי שיזכו רביס ס"ל אהל"ח אי"ב מחני
 נא וכו'. דגם חזי בשבירת הלוחות נחשב לי לשון. ומלאנו
 דקבל האל ית' ענינו זאת ולסוף יום המ' שהוא יוה"כ
 מהל להם. ולכן כהאי עטנה בעטנה דאומל"ח כדי
 שיזכו רביס והשבים הקב"ה כן לדינא ביה"ב ומחל
 להם עין העגל. בעטנה זו ובאותו יום בעטנו אהנו
 באים לפני ית' שגם הוא לדרך לעבור ככ"י על לאו
 דלא יוכל בעלה הא' וכו'. כדי שיזכו רביס ולכן
 הוקבע היום ההוא למחיל' ולסליחה :

ואפשר דה"ע דכדרכי הפ"י יוה"כ אנו אומרים
 ומחל לנו ה"א את יוה"כ הוה וכו' למחילה
 לסליחה וכו'. וזכר לז"מ דקשה לז"מ מאי שיאטיה
 הכא דכשלא שאר ג"ד כל אחר יש בו זכר לז"מ
 ברם יוה"כ דתימן לסליחה עון מה חלוי ביל"ת יעפ"ה

א"ש ובהק' עוד מ"ש המפ' דלהיות דארמ"ל מלאה
 גילולים וע"ז והרי היא כביה"ק ואסור לו ית' שהוא
 כהן לעבור בהוכה. ותי' דלהלל רביס הוהרה לו
 הפומחה דעשה דרביס חמיר דאל"כ לא היו נאלצים
 שכ"כ גברה יד הקל"י ולא יזכר שם ישר' עוד וכדי
 שיזכו ישר' שהם רביס אומל"ח כש"ת. ועיין בדרושי
 פסח מ"ג אני הדל כזה. נמלא דמי"מ דירך הקב"ה
 בכבודו ובעטנו לארמ"ל וטמא א"ע ככ"י להלל ישר'
 משם מוכח דכדי שיזכו רביס אומל"ח כש"ת. ומה"ע
 מקבל הקב"ה תשו' אף דככ"י עובר על לאו דל"ב
 הא' אשר שלחה לשבו לקחתה יען דכדי שיזכו רביס
 אומל"ח :

וזהו דכשטעאו ישר' בעגל ועפ"ז חרה אפו ית'
 ורזה לכלותם ולא לקבלם בתשו' כדי שלא
 יעבור הוא ככ"י אלאו דל"ב הא'. וזה שרמו הקב"ה
 למרע"ה במ"ס ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלס
 דחיבת ועתה היא רמו לתשו' והיינו שאף שטעאו תשו'
 אינה מועילה והניחה לי ויחר אפי וכו'. יען דלא אוכל
 לקבלם בתשו' ולעבור אלאו דל"ב הא' דאל"ח כש"ת.
 ע"ז בא עטון מרע"ה דמאחר דהו' ובייה לרביס שפיר
 מצי לקבל תשו' ולעבור אלאו דל"ב הא' דאומל"ח
 כדי שיזכו רביס וראיה לזה מעטין יז"מ. וז"ל למה
 ה' יתרא' בעמד ואיך רוצה לקבל תשו' אי משום
 דאל"ח כש"ת זה אינו כ"א דוקא כדי שיזכה יחיד
 משא"כ כשהוא כדי שיזכו רביס שפיר אומל"ח כדי
 שיזכו רביס. וכבר פסקה אשה בעמדך דרין כן
 בהול"ך אוחס ממל' דירדה לשם ועברה אלאו
 דעומחה להלל וזכיה ישר' שהם רביס. וא"כ גם
 עתה מקבל תשו' אף רחוק עובר אלאו דל"ב הא'
 וזהו אשר הולאת מאר"מ דמשם ראה גדולה לזה
 דלזכות הרביס שפ"ד. ולכן שוב מחז"א והנחם על
 הרעה וקבל תשו' אזי קיבל הקב"ה טעננו וינחם ה'
 יכו'. וה"ע דאנו אומרים זכר ליז"מ ביה"כ היינו
 לומר דמאחר דאיכא הלל וזכיה רביס בקבלתו
 בתשובה אף דעובר אלאו דל"ב הא' שפ"ד וראיה
 מעטין יז"מ וז"ל זכר ליז"מ :

ובז"ל כה"כ וילכו אחרי ההבל ויהבלו ולא אמרו
 חיה ה' המעלה אותנו מאר"מ. ר"ל דישר'
 שבאותו הדור אחר שטעאו נכנס בלבם לומר דתשו'
 אינה מועלת רחינו יכול הקב"ה לקבל תשו' ולעבור
 אלאו דל"ב הא' דאל"ח כש"ת ולכן לא נהנו בלבם
 לשבו בתשו' והם מוסיפים על חטאתם פסע וילכו
 אחרי ההבל ויהבלו. ע"ז מתמיה עליהם ואומר ולא
 אמרו חיה ה' המעלה אותנו מאר"מ ר"ל דלא העלו
 על לבם עטין יז"מ דמינה הוראה וזלחה דמטות דרביס
 שאני דאומל"ח כדי שיזכו רביס. וה"ע לעטין הקב"ה
 יוכל לעבור אלאו דל"ב הא' כדי שיזכו הרביס. וזהו
 ג"כ משה"כ ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם
 לא מאסהים וכו' וזכרתי להם צרות ראשונים אשר
 הולאתי אותם מאר"מ. גם זהו שאמר גרשון ויש ה'
 עמנו ולמה מלאהנו כל אלה ואיה כל נפלאותיו אשר
 ספרו לנו אבותינו בהול"אם ממל' וכו'. וכבר הארכתי
 בזה בדרוש פסח ע"ש :

וזהו כה"כ ביהוקאל ל"ג אמור אל ביה ישר' כן
 אמרתם לאמר כי פשענו וחטאתינו עלינו
 ובם אהנו נמקיס ואיך נחיה אמור אליהם מי אני
 נאום ה' אלד"ים אם אהפוך צמות ברשע וכו' שבו
 שיזכו מדרכיכם הרעים ולמה המותו ביה ישר'. ויל"ד
 דקיי"ס ס"ד לומר דחטאתם ופשעם עליהם ובם הם
 נמקיס ולא יחיו אפי' ע"ז תשו' מה היסה סברתם
 של

שלא תועיל להם הכסף, והו' ח'ך הוליא זה מלבס
 בלומרו שובו שיבו מדס'ר ולמה תמוהו בית ישר'
 דאכתי יהיו סבורים דלא תועיל להם הכסף ועיין
 בפירש"י דפי' כן אמרם לפיכך אין אחס חפלים
 לשבו כסבורים אחס שלא תועיל לכם הכסף ואיכ
 רבה במאי הוליא זה מדעתם. ברס ע"ה א"ש כי
 יס'ר היו סבורים דלא תועיל להם הכסף דאינו יכול
 הקב"ה לקבלס כספו ולעבור הלאו דלי"ב הא'
 דאל"ה כס"ה דלא עלה על לבס חילוק זה דמלוה
 דרבים שאני ולכן אמרו כי פשעו ומתחמיו עלינו
 ובס אנחנו נמקיס ואיך נחיי. עז"א ואתה בן אדם
 אמור אליהם מי אני גלוס ה' אס אחפוך במוה הרשע
 וכו' שבו שבו מדרכיכם הרעים ולתו חמוהו בית
 ישר' כלו' דמאחר דבקבלת משוכתכם איכא הללה
 וזכות לרבים שיהיו חיים וקיימים כספו ומע"ט הוטר
 לי לעבור הלאו דלי"ב הא' ולקבל הסו' דאומל"ה כדי
 שיזכו רבים. והו' שרנו להם האומרו שבו שבו מדס'ר
 ולמה תמוהו בית ישר' דהפס בלסון רבים להורוה
 נהן דאיכא בזה הללה וזכות לרבים ומלוה רבים שאני
 דכדי שיזכו רבים שפ"ד :

ועפ"ה

יוגן כה"ג ועמי תלוים לתשובתי ואל
 על יקראוהו יחד לא ירומס. דלכאו יל"ד
 מה ר"ל תלוים. גס מהו פי' לא ירומס. ברס נקדים
 עוד מ"ש המפ' ז"ל כי הלבנו לא יקראו בתואר כוה
 נבדו כ"א כשיהיו בלב אחד ואחדות אחד. וכמו שפי'
 בפסוק עולה חמיד העשויה בהר סיני פי' כמו שהיו
 בסיני בלב אחד ואחדות יחד כאיש אחד כמ"ס ויחן
 שס ישר' אוי יהיה עולה קרבנס לרעין להם לרית
 ניהומ. משא"כ אס יהיה ביניהם פירוד הלבבות וכל
 אחד אינו משתתף בנרת חבירו רק כל אחד נדרס
 לעצמו אוי כימדים דמו ואין להם דין רבים ולטור
 כסוס דבר שאין להם שום מעלה של לבנו לא בהפי'
 ולא בקרבן ולא כסוס דבר ע"ע. וז"ש ועמי תלוים
 פי' מסופקים הם אס הקבלס כספו והעבור על לאו
 דלי"ב הא' או לא. אבל הפק היה אינו כ"ף בזמן
 שאין ביניהם אחדות אחד דאוי לא יחשבו רבים וליכא
 משוס מלוה רבים. וליכא כ"א עעמים אחרים שאקבלס
 כספו והעעמים בהם אינם חוקיס כ"כ לשאסמוך
 עליהם לעבור הלאו דלי"ב הא' ולכן הם מסופקים
 כהשוכס כיון דכימדים דמו. אבל אס יהיו לאחדים
 וישבו כספו ואל על יקראוהו יחד פי' שיעשו הסו'
 כחדות אחד ויהיו נחשבים רבים. או לא ירומס פי'
 לא שהאו הלאו דלי"ב ירומס שירים אוסו ויקבלס
 כספו דכיון שסס כחדות אחד שפירי סס נקראים
 רבים ומלוה דרבים שאני דאומל"ה כדי שיזכו רבים.
 וז"ש חבור ענבים אפרים הנח לו. ובס' בריית אבות
 דז"ן פי' אוסו בדרך זה עפ"י הקדמות אחרות ע"ש.
 והו' כה"כ הן עס אחד ושפה אחת לכולס ועתה
 שרומת אל הכספו לא יכלר מכס דשוב ליכא לאו
 דלי"ב וכאמור. ועיין בס' דברי מרדכי גאלגעי ז"ל
 בדבר פשע ד"ד דקיד דפי' עפ"י הק' הג"ל מ"ס
 ביומא דפי' אחר מר זוטרא בר טוביה אחר רב
 גדולה כסו' שאפי' יחד שפעה כסו' מוחלין לו ולכל
 העולם שגא' ארפא משוכתם אוהבס נדבה כי שג אפי'
 ממנו מכס לא נאמר אלא ממנו. כלו' דאפי' למאן
 דס"ל דאומל"ה וכו' ה"ד ביחוד. לזכות אס ררבים אבל
 שיחטא יחד לזכות את היחד אחר זו מן המתמיהות.
 ז"ש גדולה כסו' כ"כ גדולה שאפי' יחד שחטא ושב
 מוחלין לו מה שלא הוה דין דבשלמא לרבים אמרי'
 דיטבור ככ"י הלאו לזכות את ררבים אבל שיטבור

הלאו לזכות את היחד זו מן המתמיהות אלא שגדולה
 כסו'. והו' שרהע"ה חילק פניו ית' ואמר כי הוא יוליא
 מרשת רגלי פנה אלי וחנני כי יחד ועני אלו. הכונה
 דלומר אהא ה' הוליא מרשת רגלי והפן אלי ותמונני
 בשוכי אלך כספו שהקבל חוסי וכו' מאי כולי האי
 לבקש חמונני כדי שיקבלהו כספו והלא כך היא
 המדה אל רחוס ה' להטיב לשבים ולקבלס ע"ז בזה
 השוכה לומר הרע למה אנכי ממלה פניך בתתנה
 ובנקשה שהקבלני כספו יען כי יחד ועני אני והא
 איכא נדדים לומר שלא הקובל כסו' היחד דע"כ לא
 אמרו אלא שיחטא יחד לזכות לרבים אבל ליחד לא
 חמטול חמונני אדבר שהקבלני כספו אף כי יחד
 אנכי ע"כ. ולמ"ד זה רמו הפ' למשך שמך ה' וסלחת
 לעוני כי רב הוא. בדרך הל"י לומר למשן שמך ה'
 וסלחת לעוני דשוכי אלך כספו שהקבל חמונני
 וסלחת לעוני יען כי רב הוא היינו כי רב כן ס"ל
 בש"ס שכן אמרו אחר מר זוטרא אחר רב. גדולה כסו'
 שאפי' יחד שפעה כסו' מוחלין לו. או יאמר כי רב
 הוא כמ"ס סס בש"ס שאפי' יחד שפעה כסו' מוחלין
 לו ולכל העולם והו"ל כאלו רבים הם שפעה כסו'
 ואומל"ה כדי שיזכו רבים והו' ובלחה לעוני אף כי
 אני לבדי שכי כספו יען כי רב הוא דרבים הם
 הוים כהשוכהי וכלו הם שפעה כסו' ואומל"ה
 כדי שיזכו רבים. והו' פדה בשלוס נפשי מקרב לי ע"י
 שאני חוזר כספו יען שפי' השוכתי זאת מוחלין גס
 לכל העולם והו"ל לזכות את הרבים ובכגו"ד אומל"ה
 כדי שיזכו רבים והו' כי ברבים היו עמדי דגס הרבים
 נחל להם עמדי כהשוכתי. ולע"ד דזכו כה"כ ארפא
 משוכתם אוהבס נדבה היינו ארפא משוכתם ואוהבס
 לרבים מהורה נדבה ולא מן הדין ותרע דלמה זה
 הוא מהורה נדבה ולא מן הדין יען כי שג אפי'
 ממנו דכוא לבדו שפעה כסו' ולא הם ויהי מהרואו
 שלא אקבל חמונני דאל"ה כס"ה עפ"ז אני מקבל
 כסו' ואוהבס לרבים מהורה נדבה והו"ל כדי לזכות
 לרבים ואומל"ה כדי שיזכו רבים :

וע"ז

העעס דיען שהוה הנורס בצריית הילכ"ר
 כמ"ס ואשר הרעותי לכן ראוי לסלות. רחמי'
 כס' מהתיה כפ' משפטים דהק' דהלא איחא במד'
 ופירש"י ז"ל בשפעה שאמר הקב"ה אנכי ה"א נעקר
 ילכ"ר מלבנו ואח"כ כשאמרנו דבר אחס עמנו ונסמעה
 חור ילכ"ר בלבנו והכלנו בעלמנו וא"כ אין לנו עוד
 טענה מכח ילכ"ר וכו'. ופי' דה"ו הלוי בדין
 תחילתו בפשיעה וכו"כ חייב יש לנו טענה כיון שהקב"ה ברא
 ילכ"ר תחילה בעולם אף שאח"כ עוקר מלבנו ותכלנו
 בעלמנו בסוף נקרא הקב"ה ככ"י נענין זה הוא הנורס
 בתחילה וכו"כ ואמר' חס' בפשיעה וכו"כ חייב ויש
 לנו טענה משלייחא. אבל אי אמר' חס' בפשיעה
 וכו"כ פטור אין לנו עוד טענה עליו ע"ש. והנה
 התוס' במציעא דל"ג ע"ב יחסו סברא זו דתחי'
 בפשיעה וכו"כ חייב לרב וכתבו רבותא וחר דאפי'
 סבר רב תחי' ככעין נגיבה ואבדה וכו"כ חייב
 אפי"ה ס"ל כסומר שמסר לשומר דפטור וכו' ע"ש. ולפי"ד
 ה' מתתיה ז"ל יולא דגנ' דקאמרס אלמלא ג"ס וכו'
 ס"ל דתחי' בפשיעה וכו"כ חייב וגס הפוס' פסקו כן
 דחייב. ובזו"כ כה"כ וסלחת לעוני כי רב הוא דאנחנו
 טוענים לפני הקב"ה דאחא נרמה לנו למטוא ע"י
 שברחת את הילכ"ר בעולם ולכן נרין אחא שפטור
 על פשע ומחול אשס. ואף שאח"כ נעקר מלבני
 וסו' אנחנו חכלנו בעלמנו אפי"ה אחא הוא הנורס
 ב תחי'

בתח' יהודן הוא כרב דתח' בפשיעה וכו' חייב וז"ל כי רב הוא דהדן הוא כרב ולכן וסלחם לפעמי: **ועפ"ה** יוכן כה"ג אלמדה פושעים דרכיך ומטאים אל"ך ישובו ויל"ד דהול"ל ומטאים אל"ך ישובו כמ"ס בתחילה אלמדה פושעים וכו' ברס ע"ה ח"ס ובהק' עיר מ"ס הו"ל עס דים להוכיח דתחילתו בפשיעה וכו' חייב ממה שהו"ל מעולם לא יאל דב"ע מפי הקב"ה ומוזר בו וכו' חון מדב"ו שאל' במקדשו אל חננו ואחכ"א מחקדשי החלו וכו' מסיס קערונו מדב"ד על הנדקים שלא הוכיחו לרשעים וטענה א"ס לפניך גלוי שלא יקבלו תוכחה לפנייה מי גלוי ובשב"ל כך נחתיבו הנדקים. והנה דב"ו ממש הוא בתחילתו בפשיעה שלא הוכיחו אולם אבל סופו כאונס שאף אם היו מוכיחים אולם לא היו מקבלים תוכחה וא"כ העבירות שעשו הרשעים הוה כאונס שיך ואח"ה נחתיבו ל"ל תח' בפשיעה וכו' חייב וכו' ע"ה עס פסיק כי הנא א"ס ומלאה קול"ס וכו' שלם י"סלס המבציר את הבצירה ואחרו בב"ק אחר הקב"ה אני הנתי א"ס בלין ועלי לשלם וכו' ע"ה. דב"ו אל"י כה"ג הוכח הוכח ח"ע ולא השא עליו חטא דהכו"ה היה דרכיך שהוכח הוכיח ח"ע ואל תאמר בדעתך שלא הוכיח אותו ותתלה שלא יקבל ממך דכפ"ו וז"ל דב"ו תח' בפשיעה וכו' פטור דתחילתו בפשיעה שלא הוכיח אותו וכו' שאף אם היה מוכיח אותו לא היה מקבל התוכחה. דלפי סברא זו סיב אין לנו טענה עוד עלפי הקב"ה בזה סברא אה היל"ד בעולם. דכיון דאח"כ נעקר מלבנו וסוב אח"כ אנחנו חבולו בעמיתו ח"כ היו תח' בפשיעה וכו' ופטור ומלאה שהאדם עונותיו הוא נושא משכמו ומעלה ואדם אין לרק בארץ וא"כ ישנה עוב ולי"ו וז"ל ולא השא עליו חטא דלפי סב"ו בשבילו אהה נושא התעוים שקל עליך ואין לך עוד טענה לכן הוכח הוכיח ח"ע דב"ו שיהיה הקב"ה נושא התעוים ח"ך מעליך ומוחל אולם. וזהו אלמדה פושעים דרכיך שאהיה מוכיח אונס להטושעים ואלמדה אולם דרכיך דאנא ס"ל כמ"ד תח' בפשיעה וכו' חייב. ולפי"ו ומטאים שלי שאני חטאתי לפניך ח"ך ישובו עליך אהה לנטאס מעלי ולסלוח אונס י"כן שאהה הוא הנורס בביראת היל"ד בעולם והנ"ס שסוב אנחנו חבולו בעמיתו עכו" דיעה הו" חייב בפשיעה וכו' חייב ולכן ומטאים שלי אל"ך ישובו עליך לסלוח אונס. וזהו דקאמר מקודם הסתר פניך מחטאי וכל עונותי משה לב עבוד ברא לי וכו' הסיבה לי שסון ישעך וכו' וה"ע שאלמדה פושעים דרכיך דוה הוראה דתח' בפשיעה וכו' חייב לכן ומטאים שלי אל"ך ישובו. ובז"ו כה"כ הלא משנאך ה' אשנא ובתקומתך אהקוטע וכו' כל"ו שאני מקוטע עמה ומוכיח אונס על עונותיהם דסבור אני דיעה הו" חייב בפשיעה וכו' חייב לכן עפ"י מדותי הו" דן אוהו חקרני אל ודע לבני בחנני ודע שרעפי וראה א"ס דרך עולב כי שאס י"ס לי איזה עונת שתמחול אונס לי שאהה הוא הנורס בביראת היל"ד בעולם ותח' בפשיעה וכו' חייב ולכן לריך שתמחול לי עונותי עפ"י מדותי ונחתי בדרך עולם:

א' והיו בה כמה סותרים שהיו בע"ה למקופים הנ"ל ואחר היה לא היה סיפק הירו לשלם ליריד המוגבל. מה עשה היה טעם ומוזכר לכל שאר סותרים שזכרו יריד הנו' ולרובים לפרוע פרעות כי השעה לריבה לכך לא יאקוט ולא יזוח עד אשר הסותרים באים ליריד אי"ס לרוד כספו בירו. והוא לא נסע ואמר אמחלא שיבוא לשם אחר איזה ימים כי מלפני להשיג עוד מעות. ובבואם לחטוי המקיף ההוה ואלו הסותר אולם אי"ס כוזה פ' והס הגיד לו בא יבוא ברינה לכאן וסיפרו לו כמה הזכרות וזכרוים עשה לנו אי"ס פ' ההוה לפרוע לך בזמני חמס יום ולי"ה לא נתן לנו מנוחה ויחמה החטוי למאוד. ובבוא הא"ס הוה להחטוי ביקש ממנו הרהבת זמן כי כעת הזמן בגד בו ואין עשה בירו מעות עד פ"ס אחר והפסיד בו לכל י"ס עליו עין כי לא במרד הוא כי לא היה באפשרות לאסוף כעת הון בחטוי. והגיד לו אדרבא אני זרמתי לכל הסותרים באזהרה אחר אזהרה לכל ישעור זמן ואף אני הוחל בפדעון כסף כאשר ישעור מועד. והחטוי רוצה כי בלמונה אהו ובי הוא שוקד למשמרתו ואין ברותו רמיה נכמרו רחמיו עליי והמחין לו עוד זמן זמנים טובה עד כי פרע אחת הקפוטיו. וכן הנמשל אני המוכיח יודע אני במך ערבי גדל אני ממע"ט ורבו הקפוטיו ומה אעשה ליום המוגבל. ויום זכרון לכל נפש אני מוזכר כל אי"ס שיהיה זרמי ליום הפקודה אשר יקום ה' לפקוד מעשדי ישרי עלילות אי"ס ויפספש מעשיו בכל אופן אולי יחוס ביום הדין בנוגשים לפני ארון העולם וירי דקים מן המנוח שיביט בעוני ויכמרו רחמיו עלי ליתן לי זמן לתקן עונותי. וה' לא יחשיב לי עון כי אין ברותו רמיה היומי מוזכר לכל לבזב בתשו' מעונות שבידו ואולי אבנה גם אני עכ"ל. ובז"ו כה"כ הסתר פניך מחטאי וכו' לב עבוד וכו' השביה לי שסון ישעך. ורומ גריבה הסמכני ע"י שאלמדה פושעים דרכיך ומטאים אל"ך ישובו דע"ו היל"י מדמים אל"דים שהאריך אפיך עמני כדי שאהקן מה שקלקלתי בעונותי ואהייה נקי מחטאתי. וזהו ג"כ הוכח הוכיח ח"ע ולת"ע חטא. דפי' תיבה עליו בשבילו הכונה דע"י שאהה מקיים מצות הוכחה בשב"ל זה לא השא חטא עונותיך דיאריך אלו עמך כדי שמוכל לתקן עונותיך וזהו ג"כ הלא משנאך ה' אשנא ובתקומתך אהקוטע וכו' בחנני ה' ודע שרעפי וראה א"ס דרך עולב כי ונחתי בדרך עולם:

דרוש ב' לתשובה

למשמרת אל"ל ש' תרנ"ו

יתעלה דקורא וישהבתי ויזר אשר פתח עוב פתח לעוברים וסבים הפותח יד בחשו' וימינו פשוטה לקבל שבים המחקדשים והמטהרים ובפרט בימים האדירים האלו בחדש אלול ואוליך שךך היא דרכה של חו' להקדים חפלה ללנה שלא תבוא. וכל שהוא עיקר החשו' צאלו הימים שיחפלו ויהחן ברחמיהם אל"ס ע"מ שגרים בעונותיו להפסיד גדפו דשכינתא וגרס לעבד כי ימלוך ולשפחה כי יירם גבירתה ושכינתא אחתרכת לבד מאתרהא הניע עד עפר. ולכן יבכה ויאנח כשברון מחנים על ככ.

ויסן דרעמו לאקמא שטינהא מעפרא ולעשות לה קישוטין בתורה ומעשי' שע"כ ביום הדן יום ר"ה הוכל לבוא אל בית המלך פנימה לבקש רחמים על בניה והיא המדה הטובה חיים ומוין דמנה כסע העוב לנו ולכל הנבראים. ואם לא נחזור בספר' ונתקן קישוטין לשב"י בזה החדש אזי אומרת ואני לה נקראתי לבוא אל המלך זה לי יום ואני דיקא שהשב"י נקראת אני והיינו לא נקראתי לא היו קוראין בשמי ולא בשחדנו להקן אותי לבוא אל המלך שאובל לבוא לפניו ביום ר"ה זה לי יום כל הל' יום לא השניתי בי. ונדע דהפלה כשהיא בבניה ודמעות היא המתקבלה דמיום חרבה' כתיב נס כי אשוק ואשוע סחם תפלתו וכל השערים נועלו חוק משערי דמעה ובחורו השער שהדמעות הולכים שמה תלך גם התפלה לפני ולפנים והקב"ה סופר דמעותה והניחם בבית גמיו לאכפייא דינן ולעורר האהבה ומדב"ר. וי"כ היבד דמעות בנמש' עם האומות הקב"ה בנמש' הפילה לומר דלדרך שהיה התפלה דמעות אזי היא נקראת הפלה ונתקבלה ואני לאו לא. ועיין בס' שעה"מ בפ"ח מה שפי' כה"כ הנה אנכי נלכ על עין המים וכו' ע"ש דברים מתוך:

וייש לרמוז זה בספוק ודע אונן כי לא לו יהיה הזרע וכו' ר"ל שהאדם הנוכח ומתאונן על עונתו ע"ד משה"כ מה יחלוני חרם חי גבר על חטאי. הוא משבר ומכניע מדה"ד הקשה וזהו וידע' מלשון וידע' בה' שבי' סוכות. וזה יהיה בל' יום גמט' כי' ואלו הלי"ם הם חרש אלול אומות לא לז' ולא די בזה אלל יהיה הזרע שיהיה זרע משה ומע"ט ולדקה ע"ד מ"ש זרעו לכס לנדקה. אזי כשיעשה כ"ז והיה חין והיה אלל לשון שמה שיהיה שמה ביום ר"ה יום לא ש"ל זכאי בדיע' שכתוב בשב"י היא אם הבנים ללנה כניגורייא על בניה וזהו ח"ס בא אל שאם היא השב"י חבא יום לא הוא יום ר"ה גורמת על ידה שאם אחיו היא פלונית הרשעה אשת ס"מ אחיו על שר מיכאל שרם של ישר' ע"ד מה שדרשו בפ' וכו' יעלו אנשים אחים יחדיו וקרבא אשת האחד להלי' אח אישה וכו' ע"ט. הנה אשת אחיו שהיא אשת ס"מ נכנעת ונשחתה וזהו ושיחת ארנה ועי"ז לבלתי נתון זרע לאחיו שלא ילכו החטות ומע"ט לאחיו הוא ס"מ. גם רמו לענין טיפות זר"ל שהם עשוקים בתוך עמקין הקלי' שפי' התשו' כראוי בערט בימים האדירים האלו הוא מהקן ומוליא אוהם מחתי' הקלי' כבוד מיל בלע ויקראנו ויהיה להם הויה והקון. וזהו מ"ש יהיה הזרע' דהיינו טיפות הזרע יהיה להם הויה והקון. וזה' מ"ש לבלתי נתון זרע לאחיו לרמוז הכל' שלא ישארו עשוקים וטבועים בעיני הויה מחי' ס"מ:

ועפ"ה דעיקר החשו' בימים האלה ליתן דרעמו לאקמא שטינהא מעפרא וליחדא קבה"ו. יובן כה"כ והיה פי' ראשו בחוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי חחרה יהיה לו לא יקרב ונשמע קולו בבואו אל הקדש ובנלאתו ולא ימוח. דנהה רשי' ז"ל פי' כפי חחרה יהיה לו לא יקרב כדי שלא יקדשו והקורעו שובר בלאו שזה ממנין לאוין שבתו וכו'. והק' המשריא ז"ל דאם הוא ממנין לאוין שבה' הי"ל לא תקרע לשון ליווי. ופי' כשם השמועה דאימת בר' במי' דהקב"ה יש לו מ' בגדים כמו בגדי כהונה ומ"ש בלע אמרתו ר"ל המעיל שבגדי כהונה. וזהו אימת ברש"י פי' ראה ונתתם אה מוצתתם. לא תעשון כן לה"ה אמר' ישמעאל וכו' תעלה. ע"ד שישראל גותלים (ג)

הנוכחות אלל שלל העשו מעשיות ויגרמו למוקדש שיחבר בעונותיהם ע"כ ולפי' ח"ש גם כאלו והיא כפי חחרה יהיה לו לא יקרב פי' שלא יקראו ויגרמו ע"י עונותיהם שיקרע המעיל של הקב"ה כמו שהיה כן בחמה דכתי' בנע קמרתו דהיינו המעיל. ושה"כ עשה ה' אהרן ומס בלע אמרתו אשר ליה מימי קדם ר"ל דכפי הויה ליה ע"ז בחורו כפי חחרה לא יקרב דהיינו שלא יקראו עונותיהם שבביל זה הקב"ה ח"ו יקרב אמרתו דהיינו המעיל ע"כ. ולפי דרכנו יובן בדרך רמו מוסר דרמו להודיע ומזכיר לעם בחוכמה מוסר ומדריכס בעצמות ה' שלדך שיהיה כל כוננו בזה הדבר ליחדא קבה"ו ולתקמא שטינהא מעפרא כנו"ל. וי"כ והיה חין והיה אלל לשון שמה שהשמה היא כשהיה פי' ראשו בחוכו היינו כשהיה פי' האדם הראש המוכיח בסוף הקהל על עינותיהם להחזירם למועב עיקר כל החוכמה הריה לבכור השב"י לאקמא יתי' מעפרא וזהו שפי' גמט' שטינה יהיה לפיו סביב שחמיד יהיה מוכיח ומחזר ומזכיר הויה על ככה. מעשה אורג כמו שהאורג מחדד החלקים ומחברם יחד כן הוא ג"כ ע"י מוכחה שזי יהיה מחבר ומחדד גם הויה ביה כמו מעשה הנדקה שפי' יהיה יחוד לתוהוה שס הויה ב"ה כנדע' וזהו כפי חחרה שהרמוזה שריין שחוכמה לנדקה כמשה"כ וילגש דקרב כשריין. וביותר מובח התוכחה בימי אלול ימי ההשר' קודם בוא יום הדן ר"ה וזהו יהיה לז' לא אומות אלול אזי לא יקרב. ונשמע קולו בבואו אל הקדש דבררים היוצאים מן הלכ נכנסים ללכ ועשה התוכח' פעולה כסס. ועי"ז יהיה מוכנעת ובנלאתו מן העולם ישאר בבחינה חי ולא ימות דהיינו בבחינה מה דלדיקים אפי' במויתתם קרויים חיים כי יהיו שפתחו דובכות בקרב כמשה' דובכ שפתי ימנים:

עוד רמו והיה לשון שמה דשומתה האדם היא כשיקיים מצוה ומע"ט וכל העולם יעידון ויגידון ויאמרו עליו אשכנ וזהו פי' ראשו ר"ל אות ר"ל של היבד ראשו שהיה בחמלת הויכח שהיה בחוכו שהיה נעשית היבד אשרו ועיקר הכל ע"י ששפה יהיה לפיו סביב שיטעה עלמי כאלס ע"ד משרזל מה יעשה חרם אומנות בעוה"ז ויחיה יעשה עלמו כאלס שנל' אלס דק הדקרון. ונס קתיב מי כליש החפן חיים וכו' יציר לשוק זרע וכו'. מעשה אורג שיארג מע"ט אזי כפי חחרה יהיה לו לא יקרב. גם רמו דנהם סכל העולם משכחים ומהללים אותו ואומרים אשרו עכ"ז הוא לעלמו אל ינהה בתהלתם וישבח עלמו כ"א כשה יהיה לפיו סביב כפי חחרה אזי כל המנות ומע"ט ששפה ישראלו כידו ויחמיד בהם וזהו יהיה לי לא יקרב:

וראשונים כמלאכים חקרו דאיך כשיחברת האדם ויאמר ידיו דברים על עונותיו הקובל השוכחו הלא הוא חשא' כמעשה כמו עריות ומאכלות אסורות וזיוולא שעבר על כמה מיני איסורין דח' ודכ' בפועל ואיך חתי' וידיו דברים ומוניא מידו מעשה והדיו חין קי"ל לא אחי דבור ומנעל מעשה כמ"ש בש"ס קידושין דל"ט. וה' משרזל חיא דק"ס הי' עפי' מ"ש בשפה דקי"ט אמר רישא מנין שהדיבור כמעשה שנל' ה' שמים נעשו. ועם שיש להשיב ע"ז נקוט מיהא דלגבי הקב"ה דיבור חשיב כמעשה. ועוד ח"י שם ח"י אחר ופי' כפי' שבה ישראל וכו' עש"כ. ועפי' דק' יובן לע"כ כה"כ ישווב רשע דרכו ואיש חין מחשבותיו וישווב אל ה' וירחמנו ואל אלד'ינו כי ירבה לסלות. כי לא מחשבותי מחשבתיים ולא דרכיכם דרכי יאום ה' כי כאשר נבדו שמים מארץ

ואתן בן נבון דברי מדרכיה ומחשבותיו ומחשבותיו כסוד
 דלוד במו"ס נאום ה' דלאל"ה מובן מאליו שהם
 דברי ה' גם מ"ס כי ירבה ללמוד כי לא מחשבותיו
 וכו' דמה זה ל"ע לביאורו בזה? גם מ"ס כי כאשר
 נבאו שמים מאתן בן נבון וכו' מי לא ידע בכל אלה
 ולאחי חלוציהם הלא לזכור שמים ולחזור הדברים
 לעור בן נבון דברי וכו'. הומוגנס עפ"ה יובן דלגבי
 האל ית' הדיבור חשיב כמעשה וזה נלמד מזה
 שחז"ל בדבר ה' שמים נעשו ולכן הוא ית' מקבל
 שמים גם שהם דבריו ודיו ומחשבותיו לבר הנס דלגבי
 האדם אתן ק"ל לא אחי דיבור ומבטל מעשה עכ"ל
 לגבי האל אחי דיבור ומבטל מעשה הקב"ה דן עפ"י
 דבריו ית' דיבור חשיב כמעשה. והוא ישוב רשע
 דברו ואיש אתן מחשבותיו וישב אל ה' וירחמוהו ואל
 אל"ה ית' כי ירבה ללמוד. וכו' אתן דבור ודיו
 דברים ומולא מירי מעשה האיסור יהיה אתן ק"ל
 לא אחי דיבור ומבטל מעשה. ל"א כי לא מחשבותיו
 מחשבותיו ולא דרכים דרכי דב"א כפי דלגבי ה'
 הדיבור כמעשה ואחי דיבור ומולא מירי מעשה ו"א
 נאום ה' דדברי ה' חשיב כמעשה. ור"ה לזה ממעשה
 שמים דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וזה שמים ואמר
 כי כאשר נבאו שמים מאתן חז"ל ענין השמים לרמוז
 דמס' האיה דלגבי ה' דיבור חשיב כמעשה כמשה"כ בדבר
 ה' וכו' ולכן נבאו דרכי מדרכיהם וכל לגבי דיו כי
 כי החשו' היה בידיו דברים לבר ועיבת החטא
 מהניח ואחי דיבור ומולא מירי מעשה. ו"כ הפ'
 ולפי פשע ביעקב הגם שהם פשעו במעשה עכ"ל
 מהניח חשו' בידיו דברים ית' כי נאום ה' דלגבי ה'
 דיבור חשיב כמעשה. וכו' ל"כ כה"כ למה רשע
 ללדק ומבטל לחיותו ה' לא יעזבו בידו ולא ירשיעו
 בהשפעתו קוב אל ה' ושמור דרכיו דקח דלדריה
 דיבור חשיב כמעשה ובידיו דברים שלך מולא מירי
 מעשה וירומחך לרעה אתן וכו'. ושה"פ ביוקאל
 סו"ג ואמרתם לא יתכן דרך ה' ח"ש בדרכיו אשטע
 אתכם בית ישראל' כל' דהשתאמרו לא יתכן דרך ה'
 דיבור חשיב כמעשה אלא דס"ל דלא אחי דיבור
 ומולא מירי מעשה כמו שהוא הדין והדרך לגבי בני
 אדם ולא תעשו חשו' או ח"ש בדרכיו אשטע אתכם
 בית ישראל' שאין עונכם עפ"י סברתכם. וכן שם
 בסו"ה כתיב ואמרו בית ישראל' לא יתכן דרך ה'
 בדרכיו לא יתכן בית ישראל' הלא דרכיהם לא יתכן
 לכן ח"ש בדרכיו אשטע אתכם בית ישראל' היינו שאם
 אלק' כפי סברתכם ח"ש בדרכיו אשטע אתכם לזה
 אני אומר לכם שובו והשיבו מכל פשעיכם היינו חשו'
 בדרכי וירוי"ם ומחשבותיהם דוקא ולא יהיה לכם למקטל
 עון השליכו מעליכם את כל פשעיכם אשר פשעם
 כש ועשו לכם לב חוש ורות חדשה וכו' כי די
 בהשקט העון בדברים לבר וקנית לב חדש וכו' כי לא
 אחשון כמות האם ודי בידיו פה לבר ית' נאום אדני
 חל"ה והשיבו וכו' דלגבי ה' דיבור חשיב כמעשה.
 וכן בפסוקים אחרים נרמז זה:

והחיד"א ז"ל בסו"ה אה"ד דע"מ תי' לחקירה
 סג"ל דמלחמת החושא ופושע הוא תפוס
 ביד הקל"ה ונס הקדושה שסיהם בקרבן פרתה ונכנסה
 הקל"ה במקומה ועתה ע"י החרטה והיודו בלב נשבר
 אך יט' לא מירי מעשה. ונכנס במקומה והקל"ה
 אשר בקרבן נהגה וזהו חטאת הקדושה במקומה
 כל זה הוא מעשה וזהו מעשה ומפיק מירי מעשה
 העבירה כי הנס שהשם בזה' אמר וידיו דברים
 לחוד הנה באמירת ודיו ומר"ה כדמו ידענו לאמנה

אשר נעשה מעשה רב ללא מהס"א ולגמ' הקל"ה
 אשר בקרבן ולהחזיר בו הקדושה אשר שם אהל"ו
 בחת' וזה היו מעשה נמור. וזהו כה"כ לדוד בשמותו
 ח"ש לפני הבימלק ויגרשוהו וילך. וע"י נבון החז"ל
 בשמותו האדם ח"ש שנתחזק חקף. הנה זה עומד לפני
 ה' אב"י מלך מלכו ש"ע בזה לבר שהזדה והתחזק.
 וכו' אתן דבר ה' ודיבור ומבטל מעשה העבירות.
 ל"א ויגרשוהו וילך לשע"א ואל"כ שעה מעשה רב
 לנרם הסג"א ואחי מעשה ומפיק מירי מעשה העבירה
 עכ"ל:

ועפ"י דבריהם ז"ל יובן לענ"ד כה"כ הרומחך ה' כי
 דליתני ולא שמחה אויבי לי וכו'. דוד
 הפ"ה מדבר ע"ע וע"כ אהר מקללות ישראל שמואל
 וחזר בו בחשו' בידיו וחרטה שהקב"ה מקבלו ומליו
 מיר אויביו הם הקל"ה וזהו ולא שמחה אויבי לי. וכו'
 אתן בידיו דברים הקובל חשו' על עוונותיו שחטא
 בשועל והבי ק"ל לא אחי דיבור ומבטל מעשה
 ומחקירת הר"ה ז"ל. ע"י ב"א לתקן שני ה' ה"ל
 ראשון בקדש ה' אל"ה שועתי אלק' ר"ל דמאחר
 דמלאנו ראינו דלגבי האל ית' דיבור חשיב כמעשה
 ומחשבותיו כדדי ניבנו הנס דלגבי ב"י הדיבור ומעשה
 הא' לחודיה קאי והא' לחודיה קאי מ"מ כיון דהתשו'
 הוא לו ית' ולדריה מהווי"הו ש"ן לכן הוא מקובלת,
 ו"ש ה' אל"ה שועתי אתן שחטה לגבי דוד דיבור
 חשיב כמעשה וע"כ ומרפאני שהתשו' הוא מקבלת
 לפיך ואחי דיבור ומפיק מירי מעשה. ופי' בקדש
 כיון דע"י היודו והחרטה יולא מתח' הקל"ה ונכנס
 ברשות הגבוה וזהו מעשה נמור ואחי מעשה ומפיק
 מירי מעשה העבירה. ו"ש ה' העלית מן שאלו נפשי
 חיימתי מירדי בור רמו אל סע"א והקל"ה שיהיה לי
 ה' להדרע"ד ללא מתח' ירם ולהכנס ברשות
 הגבוה לחחור הקדושה לנמקוה והו' מעשה רב ולכן
 מועילה החשו' דאחי מעשה ומפיק מירי מעשה העבירה
 וכמו"ס החיד"א ז"ל:

ובז"ו כה"כ ביוקאל לג' ואמנה ב"א אומר אל
 בית ישראל' כן אמרתם לאמר כי פשעינו
 והטאתינו עלינו ונס אהנו נמקיס ואתן נחיה אומר
 אליהם מי ח"ש נאום ה' אש אחתך כמות הרשע
 כ"א בשונו מדרכיו ויחיה שובו מדרכיהם הרעים וכו'.
 ויל"ד דמה כוונה ישראל' באומרם כי פשעינו וכו'
 ובפרט לפירש"י ז"ל ש"י כן אמרתם לפיכך אתן אחס
 חפלים לשוב בחשו' כסבורים אהם שלא חושל לכם
 החשו' ע"כ דקשה אתן היו סבורים כן. והו' אש הם
 היו סבורים כן בחאו' ביטל להם סברתם כמ"ס להם
 מי ח"ש נאום ה' וכו'. ברם עפ"ה יובן דהנה עס
 בני ישראל' נכנסו בס"י דמאחר שהם חטאו חטאות
 הרבה בשועל אתן אחי ודיו דברים ומולא מירי
 העבירות ששעו מעשה בשועל דברי ק"ל לא אחי
 דיבור ומולא מירי מעשה ומחקירת הר"ה ז"ל ולכן
 אינם חפלים לשוב בחשו' ולסברתם אינה מועילה להם
 החשו' לבלום ולכן הם אומרים כי חטאתינו עלינו
 ונס אהנו נמקיס. ע"י אמ"ל האל ית' להוליא זה
 מסברתם ולומר להם ה' ה' ה"ל וה' דבר בקרבן
 אומר אליהם מי ח"ש נאום ה'. הלא מדעו לאמנה
 דוקא לגבי ב"א הדיבור לחוד והמעשה לחוד ולא
 אחי דיבור ומבטל מעשה. מש"כ לגבי ה' הדיבור
 והמעשה שמים הם ודיבור חשיב כמעשה חמש כיון
 דהתשו' הוא לו ית' דקח. וזהו שני' ית' דכשהארס
 העבירה וזהו נאום ה' דקח. וזהו שני' ית' דכשהארס
 חטא ופושע הוא תפוס בני' הסע"א וקל"ה וכו"ה
 הבר"ה

הב' הקדושה שיהיה בקרבנו ונכנסת הקל' במקומה וה"ה חסיד כמה דרשנים בחייהם קרויים מהים והן עשה ע"י התרעה והיודיו הוא נערש הקל' ומחזיר הקדושה למקומה ונכנס לרשות הגבוה ונעשה בחי' מי ה"ל מעשה רב ואתי מעשה ומפיק מירי נעשה וזהו הרמו כו"ט בשוכו מדרכיו וזהו דבחה' כשחטא ונכנסת בקרבנו הקל' הרי הוא בבחי' מה ועשה שחוד בשח' מנרש הקל' ומכניס הקדושה במקומה וה"ה בבחי' מי ה"ל מעשה רב והשח' היא מועילה לכן שוכו שוכו מדרכים הרעים אפי' שם מעשה בפועל ילמה המוחו בית ישראל:

ויעד ים לתוך בדרך פשוטה להחזיקה הנ"ל בדבר חסיד של קדושה שמוציא האדם מפיו חסיד כמעשה ממש ויש ראה גדולה לזה מנח"ל דבחי' זהו החו' לעולה ולתמנה ולחטאת ולחשש שכל השיק בחורח עולה כאלו הקריב עולה וכו' ממש בפועל. וא"כ גם האדם החוטא וכו' ומתחרט ובדברו מעריב ערבי'ם בדברי וירוי'ם וספי' ותחטוים דברי קדושה חסיד' כמעשה ומבטל מעשה החיבור ששם בפועל והרמו אמרנו לגבוה כאשרינו להדיוט דמי דבדברי קדושה חסיד' כמעשה גמור ורואה לזה מעשה החי' ונכ"ל אשר חז"י לע"ד כה"כ טובה יס' עד ה"ה כי בשלח צעידך קחו עמכם דברים ושוכו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון קח טוב וגטלה פרים שפתינו והקדוקים מבוארים דכיון שאמר טובה יס' וכו' למה חזר לכפול הדברים קחו עמכם דברים ושוכו אל ה' גם במ"ם אמרו אליו כל תשא עון וכו' אמרו כל עון חסא מה כיוונו בזה דנראה דהיה עולה על הדעה לומר דיש עון דטשא ויש עון דאינו טשא ועו"ל כל עון חסא ויש לדעה מהו הכונה גם במ"ם וקח טוב על מה הוא רומז ועוד מה שסמך לזה ונשלמה פרים שפתינו בדם עפ"ה יובן דקאמר טובה יס' עד ה"ה כי בשלח צעידך ר"ל דאפי' עשית מעשה של איבור בפועל כמה עריות ומאכל' וכו' ע"ז חז' חומר לך דהשח' שהיא בדברים דבדברי וירוי' ותחטוים וספי' היא מועילה לך גם למעשה של איבור וכדי שלא יעלה על הדעת לומר דמאי דקאמר טובה יס' היינו חסו' סים בה מעשה לזה סיים עוד וקאמר קחו עמכם דברים ושוכו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון ואו"ל כל עון חסא ד"ל דל"ד עונות שאין בהם מעשה הם נמחלים אבל עונות שיש בהם מעשה אינם נמחלים אינו קן הוא אלא בין שיש בהם מעשה ובין שאין בהם מעשה בכל גיגה הם נמחלים וזהו כל עון חסא. וכ"ה הא תינת עונות שאין בהם מעשה מהיית חסו' להם בדברים דהתי דיבור ומיגיא מירי דיבור. אבל עונות שיש בהם מעשה בפועל היך אחי דיבור ומיגיא מירי מעשה הא ק"ל לא אחי דיבור ומיגיא מירי מעשה עו"ל וקח טוב ר"ל דקח ראה לזה מעסק החו' שנקראה טוב בדבחי' כי לקח טוב וכו' דמהני עסק החו' בחו' עולה כאלו הקריב עולה וכו' ממש בפועל כמו שח' וזה החו' לעולה וכו' ו"ה וקח טוב וגטלה פרים שפתינו כן ג"כ לגבי החסו' דבדברי וירוי'ם וספי' ותחטוים חסיד' כמעשה ממש להוליח מירי מעשה ש"ח דבדברי קדושה חסיד' כמעשה ע"ז חז' חומר לך אמרו אליו כל עון חסא בין שיש בו מעשה ובין שאין בו קום עשה: **ובו"י** כה"כ יעזוב רשע דרכו וכו' כי לא דרכים בחיבה דרכי וכו' נאום ה' דבא לרמוז בחיבה נאום ה' שיקח ראה דשח' בדברים מועילה גם למעשה ש"ח מעסק החו' וזהו נאום ה' שמתחיל

בדברי ה' שהיא החו' ומגונה הקח ראה וזהו ולשבי פסע ציעק נאום ה' וזהו ג"כ כה"כ ואתה ין אדם חסיד אל בית ישראל וכו' כי פשעו עלינו וכו' ואך נחיה אמור אליהם מי חזי נאום ה' אם אחסוך במות הרשע וכו' דעפ"ה ה"ה כמבואר וזהו משה"כ וזה וזה רעים רבים ושוכו חזי נאום ה' ר"ל דהגם דאת וזה רעים רבים דע"ז ותעלו במעשה בפועל עכ"ז החסו' בדברים מועילה לכם ושוכו אל' בדברים וקחו ראה לזה מהח' דהעוסק בחורה עולה וכו' כאלו עשה מעשה בפועל וזהו נאום ה':

ובו"י כו' חסד' רבים אומרים לנפשי אין יושעתה לו בחל"ים סלה וכו' פסו"ל מדבר כנגד חוה"מ שאומרים ליש' חוה"מ ששועה צדיק וכו' וכו' אחר מ"י עשו את העגל כלום תקנה יש להם ואתה ה' כבודי ומרים ראשי קולי אל ה' אקרא ויעני וכו' ע"ה. הדגה רבים מהם חוה"מ אומרים ליש' דכיון שחטאו בעגל במעשה בפועל כלום יש להם תקנה בחסו' דהשח' כיון שהיא צהרש חטם ודבד' וירוי'ם ותחטוים חוה"מ מועילה כ"ה למירי דלית ביה מעשה אבל לא למירי דאית ביה מעשה דלא אחי דיבור ומיגיא מירי מעשה והם כיון שחטאו בעגל מירי דאית ביה מעשה החסו' שהיא בדברים לא מהני"ה להו' עו"ל ואתה ה' מן צעדי כבודי רמוז לתורה המכונה בל' כבוד כמ"ה כבוד חכמים יחטו ממנה יש ראה דבדברי קדושה חסיד' כמעשה ממש וספי' מועילה בדברים ויהיה לי בה הרמת ראש ו"ה ומרים ראשי קולי אל ה' אקרא אפי' בדברים ויעני וכו':

ויש להביא עוד ראה מענין השכה דהדיבור חסיד' כמעשה דהדבר דברי חול בשבם חסיד' כאלו מחלל השכה כמעשה כמשה"כ ובכדתו מעשות דבדך מנוגיא חפץ ודבר דבר ודכו"ל בום' שבה ובכדתו שלא יהא מלבושך ש"ס כמלבושך ש"ח משמות דרכי' שלא יהא הילוכך ש"ס כהילוכך ש"ח ודבר דבר שלא יהא דיבורך ש"ס כדיבורך ש"ח. הרי דהשו' דיבור כמעשה והאומר שבה מהדיבור חסיד' כאלו אומר שבה כמעשה וא"כ גם לגבי החסו' דבד' וירוי'ם ותחטוים מ"ם דחסידי כמעשה ממש ומיגיא מירי מעשה העבירות. אשר חז"י לע"ד כה"כ בישיבה ל"ו אשרי אטם יעשה זאת וכו' יחיוק בה אומר שבת מחללו ובומר יזו מעשות כל רע. ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הכדל ידילני ה' מעל עמו ואל יאמר הסרים הן חזי עין יבש כי בה חמר ה' לסרסוס אשר ישמיו את שבתותי ובשרו באשר חפלתי ונחתי להם צדיקי ובחומותי יד ובשר טוב וכו'. והן רבים הדקדוקים ואין להאריך בהם. ועפ"ה יובנו ובהק' עוד את הירוע משרו"ל ישב אדם ולא עשה עבירה נח"ל כפוסה מיום שח' אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו. גם זח"ת היא כינוי להשח' שהיא גימט' א"ס קו"ל ממין כידוע ואו"ל שאלו להקמה חוטא מה עושנו אמ"ל נפש החוטאת היא תמותה שאלו לנבואה אמרה חמותה רשע רעה שאלו לחו' אמרה יבא קרבן ויחפדה לו ה"ה" שאלו להקב"ה אמר יעשה חסו' ויחפדה לו ה"ה" טוב וישר ה' ע"כ יורה חפאים דדרכי. וז"ל אשרי אטם יעשה זאת וכו' ר"ל שיהא החוטא אפי' במעשה בע"ז וכו' ונעשה שחוח בחי' אטם כדור אטם אשריו אם יחיה מעשיהו לעשות חסו' המצי' בשם זאת בדברי וירוי'ם ותחטוים דבכדו"ל אמר' דאחי דיבור ומיגיא מירי מעשה יב"ל יחיוק כפ"ז דהשח' בדברים מועילה גם לעבירה שהיא כמעשה וראה

וראה לזה מהשבת האמרי' שומר שבת מלחלו בנין מהמעשה ובין מהדיבור דריבור חשיב כמעשה וכן אמרו יב' ארס ולא עבר עבירה גמ' כעושה מצוה וז"ל ושומר ידו מעשות כ"ר. ואל יאמר בן הנכר הללו אל ה' ר"ל מי שהתקבר מה' ע"י מעשיו הרעים וכן עשה להתלוות אל ה' אל יאמר כי הצדל יבדילני ה' ועל עמו ד"ל דתשו' בדברים אינה מועילה לעבירות כפיטל דלא אחי דיבור ומוליא יודי מעשה אל יאמר קן כי כה אמר ה' לסריסוס אשר ישמרו את שבתותי שבתותי קרי דהיינו שבתותי מהדיבור ומועשה וברד"ל ודבר דבר שלא יהיה דיבור ש"ס כדבורך ש"ח דמוסס דא"ה דהדיבור חשיב כמעשה ולכן ובחרו בלשון חזקתו שאמרתו שהמוטא יעשה חסו' ויחפז לו דהדיבור של החסו' דברי וידויים ותחיות חשיב כמעשה ומוליא חשיב מעשה העבירות. וע"י החסו' שבוים כזאת ונתתי להם צביו' ובהמות יד וסס עוב וכו' וסס כולס אהן לו רמו ל"ס עלמות שוכה להס. וז"ל משרול כל השומר שבת כהלכהו חפ"י עע"י כדור אנוס מוחלין לו היינו חפ"י חסו' בדברים מועילה לעבירה כמעשה. והו חשב אנוס עד דלא והאמר שבו בני"א. דהיבית הש"ב היא אחריות סכ"ס דמנח השבת נ"ר דמועילה החסו' בדברים גם לעבירות שסס כמעשה. דבכנ"ד הדיבור חשיב כמעשה, ור"ס דכ"א ד"ס ל"פירה ח"שה, וז"ל חשב אנוס חסו' בדברים מועילה גם עד דכ"א ע"י וג"ע וס"ד ר"ח דכ"א שסס מעשה עבירות כפועל עכ"ז מועילה החסו' להס ולכן וחסו' שבו בני"א. והו כו' המד' וחסו' וכו' וחסו' מגילולי ע"י וסכ"ס במלות ומע"ע ושמת שמלוהך עליך בגדי שבת. היינו לומר דגס חסו' היא בדברים מועילה לעבירה שהיא כפועל כע"ז וכיוצא ויראה לזה מהשבת וכאמור :

ובזיון כו' מ"ס במו' כב"ר וז"ל ואל קן נולפי ה' מהיכן יא' ר' המוא כסס רח"ג כסס רי"ל אמר יא' שמת היך מר"א הנה הוא יולא לקראתך ושמת בלבו פגע בו אדרי' אמ"ל מה נעשה בדיקך אמ"ל עשיתי חסו' ונתפסרת. החמיל אדרי' מעפת ע"פ אמר כך היא כוחה של חסו' ואני לא הייתי יודע מיד עמד ואמר מומור שיר ליוה"ס ע"ה. וכבר דעו ביה רבים דלמה אדרי' לא עשה חסו' תקף כ"א עד שראה בני עשה חסו' אוי נתעורר הוא אח"כ ובעה חסו'. גם מ"ס כך היא כוחה של חסו' נ"ר ענה דלא נעלם נומנו דרבי החסו' אלא דלא הוה ידע כוחה ולריך לדעה מה נתחדש לי עשה בראוהו בני יולא שמת ש"עשה חסו' וידע עד היכן מגיע כוחה של חסו'. הו מהו זה שאמר מומור שיר ליוה"ס. והי"פ"ס ז"ל יס"י שאמר מומור על יוס קבלת החסו'. ואלס פשט העין דקאי על השבת נומס ויל"ד מואי שאיטיה הכ"א. ועפ"ה יובן דהנה אדרי' חטאו הוא באכילה עה"ד שהוא כמעשה ונכנס דעתו שהחסו' אינה מועילה כ"א למידי דלית ביה מעשה אבל לא לעין דלית ביה מעשה דלא אחי דיבור ונפיק מידי מעשה. והלמת הוא שדרי' קומה לו ידיעה שיש חסו' כפועל אבל היה סבור דלא מהניא כ"א לעינות דלית בהו מעשה משא"כ חסו' דחטאו היה כמעשה לא תועיל לו החסו' לכן לא עשה חסו' תקף על חטאו עד שראה בני קין שחטאו ג"כ היה כמעשה כש"ד ויולא שמת ואמ"ל מה נעשה בדיקך והס"כו עשיתי חסו' ונתפסרתו דג"ר מזה דהחסו' בדברים מועילה גם לעין דלית ביה מעשה היפך כדדעו. אוי החמיל לשפת ע"פ ואמר כך היא כוחה של חסו' בדברים מועילה גם למידי

דלית ביה מעשה דריבור חשיב כמעשה ואני לא הייתי יודע. מיד עמד ואמר מומור שיר ליוה"ס דראה מעשה וזכר הלכה דמהשבת מוכח ויש ראה דהדיבור חשיב כמעשה והחסו' גם שהיה בדברים מועילה למידי דלית ביה מעשה ומהקבלת חשיבתו וכאמור. והו ג"כ מ"ס במו' וז"ל וישס ה' לקין הוה לכלי הכית חסו' כ"מ אמת שבת חסר לו דכתיב כי אוח הוא עיני ובינויכס ע"ה. והוא המוה מ"ס מלוה זו משאר מלות הכו'. וכפ"ה ה"ה כמבואר דקין היה מושב שמת הסוגע בו קוצרו חסילה וכמ"ס והיה כל מולאי ירגני' והע' דחטאו היה כמעשה ולא תועיל לו החסו' דלא אחי דיבור ומוליא מידי מעשה דריבור לא חשיב כמעשה. לזה מסר לו הקב"ה אוח שבת דמהשבת הוראה יולאה דריבור חשיב כמעשה וז"ל גם החסו' בדברי וידויים ותחיות מועילה למידי דלית ביה מעשה וכ"ל ואין עוד רשות לסוס צריה להכוח אוהו דבחסו' נהכפר עמו :

וזהו הרמו כפסוק שובה ישר' וכאמור לעיל דהחסו' בדברים מועילה גם למעשה של חסו'. וכה מהיכן יש הוכחה לזה עו"א קחו עמכם דברי"ס מיעוט לכן רבים שנים סס רמו לשבת שג"ל בו ודבר דבר והרז"ל שלא יא' דיבורך ש"ס כדבורך ש"ח דמזייה מוכח דריבור ומעשה שוים סס וח"כ גם השוכח דברים מהניא גם למידי דלית בהו מעשה כ"א והו קחו עמכם דברי"ס ושבו אל ה' אמרו אליו כל השא עין ודרז"ל כל עין השא היינו חפ"י למידי דלית ביה מעשה מהניא החסו' וע"ז סייס ולא אמר עוד אל"הינו למעשה ידיו דהחסו' ככ"א כפרה חפ"י לעו"ע מידי דלית ביה מעשה ושלא לעו"ע עוד :

ומהאמור יש לתת עעס נכון מה שזכר יוס כב"ק שבין ר"ה ליוה"ס שדורשים בו בקה"ר מעניני חסו' לשס ולתפארה הוה שבת חסו'. יען דמהשבת מוכח דריבור חשיב כמעשה מדדרי' ודבר דבר וכו' וח"כ גם לגבי החסו' שהיה בדברים חשיב כמעשה ומועילה חף לעין מידי דלית ביה מעשה. לכן קראוהו שבת חסו' יען דקן עשה צע"ת היא זמן חסו' לכל חפ"י ליחיד כמו שדרז"ל בפ' דרשו ה' בהמלאו וכו' ולהורות דיש ראה מהשבת דריבור חשיב כמעשה ומהניא חסו' דברים חפ"י למידי דלית ביה מעשה לכן קראוהו כסס זה שבת חסו' :

גם יש לתת עעס למ"ס המפ"י עסס ה' צע"ת ז"ל דהחסו' נא ניתנה אלא לזכראל דוקא ולא לשאר החומות פוע"ז. וזשה"פ שוכה יס"ר עד ה"א סס רמו דהחסו' אינה מוכפרת אלא ליס"ר. יען דישב' בהס מלוים על שמירת שבת ושמרו בני"א את השבת דממנו יש הוכחה וראה דהדיבור חשיב כמעשה כמס"ה ודבר דבר. ח"כ גם לגבי החסו' דברי הידיו ותחיות חשיבי כמעשה ומועילים גם לעוונות מידי דלית בהו מעשה ואחי דיבור ומוליא מידי מעשה משא"כ לגבי אוה"ע עוע"ז שאין סיכף שניתה בהס דממנו נוי ששבת ח"מ ח"כ מאחר דאין שבת לגכס דממנו הוראה דריבור חשיב כמעשה לכן גם החסו' אינה מועילה להס ולא נהנה החסו' אלא ליס"ר דוקא. וזה כה"כ ביחזקאל ב' וימרו בי הכנים בחוקתי לא הלכו ואח משפט' לא שמרו וכו' אח שבתותי חיללו שבתותי הכי רמו לדיבור ומעשה חיללו לכן ואומר לשיך חמתי עליהם לבלות אפי כס במדבר :

עוד לאלוה"ה מלין וליפין בלו"א כו' הפ' ואתה ב"א אמור אל בית ישר' כן אמרתם לאמר כי פשעינו ומטאחיתו עלינו וכו'. ומלכד הדקדוקים הנאמרים

הנאמרים לעיל יגיע בחיבת לאמר דבר' שהיא שפה יתרה רה"ל' כן אמרתם כי פשעו וכו'. אומנם יובן עמ"ס בפסחים דמ"ב ת"ר חל לני מבט' לוקה דכתיב ואלו את הבשר בלינה הזה בלינה הוא נאכל ואינו נאכל ביום. ופרקי הא הוי לאו הבא מכל"ע וכל לאו הבא מכל"ע עשה ומשני הא מני ר"י היא דאמר לאמר כתיב אמור להם שלא יס בדבר. ולגבי לאו הבא מכל"ע הואיל וכתיב לאמר אמרי' שים לאו בדבר ולא נמור ואינו כשאר לאו הבא מכל"ע שהוא עשה. ועיין בהגמ"ר ו"ל בפ' נח שפ"י בזה משרז"ל שדו"ה לא נחמס גו"ד אלא על הגזל. עוי"ג מ"ס ציבמות ד"א ר"י ו' כיפר אמר משום ר"א המחזיר גרושתו מן הגיטותין אסורה מן האירוסין מותרת משום שגא' אחרי אשר הועמאה. ומכ"א אח"ו ואח"ו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הועמאה לרבות סוטה שנסתרה היינו נבעלה נבעלה שומאה כהדיה כתיב בה ובסתרה והיא נעמאה למיקס עלה בלאו. ור"י ו' כיפר לאו כסוטה ליה ליה וחס'י וגא' נמי מ"ט הויה ואישות כתיב בה ע"כ. ופ"י התוס' דהועמאה דכתיב לא יוכל בעלה הא' אשר שלחה לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הועמאה אלמא במחזיר גרושתו איירי דאחרי אשר הועמאה אלהיות לו לאשה קאי דכסוטה לא שייך הויה ואישות שהרי לא גירשה מעולם ע"כ. ובה פ"י ס' המקנה הוב"ד בס' בית אברהם אבילי ז"ל בלקוט' דכ"ו כה"כ לאמר כן ישלח איש את אשתו ובלכח מלפני ויחיה לאיש אחר הישגו אליה עוד וכו' וזהו ענין רעים רבים ושבוני אלי נאום ה'. דיליד חיבה לאמר. ותו דהאי קרא גבי מחזיר גרושתו כתיב ולא כסוטה ומכ"ס וזהו ענין רעים רבים שהיא וזוהי חמה בעלה כדכתיב איזה ספר כרימות אמרס אי"ש. דעפ"ה אי"ש ובהק' עוד מ"ס ציומא אמר ר"י גדולה חסו' שדוחה את ל"ח שבתו' שגא' לאמר הן ישלח וכו'. יק' דהא בפ' נח דהא בפ' נח עושה כתיב ונעמאה ואינו אלא עשה. אלא כדאמר' ציבמות דמאי דכתיב לא יוכל בעלה הא' וכו' אחרי אשר הועמאה לרבות סוטה שנסתרה לעבור עליו בלאו, וז"ל לאמר וכו' שאומר הקב"ה אע"ג דאיכא לאו בדבר והיינו חיבת לאמר רמוז על הלאו וכמ"ס בפסחים לאמר כתיב אמר' שים לאו בדבר עכ"ל חסו' דוחה וזהו ושובו אלי נאום ה' ע"כ :

ובמסירה זו יובן כו' משפטי' ו"ל בפ' למען הניח חוקו. מירס להשיבו אל אביו להשיבו אל אביו ע"כ. ודבריו הם דברי רז"ל במד' והם המובנים דמה היה עולה על הדעה לומר היפך זה עד שנלעך לעדות דוסיק. ברס עפ"ה אי"ש דהנה חיבת לאמר דכתיבה בפ' וז"ל על הארס וכו' היא נדרשה בלחמ משני פנים או שהיא בזה אזהרה על ג"ע וכמז"ל לאמר זה ג"ע או דחיבה לאמר היא בזה לומר דים לאו בדבר. ואם נאמר דהיא בזה לומר דים לאו בדבר ממילא תו ליכא אזהרה על ג"ע ונמלא לפ"י ליכא שון על ראובן כמה ששכב את בלהה פילגש אביו כיון דחיבה לאמר היא בזה להורות דים לאו בדבר וליכא קרא על ג"ע. משא"כ אם נאמר דחיבה לאמר היא בזה אזהרה לג"ע אי"ש ממילא חטא ראובן כמה ששכב את בלהה פילגש אביו. והנה בענין יוסף ר"ה ראובן להניח אוחו מיר אחיו בעטעה דים לאו בדבר מכה חיבה לאמר האמורה שם וכנ"ל. והיה עולה עה"ד לומר דראובן עשה זאת לדרוש חיבת לאמר דים לאו בדבר כדי שלא נדרוש אותה על ג"ע דמינה יולא דהוא חטא כמה ששכב את בלהה והי"ל פניה בדרשה זו ובהלל זו כדי שלא יחשב עליו כמה ששכב את פילגש אביו. ע"ז באו רש"י ורז"ל ואמרו שר"ה"ק מעידה על ראובן שלא עשה זאת לפניו דידים כאשר עה"ד כלל כ"א כדי להניחו להשיבו אל אביו דוקא :

ועפ"ה לעיל יל"פ כה"כ ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר מבולתי יבולת ה' להביא את העם הזה וכו' ופחה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר. דודע משרז"ל דגולה למרע"ה מה שתלמיד וסיק עמיד לתום ומכ"ס דגולה לו דברי הקב"ה שאמר ע"י הנביא בפסוק לאמר הן ישלח איש את אשתו וכו' וכבר פירשנו לעיל בפס"ו דהא הקב"ה לתום להם דהלאו האמור בחיבת לאמר הוא דוקא לאשה שנמגרשה אצל לאו בסוטה וז"ל לאמר הן ישלח אח"א אצל את וז"ל רעים רבים והיינו סוטה דליכא לאו וקלים איסורה. דמוזי יולא עובדי לישר' דליכא

הנאמרים לעיל יגיע בחיבת לאמר דבר' שהיא שפה יתרה רה"ל' כן אמרתם כי פשעו וכו'. אומנם יובן עמ"ס בפסחים דמ"ב ת"ר חל לני מבט' לוקה דכתיב ואלו את הבשר בלינה הזה בלינה הוא נאכל ואינו נאכל ביום. ופרקי הא הוי לאו הבא מכל"ע וכל לאו הבא מכל"ע עשה ומשני הא מני ר"י היא דאמר לאמר כתיב אמור להם שלא יס בדבר. ולגבי לאו הבא מכל"ע הואיל וכתיב לאמר אמרי' שים לאו בדבר ולא נמור ואינו כשאר לאו הבא מכל"ע שהוא עשה. ועיין בהגמ"ר ו"ל בפ' נח שפ"י בזה משרז"ל שדו"ה לא נחמס גו"ד אלא על הגזל. עוי"ג מ"ס ציבמות ד"א ר"י ו' כיפר אמר משום ר"א המחזיר גרושתו מן הגיטותין אסורה מן האירוסין מותרת משום שגא' אחרי אשר הועמאה. ומכ"א אח"ו ואח"ו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הועמאה לרבות סוטה שנסתרה היינו נבעלה נבעלה שומאה כהדיה כתיב בה ובסתרה והיא נעמאה למיקס עלה בלאו. ור"י ו' כיפר לאו כסוטה ליה ליה וחס'י וגא' נמי מ"ט הויה ואישות כתיב בה ע"כ. ופ"י התוס' דהועמאה דכתיב לא יוכל בעלה הא' אשר שלחה לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הועמאה אלמא במחזיר גרושתו איירי דאחרי אשר הועמאה אלהיות לו לאשה קאי דכסוטה לא שייך הויה ואישות שהרי לא גירשה מעולם ע"כ. ובה פ"י ס' המקנה הוב"ד בס' בית אברהם אבילי ז"ל בלקוט' דכ"ו כה"כ לאמר כן ישלח איש את אשתו ובלכח מלפני ויחיה לאיש אחר הישגו אליה עוד וכו' וזהו ענין רעים רבים ושבוני אלי נאום ה'. דיליד חיבה לאמר. ותו דהאי קרא גבי מחזיר גרושתו כתיב ולא כסוטה ומכ"ס וזהו ענין רעים רבים שהיא וזוהי חמה בעלה כדכתיב איזה ספר כרימות אמרס אי"ש. דעפ"ה אי"ש ובהק' עוד מ"ס ציומא אמר ר"י גדולה חסו' שדוחה את ל"ח שבתו' שגא' לאמר הן ישלח וכו'. יק' דהא בפ' נח דהא בפ' נח עושה כתיב ונעמאה ואינו אלא עשה. אלא כדאמר' ציבמות דמאי דכתיב לא יוכל בעלה הא' וכו' אחרי אשר הועמאה לרבות סוטה שנסתרה לעבור עליו בלאו, וז"ל לאמר וכו' שאומר הקב"ה אע"ג דאיכא לאו בדבר והיינו חיבת לאמר רמוז על הלאו וכמ"ס בפסחים לאמר כתיב אמר' שים לאו בדבר עכ"ל חסו' דוחה וזהו ושובו אלי נאום ה' ע"כ :

ובזו"ן דהנה עס כנ"י עלה על דעתם דמאחר דליכא לאו בדבר וממיר האיסור שוב אין מועילה התשו' להם וע"כ הם תמיים ומקיים ציומס. וז"ל אמור אל בית ישראל' כן אמרתם לאמר כל' דמאחר דליכא לאו בדבר והיינו רמו' לאמר על הלאו וממיר האיסור עיי' פשעו ומחאמינו עלינו דאין מועילה התשו' ובס' אגמנו נמקיס ואך נמיה. עז"א אמור להם תי אני נאום ה' אם אחשין במוח הרשע כ"א בשב' רשע מדרכו ומיה דגדולה חסו' שדוחה אלה' שבתו'. או יאמר יתבר' נכון דהנה הם היו תופסים השיעור כס' תמיים דס"ל דכסוטה שנסתרה יס בה לאו וכמ"ס לרבות סוטה שנסתרה. וכיון שכן אינו יכול להחזירם ולקבלם בשתו' והוא ית' ברוב רממו' ומסדו' בה לתום להם כי הוא תופס הש' כדו"ס כ"כ דכסוטה ליה בה לאו וקיל אסורה. וז"ל אמור אל בית ישראל' כן אמרתם לאמר ר"ל דליכא לאו בדבר וממיר האיסור וכיון שכן פשעו ומחאמינו עלינו ובס' אגמנו נמקיס ואך נמיה. ע"ז בה הקב"ה והסיב להם במקוסוס אחר והי"ס להם דהלאו הרמוז בחיבת לאמר הוא דוקא לאשה שנמגרשה ולא כסוטה.

דאינס נאכטריס לו ובגו"ל ולכן כשחטאו ישר' ואמ"ל הקב"ה למרע"ה אגטו דבבר ואיריסטו ואעשה אוחק לגוי עול"ר ממנו. הבין מזה מרע"ה שדעתו יה' שהם נאכטרו לו ולכן רוצה להמיתם' שאינס דרזי"ס לו עור. עול"ר מרע"ה ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר ר"ל פסוק לאמר הן ישלח אה"ה וכו' דנ"ר מזה דאינס נאכטריס. למפרע יאמרו מבלתי יכולת ה' להביא וכו' ויסחטטו במדבר מאחר דאינס נאכטריס הי"ל להמיתם ולהביאם. ולכן ועתה יגדל נח דת ה' כאשר דברת לאמר. והסידים עמו ה' בזה וכו' ויאמר ה' סלחתי כדברך :

ובו"ו כה"ג בלתי לתפועתך נפשי לדברך יחלתי כלו עיני לאמרתך לאמר מתי נתחמתי. היינו דמפסו"ו דאמר ה' לאמר הן ישלח אה"ה וכו' ואת זמתי רעים רבים יולא ממנו טובה ונחמה לישר' דאף כי כעו מאחריו ית' ונבר היגה"ר עליהם והמטיחם אינס נאכטריס לו. וי"ש בלתי לתפועתך וכו' כלו עיני לאמרתך לאמר היינו רמי' לפסוק לאמר הן ישלח וכו' דממנו יולא טובה ונחמה לי דרזי"ו אטובה לך מתי הקיים לו זה"ש והנחמתי בו :

נמשך אל האשור יובן כה"כ בפי' נגבים פן יש בכס שורש פורה ראש ולענה והיה בשומנו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירותי לבי אלך למען ספות הרוב את הנמחה לא יאבה ה' סלוח לו וכו' ונחמה ה' את שמו וכו' והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל. והדקדוקים הם רבים ולא לאורך בזה. ויובן דהא דאמר' דמפסוק לאמר הן ישלח אה"ה וכו' יולא ממנו טובה ונחמה לישר' דאינס נאכטריס לו ית' ונשארם בחיים. הי"ד למי שאינו חוטא. במדבר ובמעל וינחמו להנעים כ"א שילכו תקפו לחטוא. ממש"כ מי שסורסו ועבדו לחטוא להנעים לפניו ית' במדבר ובמעל וכו' ע"ש זה של לאמר הן ישלח וכו' שהקב"ה מוחל לו ונשאר בחיים איש כזה אינו נחמל לו הוא רשע בעונו ימות. וי"א פן יש בכס איש או אשה אשר לבבו פונה וכו' שורש פורה ראש ולענה והיה בשומנו את דברי האלה הזאת אינו מהפעל מנחה בלוי אלא והתברך בלבבו לאמר ר"ל שהוא נסמך על פסוק לאמר הן ישלח וכו' ואומר שלום יהיה לי כי בשרירותי לבי אלך למען ספות הרוב את הנמחה לא יאובשי ודטחא על סלוחא איש כזה לא יאבה ה' סלוח לו וכו' ונחמה ה' את שמו וכו' ע"ד מ"ש כל האומר הקב"ה וכו' ויחורו בני מעיהו והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל דהוא לבדו נגדל מכל ישראל דאין מועיל לו זה הפסוק של לאמר להגילו מלרשו אלא ודבנה בו כל האלה וכו' אבל לשאר שבטי ישראל מועיל להם זה"ש להגילם מלרשם :

נשובה לראשיטת דחקירתה הא' ז"ל כהנ' ה' בית נאמן בדרוש ו' להשו' דאף הכוא העיקרים פס"ו שאחר שנעשים העבירה בפועל מה מועיל החשו' בהרעה וכו' וכו'. ותי' דדמו שלנוק הננוף שהוא חומר יש אחרים ותקוה לכל תחלו"ו להעלות לו חזונה ומרפא למחלוביו. כן יקרה לנפש החלובה מחמת כס"ג ית"ש החשובה שיהיה לה רפואה לכל תחלו"וים כמשה"כ רפאה נפשי כי חטאתי לך. וכמו שיש אחרים ותקוה לחומר אחרי הפחד תלקו זה מע"ו וחזור לעשרו ומחדש ימי עלומו אחר תחלה"מ ראוי ומחוייב מק"ו שיהיה לנפש שהיא רוחנית שיהיה לה. תחיה אחר מיתהה כי על כן נקרא הרשע מה בחייו לפי שהוא מתי עושה עיקרית שהיא מיתה הנפש

כמשה"ה הנפש החלובה היא תמיה. כן החשו' החיה הנפש ומרפא אותה מכל תחלו"וים וכו' ולזה לדיקון אתו להאמין באמונה שלימה תחלה"מ מק"ו וכו'. ואם לחומר שהוא דבר הפסד וכלה י' לו תחלת ותחיה כ"ש וק"ו לנפש שהיא רוחנית ש"ל תחיה. וי"ש הושע לבו ונשובה אל ה' כי הוא ערף וירפאנו יך ויחבשנו יחינו מיומים ביום ה' יקימנו ונחיה לפניו. אמר כי ראוי לנו לבקש סליחה וקפירה מאתו ית' כי יש תקוה לאחריניתו ולקבלנו בחשו' ק"ו מהתה"מ וכו' ע"כ :

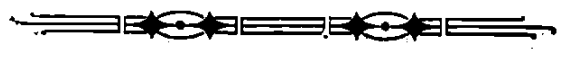
ועפ"ך ז"ל לנע"ד לפ' כו' מ"ש כפר"ח כיון שהחיה יחוקאל את הממס אחרה פ"ו הסיבטו ה' אלך ונשובה ע"כ. והוא תמוה דהיאך ע"י שהחיה יחוקאל הממס אז מלאה כ"י פתחון פה לומר הסיבטו ה' אלך ונשובה. ולפי"ה מבוחר דיש"ר מעיקרא היה הי"ד שהחוטא בפועל אין לו תקומה שאף אחר שנעשים העבירה בפועל תועיל החשו' דבר ששכח בהרעה וכו' וי"ד פה לכפר ע"ד שפועל ולכן היו ישראל אומרים אבדה תקומתו נגורנו לנו. אך כיון שראו שהחיה יחוקאל הממס והגידו להם מזה שיש אחרים ותקוה לחומר אחרי שנפרדו חלקיו וחזר לעפר אזי דנו ק"ו לנפש החוטאת דיש ארובה ומרפא לה בחשו' שאם לחומר שהוא דבר הפסד וכלה יש לו תחלת ותחיה כ"ש וק"ו לנפש החשובה שהיא רוחנית ש"ל תחיה ותקומה ולכן פתחו ואמרו הסיבטו ה' אלך ונשובה. וזהו כה"ג שובנו אלד' ישעו והפך כעסך עמנו הלעולם תאקף בנו תמשך אפק לדור דור הלא אתה השוב החייתו. ויל"ד במ"ש הלא אתה השוב חיינו דנ"ר דאמר זה הוא מדרי"ח למ"ש שובנו וכו' וכאלו הוא כעין קישיא דאף אשפר שלעולם תאקף בנו וק' דהיאך הוי בהדרת לנמשך הקודם. בזה עפ"ה א"ש דבמד' דרשו פסו"ו ע"ג החשו' שובנו אלד' ישעו וקבל ברזון את חפלתנו והפך נעסך עמנו ותחול וסלח לכל פשעינו. והויא מחי' שפירחת דרשו היתכן שלעולם תאקף בנו תמשך אפק לדור' בטענה שאף אחר שנעשים העבירה בפועל תועיל לה החשו' דבר ששכח בהרעה וכו' וי"ד פה לכפר ע"ד שפועל כי מה חוסף החשו' את כוהה וע"ו לא תקבלנו בחשו' ותמשך אפק לדור' הא ליהא כי הלא אתה השוב חיינו בתחלה"מ. ואם לחומר שהוא דבר כלה ונפסד י"ל תחלת ותחיה מ"ש וק"ו לנפש החשובה החלובה מחמת כס"ה והיא רוחנית ש"ל תחיה ותקומה. לכן שובנו אלד' ישעו וקבלנו בחשו' ותחול וסלח לכל עון ולכל חטאת אפי' ע"ד עבירה שהיא בפועל והויא מחי' נגורנו. וזהו ג"כ משה"כ ארומחך ה' כי דליחתי ולא שמחת חייבי לי. ה' אלד' שועתי אלך והרפאתי היינו רפואה הנפש ע"י החשו' אפי' לדבר עבירה שהיא בפועל. ויש ראייה לזה ה' העליה מן שאלו נפשי חייטני מירדו בור היינו בתחלה"מ אשר ממנה איכא ק"ו לנפש הרוחנית' ויש תקוה לה לקבלנו בחשו'. וזהו ג"כ כה"כ ביחוקאל ל"ו ויאמר אלי ב"ח העלמות האלה כל בית ישראל המה הגה אומרים יבשו עלמותינו ואבדה תקומתנו נגורנו לנו לכן הגבא ואמרם אליהם כה אמר ה' אלד'ים הגה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי וכו' ונתתי רוחי בכס וחייאתם. דהנה רש"י ז"ל פ"ה העלמות האלה כל בית ישראל המה רמו ודוגמא לכל בית ישראל בגלותם הוא. והיינו כי ישראל ברחוקים כל מעשיהם הרעים אשר פעלו ועשו עבירות בפועל אמרו שאין להם עוד תקומה

הקומה ב'תס' שאין יבוא דבר שבכח דברי ידיו ומרעה ויכפר ע"ד שבפועל ול"א יבשה עלמותיו ואכרה תקומו כי מה נוחל להשי' ולכן נגזרו לנו ע"ז אמ"ל הקב"ה ליחזקאל להוילא זה מדעתה הנבא וחזרה אליהם כה אמר ה' הנה אנכי פותח את קברותיכם וכו' ונהני רוחי בכס ומייתם דמתה"מ יש ק"ו לנפש הרוחנית דיש לה תקוה ע"י התשו' וכנ"ל :

וידעו שדור"ל צפ' לי גלעד ולי מנשה בילקוט תהלים סו"ס לי גלעד אמר רשב"ל אם אמרו לך הנוצין שאין הקב"ה מחה"מ אמור להם הרי אליהו מחשבני גלעד מעיד שהייתי על ידו. ולי מנשה אם יאמרו לך שאין הקב"ה מקבל תשוב' אמר"ל הרי מנשה מעיד שקבלתי אותו ב'תס' שנא' וישפלו אל ה' ויעתרו לו וישמע הפלתו ע"כ. דלכא"ו ק' דלמה לענין קבלת תשוב' הולך להביא ראיה מקרא דכתיב גבי מנשה וישפלו אל ה' ויעתרו לו היל"ל מקרא דכתיב ב'תו' ושבתי עד ה"א וכו' וכן ה"א את שביחך וכו' דנ"ד מזה שהקב"ה מקבל תשוב'. האומנם לזה י"ל דמאי דכתיב ב'תו' ושבתי ה"א וכו' ה"א דזה הוא דוקא לעבירות דליכא בהו מעשה דאם שב האדם בתשוב' בידיו ומרעה הוא ית' מקבל תשוב' דאחי דיבור ומבטל דיבור. משא"כ עבירות דאית בהו מעשה בפועל לא אחי דיבור דבר שבכח ומבטל דבר שבפועל ואינו מבואר ב'תו' דגם את זה דבר שבפועל שהקב"ה מקבל תשוב'. לכך הולך להביא ראיה ממאי דכתיב גבי מנשה וישפלו אל ה' ויעתרו לו וישמע הפלתו להורות דאף שחטאו היה בפועל שטע"ז וכיוצא עכ"ז בתפלה שהתפלל אליו ית' בדברי ידיו ותחתיים הקב"ה קיבל תפלתו ותשוב'. וכ"ת איך יהיה דב"ו שהחוטא בפועל יהיה לו תקומה ע"י התשוב' בידיו פה דמהראוי הוא שלא תקובל תשוב' שלא יבוא דבר שבכח ויכפר ע"ד שבפועל ולא יהיה לו תקומה ע"י התשוב' לזה הביא בתחילה ענין תח"מ שהקב"ה מחה"מ ורמיה מהל"הו דמוכח מזה דיש אחרים ותקוה לחומר אחרי שנפרדו חלקיו ומור לעפר אשר מוה יש לדון לנפש החוטאת דיש לה מרפא וארובה ע"י התשוב' דאם לחומר דבר שהוא נפסד וכלה יש לו תוחלת ותחיה ק"ו לנפש התשובה החלוכה מהתח כס"כ שהיא רוחנית שיש לה תחיה ע"י התשוב' והביא אח"כ ראיה גמורה מה שנטעה גבי מנשה שאף שהוא חטא בפועל שטע"ז עכ"ז בתשוב' ובתחייה לבד שהתפלל אל ה' קיבל תשוב' ויעתרו לו וישמע קבלתו :

וידעו כה"כ אני אנוש ואחיה מחלתי ואני ארפא. והנה נודע מדר"ל צפ' התליל אר"י אלמלא ג' מקראות הללו נחמוטעו רגליהם של שוגאי ישר' א' דכתיב ואשר הרעותי וא' כי כחומר ביד היוצר כן אדם בידו בית ישר' וא' והסירותי את לב האבן מבשרכם ונחתי לכם לב בשר. והיינו דהוא ית"ש הו' הסיבה והגורם שיטעאו ישר' ע"י שברא היל"ר לפהוקם ומניחם להפתות וללכת אחר עלת היל"ר. ואפשר דה"ש דהגם שיטעא האדם בפועל הקב"ה מקבל תשובתו בדברי ידו וישמע ותחייתו דבר שבכח ומבטל דבר שבפועל יען שהוא כב"י הגורם בחטאו של האדם בכריאת היל"ר בעולם. וו"ש אני אחיה

ואחיה היינו שאני מחה"מ דמיה יש ק"ו לנפש החוטאת אפי' בפועל דיש לה מרפא וארובה ע"י התשוב' בידיו פה בתשוב' ותחייה לבד. וו"ש מחלתי ר"ל בכריאת היל"ר בעולם דכתיב ואשר הרעותי וכו' לכן ואני ארפא שאעלה ארובה ומרפא לנפש החוטאת אפי' בפועל לקבלו בתשוב' בדברים לבד ולרפאותו מחולי הנפש דכתיב ארפא משוכתם וכו' וממזו"ק ארפאך וו"ר לכו ונסובה אל ה' כי הוא ערך וירפאתו יך ויחשטני יחינו מיומים ויבוס הג' יקמנו ונחיה לפניו והוא כמבואר. והו"ג כה"כ אני אמרתי ה' חני רפאה נפשי כי חטאתי לך. ויש להרחיב הדברים כמ"ש הישר"ד בדריש ו' וו"ל אמ"ל אני ה' קודם שיטעא האדם אני ה' לאחר שיטעא ופי' הר"ש ז"ל דקודם שיטעא לריך רחמים מבלי לדון על המחשבה לדבר עבירה. וענין ק' את הוא ה' לאחר שיטעא בפועל מכ"ס הוא ה' על המחשבה לבד והראשון מיוהר אבל ב'תחם הבדל יש כי על המחשבה מוחל בשם הו"ה פשוט כי הוא רק נחפס במחשבה כאומדן זה שמי לעלם שאינו קורא במבטא שם הו"ה רק מחשבת לבד לריך להיות על שמו הפשוט והנעלם ולכך אף הוא מכפר על המחשבה וא"כ לקבל דין ויסורין כלל רק חרטה גמורה מעומק הלב ויגמור בלבבו ימוד ה' וגדל קדושתו ורוממותו ואהבהו ויראתו האמיתית ואי ירפא לו. אבל העושה עבירה צביטוי פה שהוא צלי מעשה וכן שאר מעשים בזה שם של אדני שהוא כינוי לשם הו"ה כי בו נקרא מכפר. אבל היינו מבואר ארון כל הארץ שהוא אדני לריך לעשות דין כי מלך במשפט יעמיד ארץ. וכן הוא מחק האדנות לכלכל דבר במשפט ואי האדם השב לריך לקרות בפה מלא צבתי ובצקקה ולא סגי בחרעת הלב ויבוא דבר שבמעשה ויכפר ע"ד שבמעשה. וגם לריך לקבל יסורין ועונש כפי הדין וחוק משפט ה' כי דינא הם בחסד ורחמים יך ויחבוש טרף ורפא וחי ממעמקים דהיינו עומק הלב שהוא מחשבה בעל"ה קרחתך ה' שם הו"ה רחמים גמורים כי היא מערה ומוחל על המחשבה ואם הקריאה הוא רק לריך לעומק הלב. אבל אדני שם של אדני הוא על מעשה שמעו בקולי תהיינה אוניך קסובות לקול תחנוני דהיינו לריך דבור פה ואזי הוא צבחינות של אדני שהוא המבטא בפה ובדבר שפתיים ואז א"כ רחמים גמורים רק דין ויסורין ע"ל. והו"ג כה"כ ולך אדני חסד דהגם שהוא אדני שהוא דין ומעמקי הוא שיקבל האדם יסורין ופוגם כפי הדין על המבטא בפה עכ"ז יש בו חסד ומפרש מהו החסד והיינו כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דכמו שהוא חטא במבטא בפה כן מכפר לו במבטא בפה ובדבר שפתיים בידיו פה ובהפלה והיונה. ואפשר דהו' דהיקנו לנו אגשי כנהיג בתחילה תפלת ית' לומר אדני שפתי הפתח נכנס אדני יען כי הוא צא להתפלל ולהתחנן על המעשים הרעים שטעה במבטא בפה והוא לריך לשם של אדני לכפר עליהם כנ"ל לכן בתחילה אומר אדני שפתי הפתח ככו'. וו"ש אני אמרתי ה' חניי נכנס הו"ה חניי לכפר נכנס הו"ה על מחשבת הלב וגם הפאה נפשי רפואת הנפש נכנס אדני על כי חטאתי לך במבטא בפה שתרפא אותי בידיו פה וספי' ותחייה :

דרוש ג' לתשובה

דרשתי אותו במשמרת רחמים

שנת התרנ"ז

יתעורר הערס ויקן היסן בימים האדירים
הבאים האלה לחור ולחפש בדדקי סוקי
לבו את אשר פעל ועשה נפש כי תמטא. ואשמה
הנפש ההיא אשם גזילות אשם מעילות והוא מסיבות
מתהפך והיה כי ימטא. יצר סמוך לכל אשר יחפון
יענו והוא ל"ו שוגא וילך הלוק ונדל פנוס נכנס פנוס
ולא כולל כל איסורין ככל חטא אשר ימטא. כעת
יאמר לעקב וישיב מה פעל מי האיש החכם ויבן
את זאת גדולה סאו' והקורה את אשר חטא. סאו'
מעליא בעי כל כך כמה ש"ס ונקא האיש מעון וכסלח
לו ויחטאסו אשר חטא. ושב ורפא לו רפאות תעלה
והעידה והעלטה יקבן והמה יהיו למאורא' מאורות
נתן אליו והכור' מוחלפת השיטה. כאשר חכמים
הגידו ומקרה עלא דבר הכתוב בהושע ס"ו לנו
וגשכה אל ה' כי הוא ערק וירפאו יך ויחשנו
יחיינו מיומים ויבוס הנ' יקימו ונחיה לפינו. ורו"ל
אמרו דבע"ה נעשה בריה חדשה. גם כמד' ילקוט או"ל
אם בחוקתי תלבו ואת מלותי תשמרו ועשיהם אהם
ועשיהם אהם מעלה אני עליכם כאלו עשיהם עלמיכם
ע"כ. ולנו לרעת מה כונסם בדברים הללו והחידא'
ז"ל בס"ה דברים אחרים כתב כי הנה יולר הכל
קדשו במלואו רמ"ח מי"ע וסס"ה ל"ה והם כנגד
איברי הנפש וידיה וכל מלוא י"ל אחיזה באבר או
גיד של הנפש. ובזיעול מ"ע שעבר ולא קיימה את
האבר הוא לגמרי ומסתלקה ממנו הקדושה וסורה
רוח הנומחה. אכן בקיום מ"ע קומו אבר המתיחס
למטה הו"ל עון מקדושה המלוה. שכל המלוה תלויות
בשם הק' הו"ה ב"ה כמשרו"ל שמי עם י"ה שס"ה זכרי
עם ו"ה רמ"ח. וכאשר יקיים האדם שס"ה ל"ה
בהמענו מלעשותם יש כח אל הריחניות הנמשך בקיום
מ"ע להמשך דרך נטרות של השס"ה גידים של הנפש
להחיות רמ"ח איבריה. וכאשר יעבור על ל"ה אז יחסם
היעיר הפרטי ההוא המתיחס אל העבירה ההיא ע"י
וזהמה הקל' וכשייבש הלטר מחייבם האבר ההוא
ויפול בו מוס כמ"ס הה"ק מוהר"ח ז"ל בריש ס'
שערי קדושה. ובה יחיא דע"י המלוא ניוונים וחיים
איברי וידי הנפש ובלא"ה מהים ויבשים ובקיומי
המנוט הו"ל כאלו עשו עלמס ובע"ה שדחה וזהמה
האיברים ומיתקן ומתייה אוהן נעשה בריה חדשה
מוש. והנה הרשע אס חטא בעיניו שהסתכל ונהנה
בראיות אסורות בנשים וע"ז וכיוולא עובר על ולא
ההורו אחרי לבבם ואח"ע אל חפטו אל האלילים וע"י
עונותיו נסתחמו לטרות הגידים וכל מוס בעיני הנפש
סמי עינו דדן. וכן אס שפע נבלות הפה ולינות
ושאר דברים של אפיקורוסות ופקפוק בדברי רז"ל
פנס בשמיעה חר"ס לאמר ויקח לו חר"ס. וכן אס
דבר לה"ר ושקר וחטפה פנס בלשון ואשתקל מילוליה.
וכן יד ליד לא יקא רע ורגלים ממהרות לרוך לרבר
עבירה נז"פ בהם ויבשו ידו ורגלי הנפש. וכן כיוולא
בזה בכל עבירה. נמלא שהרשע סומא חרס אלס
אחוז בחבלי' בוז באיברי וידי נפשו. וזה שרואה
וסומע וידו אחוזת ורגל מהלכת וכיוולא הוא מסע"א
המשפעה לאיברי הגוף וע"ז איברי הגוף פועלים

בגשמות. וזכ"ה מכף רגל ועד ראש אין בו מהוס
פלע וחבורה ומכה עריה לא זירו ולא חובשו ולא
רוככה בשמן. ר"ל דברוב העבירות כל איברי הנפש
בעלי מומין והו מכ"ר וע"ר מאיברי הנפש אין בו
מחוס לשון שלימה רוחניות ממש הק' הו"ה ב"ה.
אלא שפע מהסע"א ומפלוגיה נמט' ח"פ ובמקום
מה"ס מהקדושה תמימה בזה מהפלוגיה גי' מה"ס
וכל הנפש היא מוכה פלע וחבורה ומכה עריה. פלע
חמה זיעול מ"ע וחבורה חמה מנוט ל"ה ומכה עריה
על זיעול ח"ה. ותחם שלם אלה אמר לא זירו ולא
חובשו ולא רוככה בשמן חמו' הנקראת שמן ומורה
אור. והו שארו"ל רשעים בחייהם קרויים מהים
היינו שנסתלק מהם נפש הק' מחלד"ים חיים וסדו'
עליו המנוט הנק' אבי אבוב העומחה דבעבורם על
מל"ה והמגעס ממ"ע איברי הנפש וידיה מהים ובעלי
מונין ולכן קרויים מהים עכ"ד ז"ל :

ועד"ן איהא במרגייהא דר"מ וז"ל העונות הם כחש
לכנר כהרב לזואר כתן ללב כחבלים לרגלים
כחשך לעינים כמרה לפה כחרישה לאזנים כיסורין לנוף
ע"כ. ובס' פני יאושוע ק"ק פ"י על ה"ג מדות כתב
דלדריך טעם לשבח בדבר מה היה כונת ר"מ במשפטים
ובמשפטים בענין זה הלא דבר הוא ובודאי דאפי'
שיחם הקלה ל"ה ופ' סס בד"ג לפי דרכו ע"ס.
ונלע"ד דבא הרמו ב"ה פורעניות אלו א"ס ח"ב
ח"ן כ'בלים ח"ך מ"ה ח"רישה י"סורין גמט' ק"ג
גמט' מחניה שס רמו למ"ס חמ"פ טעם לשבח למה
שאשע"ה קראו לביהמ"ק הר וילחק קראי ברה
ויעקב קראו בית. שהקב"ה שס מחניה ראשונה יסוד
הבנין כנגד רוח אהת ואשע"ה תיקן ושס מחנה שניה
ילכן קראו ה"ר גמט' ב' מחניה ע"ה וילחק שס מחנה
ג' לכן קראו שד"ה ויעקב שס מחנה הד' לכן קראו
בי"ח ע"ע. ואפשר דזהו הרמו שר"ה שמונה פורעניות
אלו הם גמט' מחניה להורות שהאדם ע"י עונותיו
גורם. להרוס יסוד הבנין היציקרי שהוא מחניה ובגפול
היסוד נופל הבנין ומגביר מחנה הקל' עליו וגורם
לבוז עליו שמונה פורעניות אלו שס"ה שלהם גמט'
מחניה. וס"ה שלהם עולה בגמתי הקי"ב גמט' אשע"ה
עם הכולל שס רמו דמגביר הדיעים עליו עיין בליקוטי
הורה פ' וישב דכתב דאסנת היא בחי' לאה דקטנות
היוולא מהכחל יסוד חכמה בבניה וכו'. ובס' מאורות
נתן מער' ה"י אות קע"א כתב דאסנת היא סוד לאה
דמלכות דאימא דקטנות. ושס ביחיר נתיב כתב ר"ל
באופ"ז כי אחוריים של לאה למ"ד למ"ד אל"ף לנ"ד
אל"פ ה"י ומלח לא"ה וי"ו ארזיות של אחוריים עולה
חקי"ב וכן גי' אסנ"ס ע"ה ע"כ. ור"ת ב"גד לזואר
ל"ב ד'גלים ע"ינים פ"ה ארזים ג'וף גמט' חע"ו בגמט'
איה פשוט ושלשה אהיה מלאים דיודין דאלפי'ן
דהו"ן קס"א קנ"א קע"ד גמט' חות"ס ותומ"ת כע"ס
הארזי"ל עיין בס' שער הכונות בדרים יו"כ דרוש ד'
שבין הכל המה עולים עם הכולל גמט' חע"ו. לרמוז
שתחת שהיה חומ"ת ותחומ"ת בשמות הק' הג"ל שפליים
חע"ו. הן עתה ע"י עונותיו מוליא עלמנו מתחת שניה
הק' הג"ל ופגום באיבריו הג"ל שפולה ר"ח שיהם
גמט' חע"ו זה לעומה זה. וס"ה שלהם גמט' ה"א
שס רמו למ"ס רז"ל דיש קל' אחת שמה טב"ח דע"י
עונותיו הוא גורם להקל' חנו' טב"ח המספרה ח"א
לשלוט ע"כ איבריו הג"ל שפולה ס"ה שלהם גמט'
תי"א בגמט' טב"ח וכנ"ל :

ומאחר דהחוטא ע"י מעשיו גורם לעלמו כל בני
זינו בישי באמור ועוד בה הוא גורם
שיפגוס

שיפוטו בנשמתו ובמדותו העליונות ובעולמות העליונות פוגם לחסר ולעילא. לכן חיובת רמייה עליו למחר יחיסה מעשיהו לשון נחשו' שלימה בכל לב ובכ"כ לקחן אה אשר קלקל ושכ ורפא לי. וממש בלוחו הרגע אשר הוא מהמדת חרטה נמורה ומחררה נחשו' שלימה מהקבלת חשו' ונעשה אהוב למקום וכח"ש הרמז"ס פ"ו דחשו' החשו' מקרבת את החמוקים אמש היה שנאו זה לפני המקום משוקן ומרוחק ומועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידד ע"כ. וכן אמרו בפ"ב דקידושין האומר לאשה הרי את מקוד"ל ע"מ שאני לדיק נמור והוא רש"ג ה"ו מקודשת שמה הרהר חשו' בלבו. והרמז"ס והרא"ש ז"ל כחבו דמקודשת מספק והיינו משום דמספק"ל אה הרהר בחשו' אבל אה ודחי הרהר בחשו' הו' מקודשת נמורה. וכן הכ"ש ס"ל"ח סק"ה דאם אומר שהרהר חשו' נאמן כמו אה אחר קיימתי סתנאי והוא אינה יכולה להכחישו ע"ש. הרי דברנו ממש דהרהר חשו' הו' ל"ג :

וראיתי לה' שני אליהו ז"ל דפ"ב שכתב דמסוגיית קידושין הל"ל יש הומה עמ"ש רוב הפוס' דהמקדש בפסולי ערוב דאורייתא דאין חושין לקידושין. וקשיא דניחוש שאה הרהרו העדים בחשו' כדחייסין במקדש ע"מ שאני לדיק חשו' ר"ג כל ימיו ה"ו מקודשת מס' ונחתבטו בה הא"ח לומר דלכאורה לא שאל וסמוה"מ מלמד ז"ל כפי"ו מ"ג ט"ו לזה דהב"ה יודם מוכיחות דהרהר בחשו' מדנחיה לאתגויי. משא"כ עדים דלא מדכרי מידי. והק' עליו דאחמ"מ מה זו ראייה משום דהב"ה מפני ואזיל ע"מ שאני לדיק. אדרבא ז"ל דבאיסורא ניח"ל שלא תהא מקוד"ל ולא יחולו הקדושין ועכ"ז אמרי' דמקודשת שמה הרהר חשו' בלבו. ותו דחשו' רש"י ז"ל שהביאור הפוס' הו"א תיובתיה דלוי' פסק לחוש לקידושין שנעשו בפני פסולי עדות האנוסים ואגמרה מהמקדש אשר ע"מ שאני לדיק חשו' רש"ג כל ימיו הו"א מקו' מס' ולדכרי הו"ל מה דמות יערוך. ותי' הוא ז"ל כמה שידוע מ"ש הפוס' מחמת קושיא הידועה להם דכשניס לא אמרי' מינו דאין ב' הידועה מכוונה לדעת א' ואין אנוחנו יודעים מה בלב חבירו. ועם שנאמרו תירוים אחרים הפוס' הפסו עיקר כתי' זה וקבועוהו הלכה כטודע. והשתא יש חילוק בין אינו נפיה לשהדי דבדיריה חיישי' דילמא הרהר חשו' בלבו והיא מקו' מס'. אכן בשהדי לא אמרי' שמה הרהרו חשו' בלבם כלפי מה דסופסיס דבב' דישוק אי אפשר לבין על דעת א' והו"ל כחרי אחרתי לא אמרי' ונמלא אה חזר הא' השני אינו. ורש"י ז"ל דאקשינו למקדש ע"מ שאני לדיק ס"ל כאידך שינוא וזה כדור ע"כ :

ואנכי העבר ק"ל ע"ד דתי' זה אחמ"מ אינו דמי לא עסקינן דאפי' אחד מן העדים הוא פסול לערום מדאו' עכ"ז קאמרי' הפוס' דאין חושין לקידושין ואחאי לא ניחוש שמה הרהר חשו' בלבו מאחר שהוא באחד ומי ישיבנו כדחייסי' במקדש ע"מ שאני ל"ג שאפי' רש"י כל ימיו ה"ו מקו' מס'. ואחרבא דאמרי' דע"י פדוהו נפסלה עדות של העד הב' כמ"ש נמלא א' מרס קרוב או פסול בעלה כל העדות. ועיין בחשו' מרן אה"ע סי"ב דכתב וז"ל ועוד דמקדש בע"א שאמרו סמ"ג והמרדכי ז"ל היינו במקדש בע"א לבדו אבל היכא שנמלא האחד פסול עדותן בעילה. וכ"כ ר"י בשם הר"ם המקדש בפני ב' עדים והא' מהם קרוב מתירין אותה לינשא לכהילה בלא גט ע"כ יע"ש באופן שדכרי השני"א ז"ל לע"ד ל"י :

(ד)

ומזה ה"ס ה"ו ג"כ בנה שרלוי' לה' שמחת יו"ט ז"ל כפי' ע"ה נחתי' החשו' שכתב וז"ל ונס מעטס דהעד הא' הוא ראשון כפי' עם היתקדשת מלך אמה ונס בל"ד אינה מורה. והתקדשת בקידושין ומכחשת בהם מעט"ו לבר כמי אף לחוש כלל לקידושין אלו דקיון דהעד הא' הוה פסול מדאו' אף כאן ה"א עד א' בהכחשה וכבר כתב מור"ם ז"ל בזה"ש סינו"ב דאפי' מאן דחייס לע"א ע"א בהכחשה לא חייסי' זה היה נר' לכאורה ע"כ. ואחרי נע"ר קל"ע דלפי מוכח זה דהע"א הוא פסול מדאו' ה"כ לא יש כאן חשו' ע"א דק"ל עדות שבעלה מקבלה בעלה כולה וכמו שפירש' בש"ס מה שניס נמלא א' מהם קרוב או"ש בעלה כולה וכו' וזהו בין כד"מ בין כד"ג בין בקידושין וכמו שכן מבוחר החשו' מן הנ"ל. וזה הו' גם אה לא היתה המתקדשת מכחשת. ומאחר דהשק"ה הכא עדיין לא נכנס הו"ל בשלע הו' חלוקה דלוי'א בענין קורבת האם אי' הו' מדרכין כ"א דדכרי' הס' דלוי'א פסול מדאו' א"כ אף כתב הו"ל כן דאם היתה מכחשה אי"כ כ"א ע"א בהכחשה וכו' מאחר דלוי'א דרך אחרת יורה מכוונת והיינו דבעלה כל העדות עדותה שבעלה מקבלת וכו' באופן שדכרי' ז"ל ל' ל"י. ועיין בהמש"ל ז"ל בה' אישוע פ"ד ה"ו דהק' על הרי"ש ז"ל סירס"ו בקושין על השי"ש ז"ל והניח בל"ע ע"ש. ובספרי הקטן ס' שע"ו בחאה"ש ס"ה כחבתי והקשימי ע"ד כן ע"כ :

ועיניך הרוחות דהתי' שתימן מוהר"מ מלמד ז"ל הל"ל גם הרדב"ז המדווח ז"ל בסיק"ס כן טי' וכתב דבר פשוט אי"ל לישראל עליו וגם הלח"ס ז"ל בפ"ח מה"א דין ה' טי' כן וכתב שכ"כ מוהר"מ מפאדווא ז"ל ס"ל"ו גם מוהרש"ם ז"ל בחאה"ש ס"ח ז"ד כתב קרוב לזה ע"ש. וה' חייס וחסר להמשכ"ר בדרוש י"ע דע"ו האר"ך הרמ"ב בזה ולא זכר לדכרי השכ"א ז"ל ע"ש. אף בזה"ה ק"ל ע"ד שם דבחי' כשהביא דברי הש"ס לקידושין האומר ע"מ שאני ל"ג חשו' רש"י ז"ל דמקודש מס' היינו משום דמספק"ל אה הרהר בחשו' אבל אה ודחי הרהר מקו' גמורה. כתב ע"ז וז"ל ואני עני ה"ן ספק בידי אה נאמן לומר שהרהר חשו' בלבו והו"א מקודשת גמורה או לא מהימן ואח"ל דלוי' נאמן אה האשה אומרת שקיבל עליו חשו' הו' מהימנא וכו' ע"ש. דאך נעלם מיניה דמר דכרי הכ"ש ז"ל ס"ל"ח סק"ה ובכחתי דכרי לעיל דפסטי בפשיטות דאם אומר שהרהר חשו' נאמן וכנ"ל :

ועפ"י אמות הקודש אשכחנא פתחא למה שהק' ה' המופתך כמוהר"י אב"ה ז"ל אהא דאמרו בש"ס בפ"ח דיומא אמר ר"ח גדולה חשו' שדוהה אה ל"ה שבהורה שנא' הן ישלח איש אה אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וכו' עד ושובו אלי' נאום ה'. והק' דעאי' גדולה היא זאת הלא בכל הקו' כך היא המדה דאמרי' אחי עשה ודמי ל"ה. ותי' דכ"מ דאמרי' אי"ע ודמי ל"ה כגון מילה וכיוצא דמי שטובר על ל"ה מקיים העשה אבל כאן דישר' מקיימן העשה של חשו' והוא ית' טובר לב"י על ל"ה היינו גדולה חשו' וכן שני אליהו ז"ל שם כתב דיש לגמנס בזה שדרי' מלינו שהקב"ה מקיים כל הקו' כולה וכתבו המפ"י ז"ל דכ"י מקיים מ"ש דהשבת אבירה כמה שמקבל חשו' השב"ס כי הנפש החטוטה היא מולאת להכע"א וכל תורוה ומזותיה ולקוטיו נדרו הלכו למקום הטומאה. וככ"י הוא מוליח מעמקי

מעמקי הקל' כל המ' והמל' וגם הנפש ומחירה
 לבעליהן. נמלא דהקב"ה הוא המקיים עשה והל"ת
 עשה דהשבת אבירה ול"ת דלא יוכל וא"כ הדרה קושיא
 לדוכתא דמא' רבותא דהש' כיון דבכל המ' כולה
 הכי הוי' ויישב לזה עפ"י מאי דק"ל דאש' דאש' זקן
 ואינה לפי כבודו להטעל באבירה או שהיה כהן והיא
 בביה"ק ה"ו פטור מלהשיב. ולפי"ו דהקב"ה כפי
 פטור הוא מהשבת אבירתו שהרי כל המלות ומע"ט
 שעושה כדע"ט ועודנו בטומאתו יורדין לטמיון למקום
 הטומאה והסע"א. וכיון דלר"ך כפי"ו ליכנס למקום
 הטומאה כדי לברך ולהוליא משם יצו' הק' והשו'
 והמלות הוי' כליה לפי כבודו או כהן והיא בביה"ק
 דפטור מהדבר. ונמלא דה"ן כהן מ"ע דהשבת אבירה
 גבי קוב"ה ואין כהן אלא עשה דשבת עד ה"ח
 האמורה בנפש הטומאה. וזוהי המעלה היחידה שיש
 בתשו' דאע"פ שהקב"ה אינו מקיים לא עשה דתשו'
 ולא עשה דהשבת אבירה אעפ"כ דוחה את ל"ת דלא
 יוכל. אלא דהקב"ה ברוב רחמיו כדי שלא ידח ממנו
 דת עושה לפני משוה"ד ונכנס כפי"ו למקום הטומאה
 להוליא יצו' הק'. אך עכ"פ ליבא מ"ע דפטור הוא
 כאומר ע"כ. ואינו עני הוק"ל אהה"ר ע"ד דאעיקרא
 מאי דנמש על סירוגו ז"ל דתתרי גברי לא אמר'
 אי"ע וכו' והנה החוטא מקיים העשה דתשו' וכפי'
 הוא עובר הלוא דלא ישוב וכו'. וכתב דגם הכא
 כפי"ו הוא מוליא מעמקי הקל' כל המ' ומלות והנפש
 ומחירן לבעליהן נמלא דהקב"ה הוא המקיים עשה
 והל"ת עשה דהשבת אבירה ול"ת דלא יוכל וא"כ
 הדרה קושיא לדוכתא וכו'. דבריו ק"ט דהן אמה דהן
 כתבו המפ' ז"ל דהקב"ה מקיים מ"ע דהשבת אבירה
 בזה האופן ע"י שמו"א מעמקי הקל' כל המ' וכו'
 ומחירן לבעליהם. האומנם זה אינו עושה כ"א אחר
 שהעובר האדם ושב בתשו' ומקבל תשובתו אזי גם
 הקב"ה מוליא מעמקי הקל' וכו' ומקיים בזה מ"ע
 דהשבת אבירה אה"כ. ולעולם דמקודם לכן מעת
 ששב האדם בתשו' מקבל תשו' ואה"א קאמרי דמאחר
 דהחוטא הוא המקיים העשה דתשו' וכפי"ו הוא עובר
 על הלוא ובשעה שמקבל תשו' ליכא עדין גביה מ"ע
 דהשבת אבירה כ"א שהוא עובר על הלוא דלא ישוב
 ואחר קבלת תשובתו הוא שמקיים לו מלת השבת
 האבירה א"כ היה מהדאוי שלא יקבל תשובתו ויעבור
 על הלוא מאחר דהנשי' והל"ת הוו בשנים גדולה
 גדולה תשו' והיינו חרופא דלפי"ו שם בשנים גדולה
 תשו' שוחה וכו' ולכא נמננס מנר זה כלל. גם
 מאי דיישב לזה עפ"י מאי דק"ל דאש' דאש' זקן ואינה
 לפי כבודו או שהיה כהן והיא בביה"ק ה"ו פטור
 מלהשיב. וכיון דלר"ך כפי"ו ליכנס למקום הטומאה
 כדי לברך ולהוליא יצו' הק' ה"ל ככהן והיא בביה"ק
 דפטור וא"כ מ"ע דהשבת אבירה וזו היא המעלה
 דתשו' דאע"פ שהקב"ה אינו מקיים לא עשה דתשו'
 ולא עשה דהשבת אבירה אעפ"כ דוחה הלוא דלא
 יוכל אלא דהקב"ה ברוב רחמיו עושה לפני משוה"ד
 ונכנס כפי"ו למקום הטומאה להוליא יצו' הק' אך עכ"פ
 ליכא מ"ע דפטור הוא ע"כ. עיין בספרי המפ'
 שכתב דהן אמה דהויא סוקן ואינה לפי"כ אך דינא
 הוי דאש' הכישה במקל נחמיי' להחזירה לבעליה
 דהמתחיל במלות אומ"ל גמור גם הקב"ה שולח יסודין
 לו וה"ל כהישה במקל דאומ"ל גמור וגם דליכא
 ביקו"ן בדבר ע"ע. וכו' הוא לאחר ששב האדם בתשו'
 ויביל תשו' כדי שלא ידח ממנו דת עושה זה בריב
 רחמיו:

ואנכי קטן הערך לע"ד ליכא קושיא המפ' דמא'.
 רבותא דתשו' וכו' בדכ"ך פשוטה והוא הן אמת
 דמליו בכל המ' כולה כך היא המדה אי"ע דתו' ל"ת.
 אכן טרע דכ"מ קיום העשה הוא מקיימה בפועל
 במעשה או בהילוך וכיוצא שאינו שייך בהרהור
 ומחשבת הלב ואזי זוהי המדה אי"ע דתו' ל"ת. משא"כ
 גבי תשו' דעשה דתשו' היא מהקיימת בהרהור ומחשבת
 הלב וכמ"ל בשם ה"י האומר לאשה הרי את מקו"ל
 ע"מ שאני ל"ג אפי' רש"ע כל ימיו ה"ו ס' מקודשת
 דתו"ש' אמת הרהר תשו' בלבו וכתבו בשם הר"א"ש
 ז"ל דהיינו משום דמספק"ל אם הרהר תשו' בלבו
 אבל ודאי הרהר תשו' הויא מקו"ל בהרהור ומחשבת
 הלב סגי ומסגי ואי"ל שיהיה מעשה בפועל. וא"כ
 היינו רבותא דתשו' אפי"ו שהעשה של תשו' אינה
 כשאר העשין דלר"כין טועל כ"א שהיא מהקיימת
 בהרהור הלב לבד וכו' ומסגי ועדין גדולה כמה של
 תשו' שדוחה את ל"ת וכו':

ובני"ן יובן כה"כ ושבת עד ה"א ושמעת בקולו
 בכל לבבך ובכל נפשך ובש' ה"א את שבו"ך
 וריחמך וכו'. שם רמז דאפי' שהתשו' תהיה בהרהור
 ובמחשבת הלב דוקא היא מתקבלת וזכו בכל לבבך
 ובכ"כ ובתנאי שהיה תשו' בכל לב ובכ"כ אזי
 גדולה כוחה שדוחה את ל"ת ובש' ה"א את שבו"ך
 וריחמך שאזי הקב"ה ברוב רחמיו יקיים לך מלת
 השבת אבירה ג"כ. וסיים הפסוק ומל' ה"א את לבבך
 ואת לבב זרעך לאהבה את ה"א בכל לבבך ובכ"כ.
 לרמזו דשיקך תשו' לימיר היא מתחלת בחדש אלול
 ואילך במשול' וזהו א"פ ל"בך ואת ל"בך ר"ת אלול
 כמ"ס בעש"ט ז"ל. לאהבה את ה"א בכל לבבך ובכ"כ
 שם רמז דתשו' תהיה מאהבה שאזי הדורות נעשות
 לו גזירות וכמ"ס בנ' יומא כהן מאהבה כהן מיראה:

וראיתי לה' אורים גדולים בדרו' תשו' שהק' על
 ת"י מוהר"י אב"א ז"ל דתתרי גברי לא
 אחר' אי"ע וכו' מסוגית פסחים דל"ט שאמרו אין לך
 דבר שמהעבד אחר תמיד של בין הערביים אלא
 קטורת וזרות ופסח ומחוסר כפורים בעש"ה ריבוא
 עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה. הרי
 דהכהן עובר ומחוס"כ מקיים אף כי הוא עשה ועשה
 נופטי גדולה האחר על חבירו ל"ת בעשה עם ל"ת
 כי לשולש עשה עדיף. וא"כ ל"ת מאמר ר"י דאמר
 גדולה תשו' כמה עדיפות יש לתשו' מכל עשה דעלמא
 ע"כ. והנה מאי דפשיט להו"ל דעשה עדיף מל"ת עיין
 בה"מ אות תקט"ו דהכרות כמה סיג"אות ומקיימת
 דעשה קיל מל"ת ומאי דתו' הל"ת כבר הליכות עולם
 ל"ע לזה עש"כ. ועיין בפסחים שם בהבוא' דה' אתי
 דע"מ שהק' ריב"א ז"ל עמ"ס א"ע דפסח דאיש ביה
 כרת ודתי עשה דהשלמה דהא בעידנא דמיעקר עשה
 דהשלמה לא מקיים עשה דאליה פסח דאינה אלא
 בלילה. ת' בשם ר"י דדוקא בל"ת דתמיד בעינין
 בעידנא דמיעקר לאו דלקיים העשה. אבל עשה דתמיד
 דתי עשה הקל בכל ענין אפי"ו לא מקיים עשה תמיד
 בעידנא דקא עבר אעשה הקל וכו' ע"ס. וא"כ לפי"ו
 ליכא מו' ראי' מההיא דתתרי גברי דהויא הויא עשה
 ועשה וא"ע החמור ודתי עשה הקל גם כי הוו בתרי
 גברי. משא"כ היכא דהעשה היא באה לדחות ל"ת
 לר"ך להיות כמי שעובר על ל"ת הוא ניהו דמקיים
 העשה וכמו דהה"מ ז"ל לגבי בעידנא דמיעקר לאו
 מקיים העשה מילקו בין עשה ועשה ללאו ועשה כן
 אנו נלמד ונאמר מילוק זה גבי גברי חד ותרי גברי.
 ופי"ו ש' בירך יתק ברכה ז"ל כפי"ו גביה הק'
 מדירה

בעילה בלא ק"י אלא כ"ג באלמנה ע"כ. דמלשוננו
 שכתב בעל וליק' אינן לוקין משום ממזרות נר' דבין
 אם היא ממזרת ובין אם היא ממזר כיון שאלה מהם
 ממזר לוקין שניהם אם יש שם ק"י וביאה. ובפ"י
 מובאר שם בכסף משנה ב"ד' להט ע"ד הר"ח בני
 של דביתו וכו' דבסוף הלשון שם כתיב וז"ל וכך
 אמר בפ"י בעל ולא קדש אינם לוקין משום ממזרות
 אלא משום קדשה. ואם יש נפש אדם לומר למה
 לנו זה הדקדוק כלל הואיל והוא לוקה מה לי משום
 קדשה מה לי משום איסורי לאוין. נאמר לו כמה
 הועיל ז"ל בזה הדקדוק שאם יתרו משום איסורי לאוין
 אינו לוקה ואם יתרו משום קדשה לוקה. כגון כהן
 שבא על גרושה או ישר' שבא על הממזרת בלא ק"י
 אם יאמרו בעת ההרחה פרוש דגרושה היא או ממזרת
 היא ומיב אשה עליה מלקות ולא פירש אלא עבר
 אינו לוקה דהרחה זו כמאן דליחא דמי שלא השס
 שהתרו בו עליו הוא השס שחייב בו. ואם יאמרו לו
 פרוש דקדשה היא הואיל ואין שם לא כחובה ולא ק"י
 ולא פירש חייב מלקות שהשס שהתרו בו עליו הוא
 השס שחייבו ע"כ. הרי מפורש דאם ישר' בא על
 הממזרת אחר ק"י והתרו בו על המלקות בשביל
 ממזרות גם הוא לוקה. דכל דאיכא ממזרות בין מלדו
 או מלדה ויש עדים והתראה לוקין שניהם יחד. ובסמ"ג
 לאוין קב"ה דבין כ"ג שבעל אלמנה לוקה אפ"י שלא
 קדש כהן שם וז"ל ובין כ"ג ובין כהן הדוע ששאל
 אשה מן הארבע ולא בעל אינו לוקה. וכל מקום שהוא
 לוקה היא לוקה וכ"מ שהוא אינו לוקה היא אינה לוקה
 שאין הפרש בין איש לאשה לשונות אלא בשפחה
 חרופה בלבד כמו שכתב עכ"ל. ודבריו אלו הם
 דברי הרמב"ם ח"ב ה' אי"ב פ"ו הלכה ה' יעו"ש :

ואנה

דבריה קלה לע"ד יש ליישב לקושיא הג"ל
 דנאוי אולמיה דהב"י הלא כך המורה בכל
 הסו' ח"ע ודמי ל"ה. דהא דאמרו' ח"ע ודמי ל"ה
 הוא דבקיום העשה היא מתקיימת העשה לגמרי מכל
 וכל כגון מילה בלרעת וכו' ולא אחר שנתקיימה העשה
 ליכא חששא תו שח"כ שהיה נעקרה העשה. משא"כ
 בהשו' הנס דבעידנא דעושה השו' הוא מקיים העשה
 דהשו' מ"מ לא הו קיום העשה לגמרי מכל וכל
 לעולם כ"א עד שיהמיר בהשו' ההוא עד יום מותו.
 משא"כ אם חזר אח"כ לסורו ונתנהם על התשו' ששעה
 דנמלא למפרע דעקר התשו' וכאלו לא היה. ואדרבא
 בזה הוא נותן כח לבע"ה ביותר וכמו שב"כ בב'
 רז"ל וע"ד משה"כ בשבז לדיק מלקותו ועשה שול כל
 לדקומו אשר עשה לא תוכרנה והקשו רז"ל וליהו
 כחחלה עמ"ת מחלה זכאי ומחלה חייב ותי' בתוהא על
 הראשונות שכיון שנתחבר על מפסיו הראשונים אינם
 נחשבים לו לכלום עיין ברד"ק ביחזקאל ח"י. ולפ"י
 מהראוי הוא דעשה דהשו' שהיא תלויה ועומדת עד
 יום מותו דלא תדמי הלאו דל"י בעלה הא' וכו' ודלא
 דמיא לשאר עשין דעלמא שדוחין הלאוין. עכ"ז ממדה
 טובו ורחמיו ית' דירא און ולא יבטון חשיב אובה
 כשאר עשה דעלמא ודמי הלאו. וז"ש גדולה השו'
 שדומה אף ל"ה שגדלה מעלתה מזה הנד האמור זה
 ללע"ד לישב הקושיא הג"ל. וה' יושב אהלים בפ'
 ללבים כתב על ה' מוהר"א ז"ל דדבר ה' בפיו
 אחת דכבר יוגד חילוק זה בחוס' כחובות ד"מ ובפ'
 השולח דמ"א ב"ה לישא שפחה אי' דכתבו וז"ל ואת'
 וליהי עשה דפ"ו ולידמי לאו דל"י קדש וז"ל דהכא אפשר
 לקיים שניהם ע"י כפיה ועוד דכי מיטקד לאו לא
 מקיים עשה אלא בנמר ביאה דחיא להתעבר ועוד
 דבדירה

מדדיה מש' תמיד נשחט הני"ל ויישב עפ"ד החוס'
 בשס ר"י כמו ספי' און בענינותו. עור"ל שם שהביא
 לקושיא מוהרמב"ח ז"ל מראמרו בפ' אלו נערות היתה
 ערוה או שאינה ראויה לבוא בקהל אינו ראוי
 לקיימה. ופריך ואמאי לימי עשה ולידמי ל"ת ומשני
 היכא אמרו' דח"ע ודמי ל"ת כגון מילה בלרעת דלא
 תפסד בלא"ה אבל הכא אי' אהרה ל"ב מי איחיה
 לעשה כלל כל' ומלמדן אהרה לומר אינו רואה בו.
 והא הכא דאינו מקיים העשה דולו תהיה לאשה ואיני
 עוברת הלאו דל"י ממזר ואפ"ה פריך ולימי עשה
 ולידמי הל"ת. והוא ז"ל ישב לזה דהכא קאמר במתני'
 היכה ערוה וכו' אינו ראוי לקיימה דמשמע דאיסורא
 הו' מנדו עלמנו דאיסורא רביע עליה דאונס ונבי דידיה
 איכא לאו ועשה ועליה פריך שפיר וימי עשה ולידמי
 ל"ת דעשה דאיכא גביה ולידמי ל"ת דאיכא גביה.
 והגם דאיני לגבה ליכא עשה אי' פריך משום לחא
 דידיה קא פריך ובין שיתן הלאו לידמות משום העשה
 דידיה מידמי נמי גס מדירה דכא שהוא הותר בה
 גס היא הותרת לינשא לו. וא"כ התם נמי הלאו
 ועשה בחד גבירא ומשניה פריך שפיר ואמאי וכו'
 עכ"כ. וה' קרבן אשה בדבר' או לר"ה הק' עליו
 דכפ"י נמלא הטפל עיקר והעיקר ע' דעיקר הלאו
 לגבי דירה ל"י ממזר. ואילו לגבי דידיה לכל המרבה
 איסורא הוא דאיכא גביה. והשחא נמא ימי עשה
 דידיה וידמה הלאו דל"י ממזר דכאמח ליתיה גביה
 ואיני שעיקר הלאו גבי דירה דחתינו בלא עשה כיון
 שניתן לידמות אלא הבעל דב"ז לא יתן ליאמר וכו'.
 ועוד חף לפי דבריו הינה פרנסת לי ההוא דהאונס
 מה יעשו הרבנים ביום שידובר בס' משה"ק הרב
 מסוני"ס יבמות פ"ק דח"ר ואשה אל אחותה ל"ה וכו'
 הרי דאם היה ל"ה גרודא הו"א דח"ע דיבמה יבוא
 עליה ודמי ל"ת. וכן בפ"ב דיבמות ד"כ דחייבי לאוין
 יכול ליבס משום דח"ע ודמי ל"ה ואם איכא בדברי
 הרבנים הנו' אמאי עשה דיבוס אינו מקיים אחת
 אלא היבס והיאך יבמתי תעבור על לאו מבלי שתקיים
 העשה וכו' עכ"כ :

ור"י אינו ע"ד ראשונה במ"ש בממזרות דלגביה
 דידיה ליכא לאו ולכל המרבה איסורא הוא
 דאיכא גביה. שהרי גס ישר' הטשא ממזרת איחיה
 בלאו דל"י ממזר ולק"י ע"ז מהתו' וסוין בשיערייכו
 היא והוא. וכמו שכן נוודים דברי החינוך ז"ל אות
 חק"ם וז"ל וטוב איסו"י בכ"מ ובכ"ז בזכרים ונקבות
 ועובר ע"ז והוא ממזר ינשא בת ישר' או ישר' שנשא
 ממזרת כיון שבעל אחר הק"י לוקה הוא והיא וכו'
 אבל יש מן הסופ' שכתבו דבביאה לחורה בלא ק"י
 לוקין עכ"ד. דנר' דכל דאיכא נד ממזרות לוקין הוא
 והיא ובין שכן אוד"ל קושיא הק"א ז"ל וישב הכר"י
 ז"ל ישיב שיש עושה סמיכה. חו"ק במ"ס הינה פרנסת
 לי ההוא דהאונס מה יעשו להכיה דאשה אל אחותה
 ל"ת וכו' וכן ההוא דחייבי לאוין וכו' ואנכי לא ידעתי
 מה הפרש יש בין ההוא דממזרת להכיה דאשה אל
 אחותה וחייבי לאוין דכמו שיישב ההוא דממזרת לפ"ד
 כן מתיישבים ההוא דאשה אל אחותה ודחייבי לאוין
 כי אין הפרש ביניהם דשים הם ויבואו שניהם כאשר
 יראה תוהא :

ועיין

בהרמב"ם ז"ל פ"ו מה' אישות ה"ב דתנן
 אחד ממזר שנשא ישראלית או ישר' שנשא
 ממזרת כיון שבעלו אחד הקידושין לוקין קדש ולא
 בעל אינו לוקה בעל ולא קדש אינן לוקין משום
 ממזרות שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על

בדבריה ליכא עשה דאפי' מיפקדא אפטר לה בכיולא
 בה ע"כ. הרי דתי' הג' הוא כתי' הג'ל דאפי' דלתי'
 הא' והב' ליתיה לחילוק זה מדהולכנו לתוך דאפטר
 לקיים ב' ע"י כפיה או דני מיעקר לאו לא מקיים
 העשה דנ"ל דה"ל דאי לאו טעמים אלו הוה א"ע
 ודתי' הלאו הגס שהס כתי' גברי' מ"מ כתי' הג'
 ס"ל כתי' הג'ל דלרין שיהו העשה והלאו בגברא
 חד ופשוט :

ועיי

במורה"א ז"ל בפ' השולח דכתב ז"ל ויל"ד
 אכתי ליתי עשה דלעולם ב"ח ולידתי ל"ת
 דל"י קדש דמפני עשה דפ"ו ודאי נדחה עשה דלעב"ת
 משום דלשכת ילדה הו' מלוג רבה כמ"ש התוס' לעיל
 אבל הכא נקיים מלוג פ"ו ולידתי ל"ע דל"ק וכו'
 מפני עשה דלעב"ת וי"ל דזוחק ע"כ. וכ"ע ה' מר
 דרור וז"ל וזה ג"כ הינו דכפי' בשעה שדומה ל"ת
 מקיים העשה והכא בשעה ביאה שדומה ל"ת הינו
 עובר הרב שמקיים העשה ועוד האי עשה דלעב"ת
 לא קאי אעבר אלא ארבו ואנן בעי' מי שדומה ל"ת
 הוא בעלמו מקיים העשה ע"כ. ועיניך הרוחות דתי'
 הב' זהו אליבא דתי' התוס' הג' דס"ל דכפי' שיהו
 העשה ול"ת בגברא חד. אבל כפי' שני התי' הראשונים
 של התוס' דלא בעי' שיהו בגברא חד א"ב זה התי'
 לא נאמר ועדין קושיה מוהר"א ז"ל במקומה עומדת.
 וכוחת יס לעמוד על ה' קול יעקב שאול ז"ל בדרוש
 ט' שהביא דברי כוהנרי"א ז"ל ודברי מוהר"א ז"ל
 וכח דלפי"ד ה' המו"ס מוהרי"א ז"ל לק"מ דה"ל הרב
 מקיים עשה דלעב"ת והעבר דומה ל"ת דל"ק וכל כי
 האי לא אמר' א"ע ודתי' ל"ת וכו' ע"ש. ומלבד דקשה
 דזה לא יאמר כ"א אליבא דתי' הג' של התוס' ולא
 לשני התי' הראשונים. עוד אי תמיה דלמה הולך
 להביא טיעהא לזה מדברי ה' המו"ס ז"ל והלא ממקומו
 הוא מוכרע מדברי התוס' בתי' הג' שכן ס"ל לחי' זה
 ול"ל להביא מחוקק והוא בעלמו בדבריו שם בסוע"ב
 כתב דדברי ז"ל המו"ס ז"ל הן הם דברי התוס' בפ'
 השולח שם בתי' הג' שהי' בדבריה ליכא עשה וכו'
 ע"ש. והקור"א ז"ל בדרוש ב' ליו"כ דקב"ב ה"ן על
 תי' הג'ל ז"ל וז"ל אפי' לפי"ד התי' הדומה הוא עשה דפ"ו
 שדומה לאו דל"ק דלעב"ת לחוד לא שייך ביה דתי'
 בלא עשה דפ"ו וכשהדומה הוא עשה דפ"ו הו"ל
 תרווייהו בעבד העשה והל"ת וכן הם דברי התוס' ז"ל
 ולתי' עשה דפ"ו וכו' וי"ל דהכא אפטר לקיים שניהם
 ע"י כפיה וכו' ויל"ד אכתי ליתי עשה דלעב"ת וכו'
 וכו' הרי לך דאף כשאינו אומרים לידתי עשה דלעב"ת
 ולידתי הדומה הוא עשה דפ"ו וא"כ העשה דפ"ו ול"ת
 דל"ק תרווייהו בעבד מעשה קושיה הרב דבולה כחרי
 עכ"ל :

לקיים שתי העשין והיינו שיקיים מלוג פ"ו והלאו
 דל"ק יהיה נדחה מפני עשה דלעב"ת והו' מקיים
 שתי העשין. דהגם דהתוס' תי' דלא דתי' לאו דל"ק
 מפני מ"ע דפ"ו מאחר דאפטר לקיים שניהם ע"י
 כפיה. ברם הכא קא מקשה שידחה לאו דל"ק מפני
 מ"ע דלעב"ת. וליכא לתוך צוה שאפטר לקיים
 שניהם ע"י כפיה כמו שתי' התוס' ז"ל וזהו כונת
 דבריו ז"ל. ואילו היתה כונתו כמ"ש הקור"א ז"ל א"ב
 חזרה קושיה מוהר"א ז"ל דהיא היא כקושיה התוס'
 ז"ל דהדומה היא מ"ע דפ"ו. האומנם נר' פשוט כונתו
 כדכתיבנא לע"ד. ומה נעמו דכ"ק הור"ו לומברו ז"ל
 בישובו ז"ל דאינו מן הדין דעשה דלעב"ת דאינו
 מסוג לאו דל"ק דידחהו. דבשלמא עשה דפ"ו שהוא
 היפך דל"ק א"ש דידחה אבל לעב"ת אינו מן הדין
 שידחה הלאו אלא מכח דפ"ו ועשה דפ"ו לא נאשר
 בו כח כיון דאפטר לקיים שניהם ע"י כפיה לך
 אינו מן הדין שלעב"ת שידחה ע"כ דפח"ת. וזה קל"ש
 ז"ל יבד דלא אמר' א"ע ודתי' ל"ת אלא לפי שעה
 שמקיים העשה ולא נמשך דתי' הלאו לאח"י כגון
 מילה בלרעת וכיוצא שבשעה שמקיים העשה דמילה
 דומה הלאו דלרעת ואינו עובר עוד. אבל היכא
 שבדתי' הלאו אינו עובר לשעה בלבד אלא הולך
 ודומה בכל יום ויום כל כי האי לא אמר' א"ע ודתי'
 ל"ת. וא"כ הכא כשעובר העבד דל"ק ממשיך איסורו
 בכל ביאה וביאה וכל כי האי יותר טוב שיעבור
 הרב העשה דלעב"ת שהוא פעם אחת בלבד ממה
 שיעבור העבד בכל ביאה וביאה עכ"ל. והקור"א ז"ל
 שם תמה עליו דדבריו הם היפך סוגיא ערוכה בפ'
 אלו נערום גבי אונס שאמרו אס מנא אזה דבר
 ערוה או שאינה ראויה לבוא בישר' אינו ראוי לקיימה
 דפריך ויחי עשה דל"ת הויה לאשה וידתי' ל"ת דל"י
 ממזר. ותי' היכא אמר' א"ע ודתי' ל"ת כגון מילה
 בלרעת דלא אפטר לקיימה. העשה אבל הכא כי
 אמרה לא בעי' מי איתיה לעשה כלל. הרי בהרי"א
 דכי אמר' א"ע ודתי' ל"ת אף דדתי' הלאו נמשכה
 בל"י ממזר בכל ביאה וביאה כלאו דל"ק היפך דברי
 הרב ז"ל ע"כ. ולע"ד יס ליישב דזוחק דברי הקל"ש
 ז"ל דמאי דמשמע מדברי התי' שם דאמר' א"ע ודתי'
 ל"ת אף דדתי' הלאו היא נמשכת וכו' הרי היכא דלא
 אפשר אלא בדרך זו הלק. ודברי הקול"ש ז"ל הם
 היכא דאפטר כאופן אחר דלא נמשך איסורו ואינו
 עובר אלא לשעה בלבד. וזהו שהקל"ש בסיום דבריו
 נאמר מזה וכח דכל כי האי יותר טוב שיעבור הרב
 העשה דלעב"ת שהוא פ"א בלבד ממה שיעבור העבד
 בכל ביאה וביאה. דיוק דבריו שכתב בסוף יותר טוב
 שיעבור הרב וכו' ממה שיעבור העבד וכו' נר' מזה
 דכונת דבריו היא לומר כדכתיבנא ואלוין בתר לשון
 שחפס באחרונה כנ"ל ליישב דבריו בדוחק :

אחר

שכתבתי כ"ו אמ"ל בני שחל"א חכמ' השלם
 ח"ר יאודה חיים ז"ל שלמד בענין זה וראה
 לה' זרע יחזק עטייה ז"ל בדל"ו שהאריך בזה והק' על
 מוהר"י זאבי ז"ל כדאקשינן וגם הביא לדברי הבר"י
 ברכה ז"ל והאריך בהם יעו"ש. גם בני י"ו כתב
 דראה בסוף יראים ס"י דהשוה איסור ממזרות על
 שניהם בין שיהיה מלוג או מלדה. וכן בשאלתות דר"א
 גאון ז"ל ומה שפירשם מוהרי"ד ז"ל בס' הוע"ר ע"ע.
 וכעת אין להאריך יותר בזה :

וד'

יושב אהל"ס ז"ל תי' לקושיה מאי דבוחא דחשו'
 דהלא כלל גדול הוא א"ע ודתי' ל"ת. בהק' מ"ש
 שם בגי' אמר ר"ל גדולה חשו' שמעטת עד כס"ה שאלו

עד ה"א וריוח"א עד ולא עד בכלל והק' ומי אמר ריוח"א הכי והא' אמר ריוח"א גדולה תשו' שדחה את ל"ט שבתו' שגא' הן ישלח ח"ט את אשתו וכו' וכה"כ ושובו אלי גלוס ה' ל"ק כאן ביחוד כאן בלבד. ולכח' י"ט להמוה דמאמי לא משני הלמודא אהאי דר"י אר"י כמו דשני הלמודא אפירכא דפריך בחת' מדר"ל אר"ל דבת"א אמר ר"ל גדולה תשו' שדונוה נעשוה כשגנוה שגא' שובה ישר' עד ה"א כי כשלת בעוין ובמ"א אמר שדונוה נעשוה כזכיות וחי' כאן מאהבה כאן מיראה. ה"ג אמאי לא משני לקושים ר"י אר"י דהאי קרא דשובה ישר' קאי בשב מיראה דהא מיניה יליף ר"ל דדונוה נעשוה כשגנוה דכה"כ כי כשלת בעוין ומאי דכתיב ושובו אלי דמשמע דעד ועד בכלל מיירי בשב מאהבה. ועו"ק מאי דהק' הכי"ף ז"ל דכיון דעיקר קושייתו מדכה"כ אלי ולא כתיב עד א"כ אמאי לא פריך אר"י מקרא לחודיה ואמאי הולך לאקשויי מדר"י אר"י. ונר' דקושיא זאת מהרלה חבירה דה"ע דה"ק מקרא לחודיה משום דידע התקשה דלה"ע י"ט ה"י בפשיטות דהא דכתיב ושובו אלי מיירי בשב מאהבה ובהא מודה ר"י דעד ועד בכלל ולא קאמר עד ול"ע בכלל הלא בשב מיראה. אבל ממה שאר"י גדולה תשו' שדחה את ל"ט שבתו' ע"כ מיירי בשב מיראה ולא מאהבה. והוא עפ"י הידוע שתמהו קמאי בפס"י שגרא"ס לכא' דהתראי נינהו דכתיב אחד אומר איזה ס' כריתות אמכס אשר שלחתי. וכתיב וחתן את ס' כריתותיה. ומהר"י אברבנאל ז"ל תי' שלא היה הכריתות בהחלף בלתי הנאי אלא הנאי היה בגט כ"ז שלא ישובו בשבו' והק' עליו ה' א"ש דה"כ ח"ך קרי ליה ס' כריתות הא גט על הנאי ח"ן נקרא כריתות. והי"ש"א ז"ל כתב דלקרא דהא דאמר' בפ"ק דכתובות הו"ל למתמת ב"ד כהב ג"כ לאשתו פירש"י ז"ל גט ש"מ א"ס מהי יבא גט ע"כ הרי מבואר דאפי' גט על הנאי מיקרי ג"כ. (ואני הפעוט סבור הייתי לומר דנהי לפי פירש"י ז"ל לק"מ ובג"ל מ"מ לפי פ"י ר"ה ז"ל שובא שס ביהוס' שמפסד בהיהו דכותב ג"כ לאשתו הייגן בלא שום הנאי לנמרי כעו"ש א"כ קושיה הא"ד ז"ל במקומה עומדת. ושוב הדרי כי דה"ד ז"ל י"ט לקושים הפס"י ה"ל שס בפ' גלוס דה"ג דנתן להם גט בשביל רשעתם מ"מ א"ס חוזרים בשבו' מאהבה שנעשו הדונוה כזכיות נעקר החטא מעיקרו והו"ל כמקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים שא"ס הלכה אלל חכס וההירן דה"ב מקודשת משום דחכס עוקר הגדר מעיקרו. ה"ג תשו' מאהבה עוקרת החטא מעיקרו והו"ל כחולה את הגט דכבר שאינו שאין הגט נע. נמלאו ב' הכתו' מתקיימין שבשעה שנתן הגט היה כריתות. אבל שטשו השו' נהבטל הגט מעיקרו שנחבטלה הסיבה שבה תלה את. הגט ו"א איזה ס' כריתות אמכס שכבר נחבטל מעיקרו ע"ש. ותי' זה אינו עולה כהיגן כ"א כפי ס' הר"ן ז"ל דסבר בהדיא דמקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים דמהני התרת חכס אפי' אחר שנודעו לבעל. וא"כ גם כאן בשבו' הגט שודעו להש"ה התעו"ס והעוונות מקודס מהניא השבו' שא"כ לעקור אותם לגמרי והיו כלא היו ובטל הגט מעיקרו. משא"כ לפי ס' מ"ד דהא דמהני התרת חכס ה"ד כשהתיר אותם החכס קודם שנודעו לבעל אבל א"ס נודעו לבעל קודם התרת החכס א"ך שח' עוקר הגדר מעיקרו מיד שנודעו לבעל נחבטלו הק'. ושתי סברות אלו הביאם הו"ל שס מקודם לזה א"כ לפי ס"ז אינו עולה תי' כהוגן.

(1)

א"ו דנ"ל דתי' הוא לפי מ"ד האחד. גם תי' מזהר"י אברבנאל ז"ל היא עולה לפי פירש"י ז"ל וכמ"ס הי"ש"א ז"ל וכו' ל"ק ולמ"י:

ונתבאר

מדברי הא"ד ז"ל דא"ס עושה השו' מאהבה שכל קאמר ר"ל שדונוה נעשוה כזכיות זה דומה ממש לחכס שעוקר הגדר מעיקרו. אבל תשו' מיראה דנעשו הדונוה כשגנוה הגה ודחי שואה תשו' לא עוקר הגט מעיקרו וסד"ן הו"א גרוסה. וא"כ לפ"י לא מני לשנויי דהא דקאמר ר"י דגדולה תשו' שדחה את ל"ט שבתו' ששב בשבו' מאהבה דהא כששב מאהבה נעשו הדונוה כזכיות ודחי בעל הגט מעיקרו והו"א כאלו לא נהדרשה כלל וא"כ היכי קאמר שדחה ל"ט הא בכה"ג לא הו' דמיה כלל. א"ו מיכ"ל מדקאמר ר"י שדחה ל"ט שבתו' ע"כ כששב מיראה קאמר. ולכן הוכרח הלמודא לאקשויי מדר"י אר"י דהשתא ע"כ אליבא דר"י לא מני לשנויי כאן מאהבה כאן מיראה. אבל אי' פריך מקרא לחודיה ה"י יכול לשנויי שפיר דקרא איירי ששב מאהבה כדכתיבנא לעיל. וע"כ הוכרח לשנויי כאן ביחוד כאן בלבד והיינו שבתא דלבורא דאפי' שבו מיראה הו"א תשו' עד ועד בכלל. וכוה מחייבב מ"ס גדולה תשו' וכו' דנהי דכלל גדול הוא דא"ע ודחי ל"ט היינו שנעשים העשה כהקנה וכדלוי דאו היא שדומה. אבל כשאין עושה כהקנה העשה ובשלמות א"ו ודחי דאינה דוחה הל"מ. וא"כ כיון דאיירי ר"י בשב בשבו' מיראה הא ודחי עשה זו דתשו' אינה כהקנה כלל דכ"י שלא שב מאהבה לא הוקבעה תשו' בלבו ובנקל חוזר בו כשסתלק כעונש מעליו. וא"כ שפיר קאמר ר"י דגדולה תשו' שדחה ל"ט שבתו' יטן גי מן הכחו' דהשב מיראה לא ידחה הל"מ שבתו' דלא הו' עשה נמיר ואפי"ה בכה"ג דמי ל"ט שבתו' והיינו רבותא דתשו' ו"א גדולה תשו' וכו' עכ"ל ז"ל:

ועפ"ה יובן לענ"ד כה"כ שובה ישר' עד ה"א כי כשלת בעוין קחו עמכס דכריס ושובו הל' ה' אמרו חליו. כל תשא עון וכו'. ויל"ד דבתח' הפס' בל' ימיד ולנסוף בל' רביס' גם בחת' אמר עד ה"א ולנסוף אמר הל' ה' שנייס הללו למה. גם מהו כונת רז"ל שאמרו כל עון השא דאטו היה עולה על הדעת לומר דחתי העון נושא עד שהולכנו לזה. ברס ע"ה א"ש ובהק' עוד מ"ס הש"א ז"ל בפ' האינו בשס מ"ז הת"ל ז"ל דכו' ה"ג בקושיה ר"י אר"י והיירוהו היא דלמ"ד עד ול"ע בכלל ס"ל דאינו מכפר על ע"ז ימ"ד עד ועד בכלל סבר דא"ך על ע"ז מכפר. ופריך מדאמר ר"י גדולה תשו' שדחה ל"ט שבתו' והיינו ע"ז דכתיב וא"ס זכית וכו' ומשני לבור שאלו. וכוה פי' כו' הפ' אל תקלוק ה' עד מאוד ואל לעד חסור עון הן הבט נא עמך כולנו דלכחו' המקרא הוא כשול במילות שונות. אכן עתירתם היא שלא תנעול דלא תתשו' על שטע"ז לדרוס עד ול"ע בכלל. והוא הנראה באומרו ואל לעד חסור עון יראה בעבור המ"ד כי קאמר עד ול"ע בכלל. והיה צ"ע הן הבט נא עמך כולנו. דהיינו שבת לבור דנפיש זכתייכו ודרש' להו עד ועד בכלל דעמך כולנו דייקא ע"כ. והנה קרא דשובה ישר' הוא איירי בשבו' מיראה דהא מיניה יליף ר"ל דדונוה נעשוה כשגנוה דכתיב כי כשלת בעוין ועו"א כלפי היחוד השב מיראה ותפס לשון יחיד שובה ישר' עד ה"א דהיינו עד ול"ע בכלל שכל עון ע"ז אינו מכפר. משא"כ הלבור דאפי' בתשו' מיראה נאמר עד ועד בכלל והו' סנייס כלפי הלבור ואמר קחו עמכס דכריס דכריס דייקא רמו לאשתו מיראה

מיראה דאזי בכל לב סשו' מאהבה ד"א מיראה
 אפי"ה אמר' עד ועד בכלל ומכפרת גם על עון
 ע"ז וזה הרמו ושונו אל ה' הנקט אל ה' כמשה"כ
 וסונו אלי גאוס ה' להורות לזכור שאני דאמר' עד
 ועד בכלל. וע"ז סייס' ואמר אמרו אליו כל תשא עון
 ודח"ל כל עון תשא ר"ל דאפי' ע"ז מכפר. רל"מ
 שאר עבירות דאו אפי' יחיד בתשו' מיראה מכפרת
 אלף אפי' עון ע"ז רביחיד אינו מכפר תשו' מיראה
 עכ"ז בלבוך תשו' מיראה מכפרת גם על עון ע"ז
 לזכור שאני. וגם סיבת כל נזבל לומר דהיא רומזת
 לז' עבירות הידועות החמורות שהם ע"ז ג"ע ש"ד
 כח"ס מוהרא"ג וז"ל דתיבת כל היא גאמרה על ג'
 כידוע. וזה כל עון ר"ל אפי' הני עבירות החמורות
 דבכלל עון ע"ז תשא אף בתשו' מיראה דשאני רבים.
 דנפיש זכוס:

וידו ג"כ כה"כ בפי' נלבים וסבת עד ה"א ושמתה
 בקולו ככל אשר אנכי מלוך היום ובניך בכל
 לבבך ובכ"ל. ושב ה"א את שבוךך וירחמך ושב
 וקנלך מכל העמים אשר הפיך ה"א שמה. ר"ל
 דכשהתשו' היא ביחיד וז"ל וסבת ל' יחיד והיינו
 כשרולה לשוב בתשו' מהעונות אשר הם נוגעים עד
 ה"א והוא עון ע"ז לר"ך דהתשו' היא תהיה מאהבה
 בכל לבבך ובכ"ל ואז"ל אפי' הוא טעל את נפשך ואז
 כשהיה בדרך זו הלך תשו' מאהבה היא תשו' שדומה
 את ל"ת ואז ושב ה"א את שבוךך וכו'. וסייס' ומל
 ה' את לבבך ואם לב"ז לאהבה את ה"א בכל לבבך
 ובכ"ל לרמוז דעיקר התשו' ליחיד זמנה היא מחודש
 אלול ואז"ל כמשרז"ל וזהו א"ה ל'בבך ואת לבב ר"ס
 אלול כח"ס בעה"ט וז"ל. לאהבה את ה"א וכו' היינו
 כשו' מאהבה ואז מועילה אפי' ליחיד לעון ע"ז שדומה
 ל"ת שבתו' כמו בלבוך בתשו' מיראה. ועיין בה"ט ר"ס
 נלבים שכתב ער"ז ע"ס:

א יאמר כו' הפ' הניל גם סיוס הפ' והביאך ה"א
 אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והעיינך
 והדברך מאבותיך. בקול' מ"ש המאור הקטן בפי'
 והתחנן וחסיד דנהי ישר' אמרו השיבו ה' אל"ך
 זגובה חדש ימינו בקדס. וישר' בשפלותה לא פי'
 דבריהם דיל"פ חדש ימינו בקדס כמו זמן שהיו בא"י
 בלא שצו"מ. או יל"פ חדש ימינו בקדס כמו שגאלו
 ממל' ועשה להם הש"ה נסים ונפלאות ושנעו עמים
 ירגונו. זה אלי ואנוהו ראהה שפתה על הים מה שלא
 ראה יחזקאל הנביא. וריאה בפי' חלק אמר רב כל
 כל הקלין ואין הדבר הלוי אלא בתשו' ומע"ט ושמואל
 אמר דיו לאכל שיעמוד באבלו ופירש"י ז"ל דיון לישר'
 זער הגלות דאפי' בלא תשו' הם נגאלין. ויש לדעת
 בתמי קח מפלגי:

י הדל יל"פ פלוגתייהו דרו"ש עם מה שפי' ה"ה
 כמוהר"מ ו' עשאר ז"ל בכו' מאמר זיה"ח במדרש
 הנעלם וז"ל ר' הוה יתיב יומא חד והוה מסהכל בהא
 מילתא דתיב בדר' לך ומלאוך כל הדברים האלה
 באחרית הימים יסבה עד ה"א ושמתה בקולו. אמר
 מה דאמר משה דהוי בסוף יומיא כל אינון עקתון
 הא תתא והתשובה עד כען לא התעבדית. עד דהוה
 יתיב תתא חליאו ז"ל וכו' אמ"ל חייך ר' בהאי מילתא
 התעסק קוב"ה יומא דין ואתא מיכאל אשטרופסא
 רבא דילתון ובעא דאימתי יפקון בנזבי רחומיהו מגו
 גלותא דארוס ותמר את כנסת באורייתך דכד יסבלון
 אינון. עונשין ע"מ דעברו מה כתיב כי אל רחוס ה"א.
 אמ"ל ייתי ס"מ אשוי' דארוס ועטין עמיה קמאי תתא
 ע"מ ועטין מיכאל מילתא דא דקדמיתא. אמר ס"מ

מאריה דעלמא את הוא דאמרת דהוי כנישתא דישר'
 תמות שולטנא דארוס עד דהיון זאלין קקך וזה כולתון
 חייבין עד יומא דין. ביה שעתא חזופיה קוב"ה על
 דאמר דלטורא על בניו וערק סתם אלפי מילין ואמר
 למיכאל מיכאל הוה לך למיהוי שפיל לריסיה דקרא
 דכתיב וסבת עד ה"א וכו'. אמר מיכאל מאריה דעלמא
 הוה לך לרחמא עליהו את רחוס וכן התקריאה אמ"ל
 אומאס אומיטי ביומא דאתגורת דיהא קודמאי עד די
 יתובון. ואי כנישתא דישר' אשתתא תשו' כעניא דמתא
 אלא אשתתא לה תרעין דברבין עכ"ל. והדקדוק מבואר
 דאנו מיכאל לא ידע רישא דקרא. ומו כאשר אמ"ל
 הקב"ה מאי דעביה לחזור ולומר הו"ל לרחמא עליהו
 ופי' הו"ל דמיכאל קשיא ליה דקרא דכתיב וסבת וכו'
 כי אל רחוס וכו' אם נאמר דלר"ך שיסובו מאי כי
 אל רחוס וכו' דהיון דכתיב וכו' לר"ך לרחמנות אלא
 מוכרח דכונת הדבור או סבת עד ה"א דהוא"ל לחלק
 ואז בשני האופנים או בלד וכו' או וסבת אם יהיה
 אחד מהם יגאלו כי אל רחוס וכו' דאף בלי תשו'
 כשיבואו עליהם כל הגלות יגאלו. זה הפ' היה מפרש
 מיכאל בכחוב ומש"ס יאל לטעון דכבר סבלו העונשים
 ולר"ך לרחם עליהם. אבל שר ארוס סובר דהוא"ל
 היא להוסיף וכו' מה לר"ך לרחמים דסד"א תשו'
 כזאת מחוץ לרות לא תקובל ז"ל כי אל רחוס
 וכו' והבי"ד הסד"א ז"ל בס"ה דברים דהיה דרוס
 ז"ך והאריך בזה דהוא"ל להוסיף או לחלק והוא ז"ל
 פי' בא"ה עש"ב. בזה יל"פ פלוגתייהו דרו"ש דמאי
 דקאמר רב כלו כל הקלין ואין הדבר תלוי אלא
 בתשו' ומע"ט היינו דאע"ג דכבר סבלו עונשים ולרות
 רבות עכ"ז אין נגאלין אלא בתשו' ומע"ט דס"ל
 דהוא"ל היא להוסיף ולז"ל אין הדבר תלוי אלא בתשו'
 ומע"ט. ושמואל סבר דהוא"ל הוא לחלק ובשיבואו
 עליהם הגלות הם נגאלין ולז"ל דיו לאכל לעמוד
 באבלו ופירש"י ז"ל דיון לישר' זער הגלות דאפי' בלי
 תשו' הם נגאלין. דהוה הרחמנות מאי דכתיב כי
 אל רחוס וכו' דבאחד מהם די ודין ססבלו זער הגלות
 יהיו נגאלין:

ו המאור ז"ל פי' פלוגתייהו דרו"ש במ"ש בפי' חלק
 אמר' חייב ב"ה אמר' כל הנביאים כולם לא
 התנבאו אלא לימות המשיח אבל לעו"ב עין לא
 ראסה וכו' ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין
 העו"ב לימות המשיח אלא ש"מ בלד. ולפי"ז רב
 דאמר כלו כל הקלין והדבר תלוי בתשו' ומע"ט ס"ל
 כרחב"א דכל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח.
 ומלא שזכו למעלה יתירה ממה שה"ל מקדס בא"י
 לפיכך לא בני בזה שיעמוד האבל באבלו וזריבים
 שיעשו תשו' ומע"ט. ושמואל דאמר דיו שיעמוד האבל
 באבלו איזל לטעמיה דס"ל אין בין העו"ב לימות
 המשיח אלא ש"מ בלד ולא יהיה להם מעלה יתירה.
 אך ק' לדעת רב דכדו לזכות במ"ע יתירה למה לר"ך
 תרבו תשו' ומע"ט. היה די בתשו' לכד כדו שיסובו
 למעלה הראשונה. אבל נקדים מ"ש בס' מרדים
 עמ"ס במס' אבות העיבר עבירה ח' קו"ל קשיגור ח'
 תשו' ומע"ט כהרים בשני הפורענות ר"ל שיעשה תשו'
 מאהבה ואז העבירות נעשים זכיות וזהו תשו' ומע"ט
 ר"ל שמהתשו' שהיא מאהבה יעשה מוס מע"ט ואז
 כהרים בשני הפורענות. משא"כ תשו' מיראה שאז
 ח"א בלא יסורין. וא"כ גם לדעת רב שאמר כלו כל
 הקלין ואין הדבר תלוי אלא בתשו' ומע"ט פי' שיעשו
 תשו' מאהבה ועי"ז יתפסו העבירות למע"ט ואז יזכו
 למע' יתירה ממה שה"ל מקודם. וזהו כה"פ נחמו
 נחמו

לכא חלא עד שיהו ועמך כולם לדיקים לעולם יתנו
ארץ כלו' שיעשו חסו' מאהבה יהיה כולם בחי' לדיקים
אז חזקי לכל המע' יחירות האלו:

ועם האומר לעיל יוכן כה"ג למען שמך ה' וסלחה
לעוני כי רב הוא. ר"ל דאני ממלה פניך ה'
ואומר למען שמך ה' וסלחה לעוני. והעעס שהולכתי
לכך לחלות פניך שהסלח לעוני יען דסוגיא אולת
כרב דס"ל דכלו כל הקויץ ואין הדבר חלוי אלא
בחסו' ומע"ט. ולא כשמואל דס"ל דיו לאכל שיעמוד
באבלו דאפי' בלא חסו' הם נגאלין ע"י אשר הגלות.
אלא כרב לבן בבקשה ממך למען שמך וסלחה לעוני
כדי שאזכה לנאולה:

דרוש ד' לתשובה

יה דתשוב וְהַמְטִיב הַמְלִיחַ פַּתַּח חֻקוֹ. בחשו'
לעובדים ושבים וכאשר בדברו מערבי' ערבי'ט
ע"י הנביא וקאמר טובה ישר' עד ה"א כי כשלה
בעוין קחו עמכם דברים ושבו אל ה' אמרו אליו
כל השא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו. והקדוק'
הם מבוארים במ"ט עד ה"א דהול' לה"א. גם מ"ט
כי כשלה בעוין הו"ל חרתי דסתקן אהדדי דקרי' ליה
מכשול שהוא שוגג וקרי ליה עון שהוא מויד. גם מ"ט
קחו עמכם דברים דמהו הדברים דקאמר. תו מ"ט
כל השא עון ודרז"ל כל עון השא מהו הכונה. וזה
גם מ"ט וקח טוב על מה בל הרמוז בזה. גם מהו
הסמיכות סיים ואמר ונשלמה פרים שפתינו:

והחיד"א ז"ל בנחל שוק כחב מפי השמועה
דקרא חירי בח"מ שנגזרת נעשות לו
כדוגמת ח"מ כי כשלה בשוגג הוא נחשב בעוין.
ומפני זה נקט טובה כי תשובה הוא ר"ת חגיגה שק
ואשר בביה הספר. ובח"מ אמר' ליכול ללכת שירותיה.
והגם דאם חטא עוב שיתענה כבר כתבו ז"ל דאם
קשה עליו ביוהר יאחז החורה בסיוף מעט מכפרת.
וה"ש טובה דהיינו שק ואשר בביה הספר בלא חגיגה.
וביים הוא ז"ל ליישב הדברים על מסכתות בח"מ
המפ' דארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' יאמטאל דורש
ה"ד בשב מיראה אבל שב מאהבה ח"ל ד' חלוקי
כפרה דמתקפר לו הכל וזדוגות נעשית לו כזכות. וזה
אם קשה לו ההעניה אפשר דבשאר סיגופים יספיק.
ואמרו בר"מ פ' גשא דישאל רמו לח"מ ע"ש. וזהו
טובה לח"מ שהוא ישר' ומסתמא שב מאהבה ויספיק
לו טובה שק ואשר בביה הספר. כי כשלה בעוין
יש לך מכשול עם העון עלמו שגא היה מילול ה'
בדבר ולזה לריך סיגופים. קחו עמכם דברים דהיינו
ענינים נוספים לפי התלכונה הכרה החטא וידעת
פגמו ושבו אל ה' אמרו אליו כל עון השא וקח טוב
אין טוב אלא תורה עכ"ד ז"ל:

ועוד אני אבוא אחריכם ומלאתי את דבריכם
במ"ט ה' נחלת עזראל ז"ל בפ' שופטים
בשם ניסו הגאון ז"ל על פסוק ואשתמרה מעוני
הביאו בפסוק המים חיה והוא דכעבוד מאהבה
ולב שלם אזי לדקות וזכות נעשו מן העונות ונכריאים
מלאכים השומרים את האדם כדכתיב כי מלאכיו יורה
לך לשמרך בכ"ד. וה"ש אם אהיה המים עמו לו
מעוני נעשה שמירה ומלאכים קדושים ע"כ. וסיים שם
זו"ש וישב ה' לי כדוקי שנהפכו העונות כאלו ה'
מעיקרא לדקות. ונחמק שם אם גם השגיגות יתפני
לזכות

נחמו עמי וכו' והוא שכאשר דאה הקב"ה בשפלותם
לא מלאם לכס לבקש בפ' מע' יתירה ממה שהי"ל
מקודם ואמרו סתם השיבו ה' אלך ונשובה חרם
ימינו בקדש ואפס"ל בקדש כמו שהיו בלא' בלי שע"מ.
לבן אמ"ל הקב"ה נחמו נחמו בכפלים והיינו שיהיו
בלי שמ"ט. וגם שתגדל מעלתם יוהר ממה שהיו
מקודם. וזהו דברו על לב ירוש' כי מלאה לבאה ר"ל
זמנה שכלו כל הקויץ ואין הדבר חלוי אלא בחסו'
ומע"ט והשאו' שהיה מאהבה. וזהו כי נראה עונה
שיעשו השו' צרעון נפסס בלי הכרה. וא"ת והלא
לקחה מיד ה' כפלים ככל העמיתים ודיו לאכל שיעמוד
באבלו. לו"א אין די בזה לקטות מע' יתירה ממה
שהי"ל מקודם בלא'. וזהו קול קורא במדבר פני דרך
ה' וכו' כל גיא ינשא וכל הר וגבעה יספלו ר"ל ישר'
יעלו כמע' למעלה ואה"ע הגמשים להר וגבעה
יספלו עימי לאחס מאר"מ ארצנו נפלאות שגם אז
ישמנו עמים ירנון. ועוד ונגלה כבוד ה' וראו כל
בשר כמאז ומקדם זה חלי שראתה שפחה על הים
וכו' ולמע' יתירה כזו לא יספיק דיו לאכל שיעמוד
באבלו ואין די במה שלקחה כפלים ככל העמיתים אלא
לריך השו' מאהבה שיעשו הזדוגות כזכות כמ"ש ונראה
עונה עכ"ד:

ובזו"ר כה"פ ושבת עד ה"א ושמעת בקולו וכו' ובב
ה"א את שבותך וכו' וקבלך מכל העמים
וכו' והביאך ה"א אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה
והעיבך והרעך מאבותיך. היינו שמלבד דע"י הגלות
בין האומות ע"י"ו לעטר לבד אפי' בלא חסו' יהיו
נגאלים. אלא אף גם זאת יהיה להם דע"י החסו' וזהו
עוד למע' יתירות טובות גדולות נסים ונפלאות והיו
והטיבך והרעך מאבותיך. וזהו ג"כ משה"כ שם ואתה
תשוב ושמעת בקול ה' וכו' והוסיף ה"א בכל מעשה
ירך וכו' כי ישוב ה' לשום עליך לטוב כאשר שם על
אבותיך. וה"ה כמבואר:

ובזו"ר כה"פ דרוש ה' בהמלאו וכו' יעזוב רשע
דרשו וישוב אל ה' וירחמנו וכו' כי בשמחה
תלאו ובשלום תובלון ההרים והנגעות יפלאו לפניכם
רנה וכל עני השדה ימחלו קף חחה הנעלון יעלה
כרום ותחה הסרפד יעלה הדם וכו' היינו לומר דאפי'
בלא חסו' הם נגאלין לפי"ד שמואל דאמר דיו לאכל
וכו' דעטר הגלות די לישר' דהיו נגאלין חסו' בלא
השו'. אבל חיהו ס"ל דאין בין העוה"ז לימות המשיח
אלא שצ"מ בלבד ולא יהיה להם מע' יתירה במקדם.
לזה אני אומר לכס דרשו ה' בהמלאו וכו' יעזוב רשע
דרכו וישוב אל ה' שהעשו חסו' והוא ית' סולח לכס
עוונותים דבזה אחס מרוימים דמלבד הגאולה שהיה
לכס עכ"פ. עוד בה שע"י החסו' יהיה לכס מע'
יתירה כי בשמחה תלאו ובשלום תובלון ההרים
והנגעות יפלאו לפניכם רנה וכו' וחת הנעלון יעלה
כרום ותחת הסרפד יעלה הדם וכו' שחזכו למע'
יתירות נסים ונפלאות. וזהו ג"כ כה"כ בישיבה ס"ס
וידעה כי אני ה' מושיעך וגואלך אביר יעקב. חת
הנחומה אביר וזהו וכו' לא יהיה לך השמש לאור
יומם וכו' ועמך כולם לדיקים וכו' כלו' דהן חת
דעטר הגלות שאת סובלת בין אה"ע בזה העטר לבד
אפי' בלא חסו' אנכי מתנהג עמך במדת הרחמים
וגואלך מסגלות וזהו וידעה כי אני ה' מושיעך
וגואלך. אבל לכדי שחזכו למע' יתירה והיינו חת
הנחומה אביר וזהו וחתה הברזל אביר כסף וכו'
לא יהיה לך השמש לאור יומם וכו' והיה לך ה' לאור
עולם וכו' ר"ל דכל המע' יתירות האלו לא חזכו

לזכותו. או דוקא במזיד שבורא מלאך מקטרג ובעשייתו השו' הפך האכזרי לרחמים. וא"כ בשוגג שלא נברא קליפה תחילה לא שייך זה. או דמיא דכ"ס שוגג מזיד ולא פשט ספיקו זה ע"ש. ויודע דבלימוד ועסק החו' מתפר העונות. דאפי' עון ח"ה שאינו מתכפר כ"א במיתה כמ"ס. אם יאמר העון הזה להם עד ימותו. עכ"ל נבי בני עלי שהיה בידם עון ח"ה וכתוב ברו' אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. אפי' ארו"ל בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בד"ה. וא"כ מ"ס שאר העונות שהם מתכפרים בעסק ולימוד התורה. והו' דבא הגבול להזהיר לת"ח דנקרא ישר' וקאמר טובה ישר' ר"ל דיבטיק לו שק ואשר כפי והספר. והחשו' תהיה מאהבה שהיא מנעה עד כה"כ והו' עד ה' אלר"ך שר"ח מיתות חלו הם גמט' כמ"א כי כשלת בעונך שאפי' הכשילך שלך שהם סגות נחשבים בעונך נעשות כזונות כמ"ס הגד לעמי פשעם חלו ח"ה שנגמטו נעשות להם כזונות ולכן לריך כ"כ חשו' מעליה מאהבה. ושי' שאינו יכול לעשות כ"כ לער וסיוגים עו"א קמו עמכם דברים וסו'ו אל ה' שיצטקו בד"ה ועסק החו' מתכפר על הכל ואפי' על עון ח"ה וכמ"ס דמתכפר הוא בד"ה והו' אמרו חלו כל השא עון ואו"ל כל עון תשא רמו דאפי' עון ח"ה דתלוי כפרתו במיתה הוא מתכפר בד"ה. וקח טוב היינו דע' החשו' מאהבה וד"ה או' מהעונות בעלמא נעשו לדקות וזכות ונבראים מהם מלאכים השומרים את האדם עד מ"ס ואשתמרה מעוני וישב ה' לי כדוקי. ולא די זה אלא דתשב לו ג"כ כאלו הקריב כל הקרבנות כולם כמשו"ל. והו' ושלמה פרים שפיתו כפרי גובה ולא כפרי חובה:

שני

ד' זר"ב ז"ל בס' דרום אברהם י' הולדות שדרך זר"ב פ"ו כו' הפ' טובה ישר' וכו' דפי' עפ"י מה שהיה ר"י דורש ד' חלוקי כפרה וכו' ובעון ח"ה אינו מתכפר כ"א במיתה. דמתכפר הוא בד"ה וכמ"ס בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בד"ה. וגם הביא בשם הכע"מ ז"ל דז"ס הפ' ארס כי ימות באהל וכו' מכאן שההל החו' מתכפר עליו במיתה ולריך להרבות בעסק החו' בסתר כדמשמע מ"ס באהל לומר שהלומד הורה בסתר הוא מכרות עליו בגלו. והוא מ"ס לפי שאמרו התלמי ש"ס בסתר נפרעים ממנו בגלו לכך לריך ללמוד חו' בסתר במקום סתום והוא מכרות עליו בגלו. גם בנתיב ח"ה דתחילה הדין למעלה אינו אלא על עבירה שיש בה ח"ה שדגים בה תחילה וסו'ו משה"כ ויבואו בני האלד"ים להתייב על ה'. דהיינו על עסקי ח"ה על ה' דייקא. וז"ס טובה ישר' מכל העונות והפשעים עד ה"א ר"ל לכלל הדברים מעייל חשו' חוק מח"ה מה שנוגע לה"א כמ"ס ויבואו בני האלד"ים להתייב על ה' דהיינו בדבר ח"ה וכ"ל והיינו עד ולא עד בכלל לכלל העונות מעיילה החשו' חוק מעין ח"ה דאין מהיחל ליה החשו'. וכדי שלא תימא דח"כ אין לו בעולם הקנה לעון ח"ה כ"א במיתה לז"א קחו עמכם דברים וסו'ו אל ה' ודרז"ל קחו עמכם דברים אין דברים אלא ד"ה שגא' אלה הדברים וכו' וכלו' דגם עון ח"ה יש לו תקנה לכפר בלא שוגג מיתה ע"י עסק החו' דמתכפר הוא בד"ה ע"ש:

ומוהרמב"ח

ז"ל וכו' חל"מ דאינו מתכפר עון ח"ה עם היסורין עד שימות והלא סוף אדם למות מי גבר ימיה ולא יראה מות. י"ל דהמות שלו ימיה

שלא בזמנו וכו' ע"כ. דבזה פ"י ה' אשר הנחלים דנ"ג כה"ס והסודו את עונם ולא עון אבותם במעלם אשר מעלו כי ואף אשר הלכו עמי בקרי אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אותם בארץ אויביהם או חו' יכנע לבבם הערל. דלכא"ו ל"ד מאחר שמתודים את עונם אח"י אמר אף אני אלך עמם בקרי. ברם ע"ה יוכן דהנה כהן מיירי בשם בידם עון ח"ה כמשה"ס ז"ל ואם בחוקתי תמאסו מואם באחרים העושים הנעל נפשיכם שוגא תמאסו לבתי עשות מוגע את אחרים מעשות. וכפירש"י ז"ל כימא דפ"ו עמ"ס שם אכל מי יש בידו ח"ה פי' חוטא ומחטיא. וידוע משו"ל במס' ב"ב ד"ח בקרא דכתיב כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לתרע לתרע ואשר לתרע לתרע ואשר לשבי לשבי ואשר לח"ה כל המאוחר בפ"ו קשה מהכירי חרב קשה ממות וכו' רעב קשה מחרב וכו' שבי קשה מכולם דכולהו אימניהו ביה ופירש"י שהוא ביד הנכרי לעשות בו כל חפזו אם למות אם לתרע אם לרעב ע"כ. ובדל"י רמז שיש בידו עון ח"ה דהדין הוא דכולן חולין ומיתה ממרקת ונתגלגל הדבר ונגלה בשבי דקשה ממותה ודל"י דהס' שהגת דהגלות ממרק בין דקשה ממותה. וזה"ל דכ"ש ביד ישר' עון ח"ה אף שמתודים ועושים חשו' לא מהני יען כולם חולין ומיתה ממרקת. וז"ל והסודו את עונם ואת עון אבותם במעלם אשר מעלו כי והיינו עון ח"ה כמו שפירש"י ואם עד אלה לא תשמו יודע דבזמנו ומכוין למרוד בו. ולכך אף אני אלך עמם בקרי יען כולם חולין ולריך מיתה למרק. ומה אני עושה עמם כדי שלא ימותו קודם זמנם והבאתי אותם בארץ אויביהם דשבי קשה ממותה. ואז שמא וחלו' יכנע לבבם הערל ואז ירנו את עונם דשבי קשה מכולם ע"כ. גם משה"מ"ס ז"ל דבר' בפ' חקת דרום ב' פי' להא דר"י שיהי דרום ד' חלוקי כפרה וכו' ושען ח"ה אינו מתכפר כ"א במיתה היינו מיתה של"כ. והגיד החיד"א ז"ל בס' ראש דוד ס' בראשית ד"ה ומראה הגדול ח"כ דפ"ד:

אשר

ע"ה יוכן לע"ל פה"פ חטאתי אודיעך ועוני לא כסיטי אמרת' אודה עלי פשעי לה' ואתה נשאת עון חטאתי סלה על זאת יתפלל כל חסיד אלך לעת מנחה רק לשטף מיר' אליו לא יגיע. דלכא"ו נר' דאין להם קשר ושייכות להשפ"ו חלו' זע"ו כלל וכיוצא קשה אומרו לעת מנחה ודרז"ל בש"ס לעת מנחה זו מיתה דלריך להבין מה הכונה בזה דאם הכונה הוא שילל מהמיתה הא מקרא מלא כתיב ואין מירי מלי. גם אומרו על זאת מכלל דאיכא אחריתי וכמ"ס בפ' ולא הויה זאת לך לשוק ולמכסול. גם אומרו ואתה נשאת עון חטאתי קשה דאם הוא עין אינו חטא ואם הוא חטא אינו עון והול"ל ואתה נשאת עוני כמ"ס בחתי' ועוני לכ"ס. ברם ע"ה ח"ה ועיין בס' שור מ"ס התנא אחר שוגג ואחד מויד בח"ה ועיין בס' מדר"ס אוודא ז"ל שיש מפר' בו דברי התנא כפשעם דר"ל דבחי' אפי' שיהיה בשוגג נחשבים כמזיד וגפרעים ממנו. וכפ"ו בעון ח"ה ל"ס בין שוגג למזיד דאחד שוגג וכו' מויד שוגג בפונם מיתה. ועיין בס' דר"א שם בס' הולדות שכתב דאפשר דגם בתפלה מתכפר עון ח"ה שכן אמרו בש"ד פ' תועה פליח ע"פ וזה הדבר אשר תעשה להם וכו' דכ"ש הכתיובים חוטאין ומביאין קרבן ומתכפר להם משה חוטא ומביא קרבן ומתכ"ל חו' אין לנו קרבן אמ"ל ואם כל עדת ישר' ישנו וכו' אמ"ל עניים אנו וכו' אין לנו להביא קרבנות אמ"ל דברים אני מבקש שגא' קחו עמכם

עמכם דברים וסובו אל ה' והי' מוחל ע"כ עושהוכם ואין דברים אלה דיה שגא' הלה הדברים אשר דבר משה אכ"י אמ"ל אין אנחנו יודעים ד"ת אמ"ל לנו והתפללו לפני ואני מקבל איני מקבץ לא זכמים ולא קרצנות אלא דברים שגא' קחו עמכם דברים וסובו אל ה' ע"כ הרי מבורך דדברים דקאמר קרא הוא קאי לתפלה דתפי' נמי איקרי דברים וא"כ אפ"ל כשם דבד"ת מתקשר עון ח"ה מרבהו עניה ישר' עד ה"א דהיינו על עון ח"ה וסמ"ל קחו עמכם דברים דהיינו מתקשר הוא בד"ה וכמ"ס הור"ב ז"ל כמו כן אפ"ל בתפי' דמקשר על עון ח"ה מרבהו עניה ישר' עד ה"א וסמ"ל קחו עמכם דברים דהיינו תפי' שמקשר לו עון ח"ה ע"י כופר דברים שהיא תפי' עכ"ז ע"ש. ולע"ז דיוויק ביום הפסוק דקאמר אמרו אליו כל השא' עון וקח טוב וגשמה פדים שפתינו ור"ל דרשו כל עון השא'. והיינו דבאו להשמיטנו בזה ולא חנטיא שאר עוניה ופסעים שהם נמחלים ע"י השא' אלא אפ"י עון ח"ה דלר"ך מיהא לכפרו עכ"ז י"ל תקנה שיהא נמחל בלא לורך מיתה וזהו כל עון השא' כנ"ו אפ"י עון ח"ה הוא נמחל ע"י הדברים שזכר קודם ואמר קחו עמכם דברים שהיא רומזת לפני ענינים ד"ת ויחסי' וזהו שייס הא' הוא ד"ת וז"א וקח טוב ואין טוב אלא תו' כמס"ה כי לקח טוב. והב' דברי תפי' וזהו וגשמה פדים שפתינו דע"י שקיים אלו גם עון ח"ה הוא נמחל:

והנה הדרא' ז"ל כסבה בדרך אשכר דבתפי' מתקשר עון ח"ה ולמדה בלשכרות עפ"י הור"ב ז"ל. ולא זכר ש"ר שבאלמוד ירוש' כן אמרו בפשוטות במס' ר"ה ש"כ סו"ו וז"ל ר' חייא בר בא הוה קאים מלוי עאל ר' כהנא וקם ליה מללי מן אמורא. מן דחבל רחב"ב ען ללוותיה יתיב ליה דלא מטבר קנאוי. ר' כהנא מאריך בללוותיה מן דחבל ר"כ אמ"ל הכי אמון נהיגין גביכון מנערין רברבניכון. אמ"ל ר' אגא מדביה עלי וכתיב על דבית עלי אם יתקשר עון בית עלי בזבח ובמנחה ע"ש. בזבח ומנחה אינו מתקשר לו אכל מתקשר לו בתפי'. ולי עלי וזהו למיב וכ"ו ע"ש. וכבר מודע לבינה דעון ב"ש הוא עון ח"ה וכנ"ל וקאמר דבזבח ומנחה אין מתקשר אבל מתקשר הוא בתפי' :

עו"כ הדרא' ז"ל שם דמי שהא' עניו אהני ליה לכפר אפי' על עון ח"ה שהרי אמרו בני בוטה אריב"ל בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה שבזמן שביהמ"ק אדם מקריב עולה שחר עולה בירו מנחה שחר מנחה בידו אבל וי' שרעתי שפלה מעה"כ כאלו הקריב כל הקרצנות שגא' זכמי אלד"ים רוח נשברה ע"ש. וה' ארץ החיים כ' והוצ"ד בם' דבש לפי מע' ע' אר"כ דע"י הענוה נמחלים כל השונות. וזהו דיוק חיבת כל לומר דאפי' על עון ח"ה הענוה מכפרת. ולכן הולך דוד הע"ה שחטא בעון ח"ה להקטין עלמו ולהתנהג במדה העטה כמ"ס ודוד הוא הקטן שהקטין עלמו וכ"ו זק"ד. וידוע דחסיד הוא כינוי לעניו שכן אמרו בש"ס מזמור טו"ב ופ' כל השומע קללהו ושחק נק' חסיד ודוד שמת קללוו ושחק לכן נק' חסיד ע"כ. ושיין בם' נא"י אות ח' :

ובז"ו כה"כ חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי דהיינו שאני מתודה על החטאים והעוונות שבידי ועושה תשובה עליהם כדי שיתכפרו לי. וסוב קאמר אמרתי בלבי שלא די בעוונות דעלמא שהם מתכפרים בתשובה אני מתודה עליהם כדי שיתכפרו לי אלא גם בעוונות הנוגעים לה' היינו שיש בהם ח"ה

אני מתודה ומתודה עליהם וזהו דיוק חיבת פשעי לה'. דלכא' חיבת לה' היא שפת יתר דהי"ל חודה עלי פשעי וכמ"ס בתפי' ועוני לא כסיתי בדם בלא חיבת לה' לרמוז לעון ח"ה דכך הנוגע לה'. דאפי' דעון זה השונג נחשב כמזיד כמ"ס אחד סיני ואחד מזיד בת"ה ולר"ב חיבה לכפר עכ"ז אמרתי אני מתודה ומתודה עליו והנה נושא אותו ומקשר לו עליו. וישן דעון ח"ה הנס שהוא חטא בשונג נחשב לעון מזיד לכן אמר עון חטאתי היינו שאפי' הוא חטא בשונג נחשב לי לעון מזיד שהוא נמשך מהחטא. וכן תינה בשאר עבירות שהם מתכפרים ע"י תשובה ויחסי' ויחסי' משא"כ עון ח"ה הי"ך אפשר להתקשר בלא מיתה של"כ. ע"ז"ה וזל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת עתה. דתיבס על היא פ' בשביל וכיונא הרבה בזה והיינו דבה' לרמוז למוט"ב חלמא בשביל זא"ת שהיא החורה כדכתיב וזאת תמו' וכו' היינו עסק התו' וגם יתפלל רמו לתפלה כל חסיד רמו לעניה דע"י שלם אלה עון ח"ה והתקשר ולא ילךך למיתה של"כ כזו לכפר כ"א חזי יחיה עד בוא עהו הקלוט לו מן השמים. וזהו לעת מלוא ודר"ל ז מיתה ר"ל דהמיתה שלו שהיה בעתה ובזמנה ולא יהיה נורם עון ח"ה למוח בלא זמנו :

ובזה י"ש כה"כ ויאמר נתן אל דוד מדוע ביות אה דבר ה' לעשות הרע בעיניו וכו' ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה' ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות. דיל"ז ככל הדברים בנ"ש נתן אל דוד מדוע ביות אה דבר ה' לעשות הרע בעיניו דכיון שאמר ביות אה דבר ה' היא הנוגה לעשות הרע ולמאי אילטרך הו' לומר לעשות הרע בעיניו. גם מ"ס גם ה' העביר חטאתך לא תמות תבינה לא תמות היא יחירה דכיון שמוחל לו ומעביר חטאתו ודאי שלא ימות. גם בנ"ש דוד אל נתן חטאתי לה' חיבת לה' היא יחירה. ברם ע"ה א"ש והיינו דבתחילה רמו לו נתן הנביא לזכר במה שאמ"ל מודע ביות אה דבר ה' וכו' היינו דעסייה עון שיש בו ח"ה דבזה הנס שהוא בשונג נחשב כמזיד וזהו לעשות הרע בעיניו דנחשב כאלו במזיד ובמעל. וע"ז הורה דוד ואמר חטאתי לה' ר"ל דהעון שלי הוא גונע לה' שהיא עון ח"ה ולכן בכהי' פחדא אגא יתיב דאפי' בשונג עון זה אינו מתקשר כ"א במיתה. ע"ז בל לחרש לו נתן הנביא ואמר דגם בעון ח"ה י' תקנה לו שלא ע"י מיתה ומתקשר לו ע"י שלשה אלה בני נ"ח הורה ותפי' ועטה וכולהו איתגהו ביה בודו. וז"ש גם ה' דיל דאף שחטא שלך הוא בעון ח"ה הנוגע לה' עכ"ז העביר חטאתך ע"י הקנות אחרות לא תמות א"ל עוד למיתה כדי לכפר עונו מאחד שלם אלה ל' יעשה דאפי' בחדא מנייהו סגי לכפר מכ"ס שהשא' דאית ביה כולהו חלמא. וזהו דרמו דוד הע"ה בזמורו ה' שפתי תפתח ופי' יגיד תהלתך שהוא הפלה שבזה החפון יוהר מכל הקרצנות דע"י התפי' מתקשר עון ח"ה משא"כ בקרצנות דאינו מתקשר וז"א כי לא החפון זבח ואחנה עולה לא תרגה דבזבח ומנחה אינו מתקשר אבל מתקשר הוא בתפי'. וגם זכמי אלד"ים רוח נשברה לב נשבר ומדכה אלד"ים לא תזנה דמתקשר הוא ע"י הענוה וכנ"ל. ושיין בם' קול"ש ז"ל שדרש פסו"ז על התפי' ע"ש :

וזהו כשכנה שלמה הע"ה את ביהמ"ק אמר בהפלתו בהנגף עמך ישר' לפני אויב אשר יחטאו לך ר"ל חטא הנוגע לך דהיינו יחסי'. וסבו אליך והדו את שמך והתפללו והתחננו אליך בבית הזה היינו הפלה וחסה השמט השמים ושלמת לחטאת עמך ישר'. דבתפי'

התפא' מתכפר להם בלא מיתה. גם זהו מ"ש ע"ש
 בתפלתו כי יתעלו לך כי חין אדם אשר לא יחסא
 ואנפת בם ונתתם לפני ארוב וסבוס שוביהם וכו'
 וכו' והתחננו אליך בארץ. שוביהם לאמר חטאנו
 והענינו הרשענו וכו' והתפללו אליך דרך ארלס וכו'
 ושמעת השמים וכו' וסלחת לעמך אשר חטאו לך וכו'
 היינו דאפי' חטאו לך דבר הנוגע לך דהיינו ח"ה דאינו
 מתכפר ב"ה בנשיחה. עכ"ז כיון דסבוס שוביהם דשבי
 כולבו אימנבו ביה דקשה ממיחה והסבחה נוחת
 דהשביה מתקת עין ח"ה כיון דקשה ממיחה וכמ"ש
 הר"א ז"ל. וגם וסבו והתחננו אליך לאמר חטאנו
 וכו' והתפללו אליך והתפ' היא חכמה עין ח"ה לכן
 ושמעת השמים וסלחת לעמך אשר חטאו לך אפי'
 בדבר הנוגע לך דהיינו ח"ה. גם זהו מ"ש שם בתפלתו
 בהעלה שמים ולא יהיה מעד כי יתעלו לך והתפללו
 אל המקום הזה וכו' ואתה השמע השמים וסלחת
 למעלה עבדיך וכו' וה"ה כמוכר :

ועוד

ל"ש כי השם הגל עפ"י מ"ש בויקרא דב
 פ"י ס"ה ד"י ור"ב"ל ד"י אומר חטאי עושה
 מחנה ותפ' עושה הכל ור"ב"ל אומר חטאי עושה הכל
 וחפ' עושה מחלה. וכו' ה' קדש ירד ו"ל בדקמ"ו ע"ז
 דתמלא הדבר שקול אי חטאי עושה הכל או התפ'
 ולכן הבע"ט לרוך לפשוה שפיהם מספיקא. וכוה פ"י
 כי הפ' שובה ישר' עד ה"ה וכו' דהיינו חטאי מעלייתא
 שמנעת עד כס"ה כי כשלה בעוין דנכסלה בשבושה
 שנשבעת בעה הלידה חסי לדיק ואל חסי השע כמ"ש
 במ"י גרה ע"פ כי לך חדרע כל בך תשבע כל
 לשון והשבושה הוא מן החמורות וכשלה בה בעוין
 ולכן לרוך חטאי מעליא שמנעת עד כס"ה. וישן
 דמספיקל אי חטאי עושה הכל או התפ' קחו עמכם
 דבר"ים דברי ר"י ופ"י וסב"ו הל' ה' בל"ו ע"ז
 שפיהם ומו"מ חס מספיקים לגמרי. אמרו אליו כל
 חסא עין בל"ו בתפ' ג"כ מכל וכל עין חסא מאחד
 שעשוי שפיהם וקח טוב וכו' ע"ש וז"ל שלמה הע"ה
 בתפלתו כשנחה ביה"מ בנהנף עמך ישר' לפני ארוב
 אהר' יתעלו לך ובצ"ו אליך וסודו חס שמך היינו חטאי
 והתפללו והתחננו אליך בבית הוה היינו חטאי ואתה
 השמע השמים וסלחת למעלה עמך ישר' וכו' כל'
 מאחד דחייב ה' איהו מזה עושה הכל לכן כשישאו
 שפיהם ובצ"ו והתפללו או מו"מ חסיה להם סליחה
 נמורה וזכו ואתה השמע השמים וסלחת למעלה עמך
 ישר' והשבושם אל הארמה אשר נתן לאבותם. גם
 זמ"ש ע"ש בתפלתו כי יתעלו לך כי חין אדם אשר
 לא יחסא ואנפת בם ונתתם לפני ארוב וסבוס שוביהם
 וכו' ובצ"ו אליך בכלי ובכ"י בארץ ארוביהם אשר סבו
 איהם והתפללו אליך דרך ארלס וכו' כל'ו שעשו
 שפיהם חטאי והתפ' אי מו"מ חס מהכפרים ושמעת
 השמים וכו' וסלחת לעמך אשר חטאו לך וכו'. גם
 זמ"ש בתפ' בהעלה שמים ולא יהיה מעד כי יתעלו
 לך והתפללו אל המקום הזה וסודו חס שמך ומתעלהם
 ישיבון ואתה תשעם ואתה תשמע השמים וסלחת
 למעלה עבדיך וכו' ונתת מעד על ארץך וכו' :

עוד

ואת אררום בכו' הפ' שובה ישר' עד ה"ה וכו'
 ומלבד הדקדוקים שאמרו לעיל שיש בקס"ו
 האלו עוד יל"ד במש"כ ולא נאמר עוד אל"ר"ו
 למעשה דיעו דש"י מאן דבר שמה השחא הכל. וכן
 קדם איהו מ"ש ה' שער החלב דמ"ה בשם אה"ו של
 ה' מנחה אל"ו ו"ל שפ' כי מ"ש בשבת פרע"ק
 בשעה שעלה משה למרום אמרו מלה"ש לפני הקב"ה
 רבש"ע מה לילך אשה בינינו וכו' מה אטע כי

סוכרנו וכו' תנה הודך עה"ש חמ"ל הקב"ה למשה
 החזר להם חטאי חמר' לפני רבש"ע מחירא חני שחא
 ישרפני בהבל שפיהם חמ"ל אחו ככסא כבודי והחזר
 להם חטאי ע"כ. דפ"י בהק' שני פ"י שאמרו בכו' הפ'
 שובה ישר' עד ה"ה הא' גדולה חטאי שמנעת חטאי
 כופר בעיקר. והב' גדולה חטאי שמנעת עד כסא
 הכבוד. וקלס"ר הוא ככופר בעיקר. והנה חס חטאי
 מכפרת על ע"ז ואביורה זה חטאי אי חמר' עד ועד
 בכלל או עד ולא עד בכלל. דאיתא בנ' נדרים
 האומר קונס שלא אשהה י"ן עד הפסח אינו חסור
 אלא עד הפסח וע"י הר"ן ז"ל דלשון בני אדם עד
 ולא עד בכלל. שמש"י מזה דלשון בני"ה הוא עד ול"ע
 בכלל. ופלוגתא זו תליא בפלוגתא חרתא אי חמר'
 ד"ה כלב"ה או לא לא דאי חמר' ד"ה כלב"ה ולב"ה עד
 ול"ע בכלל ח"כ לפי"ו לא מהניא חטאי ככופר בעיקר
 כמ"ש עד ה"ה ולא על כופר בעיקר. אבל אי חמר'
 דלא ד"ה כלב"ה ח"כ לפי"ו ד"ה עד ועד בכלל ומהניא
 חטאי לפי"ו ואביורה. ואיתא במפ' מה ששיך נחיתת
 חטאי לט ולא למלאכים הוא דר"ה כלב"ה ולכן לא
 שייכה חטאי למלאכים. וא"כ זהו הכלל ח"ה שחטאי
 שיך לנו מטעם דר"ה כלב"ה ולפי"ו עד ול"ע בכלל
 ח"כ לא מהני חטאי לכופר בעיקר ולא על לה"ר וזהו
 אי חמר' הפ' של שובה ישר' עד ה"ה חטאי כופר
 בעיקר. אבל אי חמר' הפ' הב' גדולה חטאי שמנעת
 עד כס"ה ח"כ חטאי מהני חטאי על כופר בעיקר
 ועד ה"ה קאי שמניע עד כס"ה ומהני חטאי. וזהו
 כ"י הג' אמרו מלה"ש מה אטע כי חוכרנו וכו' וכו'
 ר"ל דהא האדם מחומר קורן ועלול לחטאו ולמה לך
 ליחן חטאי להם חנה הודך עה"ש. הש"ב לו הקב"ה
 למשה החזר להם חטאי ר"ל שאם יתעלו יחזרו כחשאי
 חמ"ל רבש"ע מחירא חני שחא ישרפני בהבל שפיהם
 ר"ל שינחמוי בזה שהבל שלהם הוא של קדושה משא"כ
 הבל של בני"ה הוא הבל של לה"ר וע"ז לא מהני
 חטאי דמז"ל ח"ה ח"ה כלב"ה וז"ל שייכה חטאי לישר'
 מ"מ חין דאויים לזה משום דלישנה דב"ה עד ול"ע
 בכלל ח"כ חטאי. ח"ה מכפרת על לה"ר דהוי ככופר
 בעיקר דעד ה"ה עד ול"ע בכלל דכן הוא לשון ב"ה.
 וא"א לא ד"ה כלב"ה ח"כ חין ראו ליחן חטאי לישר'.
 והש"ב לו הקב"ה אחו ככסא כבודי ר"ל אחו בלימוד
 זה דהיינו שעה ה"ה פ"י גדולה חטאי שמנעת עד כס"ה
 ולפי"ו חטאי מהני חטאי על לה"ר. דלשולם איתא לך
 דר"ה כלב"ה ועד חטאי בכלל וזמאי ח"ה לך למימר
 דאיא עד ול"ע בכלל ח"כ חין חטאי מכפרת על
 ע"ז ואביורה דעד ה"ה ול"ע בכלל. כן מ"ש זה ואחזי
 פ"י הב' של עד ה"ה שגדולה חטאי שמנעת עד כס"ה
 וא"כ חטאי מהני חטאי על כופר בעיקר וזהו החזר
 להם חטאי ר"ל ע"ז אהה יכול להשיב להם חטאי
 דהיינו חס יתעלו בלה"ר ובחומה יעשו חטאי ולכן
 ראויים הם לקבל חטאי זכ"ד :

ועפ"י

ז"ל דפלוגתא ח"ה עד ועד בכלל ומהניא
 חטאי לפי"ו ואביורה או ח"ה עד ול"ע
 בכלל ול"מ חטאי לפי"ו ואביורה תלויה בפלוגתא ח"ה
 ד"ה כלב"ה או לא לא דא"ה ד"ה כלב"ה או לא מהניא
 חטאי לפי"ו דעד ה"ה עד ול"ע בכלל וא"א דלא ד"ה
 כלב"ה או מהניא חטאי דעד ועד בכלל. יתפרש לפ"ד
 כה"כ למען שמך ה' וסלחת לשוני כי רב הוא. דהנה
 שם בעמוד ד' כהן דלמחן דמכסיר מילס בטוטי שיך
 שפיר לומר ד"ה כלב"ה אבל לטעמא דאיתמר דמילה
 בניו פסולה מרכיב החול ימול דקריקן ביה המל ימול
 עי שהוא מהול ימול נר' דלא שיך לומר אליב"ה ד"ה
 כלב"ה

כלב"א אחרי דרש"י כפל הלשון וכן הביא בשם ה' לח"ס דכ"ו ע"ג. ובש"ס התכלה אמר רב ליתיה חי"ל ברכה בשעת עשייה ורמי ר' חסדא עליה וכו' וקאמר מירי הוא עעמא חלא לרב רב מפסל פסיל דאחמרי מנין למילה בניו שהיא פסולה דרו בר פפא אמר משמיה דרב ואהה אח בריתי תשמור ריו"ח אמר המול ימול המל ימול ע"כ. אי"כ משמע מזה דהולך רב למילף דמילה בניו פסולה מקרא דכתיב ואהה אח בריתי תשמור ולא יתקף מקרא המול ימול הוא משום דס"ל דר"ת כלב"א ולכן לא דרש ביה המל ימול ואחזקיה למילף מקרא דואהה אח בריתי תשמור. ולפי"ו לדרייה אין מושיל השם"ל לכופר בעיקר וכיוצא דעד ול"ע בכלל. ואחמרי להכי קאמר קרא למען שמך ה' ושלחת לעוני ר"ל, בבטו ובמעטו לפני רבוי למען שמך ה' שחלח לעוני הוא עון הגדול כמו ע"ו ואבירה. זה"ע שהולכתו לתמינה ובקשה ולומר למען שמך ה' ושלחת הוא משום כי רב הוא מוסר סברה רב דס"ל דר"ת כלב"א ולדרייה לא מהנייא חשו"ל ע"ו וכיוצא דעד ה"א ול"ע בכלל כלב"א ולכן הולכתו לבוא בתמינה ובקשה. וזהו דכשחשאו ישר' בעגל אמר מרש"ס ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה בעד משאחכס בע"ד דייקא כחאן ס"ל כריו"ח דסבר דלא אמרי' ד"ת כלב"א ומעילא מועילה החשו"ל ועד ועד בכלל או ס"ל כרב דאמרי' ד"ת כלב"א ועד ול"ע בכלל ואינה מועילה החשו"ל לכס שהיא עון ע"ו :

וְזָרְנוּ כה"כ ויהל משה את פני ה'א ויאמר למה ה' ימרה אשך בעמך אשר הולאת מאר"מ בכ"ג זבי"ח וכו'. דיל"ד למה הולך להזכיר ענין ז"מ. גם מ"ש אשר הולאת מאר"מ בכ"ג זבי"ח מה בא לטעון בזה ולכאורה דזכו נ"ע לפני דאדרבא משום שהולאת אוהב בכ"ג זבי"ח והס עשו את העגל מהרחו"ו הוא שימרה אפו בהם ויכלם. ברם ע"ה אי"ש ובהק' עוד מ"ש המפ' דממה שהולך הקב"ה לעשות אוהב ומופתים ביניהם ישר' ממל' ולהולאת אוהב משם בכ"ג זבי"ח מזה נר' דישר' ילאו קוה"ו ממל' דאלו היה נשלים הומן לא היה נלך לכל זה. וידוע דכפסו' פקוד יפקוד אלד"ס אחכס י"ש שני פי' ה"א הוא כפשוטו דכשפקוד אוהב ועלו משם יעלו אוהב עמהם וכפל פקוד יפקוד הוא דר"ת כלב"א. ופי' הב' הוא בענין פקוד ק"ף שנים יפקוד ר"ל יחסר ע"ד משכ"כ ולא יפקד ממנו אי"ש. ולפי פי' זה לא אמרי' ד"ת כלב"א שהרי דרשו כפל הלשון דרמו להם שיחסר להם שנים כמנין פקוד' וילאו בתוה"ו. ומדמנינו ששלח הקב"ה אוהב ומופתים והולאת ממל' בכ"ג זבי"ח מוכח דס"ל דפי' פקוד' יפקוד כפי' הב' דהוא לשון יחסר ולא אמרי' ד"ת כלב"א. ולפי"ו יולא דהחשו"ל מועילה גם לפי"ו ואבירה דפי' עד ה"א עד ועד בכלל והיינו דגדולה חשו"ל מועילה אפי' לכופר בעיקר. ובהה"ה דכשחשאו ישר' בעגל ואמ"ל הקב"ה למרע"ה ועתה הניחה לי ויחר אפי' בהם ואכלם והיינו דמאחר שחשאו בטון ע"ו טוב אינה מועילה החשו"ל להם דפי' עד ולא עד בכלל דר"ת כלב"א והיינו ועתה הניחה לי דאפי' שטשו חשו"ל דנרמזה בתיבה ועס"ה כמש"ל אין ועתה חלא חשו"ל עכ"ו אינה מועילה להם לעון ע"ו והניחה לי ויחר אפי' בהם ואכלם. ע"ו בא מרע"ה כעין לפני ית' והביא לו ראייה גדולה דהן קדם ביני"מ לא כן פסקיה לדינא כ"א שס"ל דלא אמרי' ד"ת כלב"א וראיה לזה דהולאת בכ"ג זבי"ח דמזה מוכח שהולאת משם בתוה"ו ומפני' סיבה פקוד יפקוד ר"ל כמנין מהר

פקוד' ק"ף שנים יפקוד יחסר מזה משמע דרש"י הכפל ולא אמרי' ד"ת כלב"א אי"כ גם בתיבה עד ה"א היא עד ועד בכלל ומהנייא השו"ל גם לעו"ו. וז"ל למה ה' ימרה אשך בעמך אשר הולאת מאר"מ בכ"ג זבי"ח דמזה מוכח דס"ל דלא אמרי' ד"ת כלב"א וא"כ גם לגבי החשו"ל הכי הו"ו דלא אמרי' ד"ת כלב"א ומועילה החשו"ל גם לעו"ו דעד ועד בכלל ולכן מאחר דעושים חשו"ל כרמזו בתיבה ועס"ה היא מועילה וטוב מחרון אשך והנחם על הדעה לעמך. אוי הודה לו האל ית' וינחם ה' על הרעה וכו' :

וְזָרְנוּ כו' דכרי רש"י ז"ל בפ' פקודי המשכן משכן שנתמשכן בשביל עוונותיהם של ישראל שני פעמים העדות עדות לישר' שמחל להם עון העגל ע"כ. ולכאורה דכריו חמוהים דמשמע ממה שדרש"י המשכן משכן שנתמשכן ב"פ למדנו עדות לישר' שמחל להם עון העגל ולנו לדעת מה חלו זבי"ו. וכבר הכסני"א ז"ל פי' בזה ע"ע גם אני אענה חלקי דעפ"ה ח"ש דהנה חטא ישר' בעגל דהיינו ע"ו וא"א ד"ת כלב"א וא"כ פי' טובה ישר' עד ה"א עד ול"ע בכלל אין החשו"ל מועילה להם. משא"כ ח"א דלא ד"ת כלב"א ודרש"י הכפל בכל מקום המוכח מינה דלא אמרי' ד"ת כלב"א אוי החשו"ל מועילה להם דפי' עד ה"א היא עד ועד בכלל. וזהו כו' רש"י ז"ל המשכן משכן דרשו רז"ל הכפל שנתמשכן ב"פ בעוונותיהם של ישר' וא"כ מזה מוכח דלא אמרי' ד"ת כלב"א מדרש"י הכפל וראיה גדולה י"ש דפי' עד ה"א עד ועד בכלל דגם לע"ו מועילה החשו"ל. וזהו העדות עדות י"ש לישר' שמחל להם עון העגל דהגם שחטאו היה בטון ע"ו עכ"ו החשו"ל מועילה להם דפי' טובה ישר' עד ה"א היא עד ועד בכלל :

וְכַרְפִּי האמור לעיל בשם המפ' דמה שייך החו"ל לישר' ולא למלאכים הוא משום דר"ת כלב"א ולכן לא שייכה החו"ל למלאכים. וזכ"ו המר' רבים אומרים לנפשי' אין יאושמה לו בחלד"ס סלה. פס"ו מדבר כנגד אוהיב שאומרים לישר' אומה ששמעה בסיני חנכי ולי"ל אחר מ"י עשו את העגל כלום תקנה י"ש להם. ועתה ה' מנין בעדי כבודי ומרים דאש' קולי אל ה' אקרא ויעני מהר קדשו סלה ע"כ. היינו דעענת אוה"ע היא דמאחר דניתנה החו"ל לישר' ולא למלאכים וה"ו דר"ת כלב"א ולא שייכה למלאכים. אי"כ מזה מוכח דפי' עד ה"א היא עד ול"ע בכלל ולא מהנייא חשו"ל לע"ו דר"ת כלב"א והם שחשאו בע"ו לא מהנייא חשו"ל להם. וזהו רבים שהם אוה"ע חומרים לישר' חומה ששמעה בסיני חנכי וכו' ר"ל שניתנה החו"ל להם ולא למלה"ש וה"ו דר"ת כלב"א. אי"כ כיון שחשאו בעגל כלום תקנה י"ש להם דהחשו"ל אינה מועילה להם דפי' עד ה"א עד ול"ע בכלל דר"ת כלב"א. עו"א ואהה ה' שהקדמה בענין יז"מ והוכחה דס"ל דלא אמרי' ד"ת כלב"א מן בעדי כבודי ר"ל ה"ס שניה החו"ל לי המכונה בלשון כבודי כמשה"כ כבוד חכמים ינחלו שנתה איפה לי ולא למלה"ש דמזה מוכח דר"ת כלב"א עכ"ו מרים רחמי י"ש לי הכתרומות וסליחה. דכל ה"ו שקל"א וטריה הוא לפי פי' הא' דטובה ישר' עד ה"א היינו דגדולה חשו"ל אפי' כופר בעיקר. אכן לעולם אימא לך דר"ת כלב"א ומה"ע ניתנה החו"ל לישר' ולא למלאכים מאי ח"ה לך למימר דאי"כ אין החשו"ל לעון ע"ו דפי' עד ה"א היא עד ול"ע בכלל דעד כופר בעיקר. בלך מפ"ו זה ואחזו בפ"ו הב' שפי' עד ה"א היינו דגדולה חשו"ל שמענת עד כס"ה. וי"ש קולי אל ה' אקרא ויעני מהר

מהר קדשו סלה ר"ל שמענת עד כס"ה ולפי פ"י זה החשו מועילה אפי' לעשו' :

ועפ"ה לעיל יופן כה"כ לופה רשע ללדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבו בידו ולא ירשיענו בהשפטו קוה אל ה' ושמור דרכו וירוממוך לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה. בהק' עוד מ"ש ה' דרכי אים י"ב בענין התוכחה דכתיב הוכח חוכח ודרשו הכפל ולא אמרו' ד"ת כלב"א ופ"י שם כו' פסוק באומרי לרשע מות שאתה יכול להמיתו מטעמא דדרש' ככל מיתה שאתה יכול להמיתו מטעמא דדרש' הכפל ולא אמרו' ד"ת כלב"א ע"ש. וידוע דבפסוק הכרת הכרת הנפש ההיא דרש ר"ע הכרת בעוה"ו הכרת לעוה"ב. דמוכח מזה דס"ל דלא אמרו' ד"ת כלב"א ולפי"ו יולא ממילא דגם לע"ו החשו' היא מועילה. וזהו כה"כ לופה רשע ללדיק ומבקש להמיתו שם רמו להינה"ר אשר הוא המור לופה להאדם להחטיוו בחטאים גדולים כחטא ע"ו ואביונה ומבקש להמיתו בטעמא דשוב אינה מועילה לו החשו' דעד ול"ע בכלל ד"ה כלב"א חבל ה' לא יעזבו בידו ירשיענו בהשפטו דהגם דנפל רשחו של הינה"ר וחטא בע"ו וכיולא עכ"ל כשחזר בחשו' הקב"ה מקבל השוטה וסולח לו דעד ועד בכלל ולא אמרו' ד"ה כלב"א מדרש' הכפל. וז"ש קוה אל ה' ושמור דרכו ר"ל דלא תחיהם מההשו' לומר דאינה מועילה לך אלא חזור בחשו' וקוה אל ה' ורוממוך לרשת ארץ היא ארץ העליונה דמועילה לך החשו' ועד עד בכלל דלא אמרו' ד"ה כלב"א מכה דדרש' הכפל. הבט ימין וראה משה"כ הכרת תכרת וכו' ודרש' הכרת בעוה"ו הכרת בעוה"ב דדרש' הכפל ולא אמרו' ד"ת כלב"א. וז"ש בהכרת רשעים הראה היינו בפסוק הכרת הכרת דרש ר"ע הכפל לא אמרו' ד"ת כלב"א דמזה מוכח דהחשו' מועילה דעד ועד בכלל ומהמילא אפי' לע"ו ואביונה. ויש לרמוז מ"ש מתוך לרה רווחה היינו מהפסוק של הכרת הכרת יולא רווחה לענין החשו' :

ובז"ו כו' המר' סלה נא ביד השלח ביד ר"ע ע"כ. והוא תמיה וכבר המפ' דשו ביה עובא ועפ"ה יופן ובהק' עוד מ"ש הסכנ"א ז"ל הבי"ד כס' אים לעיר דכו' דלויז שחק בעלנה פרעה טעמו דס"ל דחיבים ישר' גלות צמ"ש אאע"ה במה אדע. אך ק' ע"ו דהא לא חטא אאע"ה במ"ש במה אדע ובמ"ש המפ' ומכללס הרמב"ן ז"ל דסבר שחא יעשו הכנענים חשו' ומוכר' דס"ל ללויז דאין החשו' מועילה ע"כ. והנה ח"א ד"ה כלב"א וממילא אין החשו' מועילה לע"ו א"כ חטא אאע"ה במ"ש במה אדע וחיבים ישר' גלות דליכא למימר דסבר שחא יעשו הכנענים חשו' מאחר שהם עו"ו ואין חשו' מועילה לע"ו. חבל אי לא אמרו' ד"ה כלב"א וממילא חשו' מועילה גם לע"ו א"כ לא חטא אאע"ה במ"ש במה אדע דסבר שחא יעשו הכנענים חשו' וליכא קו חיוז גלות לישר'. וכבר אמרו' דר"ע דריש כפל הפסוק הכרת הכרת וס"ל דלא אמרו' ד"ה כלב"א ולפי דעתו יולא חשו' מועילה להכנענים עו"ו דעד ועד בכלל ובג"ל. לכן כשבא הקב"ה לשלוח למרע"ה להוליא ישר' חמל' והיינו מטעמא דאשיקרא אין מחוייבים ישר' גלות במ"ש אאע"ה במה אדע דסבר שחא יעשו הכנענים חשו'. עו"א מרע"ה שלח נא ביד השלח ביד ר"ע דאינו דרריש הכפל וס"ל דלא אמרו' ד"ה כלב"א ויולא ממילא דהחשו' מועילה לכנענים עו"ו ולא חטא אאע"ה בזה ור"ע דאינו כפל ס"ז אינו ליהו פרוונקא :

וידרו כה"כ ואת זנית רעים רבים וסונו אלי נאום ד'. כלו הנס דאת זנית רעים רבים ר"ל דעו"ו עכ"ו וסונו אלי דהחשו' היא מועילה ולפי מקבל החשו' וה"ע נאום ה' דיש חילוק מדברי ה' ית' לדברי בנ"א כמשה"כ ער ה"א עד ועד בכלל דגם לע"ו מועילה החשו'. וזהו ג"כ משה"כ ולשני פסע ובעקב נאום ה'. וזהו ג"כ משה"כ יעזוב רשע דרכו וכו' כי' לא דרכי דרכיכם וכו' נאום ה'. וה"ה כמבוארים :

ובז"ו כה"כ בן אדם אמור אל בית ישר' כן אמרתם כי פשיעו וחתטיתו עלינו ובס' אנתנו נמקים ואיך נחיה אמור אליהם חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות הרשע כ"א כשיב רשע מרשעתו ומיה. והוא דישר' שבאוהו הדור חטאו בע"ו ואביונה ונכנסו בסברה זו לומר דר"ת כלב"א ומשה"כ שובה ישר' עד ה"א עד ול"ע בכלל והחשו' אינה מועילה להם. על כן הם אומרים כי פשיעו וחתטיתו עלינו ובס' אנתנו נמקים ואיך נחיה כיון דהחשו' אינה מועילה לע"ו וכיולא. עו"א הקב"ה אמור אליהם חי אני נאום ה' בא הרמו דיש חילוק מדברי לדברי בנ"א דגם דבדברי בנ"א הוא עד ול"ע בכלל בדברי לא כן הוא אלא עד ועד בכלל ולא ד"ת כלב"א. אם אחפוץ במות הרשע כ"א כשיב רשע מרשעתו ומיה. דלא כמו סבוכים אהם דהחשו' אינה מועילה להם ואומרים ובס' אנתנו נמקים ואיך נחיה. אלא החשו' מועילה גם לע"ו ומ"ש עד ה"א עד ועד בכלל דלא ד"ת כלב"א :

ויש לכתוב מטע' מועד בדרך שקלא וטריא כה"י עינאל דר"ת ככ"א דהרא"ם ז"ל כפ' בא בדה' במים אין לי אלא מים שאר משקים מנין ט"ל ובשל מבושל מ"מ. כתב וז"ל ואין לומר דהכב"א אלא היכא דמוכחי קראי וכו' וכ"ש הכא שהאחד שם והאחד פועל דאינו אלא לדרשא עכ"ל. ומהרש"א ז"ל כפי גויה דמ"ע הק' ע"ו מש"ס נדרים דקאמר אי כתיב נדר לגדור כי היכי דכתיב נזיר להזיר כדקאמרה השתא דכתיב לגדור נדר דהכב"א. הכי דלגדור הוא פועל ונדר הוא שם ואפי"ה אמרו דהכב"א והל"ע. והתוע"ר גאטניו ז"ל ה' דכו' הרא"ם ז"ל שכשהוא כס' זה דוקא שבתח"י השם וחח"כ הפועל אזי הוא לדרשא ע"ש. וס"ב דקודם ראותי דב"ה תירגמתי כן אני הדל מעמתי ברם בתור"ד ז"ל ראיתי דברים מתחמיהם דכהב וז"ל דאלו אישכא ש"ד והיו כמו לגדור נדר והיינו ממש כפי הר"ן והתוס' דודאי המקור קודם הפעולה כדכתיב לאסור איסר עכ"ד. דקשה דהר"ן והתוס' ז"ל כהבו היפך מזה דע"ש שם בג' מ"ש גבי נזירות דכהב נזיר להזיר כתב הר"ן ז"ל דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה כדכתיב לאסור איסר לקיים כל דבר ע"כ וכ"כ התוס' שם בדה' אי כתיב נדר לגדור וכו' ע"ש. הכי דסברי דכשהשם קודם הפעולה אורחיה דקרא' כהכי ודכב"א וכשהוא כהיפך שהפעולה קודמת אל השם הוי יתורא ואחא לדרשא. ואילו הרא"ם ז"ל ס"ל דכשהשם קודם הפעולה אזי לא אמרו' דהכב"א ולדרשא קא חמי'. ויתרוני אזי הדל בעד הרא"ם ז"ל הוא דאינו מפרש כהר"ן והתוס' דתיבת להזיר ותיבת לגדור הם השם ותיבת נזיר ונדר הם השם הפעולה. כ"א שהוא ז"ל סבר כהיפך דתיבת להזיר ותיבת לגדור הם הפעולה ותיבת נזיר ונדר הם השם וכהכי א"ש דברי הש"ס ומוסכמים כפי דברי הכלל שכתב הוא ז"ל. ברם דברי המוע"ר שתי' התי' הנ"ל ומסכים דברי הרא"ם והר"ן והתוס' יחד הם תמוהים מאוד ול"ע :

וידרו יודע דהגם דהרא"ם והר"ן והתוס' ז"ל כהבו דאורחיה

המנח"ט וישב בקיבוץ כיסוף המנח"ט ד"כ לא כחש
 קן הרא"ש ז"ל אלא למאן דסובר דתכ"א צרם למאן
 דלא סל"ה דריש יע"ש ודבריו נעלמו מעיני המנח"ט
 ז"ל. ולי אנו הפטוע ח"י לזה דכונה הרא"ש ז"ל
 כדכתיבנא ומדויק בדבריו שכתב וחינו דומיאל דהענק
 העניק ופסחה הפסח ששניהם פועל וטפל בו לומר
 דהכב"א ע"כ. וסו"ר בתום סוטה דכ"ד דר"ה ור"י
 שכתבו בן יעוש"ב :

עו"ב להמנח"ט ז"ל שם בדל"ג דהק' להרא"ש ז"ל
 מהירוש' דגדרים שחמרו כינו גדרים כגדרים
 ושבוטוה כשבוטוה ומרמזים כמרמזים מכה הכולל דכתיב
 איש כי ידור גדר לה' או השבט שבועה לאסור איסור.
 ואמרו שם עד דרון כר"ע דאמר לשונות רציו בן. אך
 לר"י דאמר לשונות כפולין הן והה"ל דברה כדברה
 הלוך הלכה נכסוף נכספה נגזב נוגזבו מנלן וכו' ה"ל
 ככל היואל מפי' יעשה ע"כ. דלפי"ד הרא"ש מלי מקשה
 לר"י דס"ל ד"ח בהלוך הלכה יכו' הא ע"כ לא אית
 לר"י ד"ח בהלוך הלכה וביאלא אלא משום דשניהם
 שוו בביעוריהו דהוו פועל. אבל בגי' דידור גדר
 והשבט שבועה ולאסור איסור דהוו א' פועל וא' שם
 ודרי דריש ליה לכתיב ולמה ליה מקרא אחרניא וכו'
 עש"ב שניהם בקושי ע"ד הרא"ש ז"ל. ולפי מלי דהירגנו
 לעיל לקושיה מוהרש"א ז"ל בגו"ה גול הרא"ש מהיה
 דגדרים דקאמרו השתא דכתיב לגדור גדר דתכב"א.
 דכונה הרא"ש ז"ל היה דוקא כשהראשון שם והב'
 פועל לא דתכב"א והוא אחי לדרשא. לק"מ מהא דידור
 גדר והשבט שבועה ולאסור איסור דאמרו בירוש' לר"י
 לשונות כפולים הן והולרכו לקרא אחרניא למילף. דשם
 הוי לרעת הרא"ש ז"ל דתפס הפועל בתחיל' ושבו
 אח"כ השם דידור והשבט וליאסור הם הפועל ונדר
 ושבוטוה ואיסור הם השם לז"א בירוש' דלר"י דאית
 ליה דתכב"א מנלן וכו' והולרכו למילף מקרא אחרניא.
 והגם דכתבו דעתה הרא"ש ז"ל דגם שיהיו המלות
 שוות המי' בידן לדרוש בהם או לומר דתכב"א. מ"מ
 כונה הש"ס שם היה לידע לדעת ר"י אי דריש בזה
 כר"ע דלישנא דרבוין הם או דס"ל דתכב"א וילף
 מקרא אחרניא וקאמר דאית ליה ילפוטא מקרא
 אחרניא ולעולם אי ליכא ילפוטא אחרתיו הוה דריש
 מינייהו כר"ע מאחר דהבחינה בירינו לדרוש בהם.
 צרם מלי דקשה לעג"ד ע"ד הרא"ש ז"ל מהירוש'
 הוא מהלך הלכה נכסוף נכספה נגזב נוגזבו דקאמרו
 שם דלר"י דס"ל דתכב"א גס ד"ח פועל כשה"ל הוי לדרשא
 הרא"ש ז"ל דכשה"ל שם והב' פועל כשה"ל הוי לדרשא
 היכי קאמר שם לר"י ס"ל בזה דתכב"א הלא שם הוי
 השם בתחיל' ודבר הפועל דהלוך ונכסוף ונגזב כוליהו
 הוו שם והלכה ונכספה ונגזבו הוו פועל ועכ"ז אמרו
 שם דלר"י ס"ל בזה דתכב"א וזה נגד דברי הרא"ש
 ז"ל ולי. והמנח"ט ז"ל שם כתב דהלך הלכה ונכסוף
 נכספה ונגזב נוגזבו כוליהו הוו פועל ע"ש. ולדירי
 אהמ"ר לא קן הוא האמה וכמו שכן הוא מבואר
 לחות ודקדוק הלשון שהלוך ונכסוף ונגזב הם שם
 כידוע :

וראיתי להגה"ן ז"ל בם' מנח"ט שפי' כו' דברי
 הסוס' היינו דמדחויק דר"א מפיך חרתי
 דרשות וכו' נמלא דגם במילוח שוות אפי"ה הוא דריש
 מנייהו. וא"כ שפיר הוכיחו הסוס' דלית ליה לר"א
 דתכב"א אפי' במילות שוות ולכן הק' שפיר מהיהו
 דהערל וכו'. וכפש דכזה הפי' אוד"ל קושיה הגא'
 במעג"ל על הרא"ש ז"ל מדברי הסוס' במנחות ד"ו.
 דלפי"ה לקול"מ דשפיר מקשו הסוס' דכיון דאפי' במילות
 שוות לא ס"ל לר"א דתכב"א אלא דריש לכו. א"כ
 אמאי התם בפי' הערל לא דריש איש איש וכו' וא"כ
 השנה כלל להגה"ן הרא"ש ז"ל מדברי הסוס' הללו
 זכ"ד יעוש"ש. ואכתי הוה עבד אמינא דהגם דלפי פי'
 ליכא הו קושיא מדברי הסוס' ונמ"ש. צרם מגופיה דש"ס
 שם ק' דמדקאמר א"כ לכתוב רחמנא א"כ האכל
 האכל או יאכל יאכל מאי האכל יאכל ש"מ תרמי.
 נמלא דגם במילות שוות פועל או שם דריש ליה ר"א
 כרבנן ולא קאמר דתכב"א אלא דמדשני קרא דריש
 שחיס ולעולם גס בשוין דריש ליה. וזהו היסך דברי
 הגה"ן הרא"ש ז"ל דקאמר דבשניהם שוין שם או פועל
 אחר' דתכב"א ולא דריש. א"כ לא שגאמר דכונה
 הרא"ש ז"ל הוא דבמקום שהמלות שוות אזי אי איכא
 למדרש בזה דרש' ואם לאו אמרי' דתכב"א שנופל
 בהם לומר דתכב"א מאחר דבדבור אחד נאמרו.
 משא"כ כשאין המלות שוות שה"ל שם והא' פועל אזי
 הוה בהכרח לומר דלא אמרי' דתכב"א. ובוה מ' לק"מ
 מדברי הש"ס ג"כ עליו. דלפי"ו מתיישב מה שהק'
 המנח"ט שם מדברי הש"ס דפסחים דמ"א דמוכח משם
 דגם כשהמלות שוות שם או פועל דריש לכו ולא
 אמרי' דתכב"א עש"ב מה שהולך ליישב. דלפי מ"ש
 ל"ק. ועיין בהשו"ע שם שגם הוא ז"ל הק' קושיה

וכפי מה שפי' דברי הרא"ש ז"ל דבשניהם שם
 או פועל או הפועל בתחיל' וא"כ השם אזי
 אי איכא למידרש דרש' ופי' לא אמרי' דתכב"א. משא"כ
 כשיהיה השם בתחיל' וא"כ הפועל אזי בהכרח שהא'
 לדרשא. בזה יסודן. מה שהק' הפרי' אדמה ח"א הק"פ
 פ"ח על הרא"ש ז"ל שכתב דהענק העניק וכו' שניהם
 פועל וטפל בו דתכב"א וכו' שהרי השב חשיבם שניהם
 פועל שהרי אין האחד שם ואפי"ה לא אמרי' דתכב"א
 וכו'

דאחרתיה דקרא לעולם לחפוס הכס קודם הפעולה
 ודתכב"א ולא אחי לדרשא. ליכא לאקשו"י עליהו מהא
 דבשל מבוטל דרש' מ"מ ואפי' בשאר משקים דהרי
 התם השם הוא קודם הפעולה והו' דתכב"א ולא הו"ל
 למידרש מיניה ד"ל במ"ש מוהרש"ח ז"ל בגו"ה שם
 בשם החי' דאחרתיה דקרא הוא לכפול חיבה אחת
 בלשון אחד עפי' מצטחי לשוניה. והנמא לזה דכתב
 ובשל מבוטל וקאמר בג' מדחול"ל ובשל בשל או מבוטל
 מבוטל ושינה ש"מ לדרשא ע"ש. אכן עדין ק' דהרי
 גבי בשל מבוטל רהס קודם הפעולה ומדשינה בלשון
 דרש' מיניה. ואילו התם בש"ס דגדרים גבי לגדור
 גדר דלפוס סברתם השם הוא קודם הפעולה וקאמר
 דתכב"א ולא דרש' משניו הלשון דגם התם הו"ל
 לגדור לגדור ומדוע לא דרש' מדשינה וקאמר לגדור
 גדר וכעת לי הדל ל"י. ולא ידענא מדוע מוהרש"ח ז"ל
 שם לא נשטורר עליהם בזה :

עו"ב החוט"ר ז"ל שם שח"ו גרפס ס' גלות יעקב
 ובמעג"ל ד"ב הק' גס הוא מתום' מנחות
 ד"ו ד"ה מלי האכל יאכל ועפי' מ"ש לק"מ. אך מה
 שהביא מדברי הרא"ש דגדרים ד"ד פליגה על הרא"ש
 ז"ל עכ"ד. ודברים ככהן ק"ט דהרואה יראה דאדרבא
 נהפוך הוא דגבי האכל יאכל דהשם קודם הפעולה
 לכן דריש ולא אמרי' דתכב"א וזהו כפי מה שהירגנו
 בדעת הרא"ש ז"ל וא"כ לפי"ד הרא"ש ז"ל מלי ק"ל
 להסוס' ועדיין קושיה הגא' במקומה עומדת. משא"כ
 מה שהק' מדברי הרא"ש דגדרים ד"ד איש כי ידור
 גדר וכו' דהתם ידור הוי פועל ונדר שם והוי הפועל
 קודם השם דכפי החי' הנ"ל לק"מ מדברי הרא"ש
 ז"ל. א"כ לא שגאמר דרש' נפל בדבריו וז"ל הדברים
 כהפוך :

וראיתי להגה"ן ז"ל בם' מנח"ט שפי' כו' דברי
 הסוס' היינו דמדחויק דר"א מפיך חרתי
 דרשות וכו' נמלא דגם במילוח שוות אפי"ה הוא דריש
 מנייהו. וא"כ שפיר הוכיחו הסוס' דלית ליה לר"א
 דתכב"א אפי' במילות שוות ולכן הק' שפיר מהיהו
 דהערל וכו'. וכפש דכזה הפי' אוד"ל קושיה הגא'
 במעג"ל על הרא"ש ז"ל מדברי הסוס' במנחות ד"ו.
 דלפי"ה לקול"מ דשפיר מקשו הסוס' דכיון דאפי' במילות
 שוות לא ס"ל לר"א דתכב"א אלא דריש לכו. א"כ
 אמאי התם בפי' הערל לא דריש איש איש וכו' וא"כ
 השנה כלל להגה"ן הרא"ש ז"ל מדברי הסוס' הללו
 זכ"ד יעוש"ש. ואכתי הוה עבד אמינא דהגם דלפי פי'
 ליכא הו קושיא מדברי הסוס' ונמ"ש. צרם מגופיה דש"ס
 שם ק' דמדקאמר א"כ לכתוב רחמנא א"כ האכל
 האכל או יאכל יאכל מאי האכל יאכל ש"מ תרמי.
 נמלא דגם במילות שוות פועל או שם דריש ליה ר"א
 כרבנן ולא קאמר דתכב"א אלא דמדשני קרא דריש
 שחיס ולעולם גס בשוין דריש ליה. וזהו היסך דברי
 הגה"ן הרא"ש ז"ל דקאמר דבשניהם שוין שם או פועל
 אחר' דתכב"א ולא דריש. א"כ לא שגאמר דכונה
 הרא"ש ז"ל הוא דבמקום שהמלות שוות אזי אי איכא
 למדרש בזה דרש' ואם לאו אמרי' דתכב"א שנופל
 בהם לומר דתכב"א מאחר דבדבור אחד נאמרו.
 משא"כ כשאין המלות שוות שה"ל שם והא' פועל אזי
 הוה בהכרח לומר דלא אמרי' דתכב"א. ובוה מ' לק"מ
 מדברי הש"ס ג"כ עליו. דלפי"ו מתיישב מה שהק'
 המנח"ט שם מדברי הש"ס דפסחים דמ"א דמוכח משם
 דגם כשהמלות שוות שם או פועל דריש לכו ולא
 אמרי' דתכב"א עש"ב מה שהולך ליישב. דלפי מ"ש
 ל"ק. ועיין בהשו"ע שם שגם הוא ז"ל הק' קושיה
 (ח)

וכו' יעו"ש. דלפי דבריו הג' לקול"מ. וראיתי להפריה"א
 ז"ל שסיים שם ז"ל ח"ו וזכר"ל דה"ט כמס' דהאמר
 מקור. או האמה שהוא היבא דמכותי קראי. ואין
 לומר דמקור ושם אחד הם שהרי כתב הרמ"ם ז"ל
 דפתוח הפתח והענק העניק וכו' שיהם פועל והיינו
 דומי"א דהשג חשיבם או שלח השלח והשם פ"ל לנו
 רבינו ז"ל דהא' מקור כמ"ש הוי"ע בשם רבינו עקי"ב.
 ואני בער איני בקי בתעמדת הדקדוק לא אדע מה
 הפרש יש בין המקור והשם דכמו שכתב' מכ' המדקדקים
 שהמקור הוא שורש העולה ואינו מורה על עבר
 ועמיד יחיד או רבים. כן ג"כ השם הוא כן שם
 הדבר ואינו מורה על עבר ועמיד יחיד או רבים.
 ומה שהכריח מהענק העניק וכו' שקראם הרא"ם
 פועל והם כגון השג חשיבם ושלח השלח והרמב"ם ז"ל
 כתב דהא' מקור כמ"ש הוי"ע ששמו מלבד דאינו
 מן ההכרח שאפשר שהרא"ם ז"ל אינו מפרש בשם
 שהרמב"ם ז"ל. עוד כה לא ידענא מהיכן הכריח מזה
 דהמקור והשם לאו אחד הם באופן שדבריו ז"ל שגבו
 ממני :

שו"ר דמה שכתבו בדברי הרא"ם ז"ל דכשנתיים
 פועל ואיבא למדרש דרש' הגם דאין לן
 דתכב"א כן מפרש בדבריו ז"ל עלמו בש' לך לך
 בתחילתה כמה שהשיב ע"ד הרמב"ן ז"ל וז"ל ואין
 עניה מן הנשם חלק הלך לו המורה שמשפט הלשון
 כן הוא שאע"פ שמשפט הלשון כן הוא היבא דאיבא
 למדרש דרש' ודאיב' מפ"ק דקידושין וכו' ובמליצה
 פ' אלו מציאות השב חשיבם חשי' ק"פ וכו' אלא
 עכ"ל דהיבא דאיבא למדרש דרש' ה"ג אע"פ שדרך
 הלשון כן הוא היבא דאיבא למדרש דרש' עכ"ל יעו"ש.
 הרי לך מובחר בדבריו כמו שכתבו בדעתו ז"ל.
 ועיין בס' עושה שלום מער' ד' שהביא בשם עין
 יהוסף דש' למליצה שהק' ע"ד הוסי' ז"ל מההיא
 דהר"ם ד"ג כתיב נתיבות כתיבות וכו' דהק' הניחא
 למד' דהכב"א וכו' דלפי"ד נתי' הקשו והא' לב"ע
 דרש' וגם הוא ז"ל הק' עליהם ממליצה אש נכז
 יגבז וכו' וכו"ד הניח בל"ע ע"ש. וכבר הוסי' בסוטה
 דכ"ד יצבו לזה יעו"ש. ומהתימה עליו דהנה דברי
 הוסי' דסיטה וכמו שבסוף לשונו שם הביא דברי
 הנש"ל בהיסוה"ל וכתב עליו דאחמרי' נעלם ממנו
 שכ"כ הוסי' בסוטה הק' כן ותי' ע"ש. ואיך בכלן
 עשה עלמו מעלמו העין מדבריהם ז"ל דסיטה שיסגו
 לקושיות הג' :

נחזור לדבריו הראשונים דאי אמר' דהכב"א ולא
 דרש' הכפל יולא דלא מהנייא התשו'
 לכופר בעיקר וכיוצא דנתי' דכתיב עד ה"א עד ול"ע
 בכלל. ואי' לא דהכב"א ודרש' הכפל יולא דמהנייא
 התשו' לכופר בעיקר וכיוצא דעד ועד בכלל. ובמס'
 שבת דקי"ג אמרו וכדעתו מעשות דרביך ממנו חפץ
 ודבר דבר. וכדברו שלא יא' מלבישך ש"ס כמלבושך
 של חול וכו' הא דרבי' קרי למאניה מכבדוהיה. מעשות
 דרביך שלא יא' הילוכך ש"ס כהילוכך ש"מ. ממנו
 חפץ חפץ אסורים חפצי שמים מותרים. ודבר דבר
 שלא יא' דיבורך ש"ס כדיבורך ש"מ דבור אסור
 הרגור מותר ע"כ. ופירש' ז"ל ממנו חפץ כי ההוא
 דאמר' בעירובין דל"ח לא יעיל ארס לסוף שדיהו
 בשבם לידע מה היא לריבא אחר השבת חפצי שמים
 מותרים כגון פוסקים לדיקה ומסדקין על התעוקות
 ליארס. שלא יא' דיבורך ש"ס כדיבורך ש"מ כגון
 מקח וממכר וחשונות. הרגור מותר להרסר בלבו
 קך וכך יליאות אף לדיך להוציא על שדה זו ע"כ.

והוסי' ז"ל הקשו עפירש"י ז"ל שפי' כגון מקח וממכר
 דאין נתי' לר"ת ז"ל דהא כבר נפקא ממנו חפץ.
 אלא אומר ר"ם ז"ל כדאמר בויק"ר פל"ד רשב"י הו"ל
 אימא שבתא דהו"א משעתא שני אמר לה אימא שבתא
 הוא שבתא. משמע שאין כ"ד לדבר בשבת כמו בחול.
 ובירוש' אמר' בעורח היריבו בשאלה שלום בשבת עכ"ל.
 והנחמ"ל ז"ל הוק"ל דדברי ויק"ר הג"ה הם מובאים
 בש"ס ירו' הג"ל שם והי"ל להביאם מהירוש' הג"ל
 ע"ש. ומהרש"א ז"ל בש"ס גו"ה דקי"ד כתב אפשר
 ליישב בעד רש"י ז"ל שלא כתב מקח וממכר אלא כגון
 מקו"מ פי' מעין. מקו"מ אסור דהיינו לדבר כך אי'
 עמיד למכור וקח אינו עמיד ליקח למחר. ואע"ג
 דממנו חפץ נפקא כמו שפירש"י עלמו דהיינו לעייל
 בסוף שדיהו לידע מה לריבא מ"מ אי לאו ודבר דבר
 הו"א דוקא לעייל בסוף שדיהו דהיינו שעושה מעשה
 אבל דבור בעלמא שרי ע"כ. גם הר"ק ז"ל בעי' כ"כ
 לבל"ן על רש"י ז"ל והאריך שם לגדל פירש"י ודבריו
 ד"ה צפי' הם קשים ע"ש. גם הכ"ח ז"ל בחא"ח
 סיפ'ו כתב ע"ד הטור ז"ל דהוא חייב פירש"י דלאו
 מקו"מ ממש קאמר אלא לדבר ממקו"מ לומר סחורה
 פ' אקנה למחר או דבר פ' מעסק משא ומתן אעשה
 למחר ע"כ :

ואנכי העבד בהורמנותיהו דרב"ק אנוכא דלא
 עלה ע"ד ר"ה ז"ל לומר דרש"י ז"ל במקו"מ
 ממש קאמר דודאי שוכחו היא דדבור מקו"מ קאמר
 אלא דקשה לר"ה ז"ל עליו דדבור מקו"מ נפקא
 ממנו חפץ דאסור כ"כ לדבר במקו"מ דהו' נקרא
 המלחם חפצו לידע מה יקנה ומה ימכור למחר והוא
 נכלל במאי דקאמר ממנו חפץ דגם הדבור ביה
 אסור בשבת ולכן פי' הוא ז"ל כדאמר בויק"ר וכו'.
 אבל לרש"י ז"ל י"ל מאחר שפי' ממנו חפץ ע"ג
 העייל לידע מהו היא לריבא למחר דהיינו שעושה
 מעשה בהליכה. לכן פי' ודבר דבר על דבור מקו"מ
 דלא, אימא דוקא העייל שהוא מעשה לידע מה היא
 לריבא למחר אסור אבל דבור בעלמא ממקו"מ שרי
 ובמ"ש מהרש"א ז"ל בסוף הלשון ובג"ל :

ודר"י ז"ל שם כתב וז"ל ודבר דבר אסור
 הרגור מותר. ל"ל דדייק כפל ודבר דבר
 דבור אסור ואחא דבר למעט הרגור שמוח' ע"כ.
 נמלא לפי"ד דרש"י הכפל ולא אמר' דהכב"א. ומכא
 השבת דרש"י הכפל של ודבר דבר עולה לענין התשו'
 דמהנייא לכופר בעיקר ולה"ר דעד ה"א עד ועד
 בכלל. ועיין ג"כ בג' שבת ד"ע שאמר' חילוק מלאכות
 מגלן אחר שמואל אמר קרא מחלליה מות וימת ההורה
 ריבנה מיתות הרבה על חילול אחד וכו' ועיין בתו'ם
 שם מ"ש בזה ובס' באר טוב דכ"ו שהאריך בדבריהם
 ע"ש. והו' רמז הפ' השב' חט"ט עד דכא והאמר שובו
 בל"א. דתיבת חט"ט היא חותיות שבת היינו דמכא
 השבת נר' התשו' מועילה גם לכופר בעיקר דעד
 ועד בכלל. ור"ה דכ"א ד"ס כ'פירא א"שה והו' חט"ט
 חט"ט עד דכ"א ד"ס כ'פירא א"שה דמועילה להם
 התשו' ולכן ותאמר שובו בג"א. וזה ג"כ וצ"ח עד
 ה"א בכל לבבך ובכ"ג וכו' ושם ה"א אף שנתך
 וריחמך וכו' :

ובי"ן כה"כ שובה ישר' עד ה"א וכו' בל"ו דהנביא
 קא מוהר להו לישראל שובה בתשו' אפי'
 שמו' כפרת בעיקר דמועילה התשו' וזהו עד ה"א עד
 ועד בכלל. וכ"כ מהיכן מובח ליה לומר דעד ועד
 בכלל ולא אמר' דהכב"א ועד ול"ע בכלל. לזה סיים
 ואמר קחו עמכם דברים מיטעו לשון רבים שנים רמז
 לשבת

לשבת שאמר בו ודבר דבר דרש' בו הכפל של הדברים דבור אסור בהכרח מותר ולא אמר' דתכב'א. א"כ ממנו ראיה ג"כ לענין ההסו' דמאי דכתיב עד ה"א אינו כלשון כני'א ועד ונ"ע בכלל הלא פי' עד יעד בכלל דאפי' כופר בעיקר מהנייא ליה חסו' והו' קמו עמכם דברי'ם וסובו אל ה' אמרו אליו כל השא' שן ודרז'ל כל עון השא' כלו' דאפי' כופר בעיקר עו'ו' מהנייא ההסו'. וע"ז ט"ס ואמר ולא נאמר עוד אלד'נו למעשה ידיו דהתסו' מועילה ואלא לעו'ו' עוד :

ומהאמור תפארת טעם נכון מה שזכה היום הק' הזה לשם ולהפארת שבת חסו' יען

דכן עשה עשרה ימ'ה ומהשבת מוכח דרש' בו כפל ודבר דבר וגם מאי דכתיב מחלליה מיה יומת דריבחה התי' מיתות הרב' על חילול אחד ולא אמר' דתכב'א. א"כ ממיילא יולא ג"כ לענין ההסו' דלא אמר' דתכב'א ועד ול"ע בכלל הלא אמר' דהתסו' מועילה אף לע"ז וס'ד וג"ע דעד ועד בכלל. ולכן קראוהו לשבת זה שבת חסו' דכן עשה ימ'ה וזמן חסו' לכל היא אפי' ליחיד וזמן שדרז'ל ע"פ דרשו ה' בהמלאו קראוהו כהונו קרוב. ולעורר לבות בני'א ולהורות בלו דאפי' לעו'ו' ויולא מהנייא ההסו' וראיה לזה מהשבת דפי' עד ה"א היא עד ועד בכלל לכן קראוהו בשם זה שבת חסו' :

וידרו משרז'ל במו' רוח ורחל'ה וסכה ושמה שמתוך עליך. ורחל'ה מגילולי ע"ז וסכה כמלות

ומע"ט ושמת שמתוך עליך אלו כנדי שבת ע"כ. והקושי בו מבואר דמה ענין שבת למ"ש מקודם ורחל'ה מגילולי ע"ז. ברס ע"ה א"ש. והיינו כדי שלא יעלה על דעתה לומר דהתסו' אינה מועילה לע"ז דפי' עד ה"א היא עד ול"ע בכלל. לזה באה נעמי ואח"ל דמועיל לה התסו' גם לע"ז ועד ועד בכלל דלא אמר' דתכב'א. וראיה לזה מהשבת דרש' ביה כפל הדברים ולא אמר' דתכב'א. א"כ מזה מוכח ג"כ לענין ההסו' דלא אמר' בה דתכב'א ועד ול"ע בכלל הלא אמר' עד ועד בכלל ומועילה ההסו' גם לעו'ו'. וז"ש ושמת שמתוך עליך אלו כנדי שבת דהשבת יש ראי' גדולה דהתסו' מהנייא גם לעו'ו'. וזהו שמונו רז"ל בדבריהם כל השומר שבת בהלכותו אפי' עו'ו' כדור אנוס מוחלין לו ע"כ :

גם ביו' מ"ש במו' ככ"ר וילא קין מלפני ה' מהיכן ילא ר' חמא בשם ר"ח בר ר' ינאי אמר ילא שמת

המז"א הנה הוא יולא לקראתך וראך ושמת כלבו. פגע בו אדרי' אמ"ל מה נעשה בדיק אמ"ל עשייה יסו' ונתפשרתי. התחיל אדרי' מעשה ע"פ אמר כך היא כוחה ש"ח ואני לא הייתי יודע מיד עמד ואמר מומור סיר ליוה"ש ע"כ. והקדוקים מבוארים דאך אדרי' לא עשה חסו' עד שראה בנו שעשה חסו' אזי נתעורר הוא ועשה חסו'. גם מ"ש כך היא כוחה ש"ה גר' מזה דלא נעלם ממנו דרכי ההסו' הלא דלא היה יודע כוחה ולל"ד מה נתחדש לו בראיותיה את בנו שעשה חסו' וילא שמה יודע מזה עד היכן מגיע כוחה ש"ה. גם מהו ז"ש מומור סיר ליוה"ש מה ענין זל"י. ברס עפ"ה א"ש דגודע משרז'ל דתפאו הוא כאלו עו'ו'. ואדרי' היה סוכר דהתסו' אינה מועילה לעו'ו' דעד ול"ע בכלל וגם משה"כ חשב אנוס עד דל"ע ול"ע בכלל דלשג' אלה לא יעשה לה חסו' כלום. וכן כהיום כשראה בנו ששפך דם והועילה לו ההסו' וילא שמת ואמ"ל עשיית חסו' ונתפשרתי. אזי התחיל מטפח ע"פ ואמר כך היא כוחה ש"ח שמועילה

גם לנ' עבירות אלו דלא אמר' דתכב'א הלא עד ועד בכלל ואני לא הייתי יודע מיד עמד ואמר מומור סיר ליוה"ש היינו דמהשבת מוכח וראיה יש דרש' בו הכפל דמהנייא ההסו' גם לעו'ו' דאמר' עד ועד בכלל. וזהו ג"כ כו' המד' וישס ה' לקין חות חות שבת חסד לו ע"כ. והוא תמוה כנס ע"ה הוא מוכן : **ובזו"ו** כה"כ בישיבה ג"ו חסני' אנוס יעשה זאת וצ"א יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כ"ר. וחל יאמר כן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הכול יבדילי ה' מעל עמו ואל יאמר הסרים הן אני עך יבש. כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בצריתי. ונחתי להם צריתי ונחומותי יד ושם טוב וכו'. והקדוקים הם רבים ואין להאריך בהם. ועפ"ה יובנו ובהק' עוד משא"ל שאלו לחכמה חוטא מה עובשו אמרה גפס המוטאה היא תמות שאלו לנבואה אמרה המותא רשע רעה שאלו לתורה אמרה יביא קרבן ויחכפר לו שאלו להקב"ה אמר יעשה חסו' ויחכפר לו הה"ד טוב וישר ה' ע"כ יורה חטאים בדרך ע"כ. וז"ר הפ' רבים אומרים לגפשו אין ישועתה לו באלד"ים בלה ר"ל שאחר שוטאמי ועברתי על ליווי ית' אין לי ישועה עוד באלד"ים מגד מדרי' כ"א שיתקיים בו מ"ש החכמה או הנבואה דבזה"ו אין ביהמ"ק כדי שיתקיימו דברי התורה שאמרה יביא קרבן ויחכפר לו וליכא כ"א דברי החכמה והנבואה שרתי לריעותא אבל אני לא סליה אלא סומך על דברי הקב"ה שאמר יעשה חסו' ויחכפר לו וז"ש ואתה ה' מן עבדו כבוד ומרים ראשי קולי אל ה' אקרא ויעני מה"ק סלכ :

ושמעתי המפ' כה"פ עדותך נאמנו מאור

לבייך נאה קודש ה' לאורך ימים. הכונה הוא דהתורה הקילה העונש על החוטא יותר מהשבת והנבואה. ואמרה יביא קרבן ויחכפר וזהו טוב מאוד ונאמנים דבריה אבל זה אינו מועיל כ"א דוקא בזמן שביהמ"ק וליכא קרבנות משא"כ עכשיו אין ביהמ"ק וליכא קרבנות תיקון זה אינו מועיל. ברס התיקון שאמר הקב"ה שיעשה חסו' הוא מועילה לכל זמן בזמן הבית ושלח בזמן הבית. וז"ש עדותך שהיה ההו' שאמרה יביא קרבן נאמנו מאור דבריה אבל זה אינו מועיל כ"א לבייך נאה קודש כשיהיה ביהמ"ק. אבל התיקון שאמר ה' שיעשה חסו' ויחכפר הוה מועיל לאורך ימים בפני הבית ושלח בפני הבית. וזה בני אברהם אבלי בליקוטים דכ"ז כתב שמת שזה כה"פ ע"פ שנים ערים שכם החכמה והנבואה או ג' ערים שהיא ההו' יומה הנה היינו החוטא דעכשיו אין לו תקנה. אבל לא יומת עפ"י עד אמר ר"ל זהו הקב"ה שהוא אחד ושמו אחד ע"כ :

יעם האמור יזכן לע"ד כה"פ הורה ה' המימה

משיבה נפש. דיל"ד למה נקט ככהן תורה ה' ולא תורה הסה כמו בשאר מקומות גם מ"ש משיבה נפש מזה הכונה. ברס כבר אמרנו לפני דברי החכמה והנבואה החוטא אין לו תקנה וגם לפי דברי ההו' שאמרה יביא קרבן אינו מועיל זה כ"א בזמן שביהמ"ק. ועוד אפי' בזמן שביהמ"ק וזה התקנה של הקרבן היא דוקא למי שידו נטתה משא"כ העני שאין ידו משנה להביא קרבן אין לו תקנה ואפי' שיש קרבן עני מ"י איכא זילוחא לו בהבאת קרבנו ומלעזר על רוב מזלו והוא מתיאוש מעלמו מלהביא כלל וסוב מקיים בו דברי החכמה או הנבואה מיה או רעה. משא"כ תורה ה' שאמר יעשה חסו' ויחכפר לו היא מועילה ומלוכה :

ומלייה לכל נעשיר ולעני ולית בה זילותא. וידוע
 משפירש"י ז"ל בפסוק ונפש כי תקריב קרבן מנחה
 דלא נאמר נפש בכל הקרבנות אלא במנחה לומר לך
 שפני המביא קרבן מנחה משי"כ כאלו הקריב נפשו.
 וז"ל ה' מטעם הענין כי תקמ"ע הבי"ד שער החלד
 דע"ה דהרי לך שטעני נקרא נפש וכוה פי' הפ' את
 אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ע"ש. וז"ל
 הדרת ה' שאמר שהועיל יעשה השו' היא המימה
 שמועילה לכל אדם לפעיר ולעני והו' מסיבת נפש
 שאפי' הפני שנקרא נפש היא מועילה לו שחור
 בתשו' מאליה לפי דברי הרה"ק שאנחה יביא קרבן
 פעמים שאינה מועילה לו לעני וכו"ל :

ושמעתי שורשי ראומות אמרו שהד' דברים
 שאמרו החכמה והנבואה והח' והקב"ה
 נרמזו בפסוקי תמונה רשע רעה וכו' והיינו מ"ש
 תמות רשע וכו' כנגד מ"ש הנבואה תמות רשע
 רעה היינו יסורין ומ"ש ויגאלי לדיקו יאשמו היו כנגד
 מ"ש הח' יביא קרבן והו' ויגאלי לדיקו ש"ע יאשמו
 לאון קרבן שיביאו קרבנות ומ"ש פודה ה' נפש עבדיו
 ולא יאשמו כל החוסים בו היא כנגד מ"ש הקב"ה
 שיעשה השו' וימנע לו ויאונו לדיקו גם לקרבן כדי
 להתקשר לו אלא בתשו' לבד סני עי"כ. ואפשר שידויק
 מ"ש פודה ה' נפש עבדיו לרמזו אל האמור שהעני
 נקרא נפש דבמה שאמר הקב"ה שיעשה השו' היא
 מועילה ביותר התקנה הזאת לעני שחור בתשו' ואינו
 נלרך להבאת קרבן והו' ולא יאשמו כל החוסים בו.
 וז"ל הפ' חלקי ה' אמרה נפש" על כן אומיל לו. גם
 יל"פ בזה מ"ש בילקוט והוב"ד בס' גאון מהלה מוזמר
 פ"ה טובה ישר' עד ה"א וכו' אמרו אליו כל השא
 עין וקח טוב וקח נפש ע"כ. ר"ל שהנביא אומ"ל טובה
 ישר' עד ה"א וכו' קחו נפש דברים דברי וידוי
 וחכמה וטובו בתשו' אל ה' ואי"ל להביא קרבן כ"א
 בתשו' לבד סני ואמרו אליו כל השא עין וזאת התקנה
 של השו' היא ביותר מועילה לעני שנקרא נפש שאי"ל
 להבאת קרבן וז"ל וקח נפש :

דרוש ה' לתשובה

יראהו האדם ירחיק דיוא את אשר חבבים הנירו
 עשם לשבת אשר זכה לשם היום הנורא
 הוא שבת השופה. וה' כמורה"ש דברי ז"ל בביה"ק
 כהן עשם נכון בהק' מסרו"ל צב"ר וז"ל וילא קון
 מלפני ה' מהיכן ילא ר' תמא בשם ר' מנינא בר
 ילחך אמר ילא שחך הך מד"ה הנה הוא יולא לקראתך
 וראך ושחך פנע בו אדעה"ר אמ"ל מה נעשה בדיעך
 אמ"ל עשימי תשו' ותפסרתה. החחיל אדעה"ר מעפח
 ע"פ אמר כך היא כוחה של תשו' ואני לא הייתי
 יודע מיד עמד ואמר מוזמר שיר ליום השבת ע"כ.
 והקדוקים רבים ומבוארים דלמה אדעה"ר לא עשה
 תשו' תקף כ"א עד שראה בנו שיעשה השו' נעשורר
 הוא אח"כ ועשה תשו'. גם מ"ש כך היא כוחה ש"פ
 נד' מזה דלא נעלם ממנו דרכי החשו' אלא דלא
 היה יודע כ"כ כוחה ויל"ד מה נחחדם לו עתה כראותו
 בנו שחך ידע עד היכן מגיע כוחה ש"פ. ומו מהו זה
 דקאמר מיד עמד ואמר מוזמר שיר ליום"ש מה ענין
 זל"ז והיפ"ה ז"ל פי' אותו שאמר מוזמר על יום קבלת
 החשו' ואולם פשט הענין דקאי על השבת ממש

ולל"ד מאי שאפייה הכא. ופי' בהק' את הירוע התשו'
 לא ניתנה אלא לישר' דוקא ולא לשאר האומות
 וכמ"ש בעי"מ ז"ל. וזו"ה טובה ישר' עד ה"א סס
 רמז דהתשו' אינה מכפרת אלא לישר' והרבה פעמים
 נאמרו בדבר דמ"ש אלו מאלג. והד' מנייהו עדיף מ"ש
 המפ' בשם ה' יע"ר ז"ל דמי סהוא אחר בריאת
 העולם אינו יכול לשנות בדבר שהוא קודם צ"ע.
 והנה ישר' והתשו' הם מו' דברים שנבראו קודם
 בה"ע כידוע ולכן ה"ע התשו' מועיל להם לישר' לא
 כן לשאר האומות שכולם נבראו אחר בה"ע. ועי"כ
 הו"ל עשם למשו"ל נוי ששבת ח"מ עפ"י מ"ש היפ"ה
 ז"ל דפסק גדול נטל במעשה בראשית דאין אפס"ל
 שבוים שבת הקב"ה שבת ויגשם ולא היה בו שום
 בריאה והלא שבת עצמה לריבה בריאה שכן אמרו
 בזה"ק ששם ימים עשה ששם קאמר ולא בששם
 משמע דששם ימים עצמם לריבים בריאה ולפי"ו ככר
 היה ביום הו' בריאה שבת גופיה ואין אפס"ל שבת
 ביום הו'. אלא ודאי שהשבת קדמה לב"ע ואלולי יוס'
 שבת שנתן בה בששם הימים לא היה בהם לפעול
 עכ"ל היפ"ה. הרי מוכח מזה שהשבת קדמה לב"ע.
 וזה"ש שאין שייך שביחה בנוי משום דכל המאמר
 בצריאה אינו שולט בדבר המוקדם ולכן נוי ששבת
 ח"מ אבל ישר' שאף הם נבראו קודם בר"ע להם
 נאה ויאה השבת עכ"ד העי"ד ז"ל. וכוה ח"ש מאמר
 הנ"ל והוא שהאמת אדעה"ר קדמה לו ידעה שיש השו'
 בעולם ברם הוה ס"ל שלא מועיל לו התשו' דמה
 שהוא אחר הבריאה אינו יכול לשנות בדבר שקודם
 לבריאה והוא היה מחויב עצמו בדין שאר האומות
 ולא כדין ישר'. לכן כשראה בנו יולא שחך שאלו מה
 נעשה בדיןך דכפי סברתו לא מועיל לו התשו'. אך
 כיון שאמ"ל עשימי תשו' ומזה יורה דדין ישר' י"ל
 ושי"ך תשו' גבייהו. בלוחה שעה החחיל אדעה"ר מטפח
 ע"פ ואמר כך היא כוחה ש"פ ואני לא הייתי יודע
 שאף לגבי ידון מעלה ארוכה מיד עמד ואמר מוזמר
 שיר ליום"ש דמד עשמה אי"ל ומי ששי"ך ביה תשו'
 שייך ביה שבת ואין לו דין נוי ששבת ח"מ אלא אדעה"ר
 דין ישר' י"ל ושי"ך ביה שבת ותשו' וכאמור דהא בזה
 פלי"ה. והו' כו' מאמרם בתנחומא והובא בילקו"ר
 וז"ל וישם ה' לקון אות לבלתי הכות איתו כ"מ אות
 שבת מסר לו דכתיב כי אות היא ביני וביניכם עי"כ.
 וק' דמ"ש מטה או משאר חרי"ג מלות. ואולם עפ"ה
 מביאר דקון היה חושש שחך הפנע בו קוברו תחילה
 וכמ"ש והיה כל מולאי יברגני והטעם שחששו שלא
 מועיל לו התשו' מאחר שדין כ"ג י"ל ולא שייך ביה
 תשו'. לזה חידש לו הקב"ה ומחר לו אות שבת דמזה
 הוראה יולא שדין ישר' י"ל ושי"ך גביה שמירת שבת
 וה"ה דשי"ך ביה תשו' דעשם אחד להם וכאמור יח"כ
 אין עוד רשות לבוס בריה להכות אותו דתשו' שפשה
 נחפז עוני דמהאמור נהבאר הטעם מה טובה היום
 הנורא הזה שבת בנתיים לשם ולתפארת שבת תשו'
 דהא כהא חליא דמאי דשי"ך ביה שייך בזה דמד עשמה
 אית לכו עכ"ד :

ובז"ו לע"ד כה"כ אשר' אטוס יעשה זאת ובי"א
 יחויק בה שומר שבת מחללו ואל יאמר בן
 הנכר הכדל הבדילני ה' כה אמר ה' לסריסים אשר
 ישמרו את שבתותי ונחברו באשר הפלתי. ויל"ד בת"ש
 יעשה זאת דלא ידענו על מה כוננו. גם מה עולה
 על דעת בן הנכר לשיאמר הכדל הבדילני ה' ומהו
 הכונה לבטל דעתו בת"ש אח"כ כה אמר ה' לסריסים
 אשר ישמרו את שבתותי דמה ראוה מהשבת לבטל מה
 שעלה

שעלה עדין הנכר, גם מ"ט ובחרו באשר חפצתי מה
 כונתי בזה. כנס עמ"ה יובן וקאמר אשרי אנוס
 יעשה זאת דז"א"ת היא כונו להשו' שהיא בנמט' ו"ט
 קו"ל ממז'ן דשלא חלה בני נ"ח לריך הבע"ת לעשותם
 שהם בנמט' זא"ת. ור"ל דאחר שחטא האדם ונעשה
 בנפשו' לטוב שהוא פתוח הערך אשריו הם יגהר
 יחסי מעשהו לעשות השו' שנקראת זא"ת. ואל יעלה
 ט"ד לומר שלא חפצתי לו החשו' דאינו יכול לשלש
 בדבר שקודם לנ"ע שהיא החשו' ו"ט ואל יאמר בן
 הנכר האדם שנעשה לו נכר מה' ע"י מעשו הרעים
 שהבדל יבדילני ה' שאינו מועיל לי החשו' מאחר
 שהוא נכרה אחר ב"ע ואינו יכול לשלוט בזה שהוא
 קודם לבריאתו, אל יאמר בן דמאחר ישראל הם מכלל
 דברים שנבראו קודם לבריאת א"כ מועילה להם
 החשו' וראיה גדולה לזה מהשבת דמאחר דישר'
 שומרי שבת הנם שהשבת הוא מו' דברים שנבראו
 קודם לנ"ע וה"ט שנס ישר' קדמו לנ"ע ויכולים
 לשלוט בדבר שנברא קוב"ע. בן הוא הדין לגבי החשו'
 דהוא מועילה לישר' שנבראו קוב"ע משא"כ לשאר
 האומות שהם אחר הבריאה ומה"ט גוי ששבת ח"מ
 גם החשו' אינה מועילה להם. ו"ט כה אמה ה'
 לסריסים אשר ישמרו את שבתותי דים ראיה להם
 מהשבת דמועילה להם החשו' אשר כה תהי ה'
 כמשו"ל שאלו להכמה מועת מה עינכם וכו' וכו'
 והקב"ה אמר יעשה השו ויהפכר לו ו"א ובחרו
 באשר חפצתי והחשו' חד עמא חיה להו:

ובז"ן כו' משו"ל צמ"ך רוח ורחמה וסנה וסנה
 שמתוהך עליך ורחמך מגילולי ע"ו וסנה
 במלות ומע"ט ושמה שמתוהך עליך אלו בנדי שבה
 ט"כ, וק' דמה ענין שבה למ"ס מקודם אכן ע"ה א"ס
 והיינו כדו שלא יעלה על דעתה לומר דהחשו' אין
 מועילה לה דמה שהוא אחר הבריאה אין יכול לשלוט
 בדבר שהוא קודם הבריאה וביותר שהיא גורמה ויש
 ס"ד לומר דלא מהני חשו' לגרים. ע"ו בלה נעמי
 לומר לה דמועיל לה החשו' ו"ט ורחמה מגילולי ע"ו
 דתעשי חשו' ומועילה לך וגם וסנה במלות ומע"ט.
 וראיה לזה דהחשו' מועילה מהשבת דהנם שהוא מו'
 דברים שקדמו לנ"ע ישר' שומרים את השבת וה"ט
 שנס הם קדמו לנ"ע ויכולים לשלוט בדבר שהוא קוב"ע
 וה"ה לגבי החשו' דהיא לישר' שנבראו קוב"ע. בן ג"כ
 לגבי דודה כיון שבה להחניני מעשה הו' דינא כישר'
 גמור והיא לריבה לשמור השבת דמזה כה' דמועיל לה
 החשו' דגר שנהנייר קקטן שגולר דמי. ו"ט ושמה
 שמתוהך עליך אלו בנדי שבה רמו לש' יורה שבה
 דממנו יש ראיה דמועיל לה החשו' דעטס אחר להם.
 וז"ר משו"ל כל השומר שבה כהלכתו אשי' עו"ו
 כדור אנוס מוחלין לו היינו דמשמירת שבת מוכח
 דהחשו' מועילה לו. וז"ר חשב אנוס עד דכא דחיבה
 חס"ב היא אומיות שבי' היינו דמזח השבת שהוא
 מו' דברים שקדמו לנ"ע ישר' שומרים אותו מעטס
 שנס הם לנ"ע קדמו ויכולים לשלוט בדבר שהוא
 קוב"ע מינה מוכח דנס לגבי החשו' היא מועילה לישר'
 ולכן והאמר טוב בני אדם:

וקרוב לזה כתב האדר"ה בבלי י"ז ב"ו פסוק
 על הר גבוה עלי לך מבשרת יוון הרימי
 בכה קולך וכו' הרימי אל תירא. עפ"י הידוע שכל
 דבר שנברא קוב"ע אינו טהור בו דין תורה ולכן הר
 המוריה לא נאסר משום ע"ו. ומטע"ו מהני לישר'
 החשו' כי ישר' עלו במחשבה להבראות קוב"ע ולכן
 כנס שמן הדין אין החשו' מועלת מעטס דמלך שמחל

ע"כ איכ"מ עכ"ו לישר' מועלת החשו' וכמ"ס המפ'
 בזה. ונמלא סיס ראיה מהר המוריה לישר' שמועלת
 החשו' להם. וז"ל על הר גבוה עלי לך וכו' כדו סיבה
 יך ראיה ברורה משם לקבלת החשו' כי הגולה תליא
 בחשו' ולכן מאחר שאלו עומדת שם הרימי בכה וכו'
 הרימי אל תירא מדברי החומות שאומרים מלך
 שמחל ע"כ איכ"מ וז"ל חוץ שייך שישוב עוד אלד'
 ישר' אל האומה הזאת. שכמו הבר הגבוה במעלה
 שהוא הר המוריה לא נהג בו ד"ס ישר' קוב"ע
 בן חומה הישראלית אין נוהג בה ד"ס לענין זה ובכדור
 מחול. וזהו כה"פ למה אלד'ים זמחם לנחם יעשן אפך
 כללך מרעיתך זכור עדתך קנית קדם גאלת שבע
 נחלמך. וכ"ס הלא חטאו ופשוו צי וז"ל לחמול להם
 במלך שמחל ע"כ איכ"מ. זה חינו דהרי הר ליון זה
 שכנה בו ולא נאסר משעס ע"ו וה"ט דכל דבר
 שנברא קוב"ע אין נוהג בו ד"ס. ה"כ ישר' עלו
 במחשבה להבראות קוב"ע אין נוהג בהם ד"ס וספיר
 מו' למחול להם והחזירם לעיר קדשך עכ"ד יל"ו :

ובז"ן לט"ד כה"פ רבים אומרים לנפשי אין ישר'
 באלד'ים סלה וחסה ה' מנן בעדו כבודי
 ומרים ראשי קולי אל ה' אקרא ויעני מה"ק סלה.
 הכו' רבים שהם אומרים לנפשי דמניע הפנס
 לה בהחשאים ועויות ע"ד מ"ס הנפש החוטאה היא
 חמות אומ"ל שאחר שחטאתי ופשעתי לפני ית' טוב
 איני בחי' מחי' וסליחה דמלך שחל ע"כ איכ"מ. אבל
 איני לא בן עמדו כ"א דהחשו' מהני"ל לי מאחר
 דקוב"ע עלה במחשבתו ית' לבראות אחי טוב אינו
 נוהג בו ד"ס. וז"ל וחסה ה' מנן בעדו כבודי ומרים
 ראשי ע"י החשו' קולי אל ה' אקרא ויעני וספיר מני
 מחול ע"כ לגבי דידי דמוקדם בבריאה עדיף שאין
 נוהג בו ד"ס. וראיה לזה מהר קדשו סלה שהוא הר
 המוריה דלא נאסר משום ע"ו והמ"ט שנברא קוב"ע
 ואין נוהג בו ד"ס בן הה"ג לגבי דידי דנבראתו קוב"ע
 אין נוהג בו ד"ס ומהני"ל לי החשו' וספיר מני מחול
 ליקריה. והו' שאלו אומרים בודי"ס וסליחות ותחנינים
 דעני לברכה חביבו בזה המוריה ענין. דלכא"ן ק'
 דהיליל בלור כסדים שהוא מפרסם יותר כשהפילו ק'
 נמרוד לכבשן החם והוא ית' הנינו ממני. אלא דרמינו
 להזכיר הר המוריה דמננו יש ראיה לקבלת השוכנינו
 ולסליחה עוונותינו. והיינו דממה שראינו בעקדה
 שגטוה אשע"ה שחיה שם בזה המוריה ושוב נחלמך
 כאלו נענה שם ואמ"ל יען אשר עשית את הדב"ו וכו'
 כי ברך אברכך וכו' דמזה נר' ולא נאסר מה"מ משום
 ע"ו וה"ט מסיס שנברא קוב"ע וכל דבר שהוא קוב"ע
 אינו נוהג בו ד"ס. מטע"ו בעלמנו ענין לקבל חסוביחנו
 דהחשו' מהני"ל לישר' יען כי ישר' עלו במחשבה חסו'
 להבראות קוב"ע ואין ד"ס נוהג בהם ולכן הגם שמן
 הדין אין החשו' מועלת לחוטא דמלך שמחל ע"כ
 איכ"מ עכ"ו לגבי דידן אנו בני' דהיינו במחשבתו ית'
 לברוא אחתו קוב"ע אין ד"ס נוהג בו והחשו' מועילה
 לני. והו' כה"פ מי אל כמוד' נושא עון ועובר ע"פ
 לשארות נחלתו וכו' יכבוש עוונותיו וכו' מימי קדם.
 שם רמו דה"ט נושא עון ועובר ע"פ לשארות נחלתו
 וכו' יען דהם מימי קדם דישר' עלו במחשבה שחילה
 להבראות קוב"ע וגם החשו' בן ואין ד"ס נוהג בהם
 לכן ספיר מני מחול:

ובז"ן כה"פ ה' משון אהה היית לנו בדו"ד. בטרם
 כרים וילדו והחולל חרץ ונבל ומעו"ש. אהה
 אל השב אנוס עד דכא והאמר טובו בנ"א. ולל"ד מ"ס
 משון אהה היית לנו על מי-מרמזו. גם מ"ס בדו"ד מהו
 הכונה

הכונה. גם מה בא להשמיענו באומרו בערם הרים יולדו ותחולל ארץ והכל וכו'. גם הסמיכות למ"ש אח"כ השב אנוש וכו' מה כוונתו בזה. ועפ"ה א"ש והיינו ומהה"מ שנבנה עליו ביהמ"ק ראשונה ושניה ולא נאסר משום ע"ז וה"ע משום דכ"ד שנברא קוב"ע אינו נוהג בו ד"ת. מה"ע מהני התשו' לישר' דהס עלו במחשבה סהילה ואין ד"ת נוהג בהם. וז"ש ה' משון אהה היית לנו היינו ביהמ"ק שנבנה על הה"מ בדור ודור בפעם א' וב' ולא נאסר משום ע"ז ומוכר"ל דה"ע משום דנברא קוב"ע ואין ד"ת נוהג בו וז"ש בערם הרים ולדו ותחולל ארץ ותכל היינו דנברא הה"מ קוב"ע. ומע"ע רמו דגם לעוה"ב ביהמ"ק יהיה מקומו שם ואתה האל משרה שכי' שם. לכן מה"ע נופיה וממנו יש ראייה דמהגייא התשו' לישר' שהם נבראו קוב"ע ואין ד"ת נוהג בהם והוא תשב אנוש ע"ד ותאמר שובו בניא דלגני דידו אינו דורהו מלך שמחל ע"כ איכ"מ :

ויובן

נ"כ מ"ש בבב"א דר"י"ש במדה ה"ג שאומר וכלן ב' כתובים המכתישים וכו' דתיבת וכלן אי"ל ביאור. ובס' בני ישאכר דק"ך כתב בשם מוהר"ג ז"ל דפי' דהנה מדה ה"ג בתורה היא ונקא לא ינקא ובג' אמרו כתיב ונקא וכתוב לא ינקא ותי' מנקא לשבים ואינו מנקא לשאינם שבים. ונר' שלמדו הדבר מן ה"ג מדות שאמר מיכה בפסוקי מי אל כמוך וכו' עד מימי קדם מכוונות אל ה"ג מדות שבתו'. ומימי קדם שהוא מכון כנגד ונקא לא ינקא הוא רמוז אל התשו' שקדמה לעולם והוא המכריע כמ"ש בתו' ונקא לא ינקא דסתתן אהדדי הוא משום דהכל תלוי בתשו'. וז"ש התנא בסוף מדת ה"ג שהוא מכון למדת ונקא לא ינקא. אמר וכלן היינו במדה הזאת שני כתובים המכתישים וכו' היינו נאמר ונקא ונאמר לא ינקא עד שיבוא הכתוב הנ' של מילה והיינו מימי קדם הרמוז על התשו' שנברא קוב"ע ומכריע ביניהם לומר לך שהכל תלוי בתשו'. מנקא הוא לשבים ואינו מנקא לשאינם שבים עכ"ד ודפח"ח. ולפי דרכינו נכתוב הדברים יותר דיען דהתשו' וישר' הם קובע"ע ולכן אין ד"ת נוהג בהם והוא הטעם דמועילה התשו' לישר' הגם דק"ל מלך שמחל ע"כ איכ"מ שאני ישר' דהס קדמו לב"ע וגם התשו' קדמה לב"ע אין ד"ת נוהג בהם וגרמוז זה בפסוק מי אל כמוך וכו' לשאריה נחלתו וכו' בתיבת מימי קדם וכנז"ל. משא"כ לאוה"ע נבראו אחר בה"ע אינה מועילה התשו' להם. והוא בבב"א דר"י"ש שהם מכוונים ע"ד ה"ג מדות שבתו' אמר וכלן ר"ל במדת ה"ג שני כתובים המכתישים וכו' מאי דכתיב ונקא לא ינקא עד שיבוא הכתוב הנ' של מיכה שאמר במדת ה"ג מימי קדם המורה על ישר' והתשו' יחד שנבראו קוב"ע ואין ד"ת נוהג בהם הנה הכתוב ההוא מכריע דמנקא הוא לישר' לשבים בתשו' דהתשו' היא מועילה להם דאין ד"ת נוהג בהם ואינו מנקא לאוה"ע שהתשו' אינה מועילה להם דד"ת נוהג בהם ונקראים אינם שבים :

עוד

אפשר בכו' הפ' אשרי אנוש וכו' וגם לכו' המד' הג"ל עפ"י מ"ש בפסחים דק"ע אמר רב כהנא משם ר"י וירי אדם פרושות ירו כתיב מלמד שידו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים. והוא אי אמרי' יש אש למסורת אזי התשו' מועילה לכל אי אמרי' יש אש למקרא אזי אין התשו' מועילה. דבזה פי' הר"ג אשכנזי ו"ל מדר' תמוה סתבה זאת ל"דור אחרון מכלן שהקב"ה מקבל שבים ע"כ. והיינו כי מאש למסורת בתר הכתיבה מוכח דהשו' מהגייא ע"ש. ויש לרמוז

דתיבת זא"ה היא רמוז לתשו' בנמט' לוי"ס קו"ל ממו"ן דשלשה אלה לדרך הבע"ח לעשותם. גם בש"ס עירובין דנ"ב אמר ר"ח רגלו אחת בתוך החתום ורגלו אחת מן לחתום לא יכנס דכתיב אש תשיב משבת רגלך רגלך כתיב. דמזה נר' דבתר הכתיבה אזלין ויש אש למסורת וממילא התשו' מועילה. וז"ל אשרי אנוש יעשה זאח כלו' דאחר שחטת האדם ונעשה בבחי' אנוש שהוא פחות אשריו אש ימרה לעשות חטו' המכונה בשם זאת וכנ"ל ובן אדם יחויב כה בס"ז דהתשו' מועילה דיש אש למסורת וידו כתיב שידו פשוטה לקבל שבים. וראיה לזה דיש אש למסורת מדין השבת דרגלו א' בתוך החתום ורגלו א' חול"ת אל יכנס דרגלך כתיב וזא"ל נהר הכתיבה. וז"ש שומר שבת מהללו מלתללו כלו' דגם כשיהיה כנר"ז רגלו א' וכו' אל יכנס ושומר ידו מעשות כ"כ. וגם יש רמוז בתיבת ושומר היינו דכשהוא שומר שבת מלתללו בדרון כזה רגלו א' וכו' דאינו נכנס דאזיל בתר הכתיבה בזה נמשך נ"כ ושומר ידו רמוז לקרא דכתיב וירי אדם ידו כתיב שידו פשוטה לקבל שבים דמוכח דתשו' מהגייא דיש אש למסורת. וחזר עוד לבאר הדברים יותר ואמר ואל יאמר ו' הגבר שנתכבד מה' ע"י מעשיו הרעים. דהבדל יבדילי ה' שאינו מועיל התשו' דיש אש למקרא ולא אזיל' בתר הכתיבה. עז"א אל יאמר כן ומביא לו ראיה מדין השבת דאש רגלו א' וכו' אל יכנס דרגלו כתיב ויש אש למסורת. וז"ש כה אמר ה' לסריסוס אשר ישמרו את שבתותי וממנו יש רא"ג דיש אש למסורת ומהגייא השו' ולכן ובחרו באשר חפלתו היא התשו' שאני חפלתו כה וכמשו"ל שאמר הקב"ה יעשה תשו' ויהפכר לו. ובזו"ו כו' המד' ורחלם מגילולי ע"ז וסבת במלוח ומע"ע ושמה שמוותיק ע"לך אלו בגדי שבת שה"ה כמבואר. גם משו"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עופ"ז כתיב מוחלין לו. וז"ל תש"ב אנוש עד דכא הש"ב דהא אוה"ע שבת היינו דמכח שמירת השבת ברגלו א' וכו' מוכח דההזו' מהגייא לכן ותאמר שובו בניא. והו' נ"כ כו' המד' וישס ה' לקין אות לבלתי הכות אוהו כ"מ אות שבת מס"ל דכתיב כי אות היא בני וביניכם ע"כ. גם ת"ש במד' ויאל קין מלפני ה' יאל שמח וכו' פגע בו אד"ה' ואמ"ל מה נעשה בדיןך אמ"ל עשיתי תשו' וכו' מיד עמד ואמר מומור סיר ליוה"ש ע"כ. דאד"ה' היה סבור דיש אש למקרא והתשו' אינה מועילה וכשאל"ל בנו עשיתי תשו' ונחפשתני אזי אמר כ"כ היא כוחה ש"ח דהיא מועילה דיש אש למסו' ואני לא הייתי יודע מיד עמד ואמר מומור סיר ליוה"ש דראש מעשה ונוכח הלכה בדין השבת דרגלו א' וכו' אל יכנס דמזה מוכח דיש אש למסו' ובתר כתיבה אזיל' דמינה יש ראיה לתשו' דהיא מועילה דיש אש למסו' וידו כתיב ידו פשוטה לקבל שבים :

ובמורה"ש ז"ל בביה"ק פי' באו"א והוא שהן אחת דאד"ה' הו"ל ידיעה דאיכא תשו' בעולם הוה ס"ד דאינה מועילה לכפר חטאו ובבעור זה לא עשה תשו' חקף עד שראה בנו שטעה תשו' ונחפכר מו' ידע עד היכן מגיע כוחה של תשו'. והוא בבק' מ"ש בג' יומא אמר ר"י גדולה תשו' שדוחה ל"ה שבתו' וכו'. וכל הפס' הק' דמאי גדולה ש"ח שדוחה ל"ה שבתו' והלא כן ק"ל בכ"מ דאחי עשה ודחי ל"ה שבתו' והתשו' היא מ"ע כידוע ותיקלו באופנים שונים. והוא ז"ל ס' בבק' מ"ש התוה' עמ"ש בג' קידושין דל"ח ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכול מעיקרו לא אכיל אלמא אקרוי עומר

דיבמות חשיב כאורח עשה דקוה"ד דהא חסם איפכא מסנייה עדיין קשה אס לא שנאמר דיש ע"ס בדבריו :

ואמת אגיד דבלומד סוגיית יבמות הג"ל הוק"ל דהא השבח ג"כ הוא עשה דקוה"ד וכמש"ל בשבט שבה ודינין במרה אפקוד. וש"ר להי אור יקרות ד"י שהק' כן והל"ע. אלא דש"ר להי לימודי ה' בלימוד קל"ד שכתב דשבת לא מיקרי עשה דקוה"ד שאין עיקר מלכותיה נכתבו אלא ללחוד"ד ומה שנלמדו במרה לא נכתב להדיח ובוה נתייבדה קושיא הג"ל. ומהרי"מ"ט ז"ל הקשה ע"ד החוס' מסוגיית יבמות הג"ל דפריך מה למילה ופסח שכן ישנן לפני הדבור ולהכי דמו ל"ה דשבת אלא דלפני הדבור עדין טפי. וה' אור יקרות שם ה' לזה דמ"ט ישנן לפני הדבור פ"ה הוא דהם מלכות הקודמות שנלמדו עליהם קוה"ד לעשותם ולהכי עדיפי טפי. אבל הך דהכא שנייא היא דנאמרה המילה קוה"ד לקיימה אחר הדבור ולהכי אין בה כח לדחות הל"ה דלאחר"ד. ושבו חזר בו מדברי הר"ש בפ"ב דחלה בנ"ל מדבריו שם כפ"י מוהרי"מ"ט ע"ס. ולאכ"י הפעוט לא ידעתי מאי כוונתו צוה לדחות מה שיישב לדברי מוהרי"מ"ט ז"ל, וה' חיס רבוס ז"ל בס"מ"ג יישב לקו' מוהרי"מ"ט ז"ל דכוונת הג' ה"ז דמילה ותמיד מלבד הטעמים שיש בהם דהיינו כמילה טעמא דייג בריחות ופסח טעמא דכרה ותמיד טעמא דהדיר עוד איה צוה דישנן לפני הדבור וכו' ע"ס. ויש לעמוד בדבריו אלא דשבת אין הפנאי מסכים. ועיין בס' פאנ"ג ד"ו וכו' שמחזי"ט דק"ט מה שפ"י בדברי החוס' שלא יקשה עליהם מסוגיית יבמות ע"ס. וכו' משה אפרים דכ"ט האריך והק' לדברי החוס' מדבריהם שנגיגה ונגיטין דספרי לדבריהם דהכא ע"ס. והחידו"א ז"ל בכ" ח"ט ח"א ס"ד האריך צוה. וכו' לימודי ה' שם יישב לקושיא מוהרי"מ"ט ז"ל :

והנה הר"ן ז"ל בר"פ בחרה דריה והבי"ד מב" ז"ל בס"י תרפ"ח זענין אס חל ר"ה בשבת דלא הקעינ דתיישי' שמא יעביר ד"ה ברה' כחז וז"ל וא"ה מ"ט הני דגורין ומ"ט מילה דסריי' בשבת ול"ג שמא יעביר סינוק או אומל ברה', י"ל דהכא שאני לפי שהכל טרודים בהם ולא מ'דבר חד אחזריה משא"כ במילה ע"כ. והכנה"ג ז"ל בחא"מ ס"י קקפ"ח הגב' ה' ע"ד דכבר אמרו בפ' לולב וערבה דבלולב גזרו משום דלא ידעינן בקיבועא דירחא ועט"ז ג"כ יספיק לתה הפרש צ"ן לולב למילה. ובשופר ג"כ כבר כתב הוא ז"ל בפ' לולב דהוי דומייל דלולב דלא ידעינן בקיב"ד. וכ"כ בס' תמ"ד סו"ע"ז נחן ע"ז להפריש צ"ן מילה ללולב ושופר גס ממגילה ליכא קושיא דהויא ריבנן ול"ע עכ"ד. וכו' קול הרמו בפ"ד דסוכה מ"ב הביא דבריו ותמה עליו דלא שם לבו דאהא דאמרי' בש"ס דלא בקיאינן בקיב"ד י"ג ב' פ"ה ה' פרש"י ז"ל דאיירי בזמן הראיה ואנן צבבל ובחול"ל לא ידעינן אס עיברו אלול או לא. ופ"ה הג' הוא פ"ה החוס' דמיירי אפי' צוה"ז וצ"ג דפסחא אן בקיאינן בקיב"ד כדאמרי' בכמה דוכתי עבוד רבנן כאלו לא בקיאי משום גזירה דזמנין דגזרו גזירה פ"ה הגוים ואחי לאתקלקולי וכו'. והשט"א לפי' החוס' יש מקום לתמיהה הכנה"ג דטעמא דג' היא לזמנינו. אבל לפרש"י אין הטעם אלא לזמן הראיה והר"ן ז"ל כתב בהוי"ה כפרש"י וא"כ לא יש פסח לזמן הזה ולריכס לעטמא דהר"ן עכ"ד :

ואההמ"ר ונע"ר ח"ס אני ע"ד שהרי בפ' לולב וערבה

טומר והדר אכול. וכתבו החוס' בירוש' מקשה למה לא אכלו מלה מן. החדש ויבוא עשה דצערב האכלו מלוח וידחה ל"ה דחדש וכו' דאין עשה דקודם הדבור דמי ל"ה דאחר הדבור. והנה החס"י הוא עשה דקודם הדבור והכי איחא צמד' ועשה פן יעלה ירו אמר אבא בר כהנא מלמד שפסח לו הקב"ה פסח ס"ה שאין ועשה אלא חס"י שנא' ועשה ישר' מה ה"ח שאל מעמך. גמ"ל דעשה דחס"י הוא דקודם הדבור ומהראוי היה ולא דחה ל"ה כמ"ס החוס' וכו' ר"י לאשמעינן גדולה חס"י דאפי' הוא עשה דקודם הדבור דמייל ל"ה שבתו שלאחר הדבור. ועיין להגס"ר ז"ל בפ' יתרו שקדמו בפ' זה יעו"ס :

והנה כמוהרי"א ז"ל בס"ה שמי' הוק"ל ע"ד החוס' ז"ל מסוגיית דפ' אלול מילואות דפריך דלא אחי עשה דכאור"א דמי ל"ה ועשה. דלפי דבריהם ז"ל הוק"ל עדיפא מינה דהא דפ"ק דיבמות חשיב כאור"א עשה דקודם הדבור ולא אחי עשה דקוה"ד דמי ל"ה דאחר"ד עכ"ל יעו"ס. ואחמה"ר דבריו ק"ט דסוגיית יבמות הנו' הם איפכא דעשה דכאור"א אינו עשה דקוה"ד. דהכי איחא חס"י אשכחן דאחי עשה דמי ל"ה גרודא. ל"ה שיש צו כרה היכא אשכחן דמי דאלטריך עליה למיסר וכ"כ. נילף ממילה מה למילה שכן נדרתי עליה י"ג בריחות. מפסח שכן כרה מחמיד שכן תדיר. מחדא לא אחי"א תיה מתרתי מהי תיה ממילה ופסח שכן כרה. מפסח ותמיד שכן לורך נבזה. ממילה ותמיד שכן ישנן לפני הדבור ואל"בא דמ"ד טולה שהקריבו ישר' במדבר טולת המיד הוה. ומכילהו נמי שכן לפני הדבור. אלא תיה מכאור"א וכו'. נמלא דלא חשיב החס עשה דקוה"ד זולת פסח ומילה ותמיד. אבל כאור"א אינו עשה דקוה"ד ואין קאמר הוא ז"ל דפ"ק דיבמות חשיב כאור"א עשה דקוה"ד. ומוק"ל ע"ד דג' שם קודם לזה קאמרה דאין למילף ממילה ותמיד שכן ישנן לפני הדבור ומכילהו נמי שכן ישנן לפניה. א"כ מאי האי דאמרו שם בש"ס אלא אלטריך חייבת עליה למיסר כד"א תיה מכאור"א נתיייל יכול יהא כאור"א דומה שבת ה"ל איש אמו ואביו חראו ואם שבתיה השמורו כולכם חייבים צבדודי. מאי לאו דאמ"ל שחוט לי בשל לי וטעמא דכהן רחמנא אח שבתיה השמורו הא לא"ה דמי ע"כ. דלפי"ד ק' דאיכא למפרך מה לכאור"א שכן ישנו קוה"ד וכדפריך אמילא ותמיד צואפן שדבריו ז"ל לי ל"י : **וראיתו** בס' בני מ"י בליקוט' דקפ"ו דכחז וז"ל עמ"ס בג' יבמות ממילה ותמיד שכן ישנן לפני הדיבור. ומ"ט החוס' בקידושין ריש דל"ה בשם הירוש' דאין עשה דקוה"ד דמי ל"ה דאחר"ד לא פליג אהא דהכא. דשאני הכא דהעשה והל"ה הו קוה"ד דשבת נמי במרה אפקוד. ויש מקשים דהא עשה דכאור"א ישנו לפני הדיבור כדאמרו' בפ' ד"מ דנ"ו עשר מלוח נלמדו ישר' במרה ז"מ צ"ג והוסיפו עליהם שבה ודינין וכאור"א. וא"כ היכי קאמר הכא דאינעריך עליה למיסר כד"א דתיי מכאור"א וכו' טעמא דכחז רחמנא אח שבתיה וכו' הלא"ה דמי. דאיכא למיפרך מה לכאור"א שכן ישנו לפני הדיבור כדפריך נמילה ותמיד. ולע"ד התי' מבור עמ"ס החוס' שם כד"ה טעמא וכו' דמהכא יפ"י בעלמא דמי דלא אינעריך למכתב הכא דמי וכו' ע"ס וא"כ השתא ליכא למיפרך פירכא שכן ישנו לפני הדיבור דהא מקרא יתירה יפ"י באס אינו ענין עכ"ל. דלפי דבריו ז"ל יתורן קושיא השנית שהקשיתי על כמוהרי"א ז"ל כרס קושיא הראשונה שהקשיתי יעליו כמ"ס דפ"ק

וערבה בדברי הר"ן עם מפורש להדיא: כפי' החוס' המיירי אפי' בזה"ל שכ"כ עם וז"ל לא ידעין בקיב"ד שמה אין יו"ט עד לאחר דהו"ל למועבר אלול מעובר. ואפי' ההשח' ידעין בקיב"ד בדקאמרו' הריש בילה אפי'ה הרי אלו, כאלו לא ידעין משום גזירה דילמא גזרו גזירה ואתו לאתקלולי כדאיחא החס' עכ"ל הרי לך דהכח להסיך ממ"ש הוא ז"ל וסבר כפי' החוס' דטעמא רג' הוא לזמניו ג"כ וא"כ י"ש מקום לתמיכה הכנה"ג ז"ל וז"ל. ולא ידעתי מדוע מפרשי המשינות לא העירו בזה:

ובכ"י גזר אריה שיטה דקנ"ח הביא לקושיית הר"ן הג"ל וכחכ דשמע דהרשב"א ז"ל תי' דשאיני לולב וסופר דיש ספק בקיב"ד דילמא ט"ו הוא י"ד וא"כ משה ולכך גזרו שלא יטול שמה יעבירו ד"א כה"ר אך מילה היא משה ודאי' בזמנה אין לנו לגזור ולבטלה. וכנה דמוסר"ר ארזי הכהן ז"ל הוק"ל ע"ז מדאמרי בשבת דקל"ו דולד שלא שח' ל"י ספיקא הו' ופריך א"כ אין מלין בשבת דילמא נפל הוא ומשני מ"מ מחתך כשר בעלמא ע"ש. וא"כ הדר' קושייא לדוכחא דהכתי' גם מזה המילה בשבת ספיקא הוא דילמא נפל וא"כ מזה וא"כ שפיר הו"ל לגזור שלא יטול: בשבת דילמא יעבירו ד"א כה"ר והולך נפל הוא ודמייא ליוט"א דהו' ספיקא ע"ש. ואנא זעירא נלטיד לתוך דהא דלא גזרו במילה דילמא יעבירו ד"א כה"ר ולא יטול בשבת ה"ט מאחר דלאו נילתא פסיקתא. היא דהיכא דאין קי"ל בגוויה דילד דכלו לו חודשיו דליכא ספיקא דילמא נפל והיא משה ודאי' בזמנה דאין לנו לגזור ולבטלה לכן גם בעלמא היכא דלא קי"ל בגוויה שכלו לו חודשיו לא ראו לגזור שלא לטול בשבת מאחר דלאו מילתא פסיקתא היא בכל אופן דלא יטול בשבת דכלו לו חודשיו דהו"א משה ודאי' בזמנה מהלין. וב"ח דגם בודאי דכלו לו חודשיו לגזור אשו לא כלו לו חודשיו בודאי. הא לאו מילתא היא דהא הו"ל גזירה לגזירה ולא גזרינן. משח"כ בשופר וזולב גזירה דידעו שמה יעביר ד"א כה"ר היא מילתא פסיקתא בכל אופן ולכן גזרו בזה. והא דתוקעין במקדש שאני דכ"ע ידעי דאין שבות במקדש זה ג"ל. והגו"א ז"ל תי' דלא אמר הרב קן אלא בש' שקול אך ההוא דם' נפל מיטוטא הוא כדאמרי' בעלמא מיטוטא מפילות ולכן אין הספק הגרוע הלו מועיל לדחות המזה בזמנה. וא"כ א"כ מאי פריך הש"ס דלא ניטול בשבת והא קי"ל דאולי' בת"כ ובודאי ולד מעליא נינהו. הנה קו' זאת בלא"ה תיקשי אך השב"ג מושב לב' נפל ולא אזיל בת"ר. והחוס' ביבמות דק"ט: ובכורות ד"כ נרנשו מזה לרשב"ג אך חייש למיטוט ותי' דאין אלא תומרא שהתמירו מז"ל משום ערוה וכו' וגזרו בהמה אשו ארכ וכו' ע"ש. ות"כ ז"ל דה"ס בשבת פריך דמימיל בשבת לא נמהל וכו' ר"ל לגזור נמי רבנן כה"ג דכולה תרא גזירה היא להחזיק הולד בש' נפל אף דמיטוט דהכי התמירו רבנן כה"ג לא אזלי' בת"ר ומשני שפיר דאיי"כ איסור דמתוך כשר ואין העולם מחזיקין אותו לן קיימא בשביל דמלין אותו דאמרי' אף דנפל הוא א"כ איסור דהא מחתך כשר וכו' עכ"ד:

וראיתי לב' יתכן ויכן ז"ל ביה מלול' פ"ה ה"ח דקב"ג דהביא דברי החוס' יו"ט פ"ד דהוכה מ"כ מ"ש ע"ד הרע"ב ז"ל דהכח וברין היה דאפי' בזה"ל יהיה לולב דומה את השבת ביו"ט של חג. אלא דלא בקיאינן וכו' וטעמא דגזרו שלא לטול בשבת והלא אין זו מלאכה אלא טלטול גזירה שמה

יעלנו וילך אלל בקו ויעבירו וכו' וה"ט דשופר וה"ט דמנילה. כחכ ע"ז החוס' יו"ט וז"ל ומ"ש וה"ט דמנילה חגיגה שנה יעלנו קאי וכמ"ש במ"ב פ"ק דמנילה אבל משום דלא בקיאינן לא שייך לענין מנילה דכיון דמדבריהם היא אפי' היינו בקיאים לא היה דומה שבת ע"כ. והק"י ע"ז היע"ר ז"ל וז"ל לא ידענא מאי אידון ביה ובפי' גרסי' במנילה אמר רבא הכל חייבים בקריאת המני' ואין הכל בקיאים במקרא מני' גזירה שמה יעלנו כידו וילך אלל בקי' ללמוד ויעבירנה ד"א כה"ר וה"ט דשופר וה"ט דלולב ע"כ והימה דבאן כחכ על דבריו אלו וז"ל וכמ"ש במ"ב פ"ק דמני' וגם הביא דברי הש"ס שהבאנו עכ"ד. ואחמה"ר אמינא מפני שלא נהן דעשו בדברי החוס' יו"ט לחלק בין בקיאות לבקיאות לכן עשה להחוס' יו"ט כאלו לא ידע מאי קאמר ח"ו דהביא דברי עזמו שכתב במקום אחר ובתוך כ"ד שכתב דבריו הראשונים דהאמת דדברי החוס' יו"ט הם בפורים וגזויים וכנהו כמיש הרב וה"ט דמני' היינו שדכרו סוכבים עמ"ש עם גזירה שמה יעלנו ד"א וכו' קאי והוא דתייש' שמה יעבירו ד"א כה"ר ושכ"כ במ"ב פ"ק דמני' דהס' הביא שכן אמרו בג' דהכל חייבים במקרא מני' ואין הכל בקיאים בקריאתה ואיכא חששא לשמא יעביר ד"א כה"ר. ושוב סיים אבל משום דלא בקיאינן לא שייך לענין מני' ר"ל דאין לומר במני' הטעם דלא בקיאינן בקיב"ד כמ"ש נלווב והביא זה הרב נחמ"י לטובו אין לומר זה הטעם במני' דכיון דמדבריהם הוא אפי' היינו בקיאינן ר"ל בקיב"ד לא היה דומה שבת, ועיין בס' כ"ד ז"ל דהכח פי' שלא היה יכול להעבירו ד"א כה"ר לילך אלל בקי' סיקראינה לו. אבל בטלעולה וב"ש בקריאתה לא שייך דתייה שבת ע"כ. והוא פשוט ודברי החוס' יו"ט פשוטים וברורים ומהימיה על היע"ר ז"ל שלא השגיח בדבריו היטב והניחם בל"ע. ושוב הראני חתני מע' כהנה"ר הכהן עראב יצ"ו שהרב בית אהרן חא"ח מע' ש"ן ד' שכתב מחילק דברי היע"ר ז"ל שרצה לפרש דקושיית החוס' לחוד וקושיית הר"ן לחוד ופליגי עליו והוא מפרש דהיינו הק' יוש"ב. וגם מהתימה עליו שלא העיר עליו ע"ש לטובו וכנ"ל וז"ל הכל דברי היע"ר ז"ל ע"ש:

אשובה לראשונות דאין עשה דקויד' דומה ל"ח דאחיה"ד וזלם התשו' והו' שכתב ר"י לאשמעינן גדולה קשו' שאפי' היא עשה דקויד' דומה ל"ח שכתו' בלאחיה"ד. והנש"ר ז"ל הוק"ל עם דמדוע באמת ישמנה עשה דתשו' יותר משאר עשה דכשהוא קויד' אינו דומה ל"ח שכתו' ות"י במ"ש היפ"ח ז"ל שהק' והלא עשה של התשו' נכתב בתו' ושבת עד ה"א ואך' אז"ל דעשה דתשו' היא קויד'. וכתב ז"ל שיש צ' מיני תשו' והוא זה דתשו' שנבראת קובה"ש אותה תשו' היא ע"י הפעוררות של מעלה שנכנס בו רוח עהרה ומעוררין אותו מלמעלה שישבו. אמנם התשו' שנזכרה בתו' אינה עדין ולריך האדם מנר עלמו להפעורר על התשו' עכ"ל. ובס' קרבן אשה דקט"ו הבי"ד והק' עליו דא"כ הדר' קושיא לדוכחא דמאי חדים לן ר"י גדולה תשו' וכו' הלא כך היא המדה אפי' עשה ודמי ל"ח כיון דשניהם נחובים בתו' ומה ח"י בזה. ועפי"ד של הנש"ר ז"ל פי' הקי"א שס' כו' המד' השיבו ה' אליך ובשבת אמרה כ"י לפני הקב"ה שלך היא התשו' השיבו ה' אליך אמ"ל הקב"ה שלכם היא שבו אלי ואשובה אליכם נאום ה' אמרו ישר' שלך היא שובת אלר"י ישעני לך נאמר השיבו ה' אליך ע"כ. ועו"כ דיתקרב לזה מאחז"ל בילקו"ה ב'פ'

דרכיך כשתבוא להסיר יקוליך מפני דהיינו לבטל ענין ע"ז לא הנוד מסבחתך לומר דמוקב"ע כיון שאחיה מחשורר בעלמך אל החשו' וסובר דמאוב"ע ממילא גם לגבי הע"ז בעילה דמאוב"ע ופי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלד'וטי די וע"ז אסורה. ועל משקל זה מובן מהר"ל אמרה כ"י השיבו ה' אליך ושוכס אמ"ל הקב"ה שלכם היא החשו' שוכס אלי ואשובה אליכם וכו' :

ובמסילת זו יובן כה"כ שוכס ישר' עד היא וכו' קחו פעמס דברים ושוכס אל ה' וכו' ולא נאמר עוד חלד'ינו למעשה ידיו ויל"ד כיון שאמר שוכס ישר' למחי אלטריך חו למימר קחו עמכם דברים ודאי דהו עיקר החשו' ידיו וחרטה ועזיבה החטא. וחו חומרו ולא נאמר עוד חלד'ינו למעשה ידיו דע"ז מאן דכר שמה השחא הכא. ברס עפי"ה יובן דהנבוא קא מזהר לכו על החשו' ואמ"ל שוכס ישר' וכו' ודבר מנא"ר ומכרס לכו חוץ החשו' קחו עמכם דברים ושוכס אל ה' דהיינו דחכם מעלמכם ההשוררו אל החשו' דמאוב"ע וחו קחו עמכם דברים שוכס חכם מעלמכם אל ה' ודאי יש יכולת בידכם לומר שיכלת את כל עונותיכם וכו' אמרו חליו כל עון תשא. וכו"ס ואמר שחם נחשורר מעלמינו חננו מרומים דמוה נר' דמאוב"ע ועי"כ ולא נאמר עוד חלד'ינו למעשה ידיו דהע"ז אסירה דפי' אני אל שדי אני הוא שאמרתי לאלד'וטי די :

וזהו כה"כ כשחאל ח' ס"ו ויאמר שחאל אל כל בית ישר' לאמר חם בכל לבכם חכם שביס אל ה' הסירו את חלד'י הנכר מתוככם והשפירות והכינו לבכם אל ה' ועבדוהו לבדו וכו'. כלו' דחם חכם שביס אל ה' הכו' דחכם מעלמיכם מהשוררים ושביס בחשו' אל ה' והסכרו דמאוב"ע מזה נמשך לביעול הע"ז דפי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלד'וטי די וע"ז אסירה ולכן הסירו את חלד'י הנכר מתוככם והכינו לבכם אל ה' ועבדוהו לבדו דע"ז בשיחוף אסורה. וזהו כה"כ ראו עתה כי אני הוא וחי' חלד'י. דאין ועתה אלא תשו' וסיינו ראו עתה כלו' ראו לשוב בחשו' חכם מעלמיכם להשורר בחשו' דמאוב"ע דמוה יולא דהע"ז אסירה בשות' וזהו כי אני אני הוא וחין חלד'ים עמדי. גם יחו משה"כ בירמיה ל"ה שוכס נא מדרכיכם הרעה והטיבו מעלליכם ואל תלכו אחרי חלד'ים אחרים לעבדם. וכן בירמיה כ"ה שוכס נא חים מדרכי הרעה וכו' ואל תלכו אחרי חלד'ים אחרים לעבדם. וה"ה מבוארים דכשחכם מהשוררים מעלמיכם לשוב בחשו' דמאוב"ע מזה יולא דהע"ז אסירה בשות' וכנ"ל :

וזהו משה"כ באיוב כ"ב חם חסוב עד שדי חכנה תרחיק עולה מאהליך. הכונה היא לומר חם חסוב בחשו' מעלמך השורר אל החשו' ותסבור מאוב"ע בזה חכנה והכונן. ומ"ש עד שדי הוא לרמוז דכשחלחו בס"ו דמאוב"ע וסחשורר חמה מעלמך אל החשו' עוכס דפי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלד'וטי די והע"ז אסירה וכוה תרחיק עולה מאהליך. הע"ז שהיא עולה תרחיקנה מאהליך. וכלפי' החמ"ל בשם הנש"ר ז"ל דיש שני מיני תשו' אחת לפני הכבד שהיא ע"י השוררות שמ"ע ואחת לאחר הכבד הכתובה בחו' ושכת עד היא שהיא ע"י השוררות האדם לחשו' מעלמו וזאת היא העשה דחשו' דמייא הלאו דלא יוכל בעלה הא'. משא"כ החשו' שהיא קויד' לא מהנייא לבטל הלאו דמאי' אולמה עשה דחשו' יוטר משאר מ"ע שבו' וכנ"ל יובן השלום הפסוק כי אז על שדי

כפ' שוכסו חלד'י ישענו חמרו בני קרח עד מהי חמה חומר שוכס בניס שוכס וישר' חומ"ל יוכס החילה שחא' שוכס ה' עד מהי ואחת חומר לא כי חלה שוכס ישר' לא חמה חסוב לעלמך ולא חננו נסוב לעלמינו חלה שנינו לאחד נסוב שחא' שוכסו חלד'י ישענו ע"כ. דעס החמור שיש ב' מיני חשו' אחת קובה"ע וזיא ע"י השוררות שמ"ע שנגס בו רוח טהרה מן השמים ואחת שכתב בחו' ולריך להשורר עליה מלד עלמו. י"ל דהקב"ה סבר דחשו' שכתבה בחו' עיקר והיא בלה ע"י השוררות האדם עלמו. וישר' ס"ל דמוקדס ככריחה עיקר החשו' שכתבה קובה"ע והיא בלה ע"י עליון. וכל אחד מהב' סברות יש לה סמך והנד השיה שבשניהם לא מד קדים ונחיה לה ולא מד קדים ונח"ל חלה שניהם כאחד עובים לא חמה חסוב לעלמך ולא חננו נסוב לעלמינו חלה שנינו לאחד נסוב. וכו"ס דקרב לשמוע דהקב"ה ישר' קמפלגי חי מעשה שמים עדיף חי מעשה בו' עדיף. ונמשך לזה לענין ע"ז דחם חין הקב"ה חפן בע"ז למה חונה מבעלה וכו'. ולכונה זו כובב הולך כו' הנביא ירמיה סי"ד חם חסוב ישר' נאום ה' אלי חסוב וחס חסיר יקוליך מפני ולא תגוד וכו' יעו"כ :

וְרִי חני הדל יל"פ בחו"א עפי' דרכו שכתב דישר' ככרי דמוקדס ככריחה עדיף והקב"ה ס"ל דמאחר עדיף דנמשך לזה מסד"ל ע"פ אני אל שדי די"ל ב' פי' הח' חני שאמרתי לאלד'וטי די והב' חני שאמרתי לעולמי די. ומהר"ר העשיל-ז"ל כתב דזה הלוי כפלוגתא דאי מוקדס ככריחה עדיף או מאחר ככריחה עדיף. דאי חמרי' מוב"ע ח"כ ח"ה שהיא מוכרתה ככריחה העולם היא נכרחה בחמי' בלחנט העולם והיה העולם מתפשטה והולכה עד שאמר הקב"ה לעולמו די ופי' חני אל שדי חני שאמרתי לעולמי די וליכא הוכחה שלא לע"ז בשיחוף. וחי חמרי' מאוב"ע ח"כ כריחה העו' היא החילה מהקלוה והיה מתקרבת והולכת מכל לד עד שהגיעה לסוף אל החמנט שהיא ח"י ואי"ל הקב"ה לעולם די וחי"כ פי' חני אל שדי חני שאמרתי לאלד'וטי די שלא לע"ז בשיחוף. וחי"כ לפי סברת ישר' בענין החשו' דמוקב"ע ואינס רזים לשוב מעלמס חלה ע"י השוררות שמ"ע יולא מזה פסידא מלד אחר דלפי ס"ו סו' פי' חני אל שדי חני שאמרתי לעולמי די וליכא שוכס הוכחה שלא לע"ז וכשלים חס בעון ע"ז הנדול. משא"כ לפי ס' הקב"ה סו' דמאוב"ע והס נריכס להשורר בחשו' בחמי' חו' הוכחה שלא לע"ז דפי' חני אל שדי חני שאמרתי לאלד'וטי די. דבוי"ו כו' מהר"ל דקאמרי בני קרח עד מהי חמה חומר שוכס בניס וכו' ר"ל דהס יחשוררו בחשו' דמאוב"ע וישר' חומרים לא כי חלה חמה חסוב שוכס ה' דמוקב"ע ויחה חומר לא כי חלה שוכס ישר' עד היא כי כשלת בעוניך הכונה לומר דחם חכם חמיוקים בס"ו דמוקב"ע מושגי לכם מחטאת מלד אחר דמחנה פורה רוס ולענה ליכסל ולימסך אחר ע"ז והיינו עד היא כי כשלת דכדבר שנוגע בה' חלד'יך חמה נכסל הוא עון ע"ז הנדול. וזיה חווכו השלום לומר שנינו לאחד נסוב שחא' שוכסו חלד'י ישענו. וזהו כה"כ חם חסוב ישר' נאום ה' אלי חסוב וחס חסיר יקוליך מפני ולא תגוד. די"ל חומר חלי חסוב וכי לריכה למימר חלה למי ישוב. החומנס סס דמו חם חסוב ישר' כשחמה בא לעשות חשו' חלי חסוב שחמה השורר מעלמך אל החשו' וחסוב חלי דמאוב"ע וחו תלליח את

(*)

שדי תענג ותשא אל אלוה פניך תעתיב אליו וישמעך
 הכו' אם תשוב עד שדי תשובתה מעלמך בתשו' הכנה
 תרחיק עולה מאהלך וכנ"ל. כי אז כשחלך בס"י
 דמאוב"ע על שדי תענג תשפרש בשוקו אזי אל שדי
 שאתם לאלד'תי די וע"ז אסירה וזהו שס"ס והשא
 אל אלוה פניך ולא ללכת אחרי אלד'ים אחרים.
 וממילא רוחא נ"ב תעתיב אליו וישמעך דלתי עשה
 דלאחסי"ד שהיא תשו' ע"י התעוררות האדם ודתי הלאו
 דלא יוכל וכו' מהאר דתרווייהו כתיבי בתו'. משא"כ
 התשו' שהיא ע"י התעוררות ש"ע שהיא עשה דקוה"ד
 לא דתיא הלאו ותינו שומע לטהירך :

והרב נחלת עזריאל ז"ל בפ' האזינו כתב וז"ל
 ואיחא במפ' ובפרט במוהר"ם אלעזרינו

ז"ל שהקב"ה אינו נובע בכיתה מלוא כנגד עבירה
 רק העבירות נחשבים בעלמם והמלות בפ"ע. והק'
 א"כ איך עושה תשו' ומכפר ע"כ העבירות, ומתק'
 שאני תשו' שיוקר הכל כאלו לא היו עבירות כלל.
 והרמב"ם ז"ל תי' לקו' זו העושה שהקב"ה אינו מתק'
 כשאר מלות בעד עבירות כי במלוא י"ל להקב"ה חלק
 בה דלאחרי' הבא לעשר מסייעין אותו מה"ש. אבל
 העבירה כולה על סם אדם לכן אין מלוא מכבה
 עבירה. משא"כ התשו' שמתעורר האדם מעלמו וכולה
 שלו דהכל ביד"ש חוק מיר"ש לכן בהשו' שהיא כולה
 משל אדם מכבה עבירה שהיא ג"כ כולה שלו עכ"ל.
 והבי"ד בס' מגח"ש דקב"ד. דמלא לט"ה דהשו' של
 קוה"ד שהיא ע"י התעוררות ש"ע אינה מכפרת על
 העבירות יען דיש לו להקב"ה חלק בה והי"ל כשאר
 כל המלות דאינו מכבה ואין מלוא מכבה עבירה.
 משא"כ התשו' שהיא ע"י התעוררות האדם מעלמו
 שהיא שלאחסי"ד שאין לו להקב"ה חלק בה מכבה
 העבירות. אשר בוי"ז היעב כה"פ טובה ישר' עד ה"ח
 כי כלה בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה'
 אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב. דל"ד דתיבה עמכם
 יתירה. גם מ"ש כי כשלה בעונך אחאי אינעריך
 דפשיטא מאי דקא מזהר על התשו' וקאמר טובה ישר'
 עד היא הוא בשביל העוונה. גם מ"ש אמרו אליו כל
 תשא עון ללא לורך שאם לא יתכפר העון מאי אהנייא
 התשו'. האומנם עשי"ה יובן דהנביא מזהיר לישר'
 ואומר טובה ישר' ר"ל שאתה מעלמך תתעורר לשוב
 ולא ע"י התעוררות עליון ע"ד משה"כ ואתה תשוב וכו'
 שהיא תשו' דלאחסי"ד דבזה תהיה התשו' מעולה ומנעת
 עד ה"ח ומכפרת העוונה. דאליה אלא שתהיה התשו'
 ע"י התעוררות עליון שהיא קוה"ד אזי לא הו
 העבירות בכיתה דלא אחיא התשו' ומכפרת על
 העבירות יען דל' להקב"ה חלק בה. וז"ש כי כשלה
 בעונך חדע למה אני מזהירך ואומ"ל טובה ישר'
 מעלמך יען דתשו' שהיא ע"י התעוררות עליון שהיא
 דקוה"ד לא מהנייא לכפר ואזי עדיין אתה נכשל
 בעונך. לכן אני זומ"ל קחו עמכם דברים שיהיו
 אחס מעלמיכם מתעוררים ושובו אל ה'. גם רמו
 במ"ש קחו עמכם דברים היינו רמו לתשו' הכתובה
 בס' דברים ושבנו עד ה"ח וכו' ואתה תשוב וכו'
 שהיא תשו' דלאחסי"ד שהיא מעלמי-בלתי התעוררות
 עליון. ואזי אמרו אליו כל תשא עון דאחיא תשו'
 כואת ומכבה את כל העבירות שלא ישר עון כלל.
 אלא אדרבא וקח טוב דלא כשאר המלות שנתארים
 שיהיה המלוא לבד והעבירה לבד אלא בכאן ע"י התשו'
 כואת וקח טוב לבדו דוקא דהיא מועילה לכפר ע"כ
 העבירות :

וזהו כה"כ אם תשוב עד שדי תבנה ר"ל אם תשוב

אתה מעלמך שהיא התשו' הכתובה בתו' תבנה שמכבה
 העבירות תרחיק עולה מאהלך כי אז על שדי תענג
 ותשא אל אלוה פניך. משא"כ התשו' שהיא ע"י
 התעוררות עליון שהיא קוה"ד אזי ישרו העוונה עלך
 ואין לך מלוא להרים ראש :

וזהו כה"כ מה יחזקון אדם חי נבד ע"מ נחפשה
 דרכינו ומחקורה ונשובה עד ה'. דבואת התשו'
 היא מועילה לכפר ע"כ העבירות. משא"כ אם נשא
 לבבנו אל כפיס אל אל בשמים נמחין לשיהיה לנו
 התעוררות ש"ע אזי אינה מועי' התשו' ההיא לכפר
 העבירות אלא נחמו פשענו ומרינו אהה לא סלחה :

ומצאתי לאיך גיטא בס' דרכי איש דפ"ד שהביא
 בשם ס' לימודי ה' דק"י בשם מדר'
 הנחומא ס' האזינו וז"ל כתיב ישר' ה' פניו אליך
 וכתיב אשר לא ישר פנים עשה תשו' נושא לו פנים
 יכול לכל ה"ל אליך ולא לאוה"ע ע"כ. והקר ה"ל
 דלפי האמת לישר' איך מהנייא התשו' דלע"ג דכתבו
 המס' דהא דמלך שמח ע"כ איכ"מ היינו בבני אדם
 אבל קוב"ה דכ"ע דליה מני מחיל לקריה. ה"מ מעלמו
 דומיית דוה' הולך לפניהם אבל אחרים לא. והביא
 דברי הר"ן ז"ל בתו' לסנה"ד ד"ע עמ"ש שם מלוא
 שאני שהק' דא"כ לרבנן אפי' במלוא אין שומעין לו
 ואילו בסוטה דמ"א גבי אנריפס אמרו מליה שאני.
 ומ' הר"ד דהניח כשהוא רועה להתבונן אבל חליה
 ויבוס שהנשים יבזוהו אינו מחול. והא דתשו' לא דמייא
 אלא לחליה וק' איך מועילת התשו' ותו' כיון שע"י
 ישר' הוא שיא מוטיעון שלו בעולם דבבלת התו'
 צורת הדין למחול להם שאין לכוונ עמהם דין מלך
 שהם גמרו למלכותו. ולכן לאוה"ע הדר דינא דאיכ"מ.
 והר"א ז"ל שם הוסיף לומר כיון דהקב"ה פותח
 להם ומחזירם בתשו' אור"ל כאלו מחל מעלמו ולא ע"י
 אחרים :

אשר עפי"ד יובן לע"ד כו' מארז"ל וז"ל שאלו את
 ר' אליעזר היאך נעשה תשו' ונחיה אמ"ל
 יעקב ה' ביום לרה ישנך שם אלד"י יעקב וכן הוא
 אומר דודי שלח ידו מן החור ע"כ. והוא תמוה מה זו
 שאלה היאך נעשה תשו' ונחיה ובי' הם אינם יודעים
 דרכי התשו' עד ששאלו שאלה זו. גם אם הם שואלים
 היאך נעשה תשו' מה משיב להם יעקב ה' בוי"ז וכו',
 ועוד מהו זה שס"ס וכו' דודי שלח ידו מן החור
 ולא הספיק לו במ"ש מקודם יעקב ה' בוי"ז וכו'. בהם
 עפ"ה א"ש דהם הוק"ל קושיה הו"ל דהיאך מועילה
 להם התשו' מאחר דק"ל מלך שמחל ע"כ איכ"מ.
 והגם דכתבו המס' דשאני קוב"ה דכ"ע דליה מני מחיל
 עכ"ז עדיין י"ל דהנ"מ מעלמו דומיית דוה' הולך
 לפניהם יומם אבל אחרים לא. וז"ש היאך נעשה תשו'
 ונחיה. ע"ז השיב יעקב ה' בוי"ז דכשולח להם איזה
 לרה ומעוררם ע"ז לשוב בתשו' ועונה להם ביום
 לרהם אזי הו"ל כאלו מעלמו מחיל ולא ע"י אחרים.
 ויען דדברים אלו שהשיב להם אינם מבוארים כ"כ
 והם בהעלם לכן הולך להביא עוד פסוק אחד שהוא
 מבואר יותר דקאמר דודי שלח ידו מן החור דכלו
 שהוא מעורר על התשו' והו"ל כאלו הוא מעלמו ומל'
 מחיל :

ובזה פי' סם דר"א ז"ל ויבוס ישר' עם הקב"ה
 שאומרים השיבו ה' כלו' שהקב"ה הוא
 יחזירם כדי שעי"ו ליהוי כמתל מעלמו שהוא מבקש
 למחול ולא תשוב ע"י אחרים. וז"ל הא לא שניא
 הכי והא לא דנויא אלא לחליה. לזה הם באים
 בעטנה הרי כל עיקר טעמא דאליך ונשיבה דנפקא
 מיתורא

מיתורא ולא לחוב"ע ה"ע דיש' המליכותו בקבלת
ההו' וא"כ חדשימינו נקדם הימים הראשו' שהמליכותו
בקבלת ההו' אחיה זכירה לומר כדא' הם ישר'
שהמליכותו שימחול ע"כ משא"כ חוב"ע וא"כ טעם חו'
חוב"ע לישר' היא הנוחנת לקבלת החשו' לו יהיה
דמדמינן לחלילה עכ"ד. דבז"ו לע"ד כו' המד' חכו
ממחקים בשעה מית וכולו ממחדים בשעה שהוא
מקבל את השבים ע"כ. דלכאוי ק' מה חלוי ענין
קבלת החו' לקבלת חשו' השבים. נרם עפ"ה ח"ס
דהיה מהראוי שלא לקבל חשו' השבים דמלך שמחל
ע"כ חכ"מ והנס דלגבי ידידי דכ"ע דליה מלי מחיל
ליקריה. מ"מ ה"ד מעלמו דומיא דוה' הולך לפנייה
אבל ע"י אחרים לא. האומנם וואחר דישר' קיבלו
החו' ועל ידס ילא מוטיעון שלו בעולם שוה"ד לקבלס
בהשו' לישר' וכלל. ווא' חכו ממחקים בשעה מ"מ
ר"ל שקיבלו ישר' חו' מהו מזה נמשך לקבלס בחשו'
וזכו וכולו ממחדים בשעה שהוא מקבל את השבים
דהא תליא בהא. נחז"ל לפי"ז חופכת שמע"ל דכשהקב"ה
פותח להס בחשו' ומחזירס בחשו' עדיף יותר דהו"ל
מעלמו מחל ולא ע"י אחרים ומועילה החשו' לכפר.
וכפי מ"ש לעיל הוא בהיפך מזה דהחשו' שמחזיר
לכפר העבירות ה"ד כשהאדם מהעורר מעלמו וכולה
שלו וכנז"ל:

דבז"ו כה"כ אחת דבר אלד"ים שקים זו שמעתי
כי עו"ז לאלד"ים ולך ה' חסד כי אחת
השלים לאיס כמעשהו. ואי"ל להאר"ך צדקדוקים ויוכ
אחת דבר אלד"ים היינו שליוה האל ית' על החשו'.
ובזה שקים זו שמעתי ר"ל דהבנתי דים שני מיני חשו'
אחת ע"י התעוררות עליון ואחת ע"י התעוררות
האדם מעלמו. ויס ב' שמועות בדבר הפכות ומ"מ
דכפי ס' הראשו' של הרמב"ם והיפ"ה ז"ל דמאי
דמהנייה החשו' לכפר ע"כ העבירות ה"ד כשהיא ע"י
התעוררות האדם מעלמו, ולפי ס' שכתב הד"א ז"ל
היא בהיפך דמאי דמהנייה החשו' היינו מחוס שהקב"ה
פותח להס ומחזירס בחשו' דהו"ל כאלו מחל מעלמו
ולא ע"י אחרים. וא"כ באיזה אופן חשו' שיעשו ישר'
בין ע"י התעוררות עליון בין ע"י התעוררות מעלמס
יס טענה להקב"ה אשר בידו נפש כ"ה והוא המוחזק
שלא לקבל חשו' שיכול לומר קי"ל כאידך חנא, ווא'
כי עז לאלד"ים הכח והעז בידו שלא לקבל חשוכס.
ועכ"ז ברוב חסדו ית' מקבל חשוכס מדל וטעם
אחר שהיו כללות כל איש ישר' בקבלת החו' וע"י
הוא שילא מוטיעון שלו בעולם והס גרמו למלכותו לכן
משלס להס כפעולס זה ומקבלס בחשו' ו"ס ולך ה'
חסד כי אחת תשלס לחיס לכל איש ואיש הישראלי
לסלות לו ע"כ פשעיו בקבלת החו' :

והנה כ"ז ה"ד כשיחזרו ישר' בחשו' אחת או ע"י
התעוררות עליון או שיחזרו בחשו' מעלמס
אזי יש לו טענה להקב"ה לומר קי"ל כאידך חנא
ועושה חסד וכו'. האומנם כשיס ב' חשיבות בדבר הן
ע"י התעוררות עליון בהחלת מעט יסודין וכיוצא והן
חשו' ישר' מעלמס אזי טוב ליכא טענה קי"ל וממ"ג
לריך לקבלס בחשו'. דבזה יל"פ בדרך הל"י כה"כ
בדמיה ע"ז כה' אמר ה' אס חסוב ואשיבך לפני
העמוד, דר"ל דכשיהיו השתי תשובות יחד חסוב
מעלמך וגם אשיבך ע"י התעוררות שמ"ע אזי ממ"ג
מהקבלת חשיבתך מדינא ולפני העמוד :

ובז"ו כה"כ שובה ישר' עד ה"א וכו' דיל"ד דמאחר
דכבר אמר שובה ישר' וכו' למה חזר לכפול
הדברים ואחר קחו עמכס דבקים ואובו אל ה'. גם

במ"ס אמרו אליו כל השא עין דגב' כאלו י"ל טענה
מדינא לומר אליו דלריך למחול להס העין ולנו לדעה
הטענה שלהס. גם במ"ס וקח טוב. מה כוונתו בזה.
ברס עם החמור מוכן דבא הגביא לכוהיר לישר'
שיעשו השתי תשובות בהתעוררות עליון ומעלמס דבזה
ליכא עוד טענה קי"ל כלל, ו"ס שובה ישר' עד ה"א
היינו שחשובו ממלמכס בלא סויע עליון. אבל זו
לברה אינה מוכמנת שהיא מקובלת לכפר העוונות כי
עדיין יש טענה להקב"ה לומר קי"ל כמ"ד דחשו'
כזו לא מהנייא לכפר וזהו כי כשלת בעוטיך. לכן עלה
היעולה עוד קחו עמכס דברים ואובו אל ה' ר"ל
דהכף שהראו שיהיה התעוררות מלמעלה ע"י יסודין
וכיוצא חסובו בחשו' וזה נרמז במ"ס עמכס דברי"ס
דבז"ו קשה רמז. ליסודין ולער וכיוצא, וא"כ יהיה
חללכס השתי חשו' ההתעוררות שמ"ע וגם מעלמכס
ואזי כשהעשו השתי חשו' הנ"ל אזי מע"ג לריך הוא
ית' מדינא כז"י לקבל השוכהכס ולכפר העוונות. וזה
סמ"ס ואמר אמרו אליו כל השא עין ואז"ל כל עון
השא דממ"ג תשובתכס מהקבלת. ועוד כה' יש טעם
אחר לקבלת החשו' מאחר שט"י קבלת החו' ילא
מוטיעון שלו ית' בעולם שוה"ד למחול ולא להתנהג
בדין מלך וכאמור ו"ס וקח טוב אין טוב אלא קו'
שנא' כי לקח טוב וכו' וזהו שוה"ד למחול להס שהס
גרמו למלכותו :

ובדרך זו יל"פ הפסוק ביהוקאל ל"ג ואתה ב"ה
אמור אל בית ישר' כן אמרתם לאמר כי
פשענו וחטאתינו עלינו ובס אנחנו נמקיס ואיך
נחיה אמור אליהס חו' אני נחוס ה' אס אחפון במות
הרשע כ"א בשובו מדרכיו ומהו שובו מדרכיכס
הרעים וכו'. והדקדוקים מבוארים דמהו כונת ישר'
באומרס כי פשענו וכו' ובפרט לפרש' שפי' וז"ל
כן אמרתם לזיכך אין אחס חפלים לשוב בחשו'
כסבורים אחס שלא חועיל לכס היסור' ע"כ. דקשה
איך היו סבורים כן ואס היו סבורים כן במאי ביטל
סברהס וזה. גם כפל הדברים דקאמר שובו שובו
היה די בא' ועלתה לו. ברס ע"ה אי"ס דהנה ישר'
נכנס בדעתס לומר דהחשו' אינה מועילה לכפר
העוונות. דאס יחזרו בחשו' ע"י התעוררות עליון יש
טענה להקב"ה לומר דחשו' כזו לא מהנייא לכפר.
ואס יחזרו בחשו' בהתעוררות מעלמו יש טענה לומר
דחשו' כזו לא לכפר יען דלכל א' מהב' לדריס קי"ל
יש ליה סמך ויכול הקב"ה שהוא המוחזק לומר קי"ל
כאידך מ"ד ולכן הס נמנעים מלעשות חשו' כלל כי
מה הועיל להס. ו"ס כי פשענו וחטאתינו עלינו ובס
אנחנו נמקיס ואיך נחיה דבאיזה גר' שיהיה החשו'
אינה מועילה לכפר מעטס קי"ל וכאמור. ע"ז בא
האל ית' לומר להס חו' אני נחוס ה' אס אחפון במות
הרשע כ"א בשובו מדרכיו ומהו. ר"ל שהאבה היא
בדומיס דכמו שאני חו' כן ג"כ אני חפן בחיים להאדם
ולא אחפון במות הרשע לבקש לו עילה והואנה שלא
לקבלו בחשו' מעטס קי"ל כ"א בשובו מדרכיו באיזה
אופן שיהיה בין ע"י התעוררות שמ"ע בין ע"י
התעוררות מעלמו אזי מקבלו בחשו' ומהו. ולא עו"א
כדי שיהיו אחס בעומיס מעטנה קי"ל וממ"ג מדינא
תשובתכס מועילה לכפר עוונותיכס שובו שובו מדרכיכס
הרעים היינו ב' התשובות חשו' שהיא מדל התעוררות
עליון וחשו' שהיא מהתעוררות שלכס מעלמכס ואזי
ממ"ג השוכהכס מועילה לכפר עוונותיכס מדינא דליכא
חו' טענה קי"ל כלל :

ובז"ו כונת מאהז"ל בילקוה ע"פ שינוי אלד"י
ישענו

ישעו אמרו בני קרח עד מתי אתה אומר טובו
 בניס טובים וישר' אומרים טובה ה' עד מתי לא
 אתה הטוב לעמך ולא אנחנו טוב לעמנו ולא
 שנינו כאחד טוב שגא' טובנו אלד' ישענו ע"כ וכבר
 הבחטו לעיל. ר"ל דעד מתי אתה אומר טובו בניס
 שתעוררו אתם לעלמיכם וישר' אומרים טובה ה'
 שתעשה אתה לנו התעוררות שמ"ע. לא אתה הטוב
 לעמך ולא אנחנו טוב לעמנו מאחר דבא"זה לד
 שיהיה בתשובה האתה לבדה יש טענת ק"ל ולא
 תתקבל התשובה. אלא שנינו כאחד טוב ר"ל בהתעוררות
 שמ"ע ובהתעוררות שמ"ע ובה אנחנו בטומים שתקובל
 תשובתנו ותכפר לנו עינותינו :

ועפ"ה יל"פ כה"כ כי ביום הזה יכפר עליכם
 לטרה אתכם מכל חטאתיכם לפני ה'
 זעורה ר"ל מקודם שיהיה לכם התעוררות שמ"ע
 זאת ה' אתם תעוררו שתעוררו לשוב בתשובה מעלמיכם.
 ושוב כשיהיה לכם ת"ו אזיה התרשלות מהתשובה ויבוא
 לכם התעוררות שמ"ע אזי יהיה לכם ב' תשובה וממ"ג
 מועילה התשובה לטרה אתכם מכל חטאתיכם :

דרוש ו' לתשובה

יבין המנין ישיביל דמשכיל גדול רחמי האל
 וחסדיו כי חסן חסד הוא. לגבר אשד דרכו
 נסתרה והיה כי יחטא ואשם אשם נזילות אשם מעליות
 ויטוש אלוה עשהו. ויאלל גם אכול מאכלות אסורות
 הנבלות והערפות הטומאות וההפרות אם כל אשד
 קרהו על כל חלין דהוה הוא חמר ויה' נתן קולו
 אמרת ה' לרפתהו. קום נא שב"ה גדולה תשובה אש
 ליון בידך הרחיקהו וימחר יחשה מעשיהו. לשוב
 מענינות שבידו את אשד כבר עשהו. ושוב אל ה'
 וירחמהו. קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשד יקראוהו.
 וכה דבר בקדשו ע"י נבואו רכשו ה' בהמלאו קראוהו.
 וכבר מודעת זאת מ"ש בג' יומא דארבעה חליקי
 כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש עבר אדם על מ"ע
 ועשה חסד' אינו זו משש עד שמיחלים לו. עבר על
 מל"ת ועשה חסד' חסד' תולה ויה"כ מכפר. עבר על
 כריתות ומב"ד חסד' ויה"כ חולין ויסורין ממרקין.
 אבל מי שיש בידו עון ח"ה אין כח בתשובה לתלות
 ולא ביה"כ לכפר ולא בייסורין למרק אלא כולם חולין
 ומיפה ממרקת ע"כ. והר"ף ז"ל כתב ע"ז דהא דלריך
 חסד' ויה"כ וייסורין דוקא כשהתשובה מיראה דהו' לריך
 סיוע לכפרה גמורה. אבל כשהתשובה היא מאהבה אי"ל
 לא ליה"כ ולא לייסורין ולא למיתה כי היא נכסרת
 לגמרי. ועור' לה' שני אליו ז"ל דילא לתק דהא
 דאמרי' ד' חלוקי כפרה ואינו מספיק בתשובה לבד ז"ד
 ביחיד אבל לבד חסד' בתשובה לבד מכפרת חסד' ואפי'
 לעון ח"ה והטעם הוא דלכור מפשי בנחמיו. דעפ"י
 הק' וו פ"ה ק"ש ז"ל כה"פ אל תקטף ה' עד מאוד
 ואל לעד חוכר עון הן הבט נא עמך כולנו. דיל"ד
 דארבעה בשביל שאנחנו עמו ראוי שלא נחטא ובין
 שחשנו ראוי לנו הקלף ואך אנחנו אימ"ל אל תקלף.
 אך עפ"ה ח"ש דיש' רומים לה' ית' דהן רבים עתה
 עם השבים בתשובה וכל שהן רבים אין ראוי שיבוא
 להם שום עונש אחר התשובה. והתשובה לבד היא נכסרת
 על הכל. וז"ל אל תקטף ה' עד מאד להבוא לנו ח"ו
 שום קלף דראוי הוא שאל לעד חוכר עון כלל. וה"ט
 דהן הבט נא עמך כולנו שהיא חסד' רבים וכל שהיא

חסד' רבים ראוי שלא יזכר להם שום עון ולא יהיה
 להם שום קלף עב"ד :

אשר בוי"ו לע"ד כה"פ שונה ישר' עד ה"א כי
 כשלת בעיניך קחו עמכם דברים ושובו אל
 ה' אמרו חליו כל חסד' עון וקח טוב. והקדוקים
 מבוארים דהתחיל בל' יחיד וסיים בל' רבים. גם
 היבט עד ה"א מה כונתו בזה דפשיטא היא דהתשובה
 היא לה'. גם מ"ש קחו עמכם דברים מהו הכונה. גם
 מ"ש כל חסד' עון ודרז"ל כל עון השא מה כיונו
 בדבריהם אלה. ברם ע"ה יובן דהנביא קאמר טובה
 ישר' עד ה"א היינו דבא להזהיר ולעורר איש הישראלי
 היחיד שהרהר אשמה ורשע שישוב בתשובה גמורה
 מאהבה שמגיעה עד כה"ה. שעי"כ שוב אי"ל לא ליה"כ
 לכפר ולא לייסורין למרק ולא למיתה כי היא התשובה
 הריח לבדה מכפרת העון כפרה גמורה לגמרי. דל"כ
 אלא ששופה חסד' מיראה שאינו מעולה אזי הכס
 ששפה חסד' עדין הוא לריך לסיוע אחר לשפיה
 כפרה גמורה ע"י שאר הד' חלוקי כפרה וגמלא שפדין
 הוא נכסל בעיני ולכן אינו מוהירך שששוב בתשובה
 מעולה מאהבה וז"ל טובה ישר' עד ה"א כי כשלת
 בעיניך. והדר קאמר שכל זה האזהרה שהיה התשובה
 מעולה מאהבה לשלל יהיה נשאר עדין נכסל בעון
 ז"ד ליחיד, משא"כ הרבים חסד' בתשובה מיראה לבד
 בדברים ששופתם מכפרת לגמרי ואי"ל עוד לד' חלוקי
 כפרה דזהו החילוק שיש בין לבד ליחיד ולכור מפשי
 ברחמיו. ולכן אחר שדבר הנביא פס היחיד והואירו
 סלריך שישפה חסד' מאהבה חזר לדבר עם הרבים
 ואמ"ל אהם הרבים חתכם לריבים לתשובה מעולה
 מאהבה כמו היחיד כ"א קחו עמכם דברים דהיינו
 חסד' חסד' מיראה ושובו אל ה' ועכ"ז אמרו חליו כל
 חסד' עון ודרז"ל כל עון חסד' כלו' שנס עונות שיש
 בהם כריתות ומב"ד ועון ח"ה הם נמחלים לגמרי
 בזהם התשובה שלא יעזבו עוד לשאר הד' חלוקי
 הכפרה כרי שמהם כפרה גמורה אלא משעה שעשו
 התשובה היא מכפרת לגמרי וזהו וקח טוב :

באוי יל"פ כה"פ טובה ישר' וכו' בקה' מ"ש ה'
 קול יעקב שאול ז"ל בשו"ת סוס"ב ז"ל
 שמעתי מפי חד לור"מ שראה בש"י מקו' עמ"ס נזיר
 כ"י שנסתפק שם באתר שגדר ואמר כבר זה ח"ה
 אסור עלי אפי' בהגאה ובא אדם אחר ונגב אותו
 הכבד ואח"כ הלך זה הגורר אלל החכם והתיר ללו
 הגדר הלו. אם השתא חייב הגנב להחזיר הכבד כיון
 שהחכם עקר הגדר מעיקרו אור"ד בשעה שנגב היה
 אסור עליו בהגאה וח"כ אינו ממון ואז היה פטור מכל
 והניח הדבר בל"ע. ולי הפשוט היה לל לכאורה להבוא
 ראיה מהא דגרס"י בפ' מי שאתמו על מחת' שלא
 חתימו עמו. ח"ד ימים שבנתיים בעלה זכאי במליאתה
 ומעשה ידיו וכו'. כללו ש"ד יהיה כששתו לכל דבר.
 וגר' מחוק פירש"י דאיירי באומר מעט שאני בעולם
 דמשמע הא אם אמר מעטכיו דהו' גט למפרע משעה
 הנתינה שם אינו זוכה הבעל במליאתה ובמע"י. וא"כ
 חז"ש הכא דהתם סוף סוף ספק מיהא הו' אם ימות
 מהחלו אם לא. משא"כ הכא דהשתא ורז"י שהוא
 אסור באותו כבר. וע"ש להר"ן שג"י דלא כרש"י
 ואף לפרשו נר' דלא דמי. עפ"ן יעו"ש :

והנה ממאי דתפס בתחילה לשובו שהיה לל לכאורה
 להביא ראיה וכו' מזה נר' דשוב חזר בו
 מס' זו וס"ל לפשוט הספק דמאחר דתכס עוקר הגדר
 מעיקרו לכן חייב הגנב להחזיר הכבד כהגדר הראשון
 שאמרה אותו חסד' מקו'. חזן שם נחמרה המסקנה
 כיעו"ש

כיוע"ם, כו"ר אחו"ר לה"ה כמנהג"ה עתה"י ז"ל פס"ק מור ואלהות מור"ד ס"ד דהביא שם דברי הפ"י והברי הקו"ם ז"ל הנ"ל ותמה בין על השאל בין על המשיב דנעלם מהם דברי הרשב"א ז"ל בח"י למס' גדרים הפ"ה בהביא דאמר רבא שאני טרומה וכו' דכתב שם ז"ל ושמע"י מיהא דהאוסר הגאח פירוטיו על עלמו יכולים אחרים לטול אוחס בע"כ ואינו יכול לעכב ואפס"י דיכול לישאל על איסורו השתא מיהא לא אימסיל. מיהו היכא דנשאל על איסורו איכא למידק כיון דח' עוקב זה הגדר מעיקרו חס חייבים לשלם למפרע חס לאו, ומסתברא דמשלמין דה"ו כאלו הי"ב איסור כלל, וא"ת ח"כ הי"ך יעלו כהנים אלו על כרחו דלכתו ממונו הוא דאי בעי מחשיל עליה והוא"ו טובת הגאה שלו, וי"ל מ"מ כיון דהשתא מיהא לא השתיל השתא מיהא לאו ממוניה הוא ולא אמר' דילמא מחשיל, ואל תהמה דגדולה מוה אמרו המקדש ע"מ שאין עליה נדרים ונמלאו עליה נדרים אימק"ו ואימק"ו משמע שאימק"ו כלל ויכולה היא לינשא לאחר, ואע"ג דהגיה הלכה א"ל חכס מקודשת לראשון ולא אמר' דילמא לאחר שתנשא לאחר השאל על נדרה והיא מקולקלת למפרע, וא"ת דילמא התם הוא דאינה חסודה לקלקל את עצמה אבל כאן מני הוא לינשא על נדרו, לא היא דקתני התם וכן הוא שהלך א"ל חכס וההירו מקודשת וכשלא הלך אינה מקו' ומתירין אותה לינשא לאחר ולא חיישי' שמה ישאל ויקלקלה עכ"ל, הרי מתוך דברי הרשב"א נפשט ספק הנז"ל הפך מה שפשט הקו"ם, ובשלמא על השאל שהניח בל"ע ל"ק כ"כ דאפשר דס"ל כהר"ן ז"ל דאף שהר"ן הביא בן מדברי הרשב"א מ"מ סיים וז"ל ואני מסתפק בזה לפי שמעשה דאסרו על עלמו הפקירו וכל טובה בו אחר קנה טובה מן ההפקר, ואעפ"י שאסור שבו הלך ע"י שאלה קטן ממונו של זה אינו בטל שאינו מוצא שאלה בהפקר ומש"ה יטלו בע"כ, דאי לא ודאי כיון דנדרים לאחשולי עליהו קיימין דמש"ה מיקרו דבר ש"ל נחירין בפי' הנודר מן הירק דחיישי' דילמא מיחשיל, וכי הן אימק"ו לא שהתא מותרם לינשא אלא דנא קתני, ואפ"י תימא נמי דמילתא פסיקתא קתני ה"ע משום דכדידה ליכא למיחש דלא מקלקלה נפשה, וכדידיה לא אשכחן בנ' אימק"ו אבל הוא שהלך א"ל חכס וההירו מקודשת לומר שהיא מקודשת גמורה אבל לא הלך איכא למימר דחיישי' כנ"ל ע"כ, איכ טבל לומר שהשאל ס"ל כהר"ן אלא שקינר בנשנו שהביא משי' מקו' במקום דה"ל להאריך, אבל על הקו"ם קשייא דלא זכר מדברי הרשב"א ואיך שיהיה לדינא לא שנקי' פשיטותיה דהרשב"א מקמיה ספיקו של הר"ן וכו' וא"כ בנ"ד חס הלך זה ונשאל על נדרו חייב הנגז להחזיר הככר חס הוא עדין בעין עכ"ד ז"ל :

ואחרת"ר מ"ם דהקו"ם ז"ל פשט מההיא דאחוו הפך דברי הרשב"א ליתא דהו"ל בדרך לכאוי' כ"כ דמשמע דלמסקנא חזר בו וס"ל להיפך כדברי הרשב"א דמאחר דח' עוקר הגדר מעיקרו חייב הנגז להחזיר הככר, ודברי המסקנא חסורי מחסרה מהפופם ואפשר ג"כ דכתוך דבריו בסוף זכר עשה לדברי הרשב"א דס"ל דחייב להחזיר וליכא ריח קושיא עליו כלל, גם מ"ם דלענין דינא לא שנקי' פשיטותיה דהרשב"א מקמיה ספיקו של הר"ן דאין ס' מוציא מידי ודאי וכבר הרמכ"ן ז"ל בפ"ק דבב"ק גבי פלוגתא דרבא ור"פ וכו' מסר לנו כלל בירינו היכא דלמר מספק"ל ולמר פשיט"ל לא שנקי' פשיטותיה דמר

(ס')

מקמיה ס' של אמורא האמר ע"כ, וכ"ר בס' ביה השואבה דק"א כרין סלריך לחזור אחר הדור מלוא ש"כ דהר"ן ז"ל מספק"ל חס אפי' לבתר דמחשיל מחייב לשלם ע"ס, גם ה' שמן האר בחח"מ ס"א כתב שם דנמ"ג ומ"ד דהר"ן מספק"ל ע"ס, אכני העבד בהורמטותיו דרב"ק אמילא דהאשין דדברי הר"ן ז"ל יראה דאע"ג דכתחילת דבריו כתב בלשון ספק וכו' מ"מ בסיוס הלשון כתב בן ג"ל ע"ס, הרי דלכסוף נזר לומר היפך דברי הרשב"א ז"ל והכל הולך אחר החיובים ובגמר דבריו הוא נפתס שס"ל דה"ל להחזיר, וא"כ יש פנים הנרחים לומר דהלכה כהר"ן דהוא בתרא ורב גובריה ופליגי, ועיין ברש"ל ביש"ש בפי' הגזל קמח ס"ה דפליגי שם ע"ד דהרשב"א ובר' משטמיות לשונו שם שהוא מבין דהר"ן פליגי ממש על הרשב"א כיוע"ם, ומ"ם שם ה"ש"ם ז"ל דהרשב"א חזר בו וכו' עיין לה' שמן המר שם דכתב דמדברי הרשב"א בח"י לנדרים ליכא למימר דהדר ביה והאריך ליישב דברי המ"מ ז"ל בה"א ס"ז ה"ע דהביא ע"ס הירוש' דאינה עשויה לקלקל את עצמה ובניה על שם הרשב"א ז"ל דמשמע מזה דס"ל דכא"ס חיישי' דעשויו לקלקל וכוו דבריו דהרשב"א סתרא' גינהו, דיישב לזה דלא בא ה"ל אלא ליחן ע"ס בדירה ופסק הרשב"א כמאן דשרי וכה"ג דגם בדירה לא חיישי' לפי' פ"י הש"ס דיון יעוש"ב, ועיין בס' שעה הכוסר לכמהרש"ך ז"ל בפי' אחרי ובסוף דבריו שה"ג דק"ע שהאריך בדברי הרשב"א ויש לעמוד בדבריו ובמה אין הפנאי מסכים, גם יש לעיין בכתו' הרשב"א ס"י פר"ב ושל"ה ותשמ"ז דלע"ד יולא לנדון הלז, ועיין בס' זוכרתו לחיים ח"ב חל"מ ערך אהרונ' אור"ג ובהשמטות שם מה שזיין ע"ס נכ"ח, ויתרחבו הדברים ביהר שאת ע"ס : **ואח"כ** נר"מ ס' בן איש חי ובקונט' שני אליאו ח"א דרוש ט' הביא דברי הקו"ם ז"ל הנ"ל ובתס"י רצה לפשט ס' של השעיה הנ"ל מדין המקדש אשה, ע"מ שאין עליה נדרים ונמלאו עלי'ן דחס הלכה א"ל חכס וההירה 'מקו' דחכס עוקבנ"מ, והה"ג הכא כיון דעקבנ"מ וכאלו לא נאסר אי"כ דכ"י הוא ממון בעליו וחייב להחזירו לבעליו, וכבר דכיוצא בפי' של ה"י יש להסתפק כראובן שאסר חפץ עליו בהגאה ואח"כ קידש בו אשה ואח"כ נשאל עליו מי אמר' מקו' למפרע או לא, והביא דברי המ"מ ז"ל בפי' מה"א ה"א דנסתפק במי שאסר עליו איזה דבר בקונס דאסור בהגאה וקידש בו אשה אי אולי' בחר מקדש או בחר דירה וכיון שהיא מותרת בהגלת הדבר ההוא ה"ז מקו' ושהביא דברי רש"י דכיון שהיא אינה אסורה בו מקו' ושאח"כ הכי"ד הריעב"א ותוס' רי"ד דס"ל דבחר דידיה נמי אולי' וכו', וכ"ע הוא יל"ו דגם ספ"ז פשט"ל מהך דהחכס עוקבנ"מ ומקו' ה"ה הכא כיון דחכס עוקבנ"מ נמלא למפרע גם לדירה חזי ליה ומקו' וכמו דפשט"ל לש' הש"י הנ"ל דדון הגניבה וטוב נסתפק בא"ס בעת שלקח שמעון שרפו או זרקו לים ואח"כ נשאל ראוונ' ט"ג ועשה התרה חס יוכל ראוונ' להוציא משמעון דמי הככר או לא, והביא דברי הרשב"א שהביאס הר"ן ודברי הר"ן וכבר נמלא דהרשב"א ס"ל דמוציאין ממון מיד הנוכה בו ומשמעות דבריו אף שנאכל או לאכר ואינו בעולם אף הר"ן ס"ל דאין מוציאין מיד הנוכה בו ומדבריו משמע אפי' אם זה החפץ הוא עודנו בעין א"ל הנוכה בו ולפי"ז נמלא ספ"ז היא בפלוגתא בין הרשב"א והר"ן ז"ל, ועו"ם נהספק כראובן שאסר אהרונ' על עלמו בהגאה ובאו אחרים וילאו בו י"ח ביוט"א ואח"כ עשה התרה

חי

אי אמרו ע"י ההתרה הפסידו המלצה לגמרי דבשי' לכס משלכם דגמלא למפרע ע"י ההתרה שלו הוא. או"ד כיון דבשעה שנטלוהו היה נחשב שלהם וקיימו בו המלצה טוב אינה נדחת ע"י ההתרה ע"כ :

הנה מאי דפשי ס' השי' מקו' מדין המקדש אשה ע"מ שאין עלי"ן וגו' מההימה עליו אחר שהביא דברי הרשב"א והר"ן ז"ל בסוף הל"ל דס' השי' הוא נפש מדבריהם דפלונתא הוא בין הרשב"א והר"ן ובמ"ש ה' מר ואהלות ותמה בחמ' על ה' השאל והמשיב דעולם מהם דברי הרשב"א והר"ן והוא יל"ו הביא דבריהם ולא כתב דפלונתא מתני"א וכו"ל. גם מאי דנסתפק אם כשלקחו שמעון שרפו וכו' ובסב דלהרשב"א חייב אף שגמל אף להר"ן אי"מ אף שעדיין הוא בעין וכו' היתה העלמה מיניה דמר דברי ה' מר ואהלות הג"ל דכתב דאף להרשב"א אין חייב לשלם הנגב הכבר כ"א אם הוא עדיין בעולם ש"כ שם בפ"י בסו"ד וז"ל וא"כ בניר אם הלך זה ונשאל ע"י חייב הנגב להחזיר הכבר אם הוא עדיין בעין ע"כ דלא כמ"ש הוא יל"ו דמשמעה דברי הרשב"א אף שגמל או נאכד ואינו בעולם חייב לשלם. והדעה נותנת כן דאם בשעה שאכלו או שאכדו עדיין ראובן לא אחשיל לא הו"ל חמונו כלל וזול אורז ליה ופטור דכשיל דמיו אף כי אחשיל עליו אח"כ. אף במאי דכתב דהר"ן פליג בפשיטות על הרשב"א בזה האמה אהו ובמ"ש בעניוהין לעיל בזה. גם מאי דנסתפק בראובן שאסר אחרונ ע"ש בהגהה וכו' מסתברא דלון מבעיא לדעה הר"ן ז"ל דודאי חשיב שלהם ונתקיימה המלצה שפיר חלה גם לדעת הרשב"א ז"ל שפיר נפיק י"ח דהרי כתב כל כמה דלא אחשיל לאו תמוניה הוא ולא אמרי' דילמא מחשיל ולכן יעלו כהנים בע"כ וא"כ גם כאן לר השני שכתב הוא יל"ו כיון שבשעה שנטלוהו היה נחשב שלהם וקיימו בו המלצה טוב אינה נדחת ע"י ההתרה נ"ל עיקר :

ובם' מר ואהלות נסתפק בא' שזקק חשיבה על האשפה שצור שהיא של חלב וזבא אחר ונעלה ובררה שהיא שומן ואחר שנתבררה שהיא שומן אם יכול לתפוז אותה מחבירו. ולא דמיא להביא דהרשב"א דתפס ה"ט דתנש עוקה"מ וכו' וכתב דה' שכן המר נשאל על כיוצא בזה והחריף והעלה דהו"ל הפקר וזכה מ' שלקח אוהה ולא אמרי' הפקר בעשות ע"ש. ובשני' ארצא' כיון דשכיח דימלא אחר א' להבחין ועב"ז ורקע ולא רנה לבררה הא ודאי שהפקירה לגמרי יהיה מה שיהיה ע"ש :

נחזור לדברינו דהנה ידוע שהאדם החטאו גורם שכל שפע טובה וקדושה טובה שיוצר מלמעלה השיך אליו נגזש ממנו בעונו מאחר שאינו ראוי אליו עוד והו"ל כל"ש המורד הגאה מההוא דבר. וזבא הסע"א והקל"י ותועמ' ולוקחת כל אוני שפע טוב וקדוש לעלמה בנגיבה ונוילה. והם נשארם אלהה עד שיתצורר הארט לשבז בזה' עלימה ויהיה לו סיוע מאת ה' להוליא את כלעם מפיהם. והנה אם האדם בשבזו מחטאו ועשה חסו' ונמחלים לו עיניתי' אם ע"י התשו' משהו כאלו לא חטא מעולם א"כ ריבא הו' שכל אוניו שפע טוב וקדוש שלקחה אוניו הסע"א הן בעודנו האדם חוטא הן עתה בשבזו מרדכו מחוייבת הסע"א והקל"י להחזירם לו הו"ל כעורר הגאה שהלך אלל החכם והתיר לו את גדרו שחכם עוקה"מ שהנגזש בנתיים חייב להחזיר דבר הנגזש. משא"כ אם נאמר דהתשו' היא כמו רפואה לחולי דמכאן ולהבא הוא יראה :

מרפא ורינה כמו הפרח בעל דמינו ניו"ח"כ אינו מן הדין דמה שלקחה אוניו הסע"א והקל"י להחזיר אוניו לבעליו אחר שיפשה חסו' :

ועיין למוהרי"ט ז"ל בפ' האוינו דעמ"ס בג' ד' חלוקי כפרה היה רי"ש דורש עבר על מ"ש ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו שגא' שובו בניס שובבים ארפא משובתם. דקדק הו"ל דהיכי יליף משם דאינו זו משם וכו' שהבי' ארפא להבא משמע דהיינו ע"י יוה"כ. וכ' דהכי דייק ארפא לכס ממשבותיכם לא נאמר אלא ארפא משבותיכם היינו שהמשובה עלמה שהוא העין עלמו מתרפא כאליו אינו וכאליו לא חטא מעולם. וכן אמרו שם דפ"ו שהעושה חסו' מע"ה כאלו הקריב פרים שגא' וגשלמה פרים שפתינו שמה חומר כפרי חובה ח"ל אוהבם נדבה. כל"ו לפי שאמרו ארפא משבותיכם שאין שם שמרפא מכאן ולהבא כמ"ש סוף המריר במקדש אשה שאין עלי"ן ונמלאו עלי"ן אי"מ הלכה אלל חכם והתורה מקו'. ע"מ שאין עליה מומין ונמלאו עלי"מ אעפי' שהלכה אלל רופא וריפא אוהה אי"מ. מה בין חכם לרופא חכם עוקה"מ וכמו שלא היו עליה נדרים כלל רופא מכאן ולהבא הוא מרפא ועד עכשוו היו בה מומין. אבל כהן אחר ארפא משובתם שהמשובה עלמה כמי שאינה. א"כ פרים לחם ח"ל אוהבם נדבה כפרי נדבה ולא חובה למה כי שב אפי' ממנו כי שבתי מאפי' לא נאמר אלא כי שב אפי' אף מעיקרה נפקר לגמרי. והו"ל דקאמר רבנ"ה גדולה חסו' שמביאה רפואה לעולם שגא' שובו בניס שובבים ארפא משבותיכם. דלכאו' ק' רפואה לעולם היבא דמיזא דהא קרא לא מיירי אלא בחוטאים. אלא משום דאמרי' בפ' כל הנש' דנפרעין ממנו ומכל העולם כשיש בידם למחות ולא מיחו ולרבי' כפרה לקך כתיב ארפא משבותיכם מאחר שהמשובה עלמה ש"ה כמי שאינה אי"כ עון שלא מיחו אי"ר ז"ל. וה' דרכי הים בדרוש יו"ד לשבת חסו' הבי"ד וכתב שג"ל להז"ל דרפואה דהתי קרא לאו כרפואה דעלמה היא דמכאן ולהבא הוא מרפא ואכתי מיהא שמו עליו אלא דמעיקרה מרפא ומשים העין כמי שאינו. דהא דאמרי' רופא מכאן ולהבא הוא מרפא היינו לנבזי רופא כ"ו אבל נבזי רפואה האל ית' מעיקרא הוא מרפא וכללו לא היה בו חטא מעולם דומי"א דהפרת חכם דעוקה"מ. והו' מאי דרמי רבנ"ה כתיב שובו בניס שובבים וכתוב ארפא משבותיכם הכי' היא דמדקרי להו שובבים ר"ל מורדים ש"מ דאכתי לא נפקר החטא לגמרי ומקלט שמו דמעיקרא עלי"ן. וכתיב ארפא משבותיכם שהמשובה עלמה מתרפאה וכללו לא היתה שם חטא בעולם אלא ארצא' זדונוה משבורם נעשה זכויות. ומשני כאן מיראה קרי להו שובבים שלא נפקר החטא מעיקרא כאן מאהבה אחר ארפא משובתם שהמשובה עלמה מתרפאת. ע"ש מה שפ"י בזה ב"כ כה"פ וזבא לזיון נוכל וכו' :

ועיין גם' נשמה חיים בדרוש ד' לש"ת דכתב דזה כוחו יפה לשבז בזה' מאהבה דלא זו בלבד דמוחלין לו אלא דמהני"א חסו' גם לכלל העולם אף שאינן שבים. אלא דלאו כל אפי"א שוין דהשבז נופיה גדלה מעלמו דאחרי שובו המים יהיה עם ה' אלדיו כאלו לא חטא מעולם דנפקר החטא ממנו לגמרי. לא כן לשאר בני עלמה דאף דמחדת טובו יש כאן מחילה וכלימה וכפרה. מ"מ אין בהם עקירת פשעייהם לגמרי אלא שיש ארוכה ומרפא כחולה שנתרפא שמקלט שמו עליו וסוף סוף הרי הם כבעל מוס דומה למי ששב מחמת יראה :

יראה שהרי הוא כבעל מוס ולא נעקר ממנו החטא לגמרי. ומסתברא דבאשר יהיה האופן דאחרי שבו האיש הלזה מאהבה דמהי"א זכותיה ע"כ העולם אף אם לא שבו ואינו אלא כבעלי מומין אם שבו שבו בחטא' אף שאינה אלא מיראה דבעלמא זה משפטו שאינו נעקר החטא לגמרי והיה כבעל מוס אם נהשוררו אח"כ לשון בחטא' אף שאינה אלא מחמת יראה מועילה כאלו היא מאהבה לעקור החטא לגמרי וכו'. דבהלמנסי יחד חטא' שנגנזו מאהבה והטא' עלמו מיראה זה כוונתו יפה להיות דינו כמי ששב מאהבה דנעקר החטא לגמרי. וזוהי פ"י סס כה"פ דרשו ה' בהמלאו קראונו בהיותו קרוב וכו' ע"ש :

דעפיה 'ובן לע"ד כה"פ טובה ישר' עד ה"א וכו' דבחת"י מדבר הנביא עם איש ישר'

היחדי החוטא שישוב בחטא' גמורה שמנעו עד כס"ה דהיינו חטא' מאהבה. ותדע מה שאני מזהירך לעשות חטא' עילאה חטא' מאהבה יען כי בשלם בעיניך ר"ל דבסיבת העון שפטיה נעשה לך כשלון אחר שהסטי"א והקל"ב בזה וטרפה כל השפע קרוב עהוד ועוב הוורו מלמעלה השי"ך חלך ולקחה אותו לחלקה ולא ישוב חלך עוד כ"א עד שובך בחטא' שלימה מאהבה שאני תוליה את בלעה מפיה ע"י החטא' מאהבה דנעקר החטא לגמרי וכאלו לא היה כך חטא מעולם דומיא דההרת חכס שעוקה"מ. ואזי ממילא נ"כ ש"ע השוכח היחיד ששב בחטא' מאהבה בזה נחשב להם לשאר העס דמוחלין להם על עינותיהם ונחשב להם כאלו שבו בחטא' מיראה. וזכו ההפרש שיש ביניהם דהיחיד השב בחטא' מאהבה נעקר ממנו החטא לגמרי וכו' משא"כ הם לא נעקר מהם החטא לגמרי וכאלו שבו חטא' מיראה דוקא שדומים לבעל מוס שטרפה החוליו שערין מקלם שמו עליו. ואם יתעוררו אח"כ לשון חטא' חטא' מיראה מהי"א להו כאלו שבו מאהבה לעקור מהם החטא לגמרי. וזהו שחזר הנביא לדבר עם שאר העס וקאמר בל' רבים קחו עמכם דברים וזכרו ר"ל שחטאו בחטא' ואפי' שהיה אינה כ"כ שלימה וחוקה כ"א חטא' מיראה וזהו קחו עמכם דברים בדברים בעלמא עכו' מועילה כאלו היא מאהבה דבהלמנסי יחד חטא' היחיד מאהבה והשיבחה מיראה יפה טוחם להיות דינם כאלו שבו חטא' מאהבה דנעקר מהם החטא לגמרי וכאלו לא היה. וזוהי כל שפע טוב השי"ך להם שלקחה אוהו מקודם הסטי"א הן עתה חוזרים ומולאים אוהו ממנה דנחשב להם כאלו שבו חטא' מאהבה. דאף דבפס' אשר שב היחיד חטא' מאהבה נחשב להם כאלו שבו מיראה ועדיין שפע טוב השי"ך להם שטרפה אוהו הסטי"א הוא עדיין חתה ידה. מ"מ הן נעט ששבו הם מיראה נ"כ ונחשב להם כאלו שבו מאהבה חוזר כל שפע טוב להם דנעקר החטא בלהם לגמרי חכסם שעוקה"מ. וז"ל אמרו אליו כל השא' ען ודרז"ל כל עון חטא' ר"ל דעיקר החטא לגמרי מעיקרו וע"כ וקח טוב שכל השפע טוב וקדוש שיטנו עדיין חטא' הסטי"א הן עתה ליקחין אותו ממנה. והיו שביים ונשלמה פרים שפתינו ודרז"ל שהעושה חטא' מעה"כ כאלו קרבי פדים ופ"ח כפרי חובה ס"ל אוהבם נדבה כפרי נדבה ולא כפרי חובה דהיינו שמעיקרא נעקר החטא לגמרי וכאלו לא היה חטא כלל ושפיר מולאים מיד הסטי"א כל השפע טוב וקדוש שלקחה לעזמה ושבתי שבי"ו מלזה בהזרת :

ובין כה"פ זה עני קרא' וה' שמש וכו' ר"ל זה עני מהמלות ועובר עבירות כשחוזר בחטא' גמורה מאהבה אזי ה' שמש ומכל לרוחיו הושיעו דנס

השפע טוב וקדוש השי"ך אליו שטרפה אוהו הסטי"א הוא חוזר אליו עתה וזהו דיוק מכל לרוחיו וממילא רוחא דשאר עמא נחשב להם כאלו שבו בחטא' מיראה דוקא וזוהי נלולים מחומר העון דוקא אבל השפע טוב השי"ך להם עדיין הוא חטא' הסטי"א וזהו חוגס מלאך ה' סביב ליראיו ויחלסם. וע"ז מזהיר אוהם ואומר טעמי וראו אשרי הגבר יחסה כי דהיינו חטא' מאהבה. אבל חסם עתה אינכם לריבים שחטו חטא' מאהבה כ"א יראו את ה' קדושו ר"ל חטא' מיראה ואפי"ה חין מחסור ליראיו שהשפע טוב שלכם שהוא חטא' הסטי"א הוא חוזה לכם. וזהו כפירוס שחס הקל"ב והסטי"א רשו ורעבו שהולך מהם השפע טוב וחוזר לדרושו הם בעליו וזהו ידורשי ה' לא יחסרו כל טוב כ"ל דייקא שחוזר השפע טוב כולו להם :

ובפסוק שובו בנים שובנים ארפא משוכותיכם אוהבם נדבה. יליפ עפי" מ"ש ה' פחמי

השוכה אה"ע סי"ע"מ סק"ח בשם ביה מאיר ז"ל דכתב ברין אשה שנשכית או חלחה דמי"ב הבעל בצרקונה ובפרפואה דהביא בשם הב"ד דק"ק פ"פ דמי"ן ז"ל דה"ד אס נשכית וחלחה ממילא שלא בגרמחה. אבל אם הוא בפשיעחה אינו חייב הבעל. והוא חלק עליו דבכל נווגא חייב הבעל. והק' עליו הפ"מ ז"ל דלא זכר דברי הש"י מקו' כסובות דנ"א שכתבה בשם הריטב"א ז"ל דלחכי נקט לקחה ולא חלחה לאשמעי' דאם חלחה בפשיעחה אינו חייב לרפאהה ע"כ וש"כ החזיל שמואל סי"ט"ו יעו"ב. נמלא דרברי הבית מאיר נדחה קראו להם. דבז"ו כה"פ והיה כל שמוע חשמע בקול היא והישר בעיניו תעשה וכו' אל המהלה אשר שמתי ממני"ב לא אשים עליך. ודע מחמת שפוסה רש"מ מחייב אתי ברפואתך כדון אשה עם בעלה שאם חלחה שלא בפשיעחה שחייב לרפאהה. וזהו כי אתי ה' רופאך ולכן חין אתי חסידים עליך. משא"כ אם אינן ערש"מ והם גרמו לעלמם החולי אזי אינו חייב מן הדון בהרפואה. וזהו כה"פ שובו בנים שובנים ארפא משוכותיכם דהיינו משוכותם דהם פושעים בחוליים ארפא אוהם ולא מלך הדון כ"א מלך החסד והנדבה. וז"ל אוהבם נדבה מתורה נדבה. וזה ג"כ משה"כ ליון בחשפט תפדה וז"ד דנפדים מלך הדון אם הם עושים רש"מ. אבל ושכ"יה לשון משוכות אוז כיון שהם גורמים לעלמם אזי תהיה נפדם בלדקה מהירות חסד ולדקה ולא מן הדון. וזה ג"כ משה"כ אתי אמרתי ה' חנני רפאה נפשי ומה שאני מנקש בדרך חנינה חן וחסד ולא מן הדון יען כי חטאמי לך שאני גרמתי לעלמי החילי ואם הוא בפשיעחה האשה אינו חייב הבעל ברפואתה מן הדון :

והנה המס' ז"ל כהבו דדוקא לישר' מועילה החטא'

ולא לאוה"ע וזה גרמו כפ' טובה ישר' דיש ליתן טעם לזה עם האומר דדוקא ישר' דלית ליה דין אשה עם בעלה לכן מועילה החטא' להם דדין אשה שחלחה דחייב הבעל לרפאהה מבחי"כ אוה"ע דלית ליה עם הקב"ה דין אשה עם בעלה לכן חין החטא' מועילה להם. והגם דדינא הוי דאם האשה חלחה בפשיעחה חין הבעל חייב לרפאהה ובז"ל מ"מ נס בזה יס נד ככ"י חיו"ב להקב"ה לרפאה אוהנו מן הדון גם בפשיעחה וכמ"ש בסוף פ' החליל אר"י אלמלא ג' מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שוגאי ישר' א' דכתיב ואשר הרעוהו וא' כי כחומר ביד היולד קן אדם בדי בים ישר' וא' והסירותי את לע האנן מבשרכם ואתי לכם לב בשר. כלו' דככ"י הוא הגורם בחטאם של ישר' בדריאת היולד וכו' ולכן אף שחטאו ישר'

אם כעבדים עיניו לך תלויה עד שתחננו וכו' :
וכפי עשב הנזיל נר' דלעון ע"ו אינו מועיל החסו'
 דמאחר דהס טוע"ו וכברי' ככל הנזי"ס דאין
 כו"ע דיליה היא א"כ טוב לפי סברתם אינו יכול
 למחול ע"כ. וכמו שכ"כ ה' אדרת אליהו אשכנזי ז"ל
 בחמילה בפ' פקודי והביא מ"ש במד' אלה אלד"ך וכו'
 מלמד שביטוף עבדו. וא"כ לפי"ו סברו דאין כו"ע
 דיליה ואין יכול למחול ע"כ וכו' פי' המד' בפ'
 משפטים הנה אנכי שולח מלאך לפניך אחר הקב"ה
 חילו וזכה היותי בעלמי הולך לפניכם שנה' וה'
 הולך לפניכם עבדו ששיתם את העגל הנה אנכי
 שולח מלאך ע"כ. וק' דלמה בחמת אחר הטא ע"ו
 לא יהא הקב"ה הוא בעצמו הולך לפניכם ויחמול ע"כ.
 אבל לפי"ו יובן דמאחר שאמרו אלה אלד"ך הורו
 בזה סבורים שח"ו אין כו"ע דיליה היא ואין יכול
 למחול ע"כ לך הנה אנכי שולח מלאך. וכו' פי' אלה
 פקודי החסכן משכן ר"ל מכה שאמרו אלד"ך לך
 כה"כ בפ' משכן רמז סנהאנשן ג"פ וכמ"ש
 בזה"ק ע"פ על אלה אני בוכיה ר"ל על טיבה אלה
 אלד"ך שאמרו דע"ו בטיהוף דהורו בזה דאין כו"ע
 דיליה ואין יכול למחול ע"כ לך אני בוכיה עכ"ל.
 דבז"ו לע"ז כה"פ בפ' עקב והיה אם קבץ הקב"ה את
 ה"ה והלכה ועבדת אלד"ים אחרים הטייתו בכם
 היום אה"ם וזה הארץ כי אבוד האבדון הזה כנויים
 וכו' ר"ל מאחר דע"ו והורו דלאו כו"ע דיליה וא"ו
 למחול ע"כ לכן החסו' שלהם אינה מועילה דנקטה
 יניסו כנויי הארץ ואבוד האבדו כנויים וכו' דהורו כפי
 סברתם דקוב א"י למחול ע"כ. וזהו כה"פ היתה
 ירושלים לנידה ביניהם לדיק הוא ה' כי פיהו מריתי
 ר"ל היתה ירוש' לנידה דיושבי ירוש' ע"ו שמטמאה
 במשא כנידה והורו בזה דלאו כו"ע דיליה ולכן האבדוס
 והענישם ולא מחל על עונם. וזהו כ"י מדרקת דינו
 ית' ואומרת לדיק הוא ה' דלא מלי מחיל לי על עוני
 יען כי פיהו מריתי דמה שמטמיה מפיו דיבור אנכי
 ולא יהיה לך כידוע מריתי שמברתי עליהם ולכן לא
 מחל ע"כ דהחשו' אי"מ וכנ"ל. ועפ"י פי' האדר"ה
 ז"ל סם כה"פ ומעולם עד עולם אחיה אל חשב אנוש
 עד דכח ותאמר שובו בנ"א. הטונה מכה דכו"ע דיליה
 שיכול למחול ע"כ לך חשב אנוש עד דכ"א אפי' על
 ע"ו ג"ע ש"ד הנרמזים ברי"ם דכ"א ד"ס כ"אפר א"שה
 א"ס דאין לך דבר שעומד בפני החשו' לךך נאמר
 ותאמר שובו בנ"א ע"כ. ולי אני הדל יל"פ כה"פ הנזיל
 באר"ה במה שידוע מאי דאיכא פלוגתא בפ"י הפ' טובה
 ישר' עד ה"א וכו' אי עד ועד בכלל שאפי' לשון ע"ו
 מועילה החשו' או עד ול"ע בכלל שא"מ החשו' לע"ו.
 ונדע מה שפ"י המפ' כו' משק"פ ומעולם עד עולם
 שהוא רמז לשני עולמות טוב"ו וטוב"ב אחיה אל. וא"כ
 מזה מוכח דמוכרת לומר דחיבה עד פי' עד ועד בכלל
 לכן מכאן יש סמך למאן דסבר טובה ישר' עד ה"א
 עד ועד בכלל לך חשב אנוש עד דכ"א אפי' על ע"ו
 ג"ע ש"ד ר"ת. דכ"א לך ותאמר שובו בנ"א. דכזה
 א"ס שחיכות הפסוקים הנ"ל :

והנה ה' שני אליהו ז"ל בדרוש כ"ב כתב בשם אביו
 ז"ל דרבי' מעלומי בני ישר' ומפסעיהם לכל
 חטאתם טעו בדמיונם בחיובם דכל שנשרם האדם
 בחטא אין לו חשו' וסורשם פתוח אהביה דאמר'
 הונא בפ"ה דיומא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה
 הוחרה לו הוחרה לו סיד אלא אימא נעשית לו כהתר.
 ואין האמת אחס דכתי' אימא ביומא האומר אחטא
 ואשוב אחטא ואשוב אימ"ם בידו לעשות חשו' חרי
 (יב)

ומני ז"ל בדרש הונא דאמרי דיה כיון דעבר אדם
 עבירה ושנה בה הוחרה לו הוחרה לו סיד. והמפ' ז"ל
 נהקבו ביה מדאמר' ההם ביומא פ"ח עבר אדם עבירה
 פ"ח מוחלין לו ב' מוחלין לו ב' מוחלין לו ד' אין
 מוחלין לו. דהיכא משכחה לה כיון דבשמים הוחרה לו
 ואימ"ם בידו לעשות. חשו' ושערי חשו' לו נעטלו
 ונדחקו בה. ולא היא דהיכא פטונה חלוקים דכל חד
 קיל בדנפשיה ויטון לימחלו. והכא בעין אחד ששנה בו
 דאיירי שהורש בו אין מוחלין לו אלא בחשו' וזה
 עונשו דאימ"ם בידו אלא דחק ושכ בחשו'. וכן ג"כ
 הע"מ ז"ל במ"א פ"ד כתב בן הוב"ד בס' חוס' יוה"ב
 דל"א למוהרמב"ם ז"ל. ברם הוא ז"ל פליג ובתנ' עליו
 דיראה דנפק"ל מהא דאמר ר"ה עבר אדם עבירה
 ושנה בה נעשית לו כהתר כלו' דאימ"ם בידו לעשות
 חשו'. ויש לרמוז דאיירי בששנה בחטא מלבד ג'
 עונות דחשובות. והכי מהבבב"ה דג' עבירות מכל
 מין מוחלין ויש ראייה ודוגמא לזה ממאי דתנן בפ'
 הגשרפין מי שלקה ושנה ב"ד זכניסין אוהו לכיפה
 ואמרו בג' דאיירי במלקות של כרה א' אבל ב' וג'
 כתיקתו איסורי דקא עשים וכפ"ה הרמב"ם בפ"ח מהס"ג.
 ואע"ז דהס' בג' אין מוחלין ומכניסין אוהו לכיפה
 שאני חסד דהוי בב"ד שמ"ע דהס' חמורים יותר מדיני
 שמים דהא בן י"ג מעניסין ובב"ד שמ"ע עד כ"ל. ומו
 ז"ל דהיכא חתיי' כס' רבי דב"ל דבכתי' הויא הזקק
 וכמ"ש ב"שלהי הבא ע"ו נישואין ומלקות כר' וסחות
 וסור המועד כרשב"ג עכ"ל :

וירי הדל הוק"ל ע"ד ז"ל דכזה בפשיטת דההיא
 חתיי' כס' רבי וכו' כללו הוא מופסם כן.
 והרואה סם בש"ס סנהדרין דאוקמוה כרשב"ג ועבירות
 מחזיקות. ועיין בהלח"ם בפ"ה מהס"ג ה"ד דהכרית
 מדברי הרמב"ם דס"ל שעבירות מחזיקות וכרשב"ג
 דהלהא בני ולא כרבי דאי כרבי דבהרי סני בשני
 ה"ל לכונסו. ודוקא ר' יוסף גפ' הע"ו הוא דסבר
 דמלקיות מחזיקות וכמ"ש החוס' סם וכיון דסוגיית
 סנהדרין מוכחה דעבירות מחזיקות לךך הרמב"ם פסק
 כרשב"ג יעו"ש. וא"כ הי"ך הוא ז"ל כזה כן בפשיטות
 דההיא חתיי' כרבי וכו' ודבריו לי י"ו. ומהחומה לה'
 מים קדושים בדרוש א' לחשו' שהבי"ד ולא העיר
 עליו בזה. גם מ"ש דמ"ס כיון שעבר אדם עבירה
 ושנה בה וכו' היינו אחר פסע ג'. כן כתב המ"ס
 קדושים עפ"ד מוהרנ"א ז"ל בדרש' פ' ב"ה דעס'
 דעד ג' מוחלין לו היינו משום דכאנוס דמי דעבע
 החומרי כל היום החלוה חלוה להוסף על חטאתי ועל
 לך ההכרח הוא חושא וההכרח לא יגובה. אך אחר
 ג' אלה יש ביד האדם יכולת לומר עוד מלחטוה
 ומעניסין אוהו עש"כ. ולפי"ו בג' דחשובות גם בלא
 חשו' נר' דמוחלין לו ולא יחשב לו שין דכאנוס דמי.
 ועיקר העבירה היא מפעם ג' ואילך ומשם ואילך
 ארז"ל כיון שעבר אדם עבירה דעד עכשו' לאו עבירה
 מיקרי דכאנוס הוא והוא קרוב לחי' מוהרמב"ם ז"ל
 עכ"ל. גם ע"ו ק"ל דלמה מהנורך דעד שיטבור ב"פ
 אחר ג' הראשונות דאזי נעשית לו כהתר ואימ"ם
 בידו וכו' מהראוי הוא דבפעם א' אחר הג' הראשונות
 הוא נעשית לו כהתר ואימ"ם וכו' דג' הראשונות
 כחדא חשיבי. וידייק בזה מ"ש פסע ד' אין מוחלין
 לו. ואחר טוהבי זה ראיית דמוהרנ"א ז"ל בח"א כן
 ס"ל דכתב קם ב"ה פ"ח מוחלין וכו' וז"ל נר' דהך
 דהס' בפ"ק דר"ה נושא שון ועובר ע"פ חנא דבי ר"י
 מעביר ראשון ראשון ודבכא לאו בחדא מילחא איירי
 אלא הך דבכא בחדא עבירה משחתי דאם עשה אותה
 עבירה

עבירה ג"כ מוחלין לו דעד ג"פ חשיבא חרה עד פעם ד' ודומיא דלעיל כיון שבאח לידו דבר עבירה פעם אר"ב וכו' דאירי בעבירה א' והתם אירי בעושה עבירה ואח"כ עושה עבירה אין מעבירין רק אחיה הראשונה. וקרא מוכח כן דהתם כתיב עובר על פשע חרה משמע עכ"ל. קרי דבבר' כמ"ש בענין דהג"פ הראשונים בחרה חשיבו ופעם הד' אין מוחלין דלא כמ"ש הם ז"ל. ברם מה שפי' סך דפעם א' מוחלין וכו' הוא אירי בחרה עבירה גם מיהרש"א ז"ל דעמו כן הוא. ועיין בס' ורע רב שבס' יבין ויבועו בדקב"ה דסל"ה דעל כל מין עבירה ג' הראשון מוחלין לו. ודקדק שם בלשון הג' דקאמרה עבר אדם עבירה א' מוחלין לו ב' מוחל' ג' מוחל' ד' אין מוחל' שגא' על ג' פשעי ישר' ועל ד' לא חשיבנו דלמה זה אריכות הלשון לומר כמה פעמים מוחל' היל"ל ראשונה שנייה שלישייה מוחל' רביעייה אין מוחל' שגא' על ג' פשעי וכו'. גם אומרו ד' אין מוחל' הוא ללא עורך כי היתירוס הוא אינו כ"א אחר שמוחלין לו בג' ראשונות וממילא ודאי הד' דלא אחר בה מירי פשיעא דאין מוחלין. ופי' עפי' מ"ש שם בג' ח"ר עבירות שהתורה עליהם ביה"כ זה לא יתורה עליהם ביה"כ אחר. ואם שנה בהם לר"ך שיתורה עליהם ביה"כ אחר. דלכא' יקשה היסבין יעלה על הדעה שאם שנה ועשה מחדש אומן עבירות לא יעורך להורות עליהן עשה משום שכבר התורה אשקדק על אחרות שעשה כיוולא באלו בשנה שעברה. כי מה יועיל הירוי על הראשונות לאומן שעשה אח"כ. האומנס הכי' הוא כי בהשנות העורן על האדם לחזור על עבירה שכבר עשה פעם אחרת מכבד עליו העונש. דהמקטרג הנעשה מן העבירה מוסף חווק ואומן בשביל מה שחור ונעור מחדש העונש הראוי לו על הפעם הא' אעפי' שכבר נחל. כי לאשר נכסל בלוחה עבירה ומחל לו ע"י וירוי היה לר"ך להיות לו אזהרה יתירה לבלתי שוב אליה. ולפיכך כששנה בה לר"ך שביה"כ יתורה עליהם ר"ל לא על אוחס שעשה עכשיו קאמר כי זה דבר פשוט ודאי הוא. אלא לר"ך שיתורה מחדש על אומן של אשקדק ויבקש עליהם מחילה כי עתה חזרו לאיתן כמה שחור ושנה עליהן שהוא הוראה על חלישות עצמות הירוי הראשון. ועכשיו אחר כ' יוסי כי כאשר יעבור האדם עבירה בפעם א' מוחל' וכשחזר ושנה בה פעם ב' שה"ל לזכור מאד ממנה חזרה כמעט למקומה דפעם א' ועכ"י עתה מחדש ג"כ מוחל' הכל גם את הא' גם את הב'. וכן בפעם הג' כיוולא בזה. אך בפעם הד' שג"כ אז חזרו ונעורו אין מוחל' ר"ל אין נו מח' מכולן ועל הכל יקבל עונשו. והובית זה מהפסוק אשר הדיוק בו מבוחר שאמר ועל ארבעה לא חשיבנו דהיל"ל ועל הרביעי לא חשיבנו. אלא הכי' שאמר שעברו הג' שכבר נחלנו כשיבוא עוד אחריהם ג"כ אחר אז יקובלו כולם יחד ועל מעמד כל הארבעה לא חשיבנו עכ"ד ז"ל:

ולא

אבחר חמה לבווי דיש לי לעמוד עוד בדברי מוהרמב"ם ושאר המפ' ז"ל דתקבו דעל ג' עבירות מכל מין מוחלין וכו' דהרי במד' אמרו הובא בס' ספי' דרום ס' קרח אחר משה רבש"ע עם כל בריוויך אתה נוהג במוה"ר שגא' פעמים שלש עם גבר ואני אין בידו אלא תשא. אמ"ל הקב"ה אף אתה יש בידך ו' עונות שלח נא למה הרעות שמעו נא המורים והנה קמחם חמת אבותיכם וכו' אם ברואה יברא ה' וכו' ע"ש. לפי דבריהם ז"ל למה לא מחל לו הקב"ה למרע"ה על עונותיו מאחר דמכל מין עון

שעשה לא עשה אותו כ"א פעם אחת. וכ"ה דקושיא זאת היא נופלה על מה שראינו שאלה"ר נתפס בעון הראשון שעשה. לזה י"ל כמ"ש הכע"מ ז"ל במ"א ח"א פ"ד דיש לחלק בין קומ"ה לאחר מ"ח לכן נתפס בעון הראשון. ועיין בס' הרי בשמים וערוגה הכוסס סו"פ חסא דהביא בשמו וז"ל הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ה"מ דוקא בישר' אחר מ"ח ובעבירות חלוקות ושארין בה סרך ע"ו ועם זה כרה המיהא רבה מאד"ר שנתפס בעון ראשון שהיה קומ"ה ועבד ע"ו עכ"ל. ובה פ"י שם מאמר ז"ל במס' מגילה מ"ח נחשיבו שגאיהם של ישר' שבאותו הדור כליה וכו' ע"כ. והגם דמרע"ה ג"כ יש בירו עון שלח נא למה הרעות קומ"ה וראוי ליחסם ע"ו. מ"מ מדאמ"ל הקב"ה אף אתה יש בידך ו' עונות נ"ל דאינו רואה להענישו כ"א משום דיש בירו יותר מנ' עונות. ולפי"ד מוהרמב"ם והמפ' ז"ל ק"ל כדבר האמור ולי ג"כ:

וראיתי

לה' פני יאבועי ק"ק פ"י על י"ג מדות ד"י שנתן עטם לשבח על הא דנברו רחמי ית' לכפר עד ג"פ יען דאיתיות שם הוי"ה ב"ה הם ד'. וא"כ אפשר דכתבא ראשון שמועת האדם ופוגם אות א' של שם הוי"ה ב"ה עכ"ו מרחס עליו ולזה מוחל' וכן ב' וג'. אמנס בפעם ד' כיון שהיא אות ה"א בעלמה שכבר הגין עליו מחילה בפעם ב' דין נרמא כי אין כח יותר לרחס עליו. וגם שער ג' כבר הניח אות א' של שם הוי"ה ב"ה מסוקנת לזה מוחל' הג' ג"כ. משא"כ כאשר חטא פעם הד' ח"ו שפוגם בכל אותיות הוי"ה דאז הדין נותן שלא לחול ועליו נאמר ועל ארבעה לא חשיבנו. בלשון דמכת קדושת שמו רחס ירחמנו עד ג' פעמים עכ"ד ז"ל. וזהו משא"כ אל חובר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וכו' עזרנו אלדי' ישענו ע"ד כבוד שמך והילינו וכפר על חטאינו למען שמך. גם זהו אל הנחל למען שמך וכו'. והנה שאומרים בס' הסליחות אבינו אב הרחמן והרשענו למען שמך וכו' עשה למען שמך וכו'. ומה"כ כי לא יעוש ה' את עמנו בעבור שמו הגדול. וה' מייס וחסד בעל משה"ר דקד"ר פ"י כה"פ הגיל בהק' מ"ש מוהרמ"ו ז"ל בפ' פסוק ואת שמינו תכרות מן הארץ מה תעשה לשמך הגדול כי ר"ה י"ם כה"כ ג"כ נה"ס נה"ס עולה בגמט' ישראל. וא"כ אישוא אם שמינו תכרות מן הארץ דהיינו שם ישראל מה תעשה לשמך הגדול המשהלסל ב"ס. ובה פ"י הוא ז"ל כה"פ קדש ישר' לה' ומהו קדושתו ויהי כמשיב ראשית הבואה ספור ה"ס הוא להמשך השפע הקדוש עד ביה המלכות הרמוזה בה"א אחרונה של שם הוי"ה ז"א ראשית תבואת ה' ע"כ כל אוכליו יאשמו רעה תבוא אליהם ויילקוט אמרו ע"י שאין ישר' אוכלין בעוה"ז אלא מן הבואה ולא מן הקרן שהוא קיים לעוה"ב וכו' עכ"ל מ' יסלח ידו במשום ה' ונקה וכן הדבר יכול לאומרו רק נאום ה'. והו' כה"פ כי לא יעוש ה' את עמו זסיה שעמו בעבור שמו הגדול המלובס ב"ס עכ"ל ע"ש. ועפי"ד יוכן לע"ר כה"פ אמרו לנו ונכחירם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד כי נועלו לב יחריו ואנו אומרים אליו ית' ראה והביטתה כי אין סוגס עלינו לבד במ"ש ולא יזכר שם ישראל אלא על"ך ברית יכרותו לשמך הגדול המשהלסל ב"ס שעולה בגמ' ישראל ע"ר מ"ש וזה שמינו תכרות מן הארץ מה תעשה לשמך הגדול. והו' משא"כ שאמר עלינו נקרא אל תניחנו. גם זהו אל חוזר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וכו' עזרנו אלדי' ישענו ע"ד כבוד שמך והילינו וכפר על חטאינו למען שמך

שמך. גם זהו אל תנאך למען שמך וכו' וז"ל כס'
הבליחות חביו אל הרחמן והול"ש וכו' עשה למען
שמך וכו' :

עו"ש פ"י הו"ל כו' הפ' כי לא יעוש ה' את עמו
וכו' בהק' כי אלה אומה מהאומות שהתמלא
באחה בהחטאים ורולה לאברה בהחילה משפיל ומאבד
הער שלה ואח"כ האומה אשר היא חחה ממחלתו
כמ"ה יפקוד ה' על לבא המרוס במרוס והדר על
מלכי האדמה בהדמה. ואם היו ישר' חחה יד אלה
שר כשאר האומות אזי אם היו מוטאים ח"ו ותתמלא
סאחס אזי בנקל יכול להוסי' ולאבדס ע"י השפלת
הער שלהם והיו בלא ה"ו. לכן גורה חכמתו ית'
להיות הוא להם פערון והוא ח"ו וקיים וה"ל לאבד
האומה בעוד שר שלה קיים. וז"ל כי לא יעוש ה' את
שמו בעבור שמו הגדול ומה ענין שמו הגדול לישראל
לז"ל כי הואיל ה' להיות לו לעם והוא יהיה להם
לאלד"ים. וזהו והאם הדבקים בה"א חיים כולכם היום.
גם זהו ומה שמינו חכמות מן הארץ ומה העשה לשמך
הגדול כי אמה חביו ושרינו. גם ז"ל וף גם זאת
ההיותם בארץ חובייהם ל"מ ול"ג לכלותם לבי"א והעשם
בי אפי' אלד"ים. וז"ל והייתם לי סגולה והיתרון
ע"י ואחס חביו לי. והז"ל כ"מ שגא' לי לעד ולע"ע
עב"ד ז"ל אשר בזו"ו לע"ד כה"פ מלקי ה' אמרה
נפסי על כן אחיל לו. גם לפי כל האמור הכל יתפרס
כינת נוסח מסדרי התפי' חביו שבשמים ח"ו וקיים
עשה עמו נדקה וחסד. בעבור שמך הגדול שנקרא
עלינו. למען שמך ה' וסלחה לעוני וכו' :

והרב שם שמואל ז"ל הוב"ד כס' בירך את אברהם
דרג"ט כתב טעם להא דנברו רחמיו ית'
לכפר העונות עד ג"פ. משום דכל דינו של אדם נעשה
ע"י שם אלד"ים ושם אלד"ים בריבוע כוה א"י אלה'
אלה"י אלד"ים עולה ר"י. וירופים ראשונים ג' אהיות
ראשונות דתיבת אלד"ים הם מנין ח"ם שהקב"ה פעמים
שלוש הוא ח"ם אבל כיון שגא' ממספר ח"ם לכן הקב"ה
חינו ח"ם עליו. וז"ל הקב"ה למשה ב"א אל פרעה
והתקם בו ולמה לך התקאה ומשני למען שמי
אוהבתי אל"ה בקרבנו דהיינו ירופי ג' שהם אל"ה
שמי ח"ם פעמים שלש. והעש"י אחר הקב"ה למשה
ב"א אל פרעה ולא אמ"ל לך אלא רמו לו ב"א הוא
באל"ף של אלד"ים זה נירוף ראשון אל פדעה לירוף
שני אהיות אל"ה היינו ירופי ג' אהיות רמו דאם
יתחדש אזי יתוס עליו. ומעש"י אמ"ל כה אחר ה'
אלד"י העבדים עד מחי מחלת לענים משני ולא אחר
אלד"ים אלא אלד"י כדי לרמו לו דילא מכלל אהיות
אל"ה שהוא נירוף ג' ונגסם לנירוף ד' שהוא אלד"י
א"כ הקב"ה לא יתוס עליו עב"ד הס"ם ז"ל. וכזה פ"י
ה' בירך ה"א ח"ו ספ' ואם עד אל"ה לא תשמעו לי
ויספתי לישראל אחכם והוא מבוחר ע"ם. דכו"ז לע"ד
כה"פ הן כל אלה יפעל אל וכו'. דנדע מ"ם מיהרנא"ת
ז"ל רביבם כל אינה נאמרה על פחות מני' ורבים
קיימי כס' זו. והו רמו הן כ"ל דהיינו ג' עונות
הראשו' שהם כנגד ג' אהיות הראשונים מתיבת
אלד"ים והם אהיות אל"ה שעולה לירופים גמט' ח"ם
יפעל אל"ה ר"ל שהקב"ה ח"ם עליו ומוחל לו. והו
יפעל אל שהולך עמו במדת החסד חסד אל"ה כיון
שדיין לא ילא ממספר ח"ם ובתחילה קאמר בסתמא
זכיר פ"י דבריו ואמר פעמים שלש עם נבר. משא"כ
בשון ד' דילא ממספר ח"ם לכן אינו חס' עליו ואינו
מוחל לו. גם עש"י פ"י ודי כמזהר"ט י"ו כה"פ
על אלה אני בוכים וכו' כי רפק ממני' מנחם וכו' :

ז"ל כיון שעשיתי עונות הרבה יותר מני' וז"ל על
אל"ה ר"ל יותר מני' ירופי חל"ה תאלד"ים אני בוכים
יען כי רחק ממני מנחם דבשלמא אם לא עשיתי כ"א
ג' עונות דוקא הי"ל נחמה דהקב"ה מוחל אוחס לי.
אכן עתה דנימוספו עונות יותר מני' ירופי אל"ה לך
רחק ממני מנחם דהשחא ה' מעניס אותי ואינו מוח"ל.
ועיין כס' בירך ה"א ח"ו ע"ם. ולע"ד ז"ל כה"פ שוכה
ישר' עד ה"א וכו' ע"ם. ולע"ד ז"ל כה"פ ב"א ויקרא
היה כי יאחס לאחת מאל"ה והתודה את אשר חטא
עליה וכו' ונסלח לו. ר"ל שאם חטא ופגס בכל אחד
מאהיות אל"ה דהיינו אפי' חטא בשון ג' שפגס גם'
באות ה' של ירופי אלה עכ"ו והתודה וכו' ונסלח לו.
משא"כ בשון ד' ואל"ך הין מוחלין לי.

ונפ"ד ה' זרע רב ז"ל ספ' בכ"ו מ"ש עבר
אדם עבירה ח' מוח"ל וכו' ד' חין מוח"ל
ר"ל שם הני' ראשונות מורין ונשורין ואין לו מחי' מכולן
וכי' עד שיעשה חסו' חזקה על הכל וכנ"ל. וכבר כתבנו
בס' הש"ס ז"ל דג' עונות ראשונות הם בנירוף אל"ה
מאלד"ים ואח"כ הם בנירוף י"מ מאלד"ים. גם כתבנו
בס' מיהרנא"ת ז"ל דתיבת כל היא נאמרה על ג'
וכנ"ל. וכן לע"ד כה"פ מי אל כמור נוסח עון ועובר
על פשע היינו דג' עונות הראשונות דהם נחשבים לעון
אחד וגם עון הד' דהוא נחשב פשע כולם מוחל אוחס'
כשהאדם חוזר בתשו' שלימה על הראשונות והאחרונות
לא החיוב לעד אפי' לומר דאחר שחטא עון ד' ואל"ך
אין לו מחי' כלל אפי' בתשו'. לא כן הוא אלא בתשו'
שלימה נמחלים לו הכל יען שהוא ית' כי חפץ חסד
הוא ורולה בתשו' השבים. וזהו שסיים וחסלך במחלות
י"ם רמו לשני ירופים האחרונות של סם אלד"ים
שהם כנגד עונות שהם מור' ואל"ך שהם אהיות י"ם
וגם כ"ל רמו לג' עבירות הראשונות הנרמזים בני'
ירופים הראשונים אל"ה של סם אלד"ים את הכל
ע"י החסו' נמורה שעושה באתרוה הוא ית' מוחל
אוחס מחי' נמורה ומשליכס וז"ל וחסלך במחלות י"ם
כ"ל חטאתם :

ומה שכתבנו בדברי ה' זרע רב ז"ל דכשמוע
האדם פשע ד' חזורים הני' ראשונות ונשורין
וכי' וכ"ג דיום מחספ' דסל"ה בהרמוותיה דמור'
אמינא אחתה"ר דלא כן אכתי עמרי' דהן אחס דמאי
דדיק הו"ר ז"ל מהכתוב שאמר ועל חרבעה לא
אשיבנו ול"ק ועל הרביעי נה' שיהא דיוק נכון. מ"מ
י"ל בהיפך דעבירות הקדמות אפי' שכבר נחשבו
והתודה ועשה חסו' עליהם הגם שבז' אחר' נתגבר
ילכו עליו והתעילו בפשע ד' הני' עבירות הראשונות
אינם מורין שיקבל עינש עליהם כ"א הוא נענש מפשע
הד' דוקא. ויש ראוה לזה מהקדמות דכמו שאם
חטא האדם והקדיב קרבן הגם שאח"כ חזר עוד
וחטא באותו חטא אינו מורין עליו חטא שחטא מקודם
בו והקדיב עליו קרבן אלא אמרי' מאן דאול חול
ומכלן ולהבא חישבנא. כן ג"כ אפי' נאמר לגבי הני'
עבירות שנתחדש והתודה עליהם שנמחלים לו לגמרי'
ואינם מורין כלל. ועיין כס' פני יאוסע הכל' בדי"ו
במה שגעל"ש למה שגברו רחמיו ית' לכפר עד ג'
עבירות עש"ד הירושלמי דעד ג' פעמים נתן הקב"ה
רשות ליע"ר לפחות לאדם ויחזר ללא. ולכן אינו
מענישו עד ג"פ דחשיב כמו אהוס כפיהו היל"ה
אמנם אם חטא פעם ד' דאו אין לו מענש עוד או
חייב האדם עש"ב. הרי נה' דג' עבירות הראשונות
אינו מענישו עליהן כלל והם נמחלים לגמרי' ואינם מורין.
ומלאהי און לי מ"ם ה' סתי ירום ז"ל כס' קרח כס'
כס"מ

דק"ל דאין לעשות שום ע"ז חפ"י ע"מ שלא לעבורה
ובעשייתה עובר על לאו לא העשין אתי אלד"י כו"ו
ומחייבו. גם קו"ל לדינא דהעושה אחד מחמש עבודות
פניס השחוחא או ויבות או קיעור וכו' חייב גם
המקבלו עליו לאלוה אע"ג דלא עשה שום מעשה
עבודה חייב:

ובנין דאמ"ל ה' למרע"ה כי שחח עמך כ"ל
דנשחחו ע"י מעשיהם וכמעט דלא נשאר
להם חקומה יען דלא חטאו בעין אחד או ב' או ג' עדיין
דוקא דלא פנמו כ"א בנ' לירופי איתיות אל"ה מאלד"ים
שעולים בגמט' ח"ס כדי שיהיה נוחל להם. אלא
חכף ומיד חטאו בד' עבירות יחד וילאו מלירוף ג'
אוריות אל"ה ונכנסו בלירוף האות הרביעי של אלד"ים
שהוא אות הו"ד. וז"ש סרו מהר מן הדרך ה"ל שעשו
ד' עבירות יחד והם אלו הד' עבירות עשו להם עגל
מסכה ובקשייה הע"ז לבד הם חייבים גם וישחמו לו
ויזבחו לו עסק שתי עבירות השחוחא וויבות נחמש
עבודות פניס הרי ג' עבירות עשו ופנמו בנ' אוריות
אל"ה מאלד"ים. ולא די בהם זה שעשו אלא גם עשו
עון רביעי ג"כ שפנמו באות יו"ד של אלד"ים והוא
שקבלו אותו עליהם לאלוה ויאמרו אל"ה אלד"ך יקר.
דילאו מלירוף אל"ה שהם בגמט' ח"ס ונכנסו בלירוף
הד' שאין ראוי לחוס עליהם עוד. וז"ל ויאמרו אל"ה
אלד"ך הוא דבמאי שחטאו מקודם בעשיית העגל
ובשחוחא וויבות שהם ג' עבירות לא פנמו עדיין
כ"א בנ' אוריות אל"ה אבל עתה במה שקבלו עליהם
לאלוה פנמו באות הד' של אלד"ים ג"כ שהוא יו"ד
וז"ל אל"ה אלד"ך שיש במיבט אלד"ך לירוף הד' שהוא
אות הו"ד שנכנסו בלירוף הד' שהוא אות יו"ד מאלד"ים
יאין ראוי לחוס עליהם עוד. וכיון שכן ומעתה הניחה
לי ויחר אפי בהם ואכלס. לזה הולך מרע"ה לעמוד
בחפלה ובחמינה עליהם כדי להילס מכמה טענות
כמ"ס המפ' והו' ויחל משה את עני ה' אלד"ו וכו'
דלכאורה היבט אלד"ו היא יתירה דהו' די לומר את
עני ה' דוקא כמ"ס במקום אחר ואחשנן אל ה' אלא
דנקט היבט אלד"ו שיש בה לירוף הד' שהוא אות
הו"ד מאלד"ים לרמוז דכא לעטון לפניו ית' דאפי'
שעשו עון ד' שפנמו בלירוף הרביעי של אלד"ים שהוא
אות הו"ד עכו"ו יש מקום לחוס עליהם מכמה טענות
שכתבו המפ' ז"ל שטען מרע"ה ונרמזו בדבריו שאמר
למה ה' יחרה אפך וכו' אזי וינחם ה' זכו':

דרוש לתשובה.

ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע
לאבותיך. כי תשמע בקול ה' אלד"ך
לשמור את כל מצותיו אשר אנכי מצוד היום
לעשות הישר בעיני ה' אלד"ך: ונתן לך
רחמים וכו'.

איתא בפ"ק דעירובין ח"ר שתי שנים ומחצה נחלקו
ב"ש וביה הללו אומרים נח לו לאדם שלא
נביא יותר משנברא, והללו אומרים נח לו לאדם שנברא
יותר משלא נברא. נמנו ונמרו נח לו לאדם שלא נברא
יותר משנברא ועכשו שנברא יפשיש במעשיו. ואמרי
לה ישמשש במעשיו. עכ"ל הנמרא:

ושכת עד ה' אלד"ך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוד
היום ונתן ונתן בכל לבך ובכל נפשך: ושכ ה'

בע"מ ז"ל במ"ח ח"ה פ"ד מה שפ' דברי רש"י ז"ל
אהא דאמרו במ"ס יומא מעביר ראשון ראשון וכך
היא המדה, אמר רבא ועין עלמו אינו נמחק. ופירש"י
ז"ל מעביר ראשון ראשון מן העושה ראשונים הבאים
לקף מאזינים מעביר הראשון לבד. ואם בלעדיו
מכריעים הזכות ה"ו לדיק. אבל אם עדיין הוא שקיל
אז העון אינו נמחק ומכריע לחובה. דכתיב הו"ל
דדקדק רש"י ז"ל לומר מן הבאים לקף מאזינים למעוטי
חטא חב"ג שלא באו כלל לקף מאזינים שאינם באים
כלל לחשבון לעולם. כמ"ס עבד אדם עבירה פעם
חב"ג מוחלין לו זנאי' הן כל אלה יפעל אל וכו'
דנשמע דב' מדות הם אחת מה שמוחל לגמרי הקב"ה
ג' עונות ראשונים ואינם באים כלל לקף מאזינים
ולכלל החשבון. ועון הרביעי שהוא בכלל הבאים
לקף מאזינים מעבירו וכו' ע"ש. הרי כמו שכתבו
בעניותין:

אשר עפ"י דברינו אלה יוכן לע"ד כה"פ שזכה
י"ס' עד ה"א כי בשלה בעוונך וכו' היינו
לומר דג' עבירות הראשונים הם כמו חטא וסוגג ע"י
פיתוי היל"ר והם נמחלים לגמרי ע"י וידוי ומרטה
לבד ואי"ל ה"ן נמורה כ"א על פעם הד' שהוא נקרא
לך מכשול עון. וסיים וקאמר קחו עמכם דברים
וזכו אל ה' ויאמרו אלו כל חטא עון ודרז"ל כל עון
חטא היינו דמיבט כל הוא נאמרה על ג' וכנ"ל בשם
מהרנ"ח ז"ל והיינו דכמו ה"ן עבירות הראשונות
הנרמזים במיבט כל הם נמחלים מכל ע"י הו"ד
ובהרטה שעשה עליהם מקודם. כן ג"כ זה העון הד'
ע"י הפס' הוא יסיה נמחל לגמרי והו' כ"ל עון
הוא וקח טוב. ותדע דהיה לזה דג' עבירות הם
נמחלים לגמרי ולא זכרו ע"י וידוי ומרטה מהקרבנות.
הנה נודע דהפס' והו"דו הם במקום קרבן וכסס
שאמר שהקריב האדם קרבן טוב לא יזכר לו עונות
הראשונות הנס' שזכר חטא עוד בחטא הראשון כן
ג"כ בהפ' וכו"דו נמחלים לו ג' עבירות הא' לגמרי
ולא יזכרו עוד. והו' שסיים ונשלמה פרים שפיתו
לרמוז אל הני"ל:

ויש ליתן עוד טעם למה דהקב"ה מוחל לג' עבירות
הראשונות לגמרי ע"י וידוי ומרטה בלבד ואי"ל
ה"ן נמורה כ"א על עון הד' שא"ל הן כל אלה יפעל
אל פעמים שלש עם גבר וכנ"ל מלבד ח"ס הש"ש ז"ל
דבג' עבירות אינו פוגם כ"א בנ' לירופי אוריות אל"ה
מאלד"ים שהם עולים בגמט' ח"ס. עוד י"ל דבג'
עבירות הוא זוכר להם זכות וברית אבות הק' שהם ג'
ואף שזכות אבות תמה ברית אבות לא תמה וכמו שדרשו
שיש ואף גם זאת כהו"ס באלך חייביהם וכו' וכן
כתיב וזכרתי את בריתי יעקב וכו' לכן כנגד ג' אבות
הן כל אלה יפעל אל פעמים ג' עם גבר דבג' עבירות
דאינו מגיע הפגם כ"א באוריות אל"ה שהם עולים
בלירוף ח"ס הוא חס עליהם ומוחל להם והו' דשחטאו
ישר' בעגל עמד מרע"ה בחפ"י ואמר זכור לאברהם
ליחמך וז' שראל וכו':

ועפ"י מ"ם לעיל בשם הש"ס ז"ל יליפ כה"פ משאמ"ל
ה' למרע"ה לך רד כי שחח עמך סרו מהר
מן הדרך אשר לויחם עשו להם עגל מסכה וישחמו
לו ויזבחו לו ויאמרו אל"ה אלד"ך ישראל. ויל"ד במ"ס
סרו מהר וכו' הם יתיריס דהו' די לומר כי שחח
עמך עשו להם עגל מסכה ומה בא לאשמעינן בזה.
גם מיבט מהר ה"ן לה מובן. גם מ"ס עשו להם עגל
מסכה וישחמו לו ויזבחו לו ויאמרו אל"ה אלד"ך
לאיזה טורף הולך לפרט כל אלו. ויוכן בהק' עוד מאי

אלד"ך את שבחך הדין ושב וקבצך מכל הנשים אשר
הוציך ה' אלד"ך שמה :

אירת

בילקוט תהלים ע"פ אבנו אלד"י ישענו
ויל' אמרו בני קרח עד מתי אחם
אומר אבנו בניס אבכים וישראל אומרים לך אב
תחילה שגא' אבנו ה' עד מתי ואחם אומר לא כי
אלה אבנו ישראל : לא אחם אבנו לעמך ולא אחמו
אבנו לעמנו אלא שנינו כאחד אבנו שגא' אבנו
אלד"י ישענו ע"כ :

שובו

עדי נאום ה' שאלו עיניכם וראו עין רואה.
בראשית ברא הלא בראשי אלו בני אדם
הראשון קין והבן מילה עם הכל האומה יתירה כל
גאה. ויקץ קין על הכל אחיו ויהרגו ממנו ליה אחותיה
מותיה חביר ופליט ועבר עליו רוח קנאה. וקלה את
אשתו כי ל' נאה ול' יאה אשה יפה לו משפט
הבטורה לא יוכל לבכר את בן האבוכה ע"פ בן
השטאה. וישמע את הקול מדבר אליו קול אלד"ים
חיים א' הכל אחיך דמי אחיך לועקים דמו ודם
זרעיתו נע ונד תהיה בארץ על אדמה שמה.
לא חוסף הח כחה לך כך היא עונשו כס"ו
אמונים מ

שובו

אלי כבישו וראו אחתים דבר מראשיתו
ידע חניש בנפשיה ויאמר קין אל ה'
גדול עוני מנשוא ספוקה בתשובה. ידיעה בית רבו
שמה ידיעה והתורה מאשר חטא על הנפש הלך
ילך ובכח על חטאתו אשר חטא ס"ן אדם רואה
חובה. ויהי דבר ה' אליו לאמר קח לך אשה לבלתי
סכות אוננו כל מולאו תשובה פשח מהלה וישב
בארץ עד היום ליה הקנאה בתשובה. אל תירא ולא
סחה חלני מן לך למחסה ולמשו ביום לרה זו היא
נפירה דאזל אול מלאך חושבנא עבא. לכן כל
הורג קין שנפתיים יוקם ונחתי את פני באיש ההוא
והכרתי אותו מודע ונחזי רוחם גדולה תשובה. וזאת
לפנים בישראל על הגאולה ועל ההמורה והם המז'
ימירלו רב בטוב יפית מ

שובו

אחיו ברא דחיים אל אבא פגע בו אחיו חביו
הראשון וישאלהו האיש מה נעשה בדיןך ברא
הכריגה. ויהי כמשיב טשובה נילתה. פשיטי השוכה
ונתפשתי זו היא דרך ישרה שיבור לו האדם אם
נפש אחת חטאה בשגגה. ויהי כשומשו ויפג לבו פשע
ול' מלא מאשר חטא על הנפש נפש לא מעוהרה
מלמד שאכלה ענה. וישן ויאמר כל כך היא גדול
כחה של תשובה ואנכי לא ידעתי בלתי היום מיד
ראש מעשה ונכר הלכה והנה גם הוא עג עונה.
ועש גם הוא עבוד פרישה פרוש מיראה פרוש מאהבה
ק"ל שנה התענה ברגזה ובדאגה. מלמד ששעה
תשובה ללמד לדורות ממנו יראו וכן ישאו לעורר
לבנו

שובו

לאשר העמיקו סרה בני ישראל והנה עיניכם
רואה ראש שבני ישראל ראובן הדין הפס
לו המדה. וישב ראובן ששז לסקו ולהענייהו קלקלחו
תקנתו כך היא המידה. ועליו אמר משה מפי הגבורה
קרא עליו את המקרא יחי ראובן ואל ימות לבוא
לרשת משכנתו לו לו בנן עקן לעוברה. גם הדור
אחם ראו דור המדבר שחטאו בעגל להורות תשובה
לרבים והיה אם מעיני העדה נעשה לשגגה תשובה

בגדה. ואדוניו המלך דוד לא היה ראו לחותו משעה
אלה להורות תשובה ליחיד ויהי כי יאסם לחתם מאלה
והתורה. ונראה לו לכפר עליו ויסך אלוה בעדו יהי
עליו סהרה משמים השקיף על **בני אדם :**

שובו אלי נאום ה' קול אלד"ים חיים מלך חפץ
בחיים כאב את בן ירנה נפש כי חטאת
סומאחה בשוליה. למרבה המערה אחת אונגת ואחת
מזיזה כי שבט"ה ברעות רוב"ה התרועע"ה בין שיש
בם קום עשה בין שאין בם קום עשה כל נדרים
ואכריה גם חמס וסוד תרבה כרוג בקר ושחוט לאן
אחרגולא ואחרגולאחא בשרא וכור"י גם אלה דברי
דברים האסורים ואם מנשא שפתי. את כל אלה
עשה ונתן ק"ל לבכ והנפש אבנו ש"ב"ה מעלייתא
אל עמה ואל אלוה"ה. ושבב ויהיה לבאר את האורים
ואת התומים אמרות פהירות אמר"ה ה' לרופה ולקחה
שתי תור"ים הורה שבכתב ופורה שבעל פה וסברה
ממקור דמיה. נפש זכה ונטהרת זאת הורה הש"ב נתן
אלד"ים ל **בני אדם :**

שובו נא אל מהי עולה כי בן דבר המלך לפני
כל יודעי דם ודין כי הוא אמר ויהי
הוא ליוה. קל כרוזא קרי בתל ויל קרי בו רב
מקרא מלא דיבר הכתוב כי לא אהפוך במות המס
ה' לא ליוה. כ"א בשונו מדרכיו וחיה כל הנביאים
ל'ו נתכנאו לבוא אל המלך מלכו ש"ע להחמק לו
ולבקש מלפניו את אשר העוה. וילך בתר"ס חרס"ה
גמורה ויחס על רעמו ין אדם ויחמס שבט
דמחמא אשר לו הלך בעלם רשעים ובדרך חטאים
נחכותיו עיוה. ויתן את קולו בבכי בערב ילין בתי
כל אשר נשאו לבו לקרבה מגיד מר"ים חטאתי וישר
הטויתי עוה- עוה. ול' ילבש גבר שק ואפר יולע
ישב בדר וידום ולא יחל ל **בני אדם :**

שובו נא איש מדרכו ולא יסוה עוד לכסלה לא
הקים פעמים לרה כי דבר ה' בזה. ויפן
מלרעהו ללדת בפקודי ה' ישרים לפשוה קטנה או
גדולה השמנה היא אם רזה. ובחורתי יסנה יומס
ולילה משים לילוח כמים עסיק באוריהא מדיחא
לא פסיק גירסא מפומיה דבר בקודשו אפלוה. והן
ידיע ליהוי כי בגלל הדבר הזה והשיב מעליו אשו משלח
מלאכי רעים עברה וזעם ולרה מפרד וזורה לרות
ויור את בגוה. ושבחא דלתי ממילא האי שאן דתי
זכיה מעלייתא ונחה עליו רוח ענה ונבורה
דעת ויראה ה' לרשת אחזה. כקטן שגולר בני
נעשה ככרבים חדשה החחדש כנשר נעוריו
וחוארו מ **בני אדם :**

שובו איש מרעטו הסו אונכס לאמרי פי שמשו
ותתי נפשיכם שמשו כי נגידים אדבר כל
האומר בפרשת מלוח טובחה. מי כהחכם ויבן את
זאה וזה יקר חפאתם גדולתו השב מאהבה שבת
המניע לכהפים למדט שחטה. גם כי יחטא הא
ברכבי הא בזוסרי דקיימין דרי דרי גנוב ורלוה
ונאוף ול' בל בפיו בשר פיגול כלועפה והגדחה.
וינחם על הרעה עבדי מאהבה אין לך דבר שעומר
בפני התשובה כהקף עין גזעי מחליף רפואה והללה
חדא היא גדולה תשובה שוחה. ל'ו יעלה במעלות
זדויות בזכיות קדוש יאמר לו יפית מ **בני אדם :**

שובו אל האיש ה' איש מלחמה מי יודע יסוב
כאן בהגבהה כאן בתרסה. לולי ה' השאיר
לנו

לנו שריר והקדים רפואה למכה הפותח יד בהשוכה ידו פרש ש"ר וימינו פשוטה. לקבל שנים ומטיבותיה אוטיב אשר לא יחשוב ה' לו שון לכלא פשע ולהחסה חטאת וכפר עליו מאשר חטא. כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו כי מה ידק אנוש עם אל אין לדיק בחרן אשר יעשה טוב ולא יחטא. אשר בלחמו מרחם אמו ילרא אלביטיה השכן עומד על ימינו לשטנו למלא עונו לשטנו ומה יעשה אוחו הבן ולא יחטא. מסית ומזית עולה המקשרג לרחק ולא לקרב בהפרידו

בני אדם :

שובו שברו שחלטה עול זקן וכסיל מוליח דיכס האי ילרא בישא קאי אבגא בקי בהטיה לעות אדם ברבוו אן יחשוב על משכבו מפף רגל ועד ראש אין זו מהוס פלע וחבורה ומכה טריה. חלקו מתשאות פיו להפיל עני ואביון למתא משכב חתחון כעליון ועוד ידו נטויה. להשכירו על דת פד השמידו חפף רגליו עד דקדורו ול' ידח ממנו נדח נדר הדמויה. לא ישקוט ולא ינוח כי אם כלה הדבר עד הוריו לבאר שחח שוחה עמוקה שאל חמיה .

בני אדם :

שובו אל האלך מלכו ש"פ לפניו נגלו הפלומות אין דבר נפלים ידע מה בהשוכה. אם יבחר איש במסחרים הבמחנים אם במבלרים עני ה' לופיות טובים ורעים אחת קררה ואחת ארוכה. עורו ישינים מהדרמחכס כאיש אשר יעור משנחו להסגבר על ילרו ולרוץ אח גולגלחו או דכו במדוכה. בואו אחי בואו ריעי דרשו ה' בהמלאו ללאה מאפילה לאורה כשחר נכון מולאו חוקו ידים רפות ריכא וכר ריכא. וברכים נושלות אמו עשו אהרדי רבים משיגי' זוכי דרך ישרה זכי לגפשיה ולאחריו דבר הנקנה במשיכה איש אח רעבו יסורו ולאמיו יאמר חוק ומשך ידו אח לוללים ובנטי

בני אדם :

שובו והשיבו בית ישראל המקוששו וקושו העמים אל ה' התקדשו סולו סולו המסילה. דעו נא וראו טוב ה' לקויו לנפש פדרשני הוא מלכנו הוא מושיענו הוא יושיענו כי הוא מוליח רפואות חפלה. שרף-ירפאנו יד ומבטנו מאהבה ה' אח עמו ידו פשוטה לקבל שבים נעריים ושבים גם בחור גם בחולה. אידי דחתיבותיה גנן פחה טוב פחה טובה ישראל עמא דאהרדינו מאריה הקב"ה מטהר את ישראל עם בחר לגללה. וה' נתן קולו להגי חילו קחו עמכם דברים ושובו והאמח והשלים אהבו חשונה קולה. כי כה אמר ה' דרשוני ומיו ימים רבים וקולי אל

בני אדם :

שובו שובו מדרככם ומעללכם שמשו וקחו נפשיכם הבינו פהאים ערמה. פד מחי יהיה זה לנו למוקש הן בעוונותיכם נמכרתם ובפשעיכם שולחה אהכם היא ישנה בגוים אנשי דמים ומרמה. דין גרמא יביא בארעא וגיוורא בשעי שמיא והיא כאל"ה נופלה מאינרא רמא. ושנה חתח ירי אדוניים קשים מדים ועונשים עבר כי ימלךך ושפחה כי סירש גזירהה כי רבים בני שוממה. ככה חבכה בליה ודמעה על לחייה שניה מה הלשון אומר קלני מראש קלני מזרועי ק"ש ק"ש קריח קול ברמה. ראש ה' והיטה כי סיימי זוללה כרום זולת ל

בני אדם :

שובו עד ה' להקים עמדה לני ולפירח הפארה ולחקמה שניטא מעפרא להחזיר עערה

ליושנה. כי זה כמה חלוא שנים הינו עוובה היינו שכוחה מנהג הפקר נהנו ככה או להס לכריות מעלבוניה. כלו כל הקיוץ ואין הדבר תלוי אלא בהשוכה אשרי אנוש יעשה זאת. ובן אדם יחזיק בה כי בא עם לחננה. עד מחי אנהנו יושבים בזה העול החקיף והכבד מי יודע ישוב ושב האלרים מחרון אפו ולא נאבד משום חינא. אולי יתן ה' אלדי' לבאות אח שארית יוסף לשום להס שארית בחרן דמי ישראל יכנס ויסי מאסף כך היא חמיה זכו אחישנה מהור ימהרנס. נבב חסדו על יראו מה יקר חסדך אלדיים

בני אדם :

שובו ושיטרו אל חוקו ויאמן לבככם ואלדינו מרחם ישוב לחננכם לכך נרוה דודים נחמלסה. משכו ידכם מן הגול ומן העריות ומזבד חבר עם נשים נכריות אחס נשואה ואחמה ארוכה. ועוד זה אסירייה איסור כולל לאלפים ולרצבות והנה חסדינה כוזויה מחוטבות עלובס עיסה. קיימי עלן כי כפלא לאוגייה דקיימי דרי דרי הא ברברבי הא בזופרי מהאי ניסא ומהאי ניסא. ודין גרמא בזיוקן במטאיו מרב מקדש פנו עיניכם בזירה ואנהנו בגלותינו זה פורה היינו מרפה לשכנינו מרפה לגוים וקלסה. שנה משום לבנו נהפך לאבל מחולנו אך אבל

בני אדם :

שובו בני אדם כי קרוב יום ה' יומא דינא דן ידן דינא רבא ודינא יאלס ה' לעושה כרפה. כל העולם עוברין לפניו ככרי מרון ג' ספרים נפתחים כחוב זאת זכרון ספרי חיים וספרי ממים וכל דיירי ארעא. לחת לאיש כדרכו כפרי מעלליו הן קדם מפעליו במדה שאדם מודד בה מודדין לו כך מטיבה כך מריעה. והימים האלה נזכרים ונעשים הן איש רחם על רעחו. ומורא לו יעלה על ראשו להקן את אשר עייתו בשמים בעל כבי עד שחרר רביעה. זמן חשונה לכל היא אריה שאג טי לא ירא לאכרוחי ארי מערדיה ולאפרושי מאישראל. הא כפרססייא הא בנינעא. ופשע את כדויו הנגדים האואים ונחיס טובים הכנה אשר בנו

בני האדם :

שובו בניס הלא חרשו הלא חשמעו שמעו מוסר ומחמו זאל חפרטו, לא נזרכה אלא להעדפה. בקשו דק בקשו עמיה, ומלככם הולאו מילין סי חורה וסי מלוה. אמרת אלוה לרופה. גדולה חורה אנוני מנח, ען חיים היא למחזיקים בה אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד חוסנה ומוקפה. וזאת התורה סמא דכולא בה, כחומה נשגבה, חכלין ליצה"ר אין אדם רר עם נחש כנפיפה. וגם ה' יתן הטוב נומל חסדים טובים, מלך עוזר ומושיע ומגן לטוברים ושבים, מחשבה טובה הקב"ה מלרפה. יקר ל' חסדו ונפלאותיו ל

בני אדם :

שובו עוד דקי בה גדולה דקה שמקרבת את הגאולה כי היא יסוד המעלה והיא כפורחת עלתה גילה. יריכס דמים מלאו להאכיל רעבים ולמאים ודין בית גרמו להסם תעלה יתמו תעלים ולכלה פשע כלה ונחרלה. בזאת יסוד העון לכפר על נפשותינו אם יהיו תעאיים כשנים כשלג ילבינו שפלה מן החלה. גם אח זה עושה האלרים טוב לשומח רע דמטיבותיה אוטיב מחול וסולח ומרבה להטיב בגן רוב וכמולא. כל קבל דנא בית יעקב לכו ונלכה באור ה' ללכת בדרכיו ללמוד וללמד לשמור

לשמור ולעשות נלכה בארחתו ויזנו מדרכיו
אח העלה היולה. להודיע ל **בני האדם** :

שובו

משער לשער במחנה מחנה אלד'ים יומא
כי האדנא קדוש הוא לאלד'ים
אחיא חוקה חוקה. מנהג אבותיהם צדיקים
זה דרכם כש'ר למו יחד אופשו לפני זה
יום ה' יום הדין דינא רבא דינא זוטא לתת
דין ומשכון היכא דשכיח הדיקא. לשמור משמרת
אפסרה. והחודו את. הפאחס בבכי יבואו ובחטוניה
אנחה שוכרה ויחיה לעקב. היום הזה ראשוני
כמלאכים קבועה חובה לפתוח במילי דדרשא חכמה
ומוסר שאלין ודורשין לשבר עקמומיות שכלב בדבד'ים
המטודקים דברי כיבושין אחת ארובה ואחת קלרה
דקה מן הדקה. הלד הסוב שבהם כל מפר'ת
פר'ש' במילי דחויבהא קל קרנא משרוקיחא כל
כי האי מילי מעלייהא במשפט ילדקה. והמהקדשים
והמספרים אש'י חכר נאספים כל אשר נשאו לבו
לקרבה לעלות וליראות יראת הרוממות במקום
שבגלי תשובה יחד אופשו אסיפות אסיפות אנרא
דכלה דחיקא. ויחטו במקלות קהלות קהלות
אלו **בני אדם** :

שובו

איש לביתו בשלום אליכם אישים אקרא.
גוע יהם והמעלה לישרים נאוב תהלה,
אני אצרך דרכה דרוס אל תהי קלה. ואל אלד'ים
אקרא. כל קבל כטוסיא קדישא דדין יתן ה' לכם ומלאן
מנוחה, צעור וכבוד ונכבס כרכ חייא ורז הונא
ארז בנייא בהשקט ובנחמה דרכות הסובה ורבו
יפיר. ומחוס כעין השמל גברי ויחדי קהל
ועדה דודפי דיק, מחזיקי כל דיק, שרים ואגנים
התמים הרמים, מנחם עלמים, יחיו דגן ופרחו,
ישאו ושמחו, דרכות יחולו על ראש למרבה
המשרה. ולעילא מכל דרכהא דרבך דפקע שמייהו
הח' ה' רבים ועלומים הרבנים המובהקים מלאים
זו ומפיקים קרנא חרוס צכנד שוד יטובן צביה
על אחת כו"כ טובה לאלפי רבנה הגור והעמרה.
יחד חשבו צנה שלום במשכנתם מבטחים, ועליות
מרווחים, כל הון יקר ועמים, ורע רב אנשים חכמים
ידועים, ומזכו לשים רבות נעימות ועובות, הבנים
עם האבות, צדיקה בינאל משיח לישראל מראהו
כמראה מלאך האלד'ים טרא. והתענג בדשן נפשכם
ומייהו ורביהם שוד רבות בשנים ומעונות **בני אדם** :

שובו

עדי בכל לצבכם הבישו וראו כי אין בלשוני
מילה קטיע לישן ליטנא קלילא נברא דלא
חזי כל שאינו לא במקרא ולא במשנה מה שאין הפה
יטלה דליה ביה ממשא. כל השומע יחזק לי יחד עלי
יתלחש מי זה הוא שמפסע מל ראשי עם קדש
באהר די זקוקין דטרא מאן מעייל צר נפחא על כן
יאמרו המושלים התקוטשו וקוטו לך לך אמרין גזירא
פוק תאני לברא אפקו מבי מדרשא. זאת אשיז יודע
אני בעלמי ערבי עלי פחות שבערכין קל שבקלים הבל
הבלים רקין ואכין והודאח בעל דבר לא ראיח ולא
טענה בעי וכל כי האי מילהא אין לריך לאודעי
כאומנס אנא דאמרי במטותא מנייכו מלכי ואפרכי לא
חייכו עלי חובתי ואעשה קבועה עלי חובה עשו
את שאינו זוכה כוכה לנשח צארשה כאן בדברי חורב
דכרים הנאמרים בלתישה. וסלה נא אנכי מבקש
בס'ת העודף והנש שפמי יולאות וחולות אחייא אחיל

אחיל בשפל קול ההמינה למסן יסלחו הדריקים לקיים
מנהגם של ישראל וברשות נחיתנא ואעטוהטוהייכו
דמו"ר קא סמיכנא ואקומה נא ואסובבה בעי"ר לעורר
לבבות אשר למו לקטות לב חדש ורזח חדשה. ושק'י
בה' מחסי ואל אלד'ים אשים דברתי כי הוא יאיר נבי
ולשוני תהנה צ' וג' נגרים מפי סופרים ומפי ספרים
קול בעור'א הלא כה דברי לדרוש ולחור בעניינו של
יום בחוכמות על עון ופי אמלא חוכמה מוסר מעי"ר
מלחא דאחייא מדרשא. קדם כל אלין ארזייתא בעלי
זורה הללו **בני אדם** :

זה החל בעד צור וגואלי.

יראה יראתם יביחין דתחסד הגדול של אבינו
רועיט אנא רחמנא כי חפך חסד הוא
לקבל תשובת שבנים. אשר בדברו מערי"צ עבד'ים.
וכה דבר בקדשו טובו בניס טובים. אח'ם בית
ישראל זרע האימינים הנעימים והאהובים. כי יש פתח
הקוב לעבד'ים ושצ'ים. המתקדשים והמטהרים
ובפרט צימים האדירים האלו מר"ח אלול ואיך
שבגולתם ליתר הדודים כמ"ס ה' בני יששכר ז"ל דקי"ח
דכחודש אלול כולו אומרים בו חמה רק ר"ח ושבתות
וסך השפוט שאומרים בהם חמינה בחדש הוה הם
תקפ"ו שעות הכנה לתקיעות דר"ה. וטרע דתקע"ו
צריחות נכרתו עה"ה במ"ס בני סוטה דהיינו מ"ח
צבינו ח"ח צאולה מוסר מ"ח בערבות מואב סך הכל
קד"ס וכוון ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ד"פ
קד"ס הם תקע"ו כמנין יסוד' מלכות דכל פרי
משגיט בעה"ז חורחטו ועבודתו הוא לגרוס יחד
וזיווג עליון דהיינו יחד יסוד לדיק עם מלכות. והחדש
הוה הוא מסוגל לעשות יחדים ליתר הדודים למעלה
ולכן יש בו תקע"ו שעות שאומרים בהם חמינה כנגד
תקע"ו צריחות זס"ד ז"ל. והיינו דימי אלול הם ימי
רזין שפלה משה לבר לקבל לוחות אחרונות ונחרלה
הקב"ה לישר' ונחל להם. ומאז והלאה אוקבעו הימים
האלה ימי רזון לעורר נפשות ישר' בהשו' וימיט
פשוטה לקבל שנים וע"י עסק הפו' ומלומע"ס נעשה
יחד וז"ע. וז"ר במ"ס צימים האלו בסליחות דרחמיך
הרבים צהט לפניך כדלים וברשים דפקנו דלתיך.
דלכאורה כפל המילות כדלים וברשים הם ללא לורך.
האומנס עשון צרמ' צחינה וברשים למנין תקע"ו
שעות שנחוש אלול שאומרים בהם חמינה שכל יום
יהיה להם מחילה וסליחה וכפרה לעונם וגם יהיה
יחד יסוד ומלכות שגמט' שלהם תקע"ו ולכן כפל
המילה במילות שונות צחינה וברשים שגמט' תקע"ו
לרמזו אל הכ"ל. וז"ר גי' מ"ס הפסוק תקע"ו בחדש
אופר בכסה ליום חגנו שם רמז להתקע"ו שעות
שיש בה' אלול שאומרים בהם חמינה שיטפרו מפשיהם
בהשו' ועסק החו' ומצ"ע ויגרמו יחד וז"ע שפ"כ
צבוא יום הדין שהוא יום ר"ה אין נוכרים פוטוסיין
וילאו זכאים צדינס וזכו בכסה ליום חגנו שמחכים
העונות ציזם החג הוא יום ר"ה. ולכן לריך שהיודיים
והחתימות והתפילות יהיו מחוך קירות לבו של האדם
ולא מהשפה ולחוך שמדבר בפיו ובלשונו ולבו כל עמו
הולך חשיבים דאז הוי התפ"ו והתחינה כאלו הוא
משורר שירה ורננה ואינה מתקבלת כלל. וז"ר משרו"ל
התוקע' לשיר לא ילא רמז לתקע"ו שעות שיש בחדש
אלול שאומרים בהם חמינה אם התחינות שאומרים
בחר'ע אגוש מחוך קירות לבו איז עוליים לרזון
ונמחלים עטותיו. משאי"כ כשאומרים מן השפה ולחון
הו

היו כאלו אומר איזה שיר ואין מהלים שנותיו. והיו
ההוקיע ר"ל ההקיעו שעות שהם הותירו הוקיע שאומר
בהם יודים ומחיות אם הם מהשפה ולחוק דלוי היו
לשיר כאלו הוא משורר בשירה ורננה אז לא ינא
דאינם גמולים שנותיו. ועיין בס' ביה הברהם אבילי
ז"ל דט"ה שהביא בשם שו"ה חסובה מאהבה שוכחה
מוסר על חוני הקהלה ובעלי הפלות שאינם
יודעים פי' המלות ומאריכים בנגינת ומשברים האותיות
וכל כונתם להשמיע קולם במרום בשפ"ר קול הנגינה
והפי' והתחנה הפוך והפכו לומר וקול שירה ורננה
שפ"ו אמ"ל הקב"ה לישיבה קרא צנרון אל תחשך
כשופר הכס קולך. דהן אחת שאתם מהמעלות הש"ן
שיהיה לו נעימה וקול טרם ואמרו בפסיקתא כנר את
ה' מהוהך ממה שחנך אפי' מקול ח"ה מהוהך אלא
מגרוךך וזה שדקדק קרא ואמר קרא צנרון אמנם
לר"ך צננה' כשופר הכס קולך מה שופר חוקע לשיר
אז ינא. חף כנף אפי' טענה הוא לשורר אז אהה
יולא י"ח. והאריך שם בנעם שם דברי מוסר
המלהיבים הלכ ש"ע החזיק המנגינה לך נא ראה
דברים ממו"ן :

וההוד"א

ז"ל בס"פ כסא דור בדב"צ כהב וז"ל
כי הנה כל הדם יודע גודל החיוב
לכיון בהפלה לדעת את אשר מוניה מפיו ונגד מי
מדבר לפני ממו"ה הקב"ה. אמנם הן בעון חוללני
נעשיתו חולי חולין ודבר שהוא מוסכם מהכל את עושים
לכפך כי הפה והלשון דבר ידברו וכלב הלך חשיכים
בשוקי' האיש יראה בשוקים וברחובות ובעסקיו ועניונו
ולא ידע אם תחפלה ומה הלשון אומרת אזי לאותה
בושה וכלימה. וה' החסיד מוהרמ"ל ז"ל הביא משל
לזה למך שליו עבדו לבשל לפני הנשיל הערב לג'
ומוכרח להביא לפני המלך לרבי הבישול כירה והפרה
ופחמין וכרין וכיוצא אש ומים וכל הנלמד אשר כל אלה
הדברים בושה וכדי ביון להביא לפני המלך. האומנם
לקיים מצוה המלך שיבשלו לפניו הוה הכל בהוראה
שעה. ואם עבד המלך הביאו כל הנדך להבשיל אפר
כירה ופחם וכי' והבשר שהוא העיקר הן לא הובא
ויבאנו במלך. ודאי הביאו אשר עשו וששפטס חרוך.
וכיוצא בה יקרה לאיש הישראלי כי הנה יזוט יולרנו
יש"ל ולעבודו בכל לבבכם ובאה הקבלה היו עבודה
שכלב זו תפלה. והנה הלכ אין לו פה להפלה ומוכרח
להקריב הגוף ושפחיו ולשונו לפני המלך ובחמלשות
כלי כנוף וכיוצא הלכ יקיים מצוה להפלה ולעבוד
אש ה'. ואם האדם יתקן גופו ולבבו וספרו בידו
ולשונו חכמה השולח אחרת אר"ם בכלי דעת כלל.
ולבו כל עמו כי ילכו נגד את לבי וכליבו ע"פ כל
המרחק שחורו"ה כאור"צ ומצקש רשות. וזה דומה
לעבד המלך המביאין פחמין וכו' וההבשיל העיקר לא
הביאו. הן האדם הזה כי כל ישע וכל חפץ בדברים
שכלב והנה איננו. וזה בעלם כוה"מ יען כי נגש הפס
כזה צפיו ובשפחיו כבדוני והם כמו כלי החבשיל ולבו
שהוא החבשיל רחוק ממני וכו' זו רעה מולה לכן וכו'
וה"ה כמבואר ע"ש :

והרב

כלי יקר צפ' הבוא פי' כה"פ יען כי נגש
וכי' באופ"ו דהנה במס' שבת דדשו מפסוק
והפלא ה' את מכותך שעתידה הו' שהשכחה משר'
שנא' והפלא ה' ולהלן כתיב לכן הנני יוסף להפליא
את הע"ה הפלא ופלא ואצדקה חכמה חכמו. וק' וכי
מדתו של הקב"ה לנפול שערי חכמה משר' כדי שימקו
בעונם. אלא ודאי שהנביא ישעיה מדבר בדור המקיימים
המצוה אך לא מיראה ה' כ"א מחמת איזה תכלית
(מה)

חילוני המכריחם ע"ז או מחמת יראה איזה אדם
המכריחם על העשיה שלה בטובתם. ודבר זה גורם
חילול ה' כי בלי ספק שהקב"ה נותן לבנות שאין
עשייהם לשמה ומענינם על ריע מחשבתם. והרואים
אזנים עובדים בחו' ומלכות יקראו חגר על ה'. על כן
ארז"ל אם ראה דור שאין החו' חביבה עליו כנס
וכי' לא אמרו דור שאין לומדים תורה כל עיקר אלא
לומדים אבל לא לש"ס וע"כ אין החו' חביבה עליהם
בעלם וראשונה אלא הסכלים המדומה חביב עליו
ודאי שחן עם חביבה. ונדור כזה כנס דברך הנעימים
לא ישמע על פיך ללמד תורה ומוסר לדור תפוכות
כזה אשר כל תורתם ומעשיהם אינה כ"א מן השפה
ולחוק גם ה' יסבב סיבות לאחד חכמת חכמו מן דור
כזה שאין נח"ר לפניו ית' בתורה ומצוה כזה. וז"ש
הנביא יען כי נגש העם הזה שהמה נגשים ואנוסים
בכל מעשיהם ואינן עושים מיראה ה' כי כ"א מיראת
האנשים המכריחים הוהם על העשיה. והמשך מזה שבפיו
ובשפתו כבדוני ולבב רחוק ממני כי המכריח אין בידו
להכריחו כ"א ע"ד שפתיים אבל לא על כונה הלכ כי
מי יודע מסתוריו של חבירו. והכי ירחם אותו יראה
מצוה אנשים מלומדה שקוראים יראתי מה שאינו כ"א
מצוה אנשים שהוא מצוה מהאנשים המכריחים אותו
על העשיה ואינו מצוה ה'. לכן הנני יוסף להפליא
את הע"ה הפלא ופלא ואצדקה חכמה חכמו אין הפירוש
שחלילה לחכמים יהיו אנשים שהרי לא נאמר ואצדקו
החכמים. גם אין הפי' שהחכמה היתה אצדקה מן
החכמים שהרי לא נאמר ואצדקה החכמה מחכמו. אלא
שהפי' שחכמתם היתה אצדקה מן אנשי הדור כי יתן
ה' בלבם שלא ישמעו צחוק קולם ויכניסו חכמתם
דבור שאין החו' חביבה עליהם כדי שלא יבינו ולא
ידעו בחשיבה יחלבו ומקו בעונם. מאחר שגלוי יודע
לפניו ית' שאף אם היו לומדים זעושים אינו לשמה
שכל דבר הנעשה ע"ל הכרח אין בו שלימות כי צבור
המכריח ישוב לסורו. ע"כ לזה ה' לפדעם עליהם
ולגלה רעהם בקבל וכו'. וזש"פ אפי' אפי' לא השמור לעשות
א"כ דברי החו' וכו' ליראה את ה' וכו' והוא מדבר בדור
השומר ולומד ועושה אך לא מיראת ה' והוה כ"א לא
תשמור וכו' ליראה את ה' ר"ל באמת תשמור כ"ד
התורה אבל לא ליראה את הסס הנכבד והטורח כ"א
מיראת אנשים המכריחים אותך ואהה מחליף ומימר
יראה ה' הנכבד והטורח ביראת הטעם חליר יתן האתו
בחבלי בוז וקלף. כי אחס ירא פן לא ישר משפך בעיני
האנשים כדרך החכמים שבדורינו וכו'. אז והפלא ה'
את מכותך זו הפלאת תורה ויגרום שהנשי אחת
יאספו נוגה תורתם במקום אשר לא יראה ולא ימלא
ואל יהי חלקם עמהם ואז ידעו כל העמים כי משפטי
ה' בזה שמענישים הם אתם עכ"ל. ונחלא לפי"ד הו"ל
דהעובד את ה' מיראת ב"ו או מאיוה סיבת הכרחי
יש בו שמים רעות הא' כי בכור המכריח ישוב לכורו
דב"ב בטל הסיבה יבטל המסובב. ועוד שתחבטל החו'
חכמת חכמו ממנו. דב"ו לפי"ד כה"פ צפ' ואחזקן מי
יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותו ר"ל. שייהיה
להם יראת ה' דוקא ולא יראה ב"ו או איזה סיבה
המכרחת דלוי בזה ש"ל יראת ה' יריותו שתי טובוה
לשמור את כל מצוהי כל הימים, וגם למען ייעב להם
היינו החו' שנק' טוב כדכתיב כי לקח טוב נת"ל
שחיה טוב החו' תמיד להם ולבניהם לעולם שלא
תחבטל החו' חכמת חכמיהם מהם לעולם :

וזהו ג"כ כה"פ צפ' עקב ופתח ישר' מה ה"א שואל
מעמך כ"א ליראה את ה' אלא ללכת בכל דרכיו
ולאהבה

ולא־הנה איתו ולעבוד את ה' כל לבבך וככל רצונך
 שש"י יראה ה' הרחיק בזה שהיה הצדקה שלימה
 בכל וכל לשמור את מלות ה' וכו' וגם לערוב לך
 סוף סוף ערוב שהיה המיד לך שלא להבטל ההו'
 חכמת חכמו מתוך וזהו מהפ"כ מי האיש יראה ה' יורטו
 בדרך יבחר נפשו בערוב הוא חכמה ההו' הלקן שלא
 חמוץ ממנו וזהו שפ"ב בקהלה כי גם יודע את אשר
 יהיה ערוב ליראה האלוקים אשר יראו מלפניו ר"ל
 ולא מיראתו ב"ו דכפל הדברים בזה ללמדנו זה
 ח"ש יראו את ה' קדושו כה' ה' מתאכר ליראו לא
 מלד ועסק סוף ולא מלד עשיתם המלות וז"ל אשר
 איש יראה את ה' במלותיו חפץ מלד וז"ל יראה ה'
 שהיה שיהיה בכל וכל וגם עומדת לעד וע"ז
 יאושבו מזהיר ליש"ו ואמ"ל ופנה יראו ה' ועבדוהו
 בכל לבבם וכו' וכן שלמה אמר לנו בניו שמשו לי
 יראה ה' אלמדכם וזהו השבח הנאמר באלע"ה עתה
 ידעתו כי ירא אלוקים חסה גם בעבודה נאמר ועבדך
 היה ירא את ה' מלד וכן בארוב איש הם ויש ירא
 אלוקים וזהו שפ"ב סוף דבר הכל נאמע את האלוקים
 ירא ואת מלותיו שמור וזהו ששכח שלמה הע"ה לאשה
 ש"ל יראה ה' ואמר אשה יראה ה' היא תהלל
 דלכחורה הינת היא יתירה האומנם נודע מ"ש המפ'
 ז"ל דבז הנשים הינם משיגים עבודת ה' כ"ה מיראה
 הפוש או מליזה סיבה שהיה וז"ל לא היה עבודתם
 חמידית ולכן אמר כאן שאשה שיש לה יראה ה'
 שעבודתה היא מלד שיש לה יראה ה' היא תהלל
 שאשה וזהו ה' דוקא שהיה עבודתה חמה ושלימה
 וממידית ותהלל משא"כ נשים אחרות :

ע"כ ה' בני יששכר במחמ"א ל' חלול ה' ע"ז
 דדורש ראומות אמרו ע"פ את' לדור ודור
 ל' ר"ס חלול שאו הקב"ה פותח יד לקבלנו בהשו'
 ונפשות ישר' שירגות לו וינכו אחרי ה' וכו' ד'
 סיבות חלו הם ד' יודין גמט' מ' לרמוז למ' יום שהיה
 משב בבר לקבל לוחיה האחרונה מר"ח חלול עד
 יובל"ש ועד היום הן כמה ימי רגון והנה במקוה יש
 בו חתקים לוגין וכו' יסער האדם א"ע וזהו עפ"ד
 הירוש' שפסק דברים בפילה בחתקים וכו' כי
 חתקים הוא י"ז פעמים ס' והנה כל בריה יש בה ד'
 יסודות ארמ"ע וכל יסוד כלול מטולס הרי י"ז יסודות
 לכן לרין ביסול י"ז פעמים ס' ולריות שגם האדם
 כאשר נמשך אחר הטומאה הטה יסודותיו אחר
 הטומאה וספ"ד ע"ז ע"ז מהקדש מחוייב לבטל לבוא את
 עצמו אל הקדושה לכוולד ככריה חדשה ע"כ המקוה
 גרת מ' מרובעת רמו לבטן האם הוא החשובה
 ובהכנסו להרין סי המקוה ומתקפל חלת גו חלת בבטן
 האם נחבטל בהקקים ומחילד אח"כ ככריה חדשה
 וזה רמו בתורה ויהי ה' את יוסף ר"ת י"ז פעמים ס'
 ואז"ל מה טובו אהליך יעקב וכו' כנחלים נסיו מה
 נחלים מעלים את האדם מטומאה לפניה כן כתי'
 כנסיות ובמ"ד מעלין וכו' ולרמוז זה היה בירוש' ס"פ
 ג"כ ות"פ במ"ד ס"ה חתקים שיסור מקוה טהרה וע"ז
 מהבטלן החלי' לילי"ת רבחה ולייל"ת זרעחה שיהיה
 בגמט' חתקים והנה הטהרה במקוה היא טהרה
 ישראל ופועלת ישראל מטהרין א"ע לפני המקוה
 בעשיתם פעולת המקוה לבטול א"ע במקוה העשויה
 כלירת מ' מרובעת לרמזות חשו' עילאה לאם הבנים
 נקראת מ"י כמ"ג באו"ק מ' ירפא לך מ"י ודאי
 ירפא לך וימי הרגון ימי החשו' הניתנים במחנה
 מהש"ת לישר' לטהרם מטומותיהם במקוה טהרה
 גריות ככריה חדשה הטה מ' יום מר"ח חלול עד

יוה"כ הם חתקים שעות הם מקוה טהרה לביסול
 הכריה י"ז היסודות כל אחד בם ולהטהוות אח"כ
 ככריה חדשה והם מ' יום מ' מ' מרובעת עולם החשו'
 אש הבנים שחנה הנק' מ"י וזהו מאמרם ז"ל אמר
 ר"ע אשריכם ישר' לפני מי אהם מטהרין ר"ל
 לפני מ"י עולם החשו' אהם מטהרין במקוה לורה
 מ' שזהו מעשיכם ופועלתם לעדה א"ע כבוד מ'
 מרובעת עולם החשו' הנק' מ"י ולבטל יסודותיהם
 בחתקים לוגין מקוה י"ז פעמים ס' וכן מ"י מטהר
 חתכם עולם החשו' בעצמו תפוזר הרגון בזמן
 המ' יום לער' חתכם בחתקים שעות שבהם
 להבטל ולהטהוות ככריה חדשה וזה מקוה ישר'
 ה' מה מקוה מטהר את העמלים ר"ל בחתקים
 לוגין מים אף הקב"ה מטהר את ישר' בחתקים
 שעות שבארבעים יום ימי הרגון עכ"ד :

ועפ"ד י"פ כה"ג חטא חטאה ירוש' ע"כ
 לנידה היטה וכו' טומאה בשוליה לא
 זכרה אחריתה ותרד פלאים וכו' היינו חטא
 חטאה ירוש' פעם אחר פעם ובשני פעמים אש'
 הוא שוגג חשיב כמוד כמ"ס המפ' ז"ל וע"כ לנידה
 היטה דכיון שחטאה ונמשכה אחר הטומאה והטהרה
 יסודותיה אחר הטומאה והפרידה עצמה מן הקדש
 נעשית טמאה כטומאה הנידה וכמו שהנידה מחוייבת
 לבטול במקוה חתקים לוגין מים כדי לער' א"ע
 ולהיולד ולהיות בכר"ת כך היא מחוייבת לבטל
 ולבוא אל הקדש ולהיולד להיות בכר"ת כ"כ שהכנס
 למקוה טהרה בחתקים שעות שמר"ח חלול עד
 יוס"כ ששם מקוה טהרה לביסול הכריה י"ז היסודות
 כל אחד בם ולבטל כח הדין של הקל' לילי"ת
 רבחה ולייל"ת זרעה ששם נגמט' חתקים ולהטהוות
 בכר"ת היא לא פשטה קן שלא נחשורה לשב
 בחשו' לפנה עצמה בהחלקים שעות חלל הניתם
 טומאה בשוליה לא זכרה אחריתה ע"כ ותרד פלאים :

וה"ר הפסוק אש יהיו חשאי"ם כשנים כש"ג
 ילבינו שהארבע סיבות חלו חטאים כשנים
 כש"ג ילבינו ע"ה נגמט' חתקים ותיבת חטאים
 בלתי יוד רמו להחלקים שעות שמר"ח חלול
 עד יוס"כ אש יתעוררו בחשו' בזמן הללו נחמלים
 ומחלבים עונותיהם ע"ה האם היא חמא עילאה הנק'
 אש הבנים וקייבא אש היא נדרשה מלשון אש או רמזו ונאמר
 דתיבת חטאים מליזה יוד ויהיה הפ' כן דהמש
 סיבות יהיו חשאי"ם כשנים כש"ג ילבינו בלתי
 ג' יודין הנעלמים בג' סיבות חשאי"ם כשנים
 ילבינו הם עולים נגמט' חתקים ממט' וכו' ויודין
 הנעלמים הכל הם רמו ל' יום שמר"ח חלול עד
 יוס ר"ה לרמוז שמר"ח חלול וילך יתחיל בהשו'
 כדי להיות הפונות נחמלים שע"כ הבינה שהיא
 חמא ע"ה אש הבנים עולם החשו' תוכל יום הדין
 הוא יום ר"ה לבוא אל המלך פניה לבקש רחמים
 על בניה ע"ה תפלות ודו"ים ופליחות ופתונים
 ועסק החו' שששים צימים חלול :

וה' ארן חמדה ז"ל בדמית הביא מ"ש בג'
 שבת דפ"ט אש יהיו חשאי"ם כשנים שני
 מצב"ל אמר"י אמר הקב"ה לישראל אש יהיו חשאי"ם
 כשנים הללו שסודות יבואו מ"כ ועד עכשיו כשג
 ילבינו ופ"י עפ"י מ"ס מהרמ"א ז"ל הך קרה
 אש יהיו חשאי"ם כשנים דהנה החמור בכל העבירות
 הוא עון חלול ה' וז"כ אש יהיו חשאי"ם כשנים
 שיהיו העבירות לעצמו לכך אז כשג ילבינו אבל
 אש יאדימו האחרים כחולע שזנב לדבר אחר שיחטא
 אחרים

אחרים בעיניו כח"ה אז רק כח"ה יהיו אכל לא כשכל דפח"ח. והנה ע"י ח"ה מלינו שעבירה ישנה המונחת למטה מתמה שנים כי טובה מכבר. הוסיף הם כוחה עוד לאחר זמן רב כי הכול עבירה זו בעלמה ליר אהר ויעשינו כיון באחריו הלא זה האים לפני כמה שנים עבר עבירה זו והוא נכבדה העבירה זו גם לבגלים הראשונים שנתנו חטא זה. ואין עברותיו מונחים על כסדר שאתר עבירה חדשה ששנה היום או חתמול כתב עברתו שעשה לפני כמה שנים ע"י ח"ה. וז"ל אש יהיו מעמיכם מסודרים לפני כשנים כללו ולא יהיה ח"ה בזה אז כשלב יבטי. אכל אש יאדמו כחולע לאחרים ולא יהיו מסודרות ככלי אז כלמר יהיו אכל לא כשלב. וזה ע"י כו' המסנה עבירות שבין אדם למקום שאין יודע בהם אלא המקום ב"ה דלית בהו ח"ה שפיר יוה"כ מכפר. אכל אופן עבירות שחפא להמקום ב"ה והם כפרה"א ועושה ח"ה והוא בין אדם לחבירו שחפתיא גם את חבירו והוא ע"י ח"ה. ע"ז אין יוה"כ מכפר עד שיסקן כח"ה. דהיינו שירלה לזכות את חבירו ולהחזירו בחטאו. וז"ל אין יוה"כ מכפר עד שירלה ח"ה ר"ל ירלה ח"ה להמקום ב"ה ע"י החטא שיעשה. והוא מדה כ"ח המור שהחפתיא ח"ה וזה ח"ה לעורר אותו על החטא ע"כ :

ועפ"ה יובן לע"ד כה"פ הרב ככסני משוני ומחשאתי עברתי כי פשעי אני אדע ומחשאתי עדי המיד לך לבדך מחשתי וכו'. וילד דרוב דהיבית כי היא נסנית טעם להקודם. ומכו נתיבא טעם בכאן. גם ח"ה לך לבדך מחשתי זה דבר הידוע הוא דלוי' החטא שחפא והאדם וכח"ה מחשתי לה' וא"כ מה באל לאשוקי. גם תיבית לבדך הוא שירלה וכבר ימים מקדם ע"י כח"ה המסנה לכל עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירלה ח"ה. ופי' הרי"פ ז"ל שאם יש עבירות בידו שכיו לבין חבירו אז אין יוה"כ מכפר אפי' על עבירות שבינו לבין המקום כ"א עד שירלה ח"ה. מ"א הרב ככסני משוני ומחשאתי טהרתי בלא עבוב כלל. יען כי פשעי אני דוקא אדע וכו' לך לבדך מחשתי ואין בדי טונות שהם ביני לחבירי כלל עד שיהיה לי עיבוב מחילה. מלדס. כ"א המונטה שבידי הם דוקא טונות שביני לביןך. ולדרכנו יובן שאומר הרב ככסני משוני וכו' יען כי פשעי אני אדע דוקא בהם ולא אחרים שלא ראו אותי האחרים כשחשאתי ונעשה ח"ה שלמדו ממני לכדי שיספור העון למפרע דכשיחשאו הם ג"כ בזה. כ"א לך לבדך מחשתי ביני לביןך דוקא :

ובז"ל כה"פ ביהוקאל מ"ח לכן אים כדרכיו אשפוט אהכס בים ישראל שובו והשיבו מכל פשעיכם ולא יהיה לכם למכשול עון השליכו מעליכם אי"כ פשעיכם אשר פשעתם בהם וכו' כי לא אחפון במוח' המת והשיבו וחזו. כלו' אים כדרכיו. אשפוט דאם לא יש בידו טונות שיש בהם ח"ה אלא עבירות שסם לפגמו לבד אזי בתשובתו הוא לבדו מתכפר לו מכל וכל. ואם יש בידו עבירות שחפא להמכ"ה והם כפרה"א שיעשה. בהם ח"ה שחפאו אחרים ג"כ ע"י אזי אינו מועיל תשובתו לבדו שיחכפר לו עון ח"ה אלא לרין מיתה כדי שיחכפר לו עון ח"ה נע"ם אש יכופר וכו' עד חמוהון והחקנה לזו לקבל מהחיתה לרין מידה כח"ה להשיב ג"כ ח"ה וז"ל אותו להמקום ב"ה. לזה אני אומר שובו

והשיבו מכל פשעיכם שובו אהם והשיבו לאחרים שלמדו מכם ולא יהיה לכם למכשול עון וכו' כי לא אחפון במוח' המת והשיבו וחזו. גם ביהוקאל ל"כ כה"כ מי אני נאום ה' אש אחפון במוח' הרשע כ"א בשובו מדרכיו וחיה שובו. שובו מדרכיכם הרשעים ולמה המוחו בית ישראל ר"ל שהאבהב היה בדומים דכמו שאני מי כן ג"כ אני חפון בחיים להאדם ולא אחפון במוח' הרשע כ"א בשובו מדרכיו וחיה והגם שבידו עון ח"ה שששה עבירה כפרה"א ולמד חבירו ממנו יש חקנה לזה להיגלל מהמקום ע"י שיבוב הוא כחטאו וגם ישיב ח"ה שלמד ממנו. ולז"ל בכפל הדברים שובו שובו מדרכיכם. הרשעים לרמוז להשתי תשובת אחת. לעגמו ואחת להאחרים ע"כ מחבטלה המיתה מעליו. וכוזו מדוייק הפסוק דכחחילה קאמר בלשון יחיד יחכ"ה בלשון רבים שפ"ה ח"ה **ונודע** שפ"י עסק ההורה כ"כ הוא מכפר לפון ח"ה וכמשרז"ל בני בני עלי אש יכופר וכו' בזכות ובמחנה ואחריו בזכות ובמחנה אינו מתכפר אכל מתכפר הוא בד"ה. ולכן מהלורך שיסדל האדם ככל מחשתי וכוזו לעסוק בפורע בהחשך הוא אלול ביתר שאת כדי שפ"י הפו' גם אש יש בידו עין ח"ה בשובו מדרכיו וחיה ח"ה חלה אש מלא עוב ויפק רעון מה'. והנה כתב ה' בני ישכר שם דמול אלול בסולה אלול בנמט' ביניה אש הכנים שמחה דהחטא היא צמ' ביניה ח"ה שילאה. וששע רמו כפסוק. אזי חמטא בכולה במחול היינו רמו לחמש אלול. אשר שזלו בסולה הכה שמחה במחול. כשיחמול כפ"ה טונותיהם של ישראל. בחורים וחקנים היינו. אחסם שפ"י לדיקים מעיקרא. בחורים היינו הבט"ם דכוו כבדים. חדשה כאלו טלודו מחדש. כולם יהיו יחדיו. שגם כפכפ"ם יסין מדרגתן במדרגה הנדיקים שלא טעמו טעם חמול. וע"כ שם דימי אלול קן כמה ימי רעון הימים שזלה משה להר לקבל לוחות אחרונות ונחילה הקב"ה לישראל בשמחה ומתל להם. ומאלו והלאה הימים האלה הם ימי רעון לעורר נפשום ישר' כחטאו וכו' ימיט פשוטה לקבל שנים ע"ה. וכו' חמול מלא אשה כשוכס אדם לבוא למי אלול שזולו אשה היינו בסולה אזי מלא טוב רמו לחטאו כדכתיב טוב וישר ה' ע"כ יורה חפתיא בדרך ע"י ביניה אש הכנים היא חמטא שילאה. וגם דמו לפסק החו' שנק' טוב כדכתיב ב' לקח טוב וכו' שפ"כ גם שיש בידו עון ח"ה נמחל לו ומסבטלם כמחנה מעליו דפק רעון. ע"כ :

ג נודע שפ"י עסק סחורס סחיה תשובתו חטאו שליחה מעולה שהיא חטאו מאהבס וכח"ה ה' בינה לפיתים ז"ל דעל הכובזי שהוא לומד בפורס ואוהב אותה כיון שהוא יודע. הומד האיסור ומס שהוא פוגם בשמים ממעל. ועל הארך מחמת אש נכר עליו היז"ר וכחשיו הוא חוזר בחטאו מההבה. משא"כ שאר עמא שאינם לומדים בפורס ואגס יודעים חומר האיסור ומה הם פוגמים בשמים העין אש חטאו והם חוזרים בחטאו הם חוזרים בחטאו מיראה. וחיו שלום שלום לרמוק ולקרוב חמר ה' ורפחתי היינו שיש עני מיני שלומות בעשיית החטא אחד לרמוק ואחד לקרוב הא כדלוי"ה והא כדלוי"ה שמי' שהוא רמוק היינו שאר עמא שאינם לומדים בפורס כשהוטאים וחוזרים בחטאו בשלום שנעשה להם הוא שזדונה נפשו כשגנות יען שהטשו שלום הוא מיראה. וכמו שארז"ל דבמקום

דבמקום אחד אחרו גדולה תשו' שזדונות נעשו כשגנות ובמ"ח אחרו שזדונות נעשו כזכויות, ומ' כאן מאהבה כאן מיראה. אבל מי שהוא קרוב סייעו מי שהוא יאובד תשו' ועוסק בה כשחוטא ושב בתשו' השלום שנקשה לו שזדונות נעשו כזכויות יען שחזרתו היא מאהבה, וזהו"כ שלום רב לאובדי תורתך שנקשה להם השלום ר"ב ואין לנו מחשול שלא יהפכו הזדונות כשגנות שיאשרו בזמנים מכשיל שהוא שוגג אלא ש"ע"י תשו' שלהם יען שיהי' תשו' מאהבה יתפכחו הזדונות ויהיו כזכויות וז"ל שלום ר"ב לאובדי תורתך וכו' ע"ש ולע"ד דוכו הרמו בדברי רז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שאל' וכל בניך לימודי ה' ור"ב שלום בניך א"ת בניך אלא בניך, ובמקום אחר פירשתי כה"פ שלום שלום לרחוק וכו' עפ"י מ"ש המפ' דאל' ישראל יש ביניהם אהבה ואחיה ומתפללים בלב שלם לאביהם שבשמים על איזה נרה שלא תהיה אזי הפלחה אינה נמסרת ביד המלאכים אלא עולה ליד הקב"ה בעלמו ושושה להם בקשתם במהרה, ואם אינם באהבה ואחיה ומתפללים על איזה נרה תפלתם נמסרת ביד המלאכים והמלאכים רואים את הנרה הזאת יש להם העלה ממנה כגון חם יש איזה לדיק חולה ומתפללים עליו שירפאו ה' אזי אין מוסרים אותה המלאכים לידו של הקב"ה כיון שהם רואים אדרבא בסילוקו ע"ד עליונים מנקהים את ה' ומחננים מנקהים את ה', אבל כשיש ביניהם שלום וחס ומתפללים בלב שלם תפלתם אינה תחזרת ריקס והלדיק מפרפא, וזהו"כ שלום שלום לרחוק ולקרוב סייעו כשיהיה ביניהם שלום והרחוקים נעשו קרובים ואובדים זל"י אזי חם יהיה איזה לדיק מהם שהוא חולה ומתפללים עליו שהקב"ה ילה לו רפואה ויקום מחולו תפלתם היא מתקבלת ונשמעת וכו' ברחמי' מרפאו וזהו שלום וכו' אחר ה' ורפאו, וכפי האמ"ל בעסק הקורה נמשך ממנה סופליות שתיים ששהיה תשו' שלימה מאהבה שזדונות נעשו כזכויות וגם עון ת"ה הוא נמחל, ואפשר שזה היקנו לנו אנשי כה"ג בספלא י"ח השיבו חזינו לתורתך וקרבתו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשו' שלימה לפניך עפ"י עסק תשו' תהיה תשו' שלימה ומועילה לשמים וכנ"ל :

ובזו"ר לע"ד כה"פ שזה ישראל עד היא היינו תשו' מאהבה שמנעת עד כה"פ כרי שעי"ז יספכיו הזדונות ויהיו כזכויות דאל' לא עשית תשו' מאהבה אלא מיראה אזי כ"י כאלה בעו"ג שהמוד' ישאר בצמ"י כשלון שהוא שוגג וגם עון ח"ה שאינו מתכפר בתשו' לחודה אלא במיתה עכו" תשו' עס ד"ת הוא מתכפר ולו"א קחו עמכם דברים סס ד"ת ושובו אל ה' תשו' מאהבה שמנעת אל ה' ואזי אחרו אליו כל פשא עון וא"ל כל עון אפי' תהי' תשא ומלכד זה וקח טוב שזדונות נעשו כזכויות :

כי יכרה אי"ב אם על הפתיחה חייב על הכריה לא כ"ש אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה הראשון, ורבי חמ"ל הגהו מלך לריבי כדאמרין ורבנן נמי מלך לריבי אלא רבנן דר' דר' כי יכרה אי"ב בור אחד ולא ב' ופרך מחלי דלחזיבי בתרא דילמא לחיובי קמא ומשני לא ס"ד דר' ומהת יתיה לו סכוא דקא עבר מיתה ופרך האי והמת ית"ל חייביל לכדבא דאמר שור פסולי המוק' סנפל לבור פטור שאל' והמת ית"ל נמי סהמת יהיב שגו, אמרי ולאו ממילא ש"מ דבסכוא דעבר מיתה עסקין, ורבי הא כתיב אי"ב הוא מצע"ל כי יכרה אי"ב בור ואלא שור בור ורבנן תרי אי"ב בור כתיבי ורבי חיידי דתבז האי כתב האי ע"כ, וכפנו המפ' דהילכ"ד והאדם סו דומיא דכורה אחר כורה דהילכ"ד משה והאדם עשה החטא, וקאמרי רבנן האחרון חייב, דבזה פ' אחיו של ה' אי"ב לעיר המואב כסור' דרבי אי"ב דכ"ב כה"פ עיר קטנה ואנשים בה מעט ובה אליה מלך גדול וכבד אותה וכנס עליה מטרים ומלא בה אי"ב מסכן ומחס ומלא את העיר בחממו והאדם לא זכר את האיש המסכן וכו', ורבנן דפ"ג דגורים דרשו להג' קראי במלחמת הילכ"ד ויל"ד בהו חרא מאי וסבד אותה הול"ל וסיבבה, וכו' ומלא בה אי"ב מסכן תיבת אי"ב אין לה שגר נס ולא זכר את האיש מיוצר תיבת אי"ב ברס עפ"יה יוכן דהנה אי' לאו דכתיב תרי אי"ב בור הוב דרשי' אי"ב בור ואלא שור בור ולא הוב מחייב כורה האחרון, ובכרת הסוכא אחר דהאי אי"ב אחר למטוטי שור' בור וכו' ולפולס דהילכ"ד שהוא האי' חייב ולא האדם שהוא הב' וע"ז מולא מקום פטור האדם על חטאו ואין בה ידיעה ד"ש שני אי"ב בור בכתיב, וכו' כה"פ בלדיק אבד ואין אי"ב שס ע"ל וכו' כל' דה"ל אבד בעונות הדור ואין אי"ב שס ע"ל ר"ל אי"ב מיוצר דכתיב בקרא אין שמים ע"ל דאי לדרשה אי"ב בור ולא שור בור יהי' בראש אחר, ששאל דכתיב תרי אי"ב בור לחייב האחרון וזה אין מי שישים ע"ל דאפי' דהיבנא ליה כל דיליה דהאי אחא לומר אי"ב בור ולא שור בור השני אחא לומר אי"ב אחר ולא ב' והאחרון חייב וממילא מהחייב האדם החוטא, וזהו כה"פ מי זה האיש ירא ה' יורטו בדרך יבחר ר"ל דמי שרעטו לירא את ה' ישים לנגד עיניו תיבת אי"ב יסירה דמשס תורה יולאה דחייב החוטא, גם ע"ד כי לטענת המ"ל וכן לפימ"ל הילכ"ד ללכת בחוקים הנויים וכו' וכו' סמא בידיו תיבת אותה האמור בעולה דמשס י"ש רחמי' דאזלין בת"ר, והרבה מ"י נאמרו, והנה עיר קטנה ואנשים בה מעט זה הנו"ג ואיבריו של אדם וכמשא"ל ובה אליה מלך גדול זה ית"ר לפתוח האדם לילך בחופנות הנויים בת"ר וסמא בידיה וסבד אותה דייקא דמשס נמרי דאזלין בת"ר האומנם ומלא בא אי"ב מסכן זה ית"ר דאמ"ל דלענתה הילכ"ד הדיב תשובות נאמרו והאדם החוטא מחייב מכה תיבת אי"ב יסירה דמשס ירעמו דהאחרון חייב וח"ל כשהולך אחר תאוות ילכו הרע מוכרת כי האדם לא זכר את האיש תיבת אי"ב כנו' דייקא שהיא מיוצרת את זכר כמש"ל דבשעת ית"ר לית דמכר ליה ליכ"ס זמ"ד זל"י ע"ש :

ועפ"י ה"ל יוכן כה"פ ואין אי"ב נחם על רעתו לאמר מה עשיתי, ר"ל ואין אי"ב

איש שאינו נותן על לבו להיזהר איש יתירה הכתובה בפסוק ללמד לטורה אחר כורה חייב והאדם שהוא האחרון חייב בחטאו שיהיה ע"ז נחם ע"ר לאחר מה עשייתו. וזכרתי אשרי האיש אשר לא הלך בעולם רשעים ובדרך חסאים ל"ע ר"ל אשרי מי שנותן אל לבו להיזהר איש יתירה בכבוד דמיה ללמד דים טורה אח"כ ועי"כ לא הלך בע"ר וכו'. וזהו הרמז בפסוק בפ' אמור ואל בני ישראל חזרו לדבר לאמר איש איש כי יקלל אלדיו וגשאל חטאו. דל"ד כפל איש איש. וזהו דבר פשוט. האומנם בא לומר שהדבר והודיעם לבני דתרי איש כסודי בקרא כי יפחה איש בור או כי יכרה איש בור דלפ"י מיעור טיבה איש דים כורה אח"כ והאחרון חייב. דמזה ללמד להאדם השומע לעלה היזה"ר כי יקלל אלדיו וחטא וגשאל חטאו שהוא מתחייב בעונו דים כורה אח"כ והאחרון חייב וליה ליה לז פיעור. וז"ש ע"י הנביא ירמיה הנביא הנני נשפט אותך כל אומרך לא חטאתי ר"ל דהיא סברה שאפי' ששטה כו"כ עבירותו אינו נחשב לה לעון אשר חטא דנכנס בדעתה דאין כורה אח"כ והאחרון פטור. ע"ז הנני נשפט אותך על אומרך זה לא חטאתי דהאמת דמאחר דים פרי איש בקרא לאשמעין דים כורה אח"כ והאחרון חייב אי"כ היא חייבה והנני נשפט אותך וכו' :

ובז"ו כה"פ אל הנעמו בעושי וכו' אחת דבר אלדים שחיים זו שמעתי כי ע"ז לאלדים ולך אדני חסד כי אהב פשלים לאיש כמעשהו. ובדקדוקים מבוררים דמה יש סמיכות לפסוק אחת דבר אלדים וכו' לפסוק הקודם לו. גם לא ידענו מהו הכחה ומהו השחיס על מי רומז. זה בפ"ט כי ע"ז לאלדים מה זה לאשמעין בדבר שהוא פשוט. תו"כ בפ"ט ולך אדני חסד דכבר טרם דפינה אדני הוא רמז לדון ואיך קאמר כאן ולך אדני חסד. גם כמה שחיים כי אהב השלים לאיש כמעשהו דהו חרמי דההרן ההודי דאם הוא חסד אינו בבורח השלום שר משמים דהשלים הוא מן הדין ואינו מהורה חסד. גם מ"ש כי אהב כאלו הוא נותן פשם לדבריו ולל"ד מהו הכ"ט. ברה פפ"ה יובן דהנה מקודם קאמר אל הנעמו בעושי וכו' הי"ט אל יכנס בדעתם החוטאים לומר דפינה איש הוא באה לומר איש בור ולא שור בור וא"כ היזה"ר המסיח לאדם לחטאו הוא דמחייב שהוא הא' ולא האדם שהוא כב' דאין כורה אח"כ ועי"ז מולא מקום פטור לעלמו כב' על חטאו. ע"ז אחת דבר אלדים דאלו לא היה כחייב בקרא כ"א פשם אחת היבה איש הי"ל מקום פטור לומר קן. אבל עכשו דתרי איש כסודי בקרא איש יתירה ללמד דים כורה אח"כ. וזהו אחת דבר אלדים בתמיחה הלא שחיס זו שמעתי דתרי איש כסודי והאמת היא לדרוש איש בור ולא שור בור והב' לאשמעין דים כורה אח"כ והאחרון חייב וממילא האדם השומע ליזה"ר וחוטא הוא חייב. וזהו שחיים כי ע"ז לאלדים היינו כי לו הכח והטעו להעניש להאדם בדין מאחר דתרי איש כהידי בקרא. והנה כמו דלגבי העונש מדמילנו דהרי איש כהידי בקרא לאשמעין דים כורה אח"כ והאחרון חייב ומזה נשמע להאדם השומע לעלה היזה"ר וחוטא שהוא האחרון חייב. מינה ילפינן לגבי השכר של המלוח דהגם דהיזה"ר הוא בא בתחילה אל האדם ויעטו להוליכו בדרך לז טוב וסוד אח"כ האדם הוא

(כו)

שומע לעלמו ועושה מלוח ומע"ט יש לו להאדם קיבול שר עליהם דאחרון אחרון חייב דזה ללמד מהעונש דבר והופכו. וז"ר לפום לערה אגרא ר"ל דכמו לכבי העונש האדם שהוא האחרון קן הוא לגבי השכר בעשייה המלוח האדם שהוא האחרון יש לו שר עליהם וא"כ מאי דגילה לנו עינן זה גבי עונש ממנו יולא עונה לגבי קיבול שר. וז"ל ולך אדני חסד ר"ל דהגם דגילה לנו לגבי העונש דהאחרון חייב עכ"ז יולא מזה עונה וחסד וחינו כי אחת תשלם לאיש כמעשהו דהאדם שהוא אחרון בעשיית המלוח תשלם לו שכרו כאלו עשה כל המלוח מתחיל וע"ם בשלימות מעלמו בלתי סיוע היזה"ר. וזהו ג"כ כה"פ קוב אל ה' ושמו דרכו יירוממך לרשח ארץ כהכרת רשעים תראה כלו' קוב אל ה' ושמו דרכו שחלך דדרכי ה' לשמר מלוחיו וחוקותיו ללכה בעלה ילה"ע המדריקך בדרך הטובה והאל"ה ישלם שכרך וזהו וירוממך לרשח ארץ. ואל יעלה על דעתך יי"ר דמאחר דהיזה"ר הוא בא בתחילה בעלמו הטובה ואח"כ אחת נגדר אחריו בעשיית המלוח דה"ל כורה אח"כ ואין לך שכר בקיומם. אינו קן ההמה דדינא הו דים כורה אח"כ ויש שכר על קיום המלוח ונלמד זה מהעונש של הרשעי השומעים לעלה היזה"ר דמשמש דים כורה אח"כ והאחרון חייב דילפינן אחת ממתי דכהידי בקרא חרי איש איש יתירה וככ"ל מינה נשמע ג"כ לגבי השומע לעלה היזה"ר דים לו שכר בעשיית המלוח וזהו כהכרת רשעים תראה דים שכר לעשייתך המלוח :

וד' ביל"ט ז"ל דקדק בפסוק הנני נשפט אותך וכו' דהול"ל הנני אופט ולא נשפט. ופי' דבאומרך לא חטאתי ימשך מזה. כהכרת דהיסורין שצאו עליך הם על חסד וזכר כב"י הוא ית' נכנס להשפט עמך שיאזו ויתנו בו הרואים האם לך בהענישו אותך או לאו ח"ו. כיון שלמי דברך אין כך שום עין ואין לך עונש ככבודו ית' גדול מזה שאינו הייה מודה על חטאתיך ופושעך היו הכל מדקדקים דינו ית' ויאמרו אחת דינו עכ"ד ז"ל ולפ"ד דז"ש דכאפ"ה הרב כבטי מטוני וכו' כי פש"י אני אדם וכו' דהנה דהע"ה באו עליו יסורין וכמז"ל שש חדשים נלעגת וכו'. וע"ז אני איני מכחיש לומר שלא חטאתי אלא אני מודה עלי פשאי כפה מלא ומסורה עליהם ואומר לך לבדך חטאתי וכרע בעיניך עשיית. ובכ"כ לזה שאני מודה ע"ש. כפה מלא למען חלוק בדברך חוכה בשפטך שבעלים יסיו מדקדקים. דיק כהי"אך היסורים עלי ויאמרו אחת דיק ואינם מהכריים כלל לכן לא די לי כהשו' לבד בלי הוכרה עין. כנס דבלא הוכרה העון כהשו' כהרפור כלב בני וכמ"ש האומר לאשה הרי את מקול' ע"מ שאני ל"ג והוא רש"ג ה"ז מקודשת שמה כהרה פשו' בלבו. והרמב"ם והרא"ש ז"ל דכתבו דמקודשה חכפך היינו משום דמספק"ל אם כהרה חשו' אבל אם ודאי כהרה כהשו' הו מקו"ג וכמה הי"ט סי' ל"ח ס"ק כ"ה דאם אומר שיהיה חשו' נלחמ ע"ש. עכ"ז מה שאני מוכיר העון כפה מלא ואומר חטאתי וכו' ומתודה עליהם למען חלוק בדברך וכו' :

וראיתי לה' כמורמתי"ג ז"ל כס' קולו של משה שנרשם כס' דברי מרדכי בדקד"ו ע"כ שכתב בשם החיד"א ז"ל כס' דברים אחדים דר"ו דראה שכתבו בשם הנב"ג ז"ל שחקר דק"ל לאו הניחוק לפשה אין לוקן עליו אי"כ כל לאוי דאורייתא הנתקף מן העי"ד לב האדם כהשו' וסשו' מ"ע היא כמ"ש

כמ"ס המכונים ח"כ היכן מלינו משולם שנים וכו'. זעשו'ם בעמוד מ"ס החיד"א ז"ל בשם רבו. ואילו מוהרמ"ג ז"ל סירן מדידה בדקפ"ה ע"א לחקירה סניב ז"ל דכיון דעשה דהשו' אינה סמוכה ללאוין שבחורה ונכתב רחוק מהם ובקיום העשה לא מיעקר הלאו מעיקרו וכו' עש"ב דעיקר חירונו הוא משום דעשה אינה סמוכה לא מיקרי לאו הנחל"ע, ויש להעיר עליו דהכ"ב ז"ל גם הוא בעלמו בחתילה סירן בן אליבא דמ"ד דאם אינה סמוכה העשה לא מיקרי לאו הנחל"ע ושוב הקשה אליבא דמ"ד גם שאינה סמוכה מיקרי לאו הנחל"ע והולך לתרן ע"ש בסוף מורה ע"ג ובודאי דלא ראה מוהרמ"ג דברי הנח"ב בשורשן. גם לנד שאמר דבקיום העשה לא מיעקר הלאו מעיקרו וכו' יש להעיר דגם בעשה דהשו' עוקרת הלאו דעשה כצריה חדשה כמ"ס המפ' ז"ל וגם אז"ל דזונוה נפשות לו כזכות והוי כמו לאו דגזילה והירונו הוא דחוק לע"ד וכו' :

והנה בעוניי יש להחנן לחקירה הנ"ב ז"ל וכמתלמד מדברי מוהרמ"ג ז"ל שם דשאני האי עשה דהשו' דאיתו אלים העשה לשקור הלאוין מהאמר דההשו' היא מחקיימה אפי' בלא דברים בפה כ"א בהרפור הלכ' לנד בני וליה בה מעשה בידים וגם אפי' בלא דבור יכולה להחייבם ועיקרה של השונה היא בזה ע"ד ע"ש בהם מעשה שער עליהם כפועל דאלו על מחשבת הלכ' אי"ל דאינה מלטרפס למעשה לנד כ"א בשון ע"ז דוקא אבל בשאר עבירות אין נענש עד שיעשה מעשה העבירה כפועל והעשה דהשו' היא מחקיימה אפי' בהרפור הלכ' לנד וכדאמר' האומר לאשה הרי את מקו"ל וכו' כנז"ל ח"כ לא חשיב האי עשה דהשו' כמו שאר ענין ע"ש בהם מעשה כפועל כמו כנז"ל והשיב את הנזילה ובתור והטחה ממנו בזה שטרופה בשילוח הקן שלם השלם את האם וכיוצא בדכלהו העשה שלהם אינה בה מעשה בידים ולכן הלאוין שלהם נחשבים ל"ז הנחל"ע אבל הכא נבי עשה דהשו' אפי' דברים בפה לא בני כ"א בהרפור הלכ' בני ח"כ לא חשיבה כשאר הענין ולכן העובר עבירות כפועל ראוי לעונש ולא אמר' בהו דהו ל"ז הנחל"ע בעשה דהשו' :

והנה הרשעים אשר הם נוטים אחרי שרירות לבם הרע אין נוטים דעתם לחילוק זה דשאי עשה דהשו' משאר הענין והם מוסיפים על חטאיהם פשע באומנם דאינם ראויים לעונש על מעשיהם הרעים מאחר דאיכא עשה דהשו' והו לנו כל הלאוין שבתו' לאו הנחל"ע וטועים הם בזה והכל יפלה פיהם דיש חילוק גדול מעשה דהשו' היא מחקיימה בהרפור הלכ' משאר הענין שבתו' שהם מעשה כפועל ולא הו לנו כל הלאוין לאו הנחל"ע והם ראויים לעונש. ולכן אז"ל דאם הדור מוטאים הוא לוקח לדיק אחד ומכפר על הדור וכפרה תהיה להם כשהם מתעוררים בתשו' ואם לאו הם גורמים שיסתלקו גם לדיקים אחרים בעבורם. דכיו"ז כה"פ הלדיק אנו ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים וכו' כנ"ל כשהדור מוטאים הוא לוקח הלדיק לכפר עליהם וי"ד כשהם מתעוררים בתשו' ונומנים דעתם שהם ראויים לעונש על מעשיהם הרעים דלא הו כל הלאוין לאו הנחל"ע מחמת העשה דהשו' דיש חילוק והפך עשה דהשו' משאר ענין דכ"א די לה בהרפור הלכ' לנד משא"כ שאר הענין שבתו' וכן בשון אין איש שם על לב ד"ל אין נוטים

דעתם לחילוק זה דעשה דהשו' היא די לה בהרפור לב ושניה היא משאר ענין שבתו' ולא מנתקא הלאוין וראוין הם לעונש והלדיק מה בפנים אינם נוטים דעתם לזה לחזור בתשו' ועי"ז הם גורמים שיסתלקו גם לדיקים אחרים כדי לכפר ולעורר את לבם. ואנשי חסד נאספים בזמן מבין כי מפני הרעה נאסף הלדיק לזה לדיק שכל אור"ל יתן בדעתו חילוק זה וראוי הוא לעונש ומהר ישיבה מעשיהו לשון בתשו' ויהודה על חטאיהו ויאמר חטאתי וישר בעיניו ומורה ופוזב ירוחם. וזהו שדהפ"ס כשחטא בני"ש הודם כפה מלא ואמר חנני אלרי"ם כחסדך כרוב רחמך מחס פשעי הרב כבסני משוני ומחטאתי עהרני כי פשעי וכו' ל"ב עהור ברא לי אלדי"ם וכו'. וישראל שהיו ביתי מורבן ביהמ"ק בחתילה לא היו נוטים דעתם לחילוק זה וזהם ראויים לעונש כשגם באומנם מאחר דאיכא עשה דהשו' אי"ל כל הלאוין שבתו' הו"ל לאו הנחל"ע ואינם ראויים לעונש והו מוסיפים על חטאיהם פשע מרבים לחטוא ושמאו עמלם בשונם כשומאח הגירה וזהו הורה ירושלים כנידה ביניהם ועי"כ נענשו שלא עוררו לבם לשוב בתשו'. שוב אח"כ הלדיקו דיע ית' ואמרו לדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. ובמסרה איכא מריתי ג' לדיק ה' כי פיהו מריתי. ואנכי לא מריתי. כי מרו מריתי. שטפ"ה יובן דבתחילה לא עלה על דעת כנס" חילוק זה דשאי עשה דהשו' משאר הענין שבתו' והיכה סוכרת דעשה דשוין בן וא"כ אינם ראויים לעונש ולא יחשב לפון וזהו ואנכי לא מריתי ועי"כ היכה רבוחא עוספא ואזלא חטאים ועונית וזהו כי מרו מריתי פשם אחר פשם. אח"כ כשבא עליהם העונש וראתה שיש חילוק ביניהם וכנז"ל אזי הלדיקה דיע ית' ואמרה לדיק ה' כי פיהו מריתי :

בארי כי המסרה בהק' מ"ס בני ביה דע"ז הויה סמ"א דהו קמיה דמר שמואל חזייה דהו עליב אמ"ל אמאי עליבת אמ"ל דלא אחבי ע"ת אמ"ל סמוך אדידי. לנכה חזייה דהו עליב אמ"ל אמאי עליבת אמ"ל דלא אחבי ע"ת אמ"ל פושע את לכ"ע שרי לדיק חסור. דמזה כתבו החפ" דאם האדם חטא בשוגג שני פעמים נחשב לו כאלו חטא במזיד ואסתובא אחרי עובדא. דבזה פירשתי אזי הדל כו' מ"ס גורי האר"י ז"ל ע"פ ארי מי יהיה חטאו אל משמואל עין ב"פ בלק ע"ש בזה בדרשותי. וכיו"ז כי האדם הגם שיוע בעלמו דלא חטא במזיד כ"א הנבל דבדר ב"פ בשוגג עכ"ז כיון שגג ב"פ נחשב לו כאלו חטא במזיד וראוי לעונש ולדיק להלדיק עליו את הדין ולהחודם לפניו ית' ולחזור בתשו' ולומר בפה מלא לדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. אף כי אני יודע בעלמי ואנכי לא מריתי במזיד אחור לא כסוגתי אלא בשוגג אפי"ה לדיק אני כפרה ושו' על מה שגנתי ב"פ כאלו הוא במזיד וה"ע כי מרו מריתי היינו דשגנתי ב"פ ולכן נחשב לי כאלו הוא במזיד ולדיק לזה תשו' ובפרה :

והרב שני אליהו ז"ל ד"ב ע"ב ע"ה המסרה הנ"ל בהק' מ"ס המפ' דאין הקב"ה מעניש לעושה בשגגה ולמה הלדיק קרבן לשוגג ושו' ומי דמאחר דאין הקב"ה מביא תקלה ע"י בהמתן עין כ"ש לדיקים עמלם. ואם היה לדיק גמור לא היה מביא תקלה ע"י אפי' שוגג. איז מחמת שיש

בירו עון מזיד דין גרמא לבוא לדי שונג משום דינא מכלל לדיק ולפיקך לריך הוא לכפרה . וזה הכונה שלריך האדם להלדיק עליו את הדין ולהחודות לפניו ית' ולומר בפס' מלא לדיק הוא כי כי פיהו מריתי אף כי באתם ואתו לא מריתי דהיינו במזיד אלא בשונג אפי"ה לריך כפרה בנותן פעם כי מרו ירלס משום דבא לדי חחילה חפא במזיד וחי סיבה דהיל' כאלו מריתי ע"כ :

ועפ"י האמו"ל דהאדם שחטא בשונג ולא נזכר על נפשו עוד וחטא פעם שנית בשונג נחשב לו כאלו פעם וחטא במזיד ונענש. זה כה"פ חטא חטאה ירושלים ע"כ לגידה היתה וכו'. והרב לנגנה מחטא ז"ל כביד' ה' אם הכניס ס' וחי פי' כה"כ הנ"ל דהנה ר"ע אמר דע"ו מטמאה כנידה. והוא דק"ל דכלל הטומאות דטומאה בית הספרים אינו מטמא אולם טומאה נידה דמטמאה בפנים כמבחיך דכתיב דם וזהו צבצבה וכו'. ועוד משאר"ל דמחשבה רעה אין הקב"ה מלרפה למחשה כ"א בע"ו דוקא חטא' למען חפוס את צני' בלבס. נמלא דטומאה חטא ע"ו דומה ממש וזהו לטומאה נידה דכמו שהנידה מטמאה בפנים כבחון כך טומאה שון ע"ו מטמאה את האדם בעודה בפנים הטומאה כמחשבה כבחון כאלו כבר יאלה לטועל במחשה. אך איכא עוד בש"ס פי' אחר ע"פ למען חפוס את צני' בלבס דברב הונא דאמר כיון שחטא אדם וזנה בה גשיות לו כהתר. פי' כיון דנעשה לו כהתר א"כ הא דלא עשה המעשה לאו משום דנחתרע על המחשבה דבא הותרה לו אלא שלא נודתן לו לשאום המעשה. ולכן באדם זה דין אותו נס על המחשבה. וזהו שכתבנו הוכיח לישראל חטא חטאה ירושלים ר"ל שחטא חטא כל אור"א ברבה פעמים. ע"כ לגידה היתה לנידה ממש דמטמאה בפנים כבחון ר"ל דמטמישין אותו על מחשבת פנים כאלו חטאו ממש בחון עכ"ד. ועיין בס' משנתו יעקב דפ"ו שפי' בשם הראשונים דמי שעבר עבירה וזנה בה מחשבת מלטרפה והו נעשית לו כהתר כלו' כמח"ס דמלטרפה. כביד' החיד"א ז"ל בדברים אחרים דקס"ד :

ועיין בס' מראה הגדול ח"א ד"צ ע"ג דכתיב פלוגתא זו אם האדם חוטא בשונג מבלי שיקדים לו עון מזיד או לא דלס' מוכר"ס אלשיך ז"ל ח"א לאדם לחטוא בשונג אם לא שקדמו עון מזיד בחחילה. ולרע"ס החוס' ז"ל יתכן דעביר אינו דעמי לחטוא בשונג אף שלא קדמו העון מחחילה. וכחז ד"ס כ"מ בן צ' הסברות דלס' מוכרמ"א כיון שיקר החטא לא בא לו לאדם כ"א ע"י העון שהיל' בחח"א אף החטא שהוא בשונג פושע מיקרי והו"ל החילתו בפשיעה וסופו באונס רטולה פשיעה מיקרי והכל חשוב מזיד. ברס להאסום דסברי דאפשר לאדם לחטוא בשונג אף שלא קדמו עון א"כ לא חשיב השונג ג"כ מזיד. וזוה פי' שס ענין דכתיב עס בה שצט ע"ס. ועיין ג"כ בס' בתי כהונה ח"ב דדרוש א' שהאר"ך ג"כ בזה לומר דאין אדם חוטא במזיד אלא"כ קדם לו חטא בשונג ע"ס. דעפ"י הק' או יל"פ כו' סמיכות האמורים בג' כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שגא' וכו' עמו וכו' וסמכו לזה מאמר לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות חשו' ליחיד. וסייג דמאחר דבחחילה קאמר דדוד לא חטא ר"ל אף בשונג ואכן קי"ל אין אדם חוטא במזיד אלא"כ קדם לו חטא בשונג לזה סמך מאמר לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אותו מעשה"ה דייקא שיהא במזיד

לא היה ראוי לה כיון שלא קדם לו מעשה בשונג אלא כדי להורות חשו' ליחיד. וגם ישראל לא היו ראויים לאותו מעשה"ה אלא להורות חשו' לרבים יתפרש ער"ו. וכיון שהאדם אינו חוטא במזיד אלא"כ חטא מקודם בשונג וממנו גמטך לחטוא במזיד לכן כשהוא שנ בחשו' לריך להחודות בחחילה על החטאים שנרמו לו הדוטים ולומר חטאתי וישר העושים וזשה"כ הסתם ענין מחטאי וכל ענינוי מחס :

ונודע משאר"ל שאלו למכה חוטא מה עונשו אמרה חטאים חרדך רעה. והנבואה אמרה נפש החוטאה היא תמות. ובסורה אמרה יביא קרבן ויחפכר לו. והקב"ה אמר יביא קרבן ויחפכר לו שגא' עוב וישר' ה' ע"כ יורה חטאים בדרך. והמפ' ז"ל חקרו איך האדם שחטא במחשה כמו זנות וכיוצא כמה מיני איסורים דאורייתא ודר' טועיל חשו' בידיו דברים לכפר על המעשים הרעים שעשה בפועל הא אכן קי"ל לא אתי דבור ומבטל מעשה כמ"ס בקידושין דנ"ט. ומוהר"ח ז"ל בס"ס מער"ל ח"א דק"ו ח' לזה במ"ס בצנה דק"י"ע אר"ה מנין שהדבור כמעשה שגא' בדבר ה' שמים נעשו. וכזה דעס ש"ס להשיב ע"ו נקוט מיכא דלגבי ה' דבור חשיב כמעשה. והנס דלגבי ג"ו הדבור ל"ה כמעשה מ"מ כל לגבי האל ית' דבור כמעשה והחשו' היה לו ית' לכן היה מקובלת ואתי דבור ומפיק מעשה ועיין דדרוש חשו' אחר מה שפי' נזכ. ע"ג מ"ס חמפ' דהילרים נכמ ורומזים להסרים כמ"ס לעמ"ל נדמה להם לנדיקים ינה"ד כהר נבזה וכו'. דבז"ו כה"פ אשא עיני אל הסרים מ"ן יבוא עזרי עזרי מעס ה' עושה שמים וארץ. הכונה אשא עיני אל הסרים והוא רומז להיליה"ר שנקרא כר שאחר שנבר עלי והתפאיר מאין יבוא עזרי הדין עס מי מהארנבה הנ"ל. ועוד טעון ברמז מה שהקשו המפ' דהי"ך החשו' שיהא וידוי דברים טועיל לבטל המעשים הרעים שהם בפועל כרי לא אתי דבור ומבטל מעשה. ע"ו חזר והשיב דדינא בוי כמ"ס הקב"ה דדי בהשו' לחוד לכפר ולא לריך למ"ס החכמה והנבואה והתו'. וכ"כ הא קי"ל לא אתי דבור ומבטל מידי מעשה. הא ל"ק דדוקא לגבי בני אדם דבור לא חשיב כמעשה כל חד לחוריה קא'. משא"כ לגבי ה' דבור ומעשה כאחד הם חשיבי והחשו' היא לו ית' לכן אתי דבור ומבטל מעשה. וזהו עזרי מעס ה' דלגבי דדיה דבור חשיב כמעשה ורואי לזה עושה שמים וארץ דהנס אשכ בדברו כראש עכ"ז כהיב צכו לשון עשייה כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו דלגבי רדיה דבור ומעשה. לרקו יחידו וישן דהחשו' היא לו אתי חשו' וידוי דברים ומבטל מעשה :

נמשך להאמו"ל מ"ס צפ"ק דר"ס הגא דבי ר"ס מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה. כה"ס ז"ל כתיב בשם הר"ף ז"ל דפי' אדם כשר וחמים בדרכיו אם נכשל בחטא ועדיין לא בא חטא לידו משורו אותו החטא אין הקב"ה טוחנו עליו אלא מעבירו וכו'. וכתיב עוד פי' אחר לנאון דהיא קיימא באדם יר"ש שהוא קבוע בעשיית המלואה ויזמר חמורות ובעייתים חוטא בקלות מידתו של הקב"ה שהוא מעביר ראשון ראשון ומחלן בתורת נדיקים הוא וכו' יעו"ש. ועיין בס' קרבן נהגאל ס"ק ע"ו מ"ס בזה. ויש לעמוד ע"ד החיד"א ז"ל בס' מדבק מער' מ' אוב"ז דכסב מעביר ראשון ראשון לא נאמר זה לחסידים דהקב"ה מדקדק עס חסידיו כחיה"ס ע"כ דדבריו הם נגד דברי כרי"ף והגאון הגל' כפי פי' הק"ל

הק"ג סס. עו"ר להקני' עם ס"ק י"ט דכ' נר' מדבריו
 שאינו מונה ה' ה' שתי מדות וכ"פ רנ"ג והסס הראשון
 הוא סיפור דברים והכי קאמר קרא הקב"ה שמו ה'
 קרא ה' אל רחום ומנון. נמלא ורצ' חסד מידה ו' או
 כשיטה הארז"ל כמו שיבוא בסמוך ע"כ. וזוה"ל
 דדבריו אלו לאו אליב"ה דהר"א ז"ל דאדרב"ה הר"א"ס
 ז"ל עם הקשה על פי' של הרנ"ג ז"ל כיעו"ס אלא
 דבריו אלו הם נמשכין לדברי מה שהביא פי' אחר שם
 לגאון דאילו להר"א"ס ס"ל שהם שתי מדות וז"ל
 כיעו"ס. ונבט עיני בהר"א"ס שבספרים אחרים דכתוב
 שם בזה"ל וזו היא מידה ו' מ"ג מידות פי' מידה'
 שביעית מ"ג מידות שפ' ויעבור ורצ' חסד בה"א
 מטה כלפי חסד ע"כ. דנר' מזה דמונה ה' ה' לשתי
 מידות ולכן עולה ור"ח מידה ז' ולזה הולך לפרש
 מידה ו' פי' מידה ז' וזוה"ל מ"ס הק"ג ז"ל
 הכל. ועיין בס' קו"י שאל דרום כ"ע ובליקושים
 דק"ו ע"ב :

ובה"ג מדות של מיכה מי אל כמוך נושא עון
 ועובר ע"פ לשאריה נחלתו לא החזיק לעד
 אפי' כי חפץ חסד הוא ישוב ורחמי יכבד עוונותיו וכו'
 י"ג עפ"י מ"ס ה' בן פדהור כפ' גילבים בשם ה'
 מוהר"א נחום ז"ל ב"ש ב' מקראות דכתוב ה' אומר
 ואתן את ה' כריתותיה אליה וכתוב ה' אומר איוה
 ה' כריתות אמצם דיבש כפ"ס במד"ר פ' עקב דז"ל
 למד"ד למלך נשאת מטרותיה והכניס לה ב' ארסין
 וכו' כך הקב"ה קדם לישראל בחסד וברחמים קנ"ה
 וארסין לי בחסד וברחמים. דיליך למה הולכתי ב'
 דברים לקדושתו ויחיל' במ"ס הרמב"ם ז"ל פיז מה'
 אימות ה"ד כהנן ב' פרושות לאשה ואמ"ל ה"א מקו"ל
 היום בא' ובא' לאחר שאגרסך ה"ו מקודשת. ובי
 ירדש אותה היתה מקודשת עד שינרס אותה פעם
 שניה מקדושי פרושה שניה. וכיולא בזה עשה הכ"ה
 קידושן ב' אירוסין בחסד וברחמים לומר שאם
 ינרס בשנין רחמי יחזרו הקידושין באידך פרושה
 כי לא יעוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. לז"ל הקב"ה
 איוה ה' כריתות אמצם שלא נמנשה אלא ליום א'
 דתקף ומד' ליום אחר חזרו הקידושין של קידושין הב'.
 וזוה"ל פי' ה' כפ"ל ז"ל בפ' האוית כה"פ על קן המו
 חצי לו רחם ארחמי וכו' ר"ל דאי חוזר ומקבלם
 יען קידושי איהם בחסד וברחמים ועכ"פ שנתגרשו
 ואז"ל פרושה החסד עדיין הרחמים קיימים וז"ל.
 רחם כלו' בפרושת רחם עם הרחמים ארחמי ע"ס.
 דעפ"ה יובן לפ"ד כה"פ שהי' ה' אוכיב תכלות ה'
 כעל כל אשר נמלטו ה' ורצ' טוב לבית ישר' אשר
 נמלט כרחמי וכו' חסדיו. כלו' העוכה שנמלטו
 דבתחילה הקידושין היו בשמים בחסד וברחמים שאם
 נברו העונות ונרסו וילך קידושין הא' יחזרו ויחולו
 קידושין הב'. וזכ"פ ונבט עד ה"א ושמשם בקולו
 וכו' וב' ה"א את שנותך ורחמיך וב' וקבלך מ"ה וכו'.
 וכו' מי אל כמוך נושא עון וכו' לא החזיק לעד אפי'
 ונ"ט לזה דבתחילה כי חפץ חסד הוא דחפץ בקי' של
 החסד שהם חלים. והגם דקידושין אלו חלפו הלכו למו
 דעי' העונות ינרסו עכ"ל ישוב ורחמי יכבד
 עוונותיו דחולו הקי' הב' של הרחמים וזהו ישוב
 ורחמי דייקא. וז"ל אל חזכור לנו עונות ראשונים
 מהר יקדמו רחמיך. וזה נ"כ מ"ס המון משך ורחמיך

אלי התאפקו. גם זכ"ה איהם תקום תרמ"ס ליון כי
 עם לחנה כי בה מועד. וכמה פסוקים יתפרשו
 שרחמיים עדין. וזהו שאנו שואלים מאלו יה' עורה
 לא ימירך האל ופדה ברחמיך ישר'. עורה לא ימירך
 עליון ובנה ברחמיך את ליון. יה"ר שיבצ"ה :

שובו אל ה' אלד' אברהם יצחק וישראל, והוא ימל
 להושיע מושיען של ישראל רב פעלים
 מקבאל, ואסף נדתי ישראל אל המנוחה והל הנחלה
 ליון היא דורש ה'ן לה את הארץ הוזה לרשתה. ואני
 אדרוש אל אל אלה ה' אבא רחמיך פקח עיניך וראה
 ראה חרחה בעיני אמתך ונס עמך ונחלתך כפלו שבי
 לפני לך אדונים קאים מכים וחובשים וידל' ישראל
 ד"לה ד"לה עד זיבולא בהרייחא. עד מתי ה' עמך
 יושבים בזה העול התקף והכבד ירדו ללעגרים לע"ר
 בת רבים זה רודה וזה מודה חסיד עכ"ס קשיא
 רישא קשיא סיפא קשיא מליעיה. אלא ה' חושה שלח
 משיח ל' יאבה ה' שלוח שליח דרחמיך כי עם
 לחנה בדרשו יקבץ עליהם, לכל העם הנחלצים, זה
 ינחמו שבעה דנחמיה, ונקומה ועלה אל ארנוט ואל
 נחלה אבותינו ארמון על משפטו יבש ירושלים הבנויה,
 מחנה שכינה ומחנה לוי, ירחו עינינו ויגל לבנו חמה
 בתקופתה כל כי האי מילי מעלייתא לשילא מכל
 ברכתא ותמן נתיב בבלווחא. גם ש"צ גם ישיש בכו
 יחד

בני אדם:
 בעגלא ובוזק אביר. רחביעא וכו'.

מעשה אנוכי הרואה שהטרחתי על מע' מור
 אמרתי טוב אשוב לנשאי מקדם והנש"א
 בא. ונתן לך רחמים ורחמיך והרבך כאשר נכבד
 לאבותיך. שם רמו אל האמור ומזכור לעיל בחוך
 דרושיו שברוב רחמי וחסדיו ית' נתן לנו את החדש
 הזה הבא עלינו לחסו"ל חודש מוכן לחסו"ל וידו פשוטה
 לקבל שבים כאשר עשה מרע"ה שעלה למרום בימים
 האלה לכפר על אבותינו שחטאו. וזהו הרמו ונתן
 לך רחמים הוא חודש אלול הנקרא חודש רחמים וכו'
 רחמי ית' מוכנים להשפיע שפע ישועה ורחמיים
 ורחמיך והרבך כאשר נכבד לאבותיך. בתנאי כי
 תשמע בקול ה' אלד"ך לשמור את כל מצותיו אשר אנכי
 מליך היום שזכר וישמר כל אדם מישראל לשמור את
 כל מצותיו שזכר אותם היום לשוב אל ה' בתשוב'
 שלימה לכבוד השכי' לאקמא יחה מעפרא. וזהו לעשות
 הישר בעיני ה' אלד"ך :

שוב חזרתי ואמרתי ונתן לך רחמים ורחמיך והרבך
 וכו'. שם רמו אל כללות עמך ישראל עפ"י
 תשובתם הרמחה יסולק חרון אף ה' מעליהם ויכבשו
 רחמי את כעסו ויקום מכסא דין וישב על כסא
 החסד וברחמים וימחר יחיסה לנאלטו נאלוה שלימה.
 וז"ש ונתן לך רחמים ורחמיך והרבך כאשר נכבד
 לאבותיך שאמר להם ופרלח ימה וקדמה וכו' ונברט
 כך כל משפחות האדמה וכו' ונתן לחסות בנפש
 ה' ולשמוע בקולו כדכתיב עין בעין יראו בשוב ה'
 וזכה לשמוע סודות החו' מפיו ית"ס דכתיב וכל בניך
 לימודי ה'. וזהו הרמו כי השמע בקול ה' אלד"ך.
 יה"ר שכן יהיה בשב"ק אמן :

